

فرهنگ مختصر ارد و فارسی
 شامل دستور نامه مختصر در صرف و نحو ارد و
 ولغات و اصطلاحات ارد و به فارسی

آج ر سیح ص ع ط ح ح
 قویم کیل میں هیی
 ه دیس صن ع ط لی
 ح و سر دیت ح بیت ح بیت
 ه دیس ح بیت ح بیت ح
 لایکیت ح بیت ح بیت ح
 ریلیتیت ح بیت ح بیت ح
 ح بیت ح بیت ح بیت ح
 قیچیت ح بیت ح بیت ح
 کیت ح بیت ح بیت ح
 و کیت ح بیت ح بیت ح
 کیت ح بیت ح بیت ح

تقطیع و تقطیع

از

دکتر شهیندخت کامران مقدم (صفیاری)

فریگ مختصر اردو-فارسی

شامل دستور نامه مختصر در صرف و نحو
اردو و لغات و اصطلاحات

اردو به فارسی

تکمیل و تنظیم
از

دکتر شہیندخت کامران مقدم (صفیار)

فرهنگ مختصر اردو - فارسی

تهدید و تنظیم: دکتر کامران مقدم (صفیاری)، شیخیندخت

چاپ: چاپخانه گلشن

چاپ اول: ۱۳۶۴

تیراز: ۳۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است

خیما بان انقلاب، رو بروی دانشگاه تهران، شماره ۱۴۴۲ - تلفن ۰۶۸۶۶۷

فهرست مطالب

صفحہ	عنوان
پنج	مقد مہ
ہشت	پیدایش زبان اردو
۵	الفبای اردو
ہیجده	مذکرو مؤنث
نوزدہ	مفرد و جمع
بیست	اضافہ (مضاد و مضاد الیہ)
بیستویک	ضمیر
سی	صفت
سی و دو	قید
سی و چھار	فعل
چھل و نہ	حرف
۵۱	فرهنگ لغات
۳۵۱	اعداد

«بسم الله الرحمن الرحيم»

«مقدمه»

زبان اردو با زبان فارسی نه فقط روابط لسانی دارد بلکه با آن دارای علاقه معنوی و روحانی نیز می‌باشد. مسلمانان وقتی که به سرزمین هند و پاکستان وارد شدند و در آنجا سکنی گزیدند زبان فرهنگ و زبان علم و ادارت آنها فارسی بود که با پیوند با زبان محلی دهلي زبانی مخلوط به وجود آمد که زبان اردو نامیده شد. فارسی جزء اصلی زبان اردو را تشکیل می‌دهد و زبان اردو بقدری به فارسی شبیه است که با جزئی تغییر در افعال هر کدام می‌شود به دیگری تبدیل کرد. زبان اردو در حال حاضر زبان ملی میلیون‌ها مردم به خصوص هندی و پاکستانی می‌باشد و بنا بر ادبیات دامنه‌دار و سرمایه بزرگ علمی که در آن بوجود آمده، از زبان‌های مهم جهان است.

با درنظر گرفتن علاقه و نزدیکی زیادی که بین دو ملت ایران و پاکستان و این دو زبان موجود است بسیار ضرورت داشت که ایرانیان توجه لازم به زبان اردو معطوف دارند

بدین منظور کتابی که در مقابل شماست تدوین گردید.
کوششی که در این زمینه صورت گرفت فاقد نواقع نیست
معدلك راهی را به سرمنزل مقصود باز می نماید و جزو اولین
کتاب هائی است که جهت آشنائی فارسی زبانان به زبان و
ادبیات کشور دوست و همسایه خویش پاکستان بمنصه ظهور
می رسد. بنظر من فرا گرفتن زبان اردو برای هر ایرانی مشتاق
به شناخت کشور دوست و همسایه خویش پاکستان از واجبات است
زیرا نه تنها ایران و پاکستان همسایه دیوار به دیوار یکدیگرند
بلکه از بسیاری جهات درجهان امروز وجود مشترک و سرنوشت
مشترک دارند و درنیک و بد یکدیگر انبازند. زبان اردو و فارسی
از زبان هائی هستند که بسیار به یکدیگر نزدیکند. چند سال
پیش که توفیق دیدار از سر زمین ادب دوست و هر پرور پاکستان
نصیب من شد و با جمعی از ادباء و دانشمندان عالیقدر و پرمايه
آن کشور آشنا گردیدم در ضمن دیدارها در یافتم که بسیاری از
مردم با ذوق این کشور اگر هم زبان فارسی را خوب ندانند و
یا نتوانند به آن تکلم کنند اقلام تا حدی با شعر و فضلای
نامدار ایران آشنايی دارند و بسیاری از غزل های آنان را
از بر می خوانند. البته ناگفته نماند که سهم اقبال شاعر پارسی
گوی پاکستانی نیز در این مهم بسیار قابل توجه است. فارسی
زبان دل اقبال است و در حقیقت شصت درصد از اشعار اقبال
به فارسی سروده شده است و چنانکه گفته شده: از اقبال پرسیدند
که چرا این همه شعرهایت را با زبان اردو که زبان ملت
می باشد نمی گوئی؟ پاسخ داد: ناخودآگاه فارسی از زبان
خارج می شود.

در هر حال آرزو میکنم که این قدم دیگر ناچیز من در

بسط و توسعه روایت فرنگی بین دو کشور و شناخت مختصر فارسی-
زبانان بازبان اردو و تاریخچه آن بتواند در احیاء و برخورداری
از نتایج فرنگ دو کشور و شناخت متقابل تا حدی مؤثر
باشد و قهرآ این کتاب جای تهی را اندکی پرخواهد کرد.

شهیندخت کامران مقدم

مهرماه ۱۳۶۳

پیدایش زبان اردو

اختلاط مسلمانان با بومیان سرزمینی که علاوه بر زبان علمی سانسکریت به زبان‌های متعدد محلی صحبت می‌کردند منتج به پیدایش زبان تازه‌ای گردید که اردو نامیده شد. اردو واژه‌ای ترکی به معنای ارتشم و لشکر می‌باشد و چون این زبان در ابتدا زبان لشکریان و توده مردم بود به اردو موسوم گردید زبان اردو زبان ملی و همگانی مردم پاکستان است و در قدیم به نام‌های اردوی معلی، هندوی و ریخته وغیره موسوم شده است.

اساس و پایه این زبان در قرن یازدهم و دوازدهم هجری بنیان نهاده شد ولی نمونه‌های اقدم آن متعلق به قرن هفتم هجری است. در قرن چهاردهم دوران شکوفائی خویش را آغاز نمود، بطوری که می‌شود گفت زبان عامه مردم شبه‌قاره گردید. گویند شهاب الدین شاهجهان تیموری (قرن یازدهم) شهری در نواحی دهلی بنام شاه جهان آباد بنیان نهاد و آنرا بنام پایتخت تازه خویش بسیار گزید. دورادور این شهر را اردو گاهی بزرگ احاطه کرده بود که در آن افراد بومی، ترکها، عرب و فارس وغیره به زبانی مخلوط صحبت می‌کردند.

این زبان را زبان اردوی معلی می‌گفتند و خط نستعلیق نیز برای این زبان اختصاص یافت. بعضی این زبان را هندی می‌نامند در صورتی که این گفته درست نیست. بهر حال اردو یک زبان هند و آریائی است که در پرتوزبان و ادبیات فارسی راه ترقی و تعالی را پیموده و تکامل یافته است. در حقیقت نهال زبان اردو در سرزمین سانسکریت روئید، ولی در فضای فارسی نشو و نمانمود. پایه گذاری اردو چون به دست فارسی زبانان انجام گرفته، لذا طبیعی است که شدیداً وابسته به فارسی است. معروف است که زبان اردو حداقل از ۰۶٪ لغات فارسی بهره‌مند است. ولی در زبان ادبی و دینی چه نظم و چه نشر لغات فارسی از این نسبت هم بیشتر است. در دوران تسلط انگلیسها در شبه قاره مقام رسمی زبان فارسی را لغو نمودند و زبان انگلیسی را جانشین آن ساختند. حقیقت آن است که گذشته از حروف اضافه و ضمایر و مصادر و بعضی از صفات و قید و افعال و اعداد که از زبانهای قدیم شبه قاره وارد زبان اردو گردیده با بعضی از کلمات انگلیسی که در دوران تسلط انگلیسها بر شبه قاره در این زبان وارد شده، سرماهیه کلی اردو از فارسی است، یا از زبانهای عربی و ترکی که آنها هم بوسیله فارسی و با پذیرفتن تصرفات معنوی فارسی زبانان جزو زبان اردو گردیده است. اما این زبان چون در محیط شبه قاره نمایافته از نظر ساختمان جمله‌بندی و بعضی از ویژگیهای دستوری غیر فارسی و نزدیک به زبانهای دیگر شبه قاره هند و پاکستان می‌باشد.

الفبای اردو

الفبای اردو سی و نه حرف است و خطی که زبان اردو
با آن نوشته می شود فارسی است

ا	ب	پ	ت	ٹ	ث	ٹھ
ج	ج	ح	خ	د	ڈ	ڈھ
ذ	ر	ڑ	ز	ڙ	ڙ	ڙ
ش	ص	ض	ط	ظ	ع	ع
غ	ف	ق	ک	گ	ل	ل
م	ن	ں	و	و	ہ	ہ
ء	ی	ے				

هشت حرف: ث ح ص ض ط ظ ع ق مخصوص
زبان عربی و چهار حرف ب ج ڏ گ مختص زبان فارسی
و سه حرف ٹ ڏ ڙ مخصوص زبان سانسکریت می باشد.
هر گاہ ه به حرفي متصل شود، آن حرف در تلفظ سنگين
می شود مانند

بھ پھ تھ ٿھ جھ ڇھ دھ ڏھ ره ڙھ کھ گھ

لہ مہ نہ نہ

و (واو) و ی (یاء) از حروفی هستند که سه نوع صدا
می‌گیرد: واو ماقبل مفتوح و معروف و مجھول

آو	او	او
بَو	بُو	بُو
جَو	جُو	جُو
دَو	دُو	دُو
رَو	رُو	رُو
سَو	سُو	سُو
فَو	فُو	فُو

و غیره

ی		
آے	ای	ای
تَه	یہ	یہ
حَه	جی	جی
دَه	دی	دی
سَه	سی	سی

و غیره

حروف پ، ت، ج، گ، در اردو بدون فشار لب و آرام که در فارسی معمول است تلفظ می‌شوند. صدای هاء غیر ملفوظ در آخر کلمه مثل صدای الف تلفظ می‌شود. مانند آهسته (آهستا) و ... نون غنہ (ن) (بی صدا) و بای مجھول (ے) در اردو زیاد بکار برده می‌شوند.

قابل توجه! نه حرف زیر در تمام حالت به استثنای حرف آخر تغییر نمی کند. مثلاً در نوشتن کلمه «کمر» حرف «ر» مانند حرف تنها «ر» به همیم متصل می گردد و حالت اصلی خودش را حفظ کرده است.

ا د ڏ ذ ر ڙ ز
ش و

ب ر پ ڙ ڙ ڙ ج چ
ح خ س ش ص ض ط
ڻ ئ ع غ ڻ ڻ ڻ ڻ ڻ
ل م ز ه ر ي

حرف وسط با اضافه کردن یک سرکج به قسمت راست حروف تشکیل می شود، مانند زیر:

ب ب پ پ ت ت ڦ ڦ ب ب پ پ ک ک س س ش ش ص ص ط ط ن ن غ غ

ف ف ق ق م ک گ گ ل ل س س ت ت ه ه ی ی

حرف آخر با اضافه کردن همان سرکج به قسمت اول
حروف تشکیل می شود، مانند ذیر:

م ا ب ب پ پ س ت ت ش ش
ج ج خ خ د د ن ن ر ر ز ز ش ش
س ش ص ض س ط ط ظ ظ
ع ع ف ف ق ق م ک گ گ ل ل
م م ن ن و و ه ه ی ی

نام	حرف تنها	تلفظ در انگلیسی
Alif	ا	A. as A in far
Bê	ب	B. as in English
Pê	پ	P. as in English

نام	حرف تنها	تلفظ در انگلیسی
Tē	ت	T. a soft dental like in three
ṭē	ڈ	T hard as T in Tin-tack
Sē	ش	S. as S in sit
Jeem	ج	J. like J in Jail
Chē	چ	Ch. like Ch in Church
Hē	ح	H. like H in Huge
Khē	خ	Kh guttural as Ch in Loch
Dal	د	D. soft, as Th in Thee
Dāl	ڈ	D hard, as D in Dog
Zal	ز	Z like Z in Zeal
Rē	ر	R as in English
Rē	ڑ	Rc. a hard R

نام	حرف تهها	تلفظ در انگلیسی
Zē	ز	Z. as in English
Zhē	ژ	Zh. as in Azure
Seen	س	S like S in Sit
Sheen	ش	Sh. as Sh in Shut
Suid	س	S. as S in Sit
Zuid	ض	Z. as Z in Zeal
Toē	ط	T. as T in Tie
Zoē	ڦ	Z. as Z in Zeal
Ain	ع	A. guttural (consonant)
Għain	غ	Għ. as G in the German word Segen.
Fē	ف	F. as F in Fun
Quaf	ق	Q. guttural, like Ck in Stuck

پانزده

نام	حرف تنها	تلفظ در انگلیسی
Kaf	ک	K. as in English
Gaf	گ	G. as G in Give
Lam	ل	L. as L in Lane
Meem	م	M. as in English
Noon	ن	N. as in English
Waw	و	W. O. U. as in English
Haa	ه	H. as H in Hot
Yaa	ي	Y. as Y in Yard
Ye	ے	E as Ey in They

جدول ۱ - چند نمونه حروف اول

aab	اَب	ب
baa	بَا	بَس
daa	دَا	دَس

شانزده

jab	جـبـ	جبـ
ham	هـمـ	همـ
khar	خـطـ	خطـ

جدول ۲ - چند نمونه حروف وسط

sabaq	سـبـقـ	سبـقـ
qadam	قـدـمـ	قدـمـ
namak	نـمـكـ	نمـكـ
safar	سـفـرـ	سفرـ
qalam	قـلـمـ	قلـمـ
qasam	قـسـمـ	قسـمـ

جدول ۳ - چند نمونه حروف آخر

bañan	بـنـانـ	بنـانـ
madad	مـرـدـ	مرـدـ
kamar	كـمـارـ	كمـارـ
badan	بـدـانـ	بدـانـ
kān	كـانـ	كانـ
chār	چـارـ	چـارـ

مذکور و مؤنث

هر کلمه در اردو یا مذکور و یا مؤنث است
اسامی که به حرف الف یا هاء غیر ملفوظ ختم می شود
معمولًاً مذکور است مانند لرکا (پسر) - مرغا (خروس)
اسامی که با حرف یا ای معروف ختم می شود باستثناء
کلمات آدمی (آدم) - پانی (آب) - جی (دل) - گھی (روغن
حیوانی) - موتی (گوهر، سرووارید) - دہی (ماست) وغیره
مؤنث است مانند بیشی (دختر) - قینچی (قیچی) وغیره ...
اسامی که از باب تفعیل است به استثناء تعویذ، تمکین و
غیره... مؤنث است مانند تصویر (عکس) تقدیر (بخت)
کلماتی که حاصل مصدر فارسی یا اردو است معمولًاً
مؤنث می باشد. مانند: آمدورفت-نشست و پرخاست. کلماتی که
بهت و ٹھ ختم می شود معمولًاً مؤنث است مانند شجاعت،
شرافت، سجاوٹ (آرایش)
صفت که معمولًاً قبل از موصوف جای دارد اگر حرف
آخرش الف باشد طبق جنس و حالت مفرد یا جمع کلمه
موصوف صورت مذکور یا مؤنث می گیرد؛ اچھا لڑکا (پسر خوب)-
اچھی لڑکی (دختر خوب) اچھے لڑکی (پسران خوب)

افعال نیز مانند اسماء و کلمات صفت طبق جنس و مفرد
و جمع بودن فاعل یا مفعول، صورت مذکر و مؤنث بخود
می‌گیرد

لڑکا آتا ہے (پسر می‌آید) لڑکی آتی ہے (دختر می‌آید)
لڑکی آتے ہیں (پسران می‌آیند)

مفرد و جمع

هر کلمہ یا مفرد است یا جمع و در زبان اردو کلمہ
تشیه بجز کلماتی کہ توسط زبان‌های دیگر در آن زبان وارد
شده‌اند وجود ندارد. مثل والدین

بعضی از جمع‌های فارسی و عربی بدون هیچگونه تغییر
در زبان اردو بکار می‌رود مانند اطراف، تصاویر و ...
کلمات اردو را طبق قواعد زیر جمع می‌بندند.

۱- کلمہ مفرد مذکری کہ با حرف الف یا هاء غیر ملفوظ
ختم شود. معمولاً در حالت جمع آخرش به یا مجھوں بدل
می‌گردد مانند

لڑکا (مفرد) پسر

لڑکے (جمع) پسران

بعچہ (مفرد)

بعچے (جمع)

۲- کلمات مذکری کہ با الف یا هاء غیر ملفوظ ختم
نشده باشد در حالت جمع تغییری نمی‌کنند. مانند یک گھر
(یک منزل)، دس گھر (ده منزل) ولی در صورت مضاف الیه و

مجرور با اضافه کردن ون (واو و نون غنه) در آخر آن جمع
بسته می شود مانند دس گفرون سے (ازده منزل)

۳- کلمه مفرد مؤنث که به یاء ختم شود در حالت جمع
در آخرش ن (نون غنه) اضافه می کنند مانند چڑیا (گچشک)
چڑیان (گچشک ها)

۴- کلمه مفرد مؤنث که به الف ختم شود در حالت جمع
در آخرش نین، (همزه و یای مجهول و نون غنه) اضافه می نمایند
مانند هوا، باد (مفرد) هواتین، بادها (جمع)

۵- کلمه مؤنث که با حرف «ی» ختم می شود در حالت
جمع به آخرش «ان» (الف و نون غنه) اضافه می شود مانند
لڑکی (دختر) لڑکیان (دختران)

۶- کلمات مؤنث که با حروف غیر از یای معروف
ختم می شود به «ین» (یای مجهول و نون غنه) جمع بسته
می شود مانند کتاب، کتابین (جمع)

۷- در تمام اسمی جمع مضاف الیه یا مجرور «ون»
(واو و نون غنه) اضافه می شود مانند کتابوں پر (روی
کتاب ها) وغیره

اضافه (مضاف و مضاف الیه)

مضاف الیه در ترکیب اضافه پیش از مضاف می آید و
بهای کسره اضافه حروف کا، کی یا کے بکار می رود و
استعمال هر کدام از این حروف بر حسب قواعد زیر می باشد
کا: پیش از مضاف مفرد مذکور غیر مجرور مانند
خدا کنانم (نام خدا)، بهار کا موسم (فصل بهار)

کی: پیش از مضاف مفرد یا جمع مؤنث می‌آید مانند: قوم کی عزت (عزت قوم) وطن کی مصنوعات (مصنوعات وطن)

کے: پیش از مضاف مذکور جمع مانند: مدرسه کے طلاب (محصلین مدرسه). پیش از مضاف مفرد مذکور مجرور مانند: خدا کے نام سے (بنام خدا)

پیش از مضافقی که خودش مضاف الیه باشد مانند: اسلام کے وقار کا خیال (فکر سر بلندی اسلام). پیش از ادوات جو مانند: میز کے اوپر (روی میز) یونیورسٹی کے اندر (توی دانشگاه)

ضمهیر

ضمهیر کلمه‌ای است که به جای اسم می‌نشیند.

ضمایر شخصی

من	میں	اول شخص مفرد
تو	تُو	دوم شخص مفرد
او-وی	و ہ	سوم شخص مفرد
او-وی	اس نے	اول شخص جمع
ما	ہم	دوم شخص جمع
شما	تم-آپ	سوم شخص جمع
آنها-ایشان	وہ-وے	آنها-ایشان
	انہوں نے	

توجه— ضمایر میں (من) و تُو (تو) پیش از حرف اضافه میں (در) گو (را) سے (از) تک (تا) پر (بالا) به ترتیب

به مجھے و تجھے مبدل می گردد

مانند: مجھے میں و تجھے میں بجائی تو میں وغیرہ۔ کلمہ «آپ» بمعنی شما نسبتاً مؤدب تر است و بسرخلاف کلمہ تم (شما) صورت مضاف الیہ بودن تغیری نمی یا بدمانند: آپ کا لڑکا (پرسشما)

همین کلمہ «آپ» گاہی به معنی «خود» استعمال می شود
مانند «وہ آپ آئے گا» (او خودش خواهد آمد)۔ هر گاہ ضمایر شخصی در حالت اضافی باشند آنها را ضمایر ملکی نیز گویند
زیرا بر ملکیت مضاف دلالت کرتند

متکلم (مفرد)

میرا مال من۔ پیش از مضاف۔ مفرد مذکر مانند: میرا لڑکا (پسر من)

میری " مفرد و جمع مؤنث مانند: میری لڑکی (دختر من)

میری لڑکیان (دختران من)

میرے " جمع مذکر مانند میرے لڑکے - پسران من
مفرد مذکر مجرور مانند:

میرے لڑکے کو به پسر من

مفرد مذکری کہ خودش مضاف الیہ باشد مانند:

میرے لڑکے کا نام (اسم پسر من)

حروف اضافہ مانند: میرے ساتھ (با من)

متکلم (جمع)

ہما را (مال ما) پیش از مضارف، مفرد مذکر، مانند: ہما را لڑکا
(پسر ما)

ہماری (مال ما) " " مفرد مؤنث " ہماری لڑکی
(دختر ما)

" " و جمع مؤنث ہماری لڑکیاں
(دختران ما)

ہمارے (مال ما) پیش از مضارف جمع مذکر مانند: ہمارے لڑکے
(پسران ما)

مفرد مذکر مجرور مانند:
ہمارے لڑکے کو (بے پسر ما)

مضارفی کہ مضارف الیہ باشد مانند: ہمارے
لڑکے کا نام (اسم پسر ما)

حروف اضافہ مانند: ہمارے اوپر (بالائی ما)

مخاطب (مفرد)

تیرا (مال تو) پیش از مضارف مفرد مذکر، مانند: تیرا لڑکا
(پست تو)

تیری " " مؤنث و جمع مؤنث مانند:
تیری لڑکی (دختر تو)

تیری لڑکاں (دختران تو)

تیرے " " جمع مذکر مانند: تیرے لڑکی
(پسران تو)

" " مفرد مذکر مجرور مانند: تیرے

لڑکے سے (اڑپرتو)

مضافیکہ مضاف الیہ باشد مانند: تیرے لڑکی

کانام (نام پرتو)

حروف اضافہ مانند: تیرے ساتھ (باتو)

مخاطب (جمع)

تمہارا (مال شما) پیش از مضاف مفرد مذکر مانند: تمہارا لڑکا
(پسر شما)

تمہاری (مال شما) " مفرد و جمع مؤنث مانند تمہاری
لڑکی (دختر شما)

تمہاری لڑکیاں (دختران شما)

تمہارے " " جمع مذکر مانند: تمہارے لڑکے
(پسران شما)

مفرد مذکر مجرور مانند: تمہارے
لڑکے کو (بہ پرسشما)

" " مضافی کہ مضاف الیہ باشد مانند:

تمہارے لڑکے کانام (اسم پرسشما)

" " پیش از بعضی از حروف اضافہ مانند: تمہارے
ساتھ (با شما)

خایب (مفرد)

اُس کا (مال او) با مضاف مفرد مذکر مانند: اس کا لڑکا (پساو)
اُس کی " مفرد و جمع مؤنث مانند: اس کی لڑکی
(دختر او)

اس کی لڑکیاں (دختران او)

- اس کے ۰ ۰ جمع مذکر مانند: اس کے لڑکے (پسران او)
 ۰ ۰ ۰ مفرد مذکر مجرور مانند: اس کے لڑکے کو (بہ پراو)
 ۰ ۰ با مضاف که مضاف الیہ باشد مانند: اس کے لڑکے
 کا نام (نام پراو)
 ۰ ۰ با بعضی از حروف اضافہ مانند: اس کے پاس (نزاو)

خالب (جمع)

- اُن کا (مال آنها) با مضاف مفرد مذکر مانند: ان کا مدرسہ
 (مدرسہ آنها)
 اُن کی ۰ ۰ مفرد و جمع مؤنث مانند: اُن کی کتاب (کتاب آنها)
 ان کی کتابیں (کتابیں آنها)
 ان کے ۰ ۰ جمع مذکر مانند ان کے مدرسے (مدارسہ های
 آنها)
 ۰ ۰ مفرد مذکر مجرور مانند: ان کے مکان میں
 (در منزل آنها)
 ۰ ۰ با مضاف که مضاف الیہ باشد مانند: ان کی
 دوست کا گھر (منزل دوست آنها)
 ۰ ۰ با بعضی از حروف اضافہ مانند ان کے ساتھ
 (با آنها)

حالت معمولی

متکلم:

مجھے } (بمن - من را) برای مفرد مذکر و مؤنث
 مجھہ کو } یہ کتاب مجھے دو یا یہ کتاب مجھہ کو دو
 (این کتاب را بمن بدھید)

همین —(بماه مارا) برای مذکر و مونث جمع— یه کتاب
هم کو همین دو یا یه کتاب هم کودو (این کتاب را باما بدھید)

مخاطب:

تجھے (بتو ترا) برای مذکر و مونث مفرد—وه قلم تجھے
تجھه کو دین یاده قلم تجھه کو دین (آن قلم را بتو بدھند)

تمھین — (بشا، شمارا) برای مذکر و مونث جمع—
تمکو (نم کو) یه مجله تمھین دین یا یه مجله تمکو دین
(این مجله را بشما بدھند)

غالب:

اُسکو (باو. اورا پیش) برای مذکر و مونث مفرد—یه کاغذ
اُسے یا اسکو دو (این کاغذ را باو بدھید)
انھیں - انکو (باينها-اينهارا) برای مذکر و مونث جمع نزديك
یه عينك انھیں یا انکو دو (این عينك را باينها بدھید)
انھیں - انکو (باانها-ايشان را) برای مذکر و مونث جمع دور
وه جراب انھیں یا انکو دو (آن جوراب را باانها بدھید)

ضمامگر اشاره

به (این) برای اشاره به نزدیک مفرد و جمع مذکر و مونث
پکار میروند مانند: یه کتاب و خبره

وه (آن) برای اشاره برای دور مفرد و جمع مذکور و مونث
بکار میرود مانند: وه لڑکی وغیره

اس (این) برای اشاره به نزدیک مفرد و مذکر و مونث

بکار رود مانند: اس کتاب کو (این کتاب را)

إن (اینها) برای اشاره نزدیک جمع مذکر و مونث بکار رود

مانند: إن کتابوں کو (این کتابها را)

أُس (آن) برای اشاره مفرد و مذکر و مونث دور بکار رود

مانند: أُس کتاب کو (آن کتاب را)

أُن (آنها) برای اشاره جمع مذکر و مونث دور بکار رود

مانند: أُن کتابوں کو (آن کتابها را)

استعمال ضمائر اس، اُس، إن، أُن درموارد زیر میباشد

۱- در صورت مضاف الیه - اس کانام (نام این) اُس کی دعوت
(دعوت وی)

إن کے کاغذات (کاغذهای اینها) أُن کا پاپ (پدر آنها وغیره)

۲- در صورت مجرور اس سے (از این) اُس کو (اورا)

إن میں (در اینها) أُن تک (تا آنها) وغیره

۳- با مشارالیہ که مضاف الیه یا مجرور باشد اس كالج
کے طالبعلم (محصل این دانشکده) اُس کتاب کے اوراق
(اوراق آن کتاب) إن كالجون کے طلباء (محصلین این
دانشکده‌ها) آن درختوں میں (در آن درختان)
وغیره

ضمایر سؤالی

کون (کی) یو کیا (چه) که برای پرسش بکار میرود و ضمایر

سؤالی است مانند کون و یکه‌تاہیت (کی می بیند) و کیا چاہیت (چه میخواهد) کلمه کون حالات مختلف زیر را دارد

مفرد جمع

حالات فاعلی کون کون

حالات مفعولی کس کو، کس سے (به کی از کی) کن

سے (از چه شخصی) کن کو (به چه اشخاصی)

حالات اضافی کس کا، کس کی، کس کے - (مال کی) کن کا، کن کی، کن کے - (مال کی ها)

ضمیر مشترک

کلمات زیر که مضاف الیه واقع میشود و معنی «خویش» و «خود» را میرساند، ضمیر مشترک است. بنا براین برای اول شخص و دوم شخص و سوم شخص یکسان بکار میروند.

اپنا - با مضاف مفرد مذکور غیر مجرور - میں اپنا قلم لاؤں
(من قلم خودم را بیاورم)

اپنی - با مضاف مفرد و جمع مونث میں اپنی کتاب لاؤں
(من کتاب خودم را بیاورم) وہ اپنی طرف و یکھیں
(آنها بطرف خودشان نگاه کنند)

اپنے - با مضاف مذکور جمع و مفرد مذکور مجرور میں اپنے
جو ابات لکھوں (من جوابهای خودم را بنویسم)
وہ اپنے کامون کو انجام دیں (ایشان کارهای خودشان
را انجام دهند) آپ اپنے خطوط لکھوں (شمانامه های
خودتان را بنویسید)

۱- توضیح اینکه این ضمایر هیچگاه به تهائی آورده نمیشود بلکه با یکی از ضمایر فاعلی بکار میرود.

ضمیر وصل: آنست که قسمتی از جمله را بقسمت دیگر پیوند می‌دهد و بجای اسمی بکار برده میشود که در جمله بعد بیان میگردد.

وہ کتاب جو کل خریدی تھی میرے کمرے میں موجود ہے
(کتابی کہ دیروز خریدیم در اطاق من موجود است)
ضمیر وصل فقط کلمہ جو است و آن در حالت مختلف به کلمات مختلف زیر مبدل میشود

حالات فاعلی۔ جس نے (هر کسیکہ) (فرد) مذکر و مونث
جنہوں نے (هر کسانیکہ) (جمع) مذکر و مونث

حالات مفعولی۔ جس کو، جسے (هر کسی را کہ) (فرد) مذکر
و مونث جن کو، جنہیں (هر کسانی را کہ) (جمع) مذکرو
مونث

حالات اضافی۔ جس کا (مال ہر کسیکہ) (فرد و مذکر) جن کا
(مال ہر کسانیکہ) جمع مذکر: جس کی (مال
ہر کسیکہ) (فرد و مونث) جس کی (مال
ہر کسانیکہ) جمع مونث

ضمیر تکرہ: بجای اشخاص و اشیاء غیر معین بکار برده میشود
مانند کوئی (کسی)- کچھ (چیزی)- او لہن (کوئی) مر بوط
با اشخاص دومن (کچھ) متعلق با شیاء میباشد.
ضمیر تکرہ (کوئی) با حروف ربط و اضافه، به کلمہ «کسی»

بدل میشود مانند یه کتاب کسی کے پاس نہیں ہے (این کتاب نزد کسی نیست)

کلمات عربی و فارسی ، بعض ، فلاں ، کل و چند نیز در اردو و بطور ضمیر تکییر مورد استعمال قرار میگیرد.

صرف ضمایر

حالت	مند غائب	جمع غائب	مند متكلم	جمع مخاطب	مند مخاطب	مند غائب
فاعلی	وہ (اد)	وہ (آئنا)	تو (تو)	تم آپ (شا)	میں (من)	ہم (ہم)
	اُس نے ۰	اخون نے ۰	وتے ۰	تم آپ نے ۰	میں نے ۰	ہم نے ۰
مفعولی	اُن کو (اد)	اُن کو (باشا)	جگہ کو (بتو)	تم آپ کو (باشا)	جگہ کو (من)	ہم کو (ہم)
	اُسے ۰	فوجیں ۰	تجھے ۰	تمیں ۰	تجھے ۰	وہیں ۰
اصافی	اُن کا (علی)	اُن کا (مال نہما)	تیرا (مال تو)	تہارا (مال شما)	تیرا (مال من)	تہارا (مال ما)
	اُن کی ۰	اُن کی ۰	تیری ۰	تہاری ۰	میری ۰	تہاری ۰
	اُن کے ۰	اُن کے ۰	تیرے ۰	تہارے ۰	میرے ۰	تہارے ۰

صفت

صفت کلمہ ای است که دربارہ اسم توضیح می دهد و چگونگی حالت آن را بیان می کند . در مرکب توصیفی کلمہ صفت پیش از موصوف است و

الف در آخر آن در مورد موصوف مفرد و جمع (مونت) و جمع (مذکور) بترتیب به یای معروف و ... یای مجهول مبدل میشود.
(مثال)

بڑا لڑکا (پسر بزرگ) بڑی لڑکی (دختر بزرگ)
بڑی لڑکیان (دختران بزرگ) بڑے لڑکے (پسران بزرگ)
اما کلمات صفت که به الف مختوم نباشد با تغییر جنس
تعداد موصوف تغییری نمیباشد.

(مثال)

گرم کهانا (غذای گرم) گرم روٹی (نان گرم)
گرم روٹیان (نانهای گرم) گرم کهانه (غذاهای گرم)

۱- صفت ذاتی: مربوط به خصوصیات و کیفیات اسم
مانند: نیک، خوب وغیره

۲- صفت نسبی: منسوب بودن موصوف به محلی،
شخصی یا چیزی مانند: ایرانی، پاکستانی، آبی وغیره

۳- صفت عددی: راجع به تعداد اسم مانند: چار آدمی
(چهار آدم) کچھ یا چند لوگ (عدد ای از مردم) کئی بچھے (چندین
پسر) سب (تمام) کل، بہت (خیلی) تھوڑا (کم) کچھ (مقداری)
ایک، دو ... پہلا (نخست) دوسرا (دومین) وغیره

۴- صفت مقداری: مربوط به مقدار و لیکن کلمات صفت
عددی که تعداد معینی را نشان می دهد، بر مقدار معینی دلالت
نمیکند مانند: کتنا پانی (چقدر آب) اتنا (اینقدر) جتنا (بقدرتی

سی ویک

کہ) وغیرہ

۵۔ صفت ضمیری: ضمایری کے کار صفت را انجام دهد
مانند: وہ، یہ، کون، جو، کیا ایسے کلمات وقتیکے تنہا مورد
استعمال باشد ضمیر است و هنگامیکے با اسم باشد صفت است
مانند: وہ عورت آئی تھی (آن زن آمدہ بود)

یہ کتاب میری ہے (این کتاب مال من است)

کون شخص کہتا ہے (کدام شخص میگوید)

کیا چیز تھی؟ (چہ چیز بود)

صفت تفضیلی و عالی در اردو گاہی با اضافہ کلمات سے
و سب سے ، و گاہی سے زیادہ و سب سے زیادہ، پیش از کلمہ
صفت مطلق تشکیل میگردد (مثال)

(صفت مطلق) پرویز بڑا لڑکا ہے (پرویز پسر بزرگ
است)

(صفت تفضیلی) پرویز جاوید سے بڑا ہے (پرویز از جاوید
بزرگتر است)

(صفت عالی) پرویز کلاس میں سب سے بڑا ہے (پرویز در
کلاس از ہمہ بزرگتر است)

گاہی کلمات صفت تفضیلی و عالی زبان فارسی مانند:
بزرگتو بزرگترین، روشن تر و روشن ترین، ارزانتر و ارزانترین
و امثال اینها نیز در اردو مورد استعمال واقع میگردد.

قید (تمیز)

قید کلمہ ایست کہ معنی فعل یا صفت را بچیزی از قبیل

زمان، مکان، حالت و چگونگی مقید سازد۔ مانند: طالب علم نے
آج یہاں سبق خوب یاد کیا
(شاگرد امروز اینجا درس را خوب حاضر کرد) دراين
جمله کلمات آج، یہاں (امروز، اینجا) و خوب قيد است.
اینك بعضی از کلمات قید و تمیز، که در اردو مصطلح
است ذکر میگردد.

زمان— اب (اکنون) جب (وقتیکہ) تب (آنوقت)
کب (چہ وقت) بھلے (قبلًا)

مکان— یہاں (اینجا) وہاں (آنجا) جہاں (هر جائیکہ)
کہاں (کجا) آگے (جلو، پیش) پیچھے (عقب) پرے (آنور)
پاس (نزد) اوپر (بالا، روی) نیچھے (زیر) اندر (در، توی)
باہر (برون)

سمت— ادھر (ایں ور) اُدھر (آن ور) جدھر
(هر طرفیکہ) کدھر (کدام ور)

طریقہ— یوں (این طور) کیوں (چرا) کیونکر
(چطور) کیسے (چطور) ثہیک (درست) دھیرے (آہستہ)
پست (زیاد، بسپار) جھٹ (فوراً) فوراً، دفتاً، ناگھان، ناگاہ
فی الفور، القصہ، الفرض، فی الجملہ، وغیرہ کہ در فارسی و
عربی هم بکار می رود

تعداد— ایک بار (یک مرتبہ) دو بار (دو مرتبہ) اکثر،
ایک ایک، اتنا (اینقدر) کتنا (چقدر) جتنا (هر قدریکہ).

شاید، غالباً، یقیناً، بیشک، بلاشبه، هرگز، زنها ر، البته،
فی الحقيقة، در حقيقة.

سبب و علت اسلیثے (برای این) اس طرح (بدین
طریق) چنانچه (از این سبب) کیونکه (زیرا که) چونکه
(چون) لهذا (لذا)

قید مرکب کب تک (تا کی) جب کبھی (مروقیکہ)
جهان کپیں (هر جائیکہ) دھر ادھر (این ور آنور) آہسته
آہسته، رفتہ رفتہ، صبح و شام، حتی الامکان، کما یبغی،
حتی المقدار، حاصل کلام

فعل

فعل کلمہ ایست بہ کہ انجام دادن کاری یا واقع شدن امری
و یا وجود داشتن حالتی در گذشته یا حال یا آیندہ دلالت کند
و آن در ارد و دارای حالات زیر میباشد
مذکر و مؤنث، واحد (فرد) و جمع، معروف (معلوم)
و مجهول، (وجوه) خبری، شرطی، احتمالی، امری و مصدری،
ماضی، حال، مستقبل، متکلم، حاضر (مخاطب) غائب
از حیث حالت (متکلم، مخاطب، غائب) و تعداد (فرد و
جمع) و جنس (مذکر و مؤنث) فعل اردو ۱۲ صیغه دارد و
بنا بر این در صرف فعل باید این همه صیغه ها را در نظر
بگیریم.
از حیث معنی فعل سه قسم است لازم، ناقص، متعددی.

فعل لازم — آنست که بفاعل تها تمام شود و بمحض
 صریح احتیاج نداشته باشد مانند: احمد آیا (احمد آمد) محمود
 گیا (محمود رفت) وغیره

فعل ناقص — فعل لازمیست که علاوه بر فاعل اسمی زائد
 نیز لازم دارد که درباره فاعل خبری دهد مانند: احمد بیمار یه
 (احمد بیمار است)

فعل متعدد — آنست که مفعول صریح داشته باشد مانند
 گائے دودھ دینی ہے (گاؤ شیر میدهد)

فعل ماضی

فعل ماضی که بر انجام کاری در گذشته دلالت کند آن پنج
 نوع است
 مطلق (ساده)، تمام (بعید)، ناتمام، (استمراری)،
 شرطی، احتمالی

ماضی مطلق — آنستکه بزمان گذشته غیرمعین دلالت کند
 و طرز ساختن آن این است که با آخر مصدر فعل (ربیشه فعل)
 (مطابق جنس و تعداد و حالت فعل) والف ، و یا وی
 (یا مجھوں) ویا وی، (یا معروف) و یا ویں، (یا مجھوں
 و نون غنہ) میافزا یند و اگر در آخر مصدر فعل الف یا واو باشد
 با آن یا، اضافه میشود مانند آیا (آمد) لا یا (آورد) رو یا
 (گریست) وغیره

صرف فعل ماضی مطلق از مصدر لانا (آوردن)

مفرد جمع

مفرد	جمع
منش	منش
مشهود تر میں یا (من آوردم) هم لانے	مشهود تر میں یا (من آوردم) هم لانے
مشهود تر تو لایا (تو آوردی) تم، آپ لائے (تم آوردید) تم، آپ لیں	مشهود تر تو لایا (تو آوردی)
مشهود تر وہ لایا (او آورد) وہ لائے (آہنا آوردند) وہ لیں	مشهود تر وہ لایا (او آورد)

ملاحظه - (۱) کلمه و نی، که علامت فاعلی واذ حروف ربط است در افعال متعددی بزمان ماضی مطلق، ماضی تمام بعید (دور)، ماضی احتمالی، ماضی نقلی بکار میروند. اما با مصادر لانا (آوردن) بھولنا (فراموش کردن) شرمنا (خجالت کشیدن) بحثنا (بحث کردن) بولنا (حرف زدن) که متعددی است مورد استعمال نمیباشد.

(۲) گیا (رفت) کیا (کرد) افعال ماضی مطلق از مصادر جانا (رفتن) و کرنا (کردن) بی قاعده است

ماضی بعید یا دور

آنست که بزمان گذشته دور دلالت کند و برای ساختن

سی و شش

آن یا در آخر افعال ماضی مطلق تھا ، نہیں ، نہیں ، نہیں
 میافزایند مانند میں لا یا تھا (من آورده بودم) ہم لائے تھے
 (ما آورده بودیم) تو لائی تھی تو (مونٹ) آورده بودی وغیرہ و
 یا کلمات، چکنے تھے ، چکنی تھی، چکنی تھیں، باآخر
 مصدر فعل اضافہ میکنند مانند میں لا چکنے تھا (من آورده بودم)
 ہم لا چکنے تھے (ما آورده بودیم) تو لا چکنی تھی (تو آوردم
 بودی) (مونٹ) وغیرہ

صرف فعل ماضی بعید یا دور از مصدر لانا (آوردن)

مسنون	منفرد
ہم لائے تھے (ما آورده بودیم) ہم لائے تھے	ہم لائی تھا (آوردہ بودی) ہم لائی تھی
ہم لا چکنے تھے . ہم لا چکنے تھے	ہم پاکتی تھی . ہم پاکتی تھی
وہ لائے تھے (آسا آورڈہ بودہ) وہ لائے تھے	وہ لایا تھا (آوردہ بودی) وہ لایا تھی
وہ لا چکنے تھے . وہ لا چکنے تھے	وہ لا چکا تھا . وہ لا چکا تھی

ہم لائے تھے (شخص اول) ہم لائے تھا (شخص دوم) وہ لائے تھا (شخص سوم)
 سی و هفت

ماضی استمراری

بر کاری که در گذشته بطریق استمرار و تکرار و بتدریج انجام شده باشد دلالت میکند و برای ساختن آن با خر ماده فعل (ریشه) مطابق جنس و تعداد و شخص نا، تے ، تی و یا ره ، رهی ، رهی همراه با تها ، تهی ، تهی ، تهی اضافه مینمایند کهای تا تها یا کهای تها میخورد (مفید مذکور) کهای تهی یا کهای تهی تهی میخورد (مفید مؤنث) وغیره و گاهی با اضافه کلمات کرتا تها ، کرتی تهی ، کرتی تهی و کرتی تهی میسازند ماضی مطلق صیغه مفرد مذکور نیز افعال ماضی استمراری میسازند مانند کهای تها یا کرتا تها (مذکور) میخورد کهای یا کرتی تهی (مؤنث) میخورد کهای یا کرتی تهی (مذکور جمع) کهای یا کرتی تهی (مؤنث جمع)

صرف فعل ماضی استمراری از مصدر کهانا (خوردن)

	مند	جمع	
	موث	ذر	ذکر
بر کهانا	بر کهانی تهی	بر کهانی تهی	بر کهانی تهی
ویل چن	بر کهاده تا (رس بوزد) بر کهاده تهی	بر کهاده تهی	بر کهاده تهی
	بر کهاده تهی	بر کهاده تهی	بر کهاده تهی
و تمثیل	و کهانا	و کهانی تهی	و کهانی تهی
	و کهاده تا (رس بوزد) و کهاده تهی	و کهاده تهی	و کهاده تهی
	و کهاده تهی	و کهاده تهی	و کهاده تهی
و مثیل	و کهانا	و کهانی تهی	و کهانی تهی
	و کهاده تا (رس بوزد) و کهاده تهی	و کهاده تهی	و کهاده تهی
	و کهاده تهی	و کهاده تهی	و کهاده تهی

ماضی شرطی

برکاری در گذشته که در آن شرط پس ازنا باشد دلالت میکند و برای ساختن آن کلمه، «تا» با خر مصدر فعل میافزایند مانند: و ه آتا (او میآمد) و ه آتے (آنها میامدند) اگر میں جانا (اگر من میر قدم) اگر آپ لکھته (اگر شما مینوشتید) وغیره و گاهی با اضافه کلمه هونا-هوتی-هوتین در آخر افعال ماضی مطلق، افعال ماضی شرطیه یا تمنائی حاصل میشود. مانند دیکھا هوتا (میدید) دیکھی چوتی میدید (مونت) آئی هوتے (میامدند) آئی هوتین (میآمدند) (مونت) وغیره.

صرف فعل ماضی شرطی از مصدر سونا (خفتون)

جمع		مفرد	
موث	ذكر	مونت	ذكر
هم سونت هم سونت هوتے هم سونت هوتی هوتے	هم سونت هم سونت هوتے هم سونت هوتی هوتے	میں سونا (من زیارتیم) میں سونا هوتا میں سونتی هوتی	میں سونا (من زیارتیم) میں سونا هوتا میں سونتی هوتی
	تو سونا (تو زیارتی) تو سونا هوتا	تو سونا (تو زیارتی) تو سونتی هوتی	
و ه سونت و ه سونت هوتے و ه سونت هوتی هوتے	و ه سونت و ه سونت هوتے و ه سونت هوتی هوتے	و ه سونا (او زیارتی) و ه سونا هوتا	و ه سونا (او زیارتی) و ه سونتی هوتی

ماضی التزامی

شک و تردید را میرساند و برای ساختن آن با آخر افعال
ماضی مطلق ہسو، ہوں، یا ہو گا، ہو گی، ہو گے ، ہوں گا،
ہوں گی، ہوں گے اضافہ میکنند مانند: وہ لا یا ہو (او آورده
باشد) وہ لائی ہو (او مونٹ، آورده باشد) وہ لائی ہوں آنها
(مذکر) آورده باشند و غیره و یا وہ لا یا ہو گا (او آورده باشد
مذکر) وہ لائی ہو گی (او مونٹ آورده باشد) وہ لائی ہوں
گے (آنها مذکر آورده باشند) وغیره

صرف فعل التزامی از مصدر (لانا) آوردن

	منفرد	جمع
منفرد	منفرد	منفرد
وہ لایا ہو وہ لایا ہو کا	تو لا لی ہو تو لا لی ہو کا	تھم لائے ہو اب لائے ہوں تھم لائے ہو کے، آپ نے ہوئے تھم اپ لائے ہوں گی
وہ لایا ہو وہ لایا ہو کا	وہ لائی ہو وہ لائی ہو کی	وہ لایا ہوں وہ لائی ہوں گی
وہ لایا ہو وہ لایا ہو کا	وہ لائی ہو وہ لائی ہو کی	وہ لایا ہوں وہ لائی ہوں گی

فعل حال

فعل حال بر زمانی که در آن بسر می برم یا سخن می گوئیم دلالت میکند و آن شش نوع است

۱- مضارع، ۲- امر، ۳- مطلق، ۴- ناتمام، ۵- تمام، ۶- احتمالی، فعل حال مضارع در اردو ظاهرآ شیه فعل امر است اما غالباً معنی احتمال، اجازت، امکان، دعا، تمنا، تعجب، و امثال آن بکار میروند. مانند: آپ فرمائیں تو کہوں (اگر شما اجازه دهید عرض کنم) تمہاری عمر دراز ہو (عمرت دراز باد) خدا تجھے برکت دے (خدا بتو برکت بدھد) وغیرہ و طرز ساختن آن اینست کہ در اول شخص مفرد «وں» (واو و نون غنه) و دوم و سوم شخص مفرد نئے (همزہ و یا مجهول) و در جمع مذکر و مومنث نئیں، (همزہ و یا مجهول و نون غنه) یا واو با آخر مصدر فعل میافزا یند.

صرف فعل حال مضارع آنا (آمدن)

مفرد	جمع	مذكر	مومنث	ذکر
وں	میں آؤں (من بایم)	آہم آئیں (ہم بایم)	میں آؤں	آؤں
وہم	تو آئے (تو بایا)	آپ آئیں (شمایا نہم آدم آپ آئیں)	تو آئے	تو آئے
وہم	وہ آئے (او بایا)	وہ آئیں (آہم بایا یں)	وہ آئے	وہ آئیں

فعل امر

بر حکم یا فرمان یا التجا دلالت میکند. مانند جاؤ (بروید) لکه (بنویس) تشریف لائیه (تشریف بیاوردید) وغیره و مصدر فعل که دریشه واصل فعلها است صیغه مفرد مخاطب امر را تشکیل میدهد. برای صیغه های مذکور، مونث، جمع، واو یا، تین (همزه و یا مجھول و نون غنہ) و برای صیغه های مفرد مذکور، مونث اول شخص (واو و نون غنہ) «ون» و سوم شخص نئے (همزه و یا مجھول) پا آخر مصدر فعل اضافه میکند مانند: توجا (توبرو) تم جا و یا آپ جائیں (شما بروید) مین جاؤں (من بروم) و وجانے (او برود) وغیره

صرف فعل امر از مصدر جانا (رفتن)

مذكر	مونث	مذكر	مونث
اول شخص	میں جاؤں (من بروم) میں ٹاؤں (ما بروم) اہم جائیں	تم جاؤں (تم بروید) تم ٹاؤں (تم بروید)	تم جاؤں (تم بروید) تم ٹاؤں (تم بروید)
دوم شخص	توجا (توبرو) تو جا	تم جاؤ، آپ جائیں (شما بروید) تم جاؤ، آپ جائیں	تم جاؤ، آپ جائیں (شما بروید) تم جاؤ، آپ جائیں
سوم شخص	وہ جانے (او برود) وہ جائیں (ایشان بروند)	وہ جانے (او برود) وہ جائیں (ایشان بروند)	وہ جانے (او برود) وہ جائیں (ایشان بروند)

امر نهی - با اضافه کلمه نه یا مت پیش از صیغه امر فعل

نهی حاصل میشود. مانند مت جاو (نروید) میں نه جاوون (من نروم) وغیره

ملاحظه. کلمہ مت فقط درمورد صیغه‌های مخاطب بکار برده میشود

گاهی کلمه مصدر نیز در بارہ شخص دوم معنی امر را میرساند مانند: ادھر آنا (اینجا یا) یا و ہا مت جانا (آنجانو) وغیره

حال مطلق (مضارع اخباری)

مضارع اخباری فعلی است کہ برای انجام کاری در زمان حال و آینده و کارهائی که بطور پیوسته انجام می‌دهیم دلالت می‌کند. مانند: وہ آتا ہے (اوہ میايد) وہ جاتی ہے (او مونٹ میرود) ہم لکھتے ہیں (ما مینویسیم) وغیرہ و برای ساختن آن درصیغه‌های مختلف کلمات ذیر را با خر مصدر فعل میافزوا یند:

درصیغه‌های مذکر و مونٹ مفرد (اول شخص) تا ہوں، تی ہوں، (دوم، سوم شخص) تا ہے، تی ہے؛ درصیغه‌های مذکر و مونٹ جمع (اول شخص) نے ہیں (دو، سوم شخص) نے ہو، تی ہو، نے ہیں، تی ہیں.

صرف فعل مضارع اخباری از مصدر لانا (آوردن)

مفرد	جمع	موضع	ذکر	موضع	ذکر
اول شخص	میں لامائھوں (من سیا دری) میں لاتی ہوں	ہم لاتے ہیں (ہم سیا دری) ہم لاتی ہیں	میں لامائھوں (من سیا دری) میں لاتی ہوں	ہم لاتے ہیں (ہم سیا دری) ہم لاتی ہیں	اول شخص
دوم شخص	تولما ہے (تو سیا دری) تولما ہے	آپ لاتے ہیں (شا سیا دری) آپ لاتی ہیں	تم لاتے ہو (تم سیا دری)	آپ لاتے ہیں (شا سیا دری) آپ لاتی ہیں	دوم شخص
سوم شخص	وہ لاتا ہے (او سیا درد) وہ لاتی ہے	وہ لاتے ہیں (ایشان سیا درد) وہ لاتی ہیں	وہ لاتے ہیں (او سیا درد) وہ لاتی ہے	وہ لاتے ہیں (ایشان سیا درد) وہ لاتی ہیں	سوم شخص

حال استمراری

برکاری کہ بزمان حال بطريق استمرار انجام میشود دلالت میکنند۔ مانند: وہ آرہ ہے (او، مذکر، دارد میا بد) وہ جاری ہی ہے (او، مونث، دارد میرود) ہم لکھ رہے ہیں (مادراریم مینو یسیم) وہ کھائے جاتا ہے (او، مذکر، دارد پی درپی میخورد) وغیرہ

برای ساختن آن درصیفہ‌های مختلف با آخر مصدر فعل ملحقات زیر اضافہ میشود درصیفہ‌های مذکر و مونث مفرد (اول شخص) رہ جوں، رہی جوں، یا رہی جاتا ہوں و نئے جاتی ہوں (دوم شخص و سوم شخص) رہ ہے، رہی ہے، یا، رہی ہیں،

و یا، نئے جاتا ہے، نئے جانی ہے،
درصیفہ‌های مذکور و مونث جمع (اول شخص) رہتے ہیں
یا نئے جاتے ہیں دوم و سوم شخص) رہتے ہو، رہی ہو، رہتے
ہیں، رہی ہیں، یا نئے جاتے ہو، نئے جانی ہو، نئے جاتے ہیں،
نئے جانی ہیں

صرف فعل حال استمراری از مصدر کھانا (خوردن)

اول شخص یہ کھا رہیں یہ کھانے رہتے ہیں (ادارہ خورہ) یہ کھانے رہتے ہیں	یہ کھا رہو یہ کھانے رہو یہ کھانے رہتے ہو
دوسرے شخص تو کھا رہے تو کھانے رہتے ہے تو کھانے رہتے ہیں	تو کھا رہی تو کھانے رہی تو کھانے رہتی ہے
سوم شخص وہ کھا رہیں وہ کھانے رہتے ہیں (ادارہ خورہ) وہ کھانے رہتے ہیں	وہ کھا رہے وہ کھانے رہے وہ کھانے رہتی ہے

حال تمام ماضی نقلی

برکاری کہ در زمان گذشته انجام گرفته و معمولاً اثر یا

چهل و پنج

نتیجه آن تا زمان حال باقی است، دلالت میکند مانند می‌آید.
هیون (من آمده‌ام) اسنے لکھا ہے (او نوشته است) تم آئے ہو
(شما آمده‌اید) وہ کھا چکی ہے (او مونٹ، خورده است)

و مدیکھ چکی ہے (او مونٹ، دیده است) وغیرہ
برای ساختن آن کلمات زیر را با آخر افعال ماضی مطلق

و یامضدر فعل میافزایند
در صیغه‌ها مذکر و مونٹ (مفرد) اول شخص - ہیون (با خر
صیغه‌های ماضی مطلق) چکا ہیون، چکی ہیون، (با خر مصدر فعل)
دوم و سوم شخص - ہے (با خر صیغه‌های ماضی مطلق)
چکا ہے، چکی ہے (با خر مصدر فعل)

جمع اول شخص - ہیں	چکے ہیں	‘	چکے ہیں	‘	چکے ہو، چکی ہو، چکی ہیں
دوم و سوم شخص - ہو ہیں	‘	چکی ہیں	‘	چکی ہیں	

صرف فعل حال تمام از مصدر لانا (آوردن)

مفرد		جمع			
ذکر	مونٹ	ذکر	مونٹ	ذکر	مونٹ
میں یا ہوں.	میں لانے ہیں	ہم لانے ہیں	ہم لانے ہیں	اول شخص	(من آوردن)
میں لپکھی ہوں	میں لپکھی ہوں	ہم لپکھی ہیں	ہم لپکھی ہیں		
تو لا یا ہے	تو لانے ہو، آپ لانے ہیں	تم لا یا ہے	تم لانے ہو، آپ لانے ہیں	دوم شخص	(تو آوردن)
تو لا چکا ہے	تو لا چکے ہو، آپ لا چکے ہیں	تم لا چکا ہے	تم لا چکے ہو، آپ لا چکے ہیں		
وہ لا یا ہے	وہ لانے ہیں	وہ لانے ہیں	وہ لانے ہیں	سوم شخص	(او آوردن)
وہ لا چکا ہے	وہ لا چکے ہیں	وہ لا چکے ہیں	وہ لا چکی ہے		

حال احتمالی

آنست که بر فعل زمان حال که احتمال در آن باشد دلالت کند مانند: (شاید) و هـ آنها هم شاید (او می‌آید) شاید و هـ لزکی جاتی هم (شاید آن دختر میرود) شاید آپ لکته هم (شاید شما مینویسید) وغیره و برای ساختن آن الفاظ زیر را با آخر صیغه های ماضی تمنائی میافزایند.

مفرد	اول شخص (مذکر و مونث)	اول شخص
هو	»	دوم شخص
هـ	»	اول شخص
هـ، هو	»	جمع
		دوم و سوم شخص

صرف فعل حال احتمالی از مصدر سونا (خفتن)

مفرد	مذكر	موثن	جمع	موثن	مذكر	موث
اول شخص						می‌نمایم (من نمی‌نمایم) می‌نمایم (من نمی‌نمایم)
	دوه شخص					نمی‌نمایم (نمی‌نمایم) نمی‌نمایم (نمی‌نمایم) نمی‌نمایم (نمی‌نمایم)
		سوم شخص				نمی‌نمایم (او نمی‌نماید) نمی‌نمایم (او نمی‌نماید)

گاهی بجای ہو، وہوں، درصیغہ‌های این فعل کلمات ہو گا، ہو گی، ہو گئے، ہوں گا، ہوں گی، ہوں گئے اضافہ میشود مانند: (شاید) وہ جاتا ہو گا (او میرود) تو آتی ہو گی (تو میائی) میں آتا ہوں گا (من میايم) وغیرہ و گاهی با اضافہ رہ ہو، رہی ہو رہے ہو، رہا ہوں، رہی ہوں، رہے ہوں، با آخر مصدر فعل نیز فعل حال احتمالی حاصل میشود.

فعل مستقبل — آنستکہ بزمان آیندہ دلالت کند. مانند میں جاوں گا (من خواهم رفت) وہ پڑھے گی (مونٹ) (او خواهد خواند) ہم آئیں گے (ما خواهیم آمد) وغیرہ . برای ساختن آن گا، گی یا گے را با آخر صیغہ‌های مضارع میافزا یند.

صرف فعل مستقبل از مصدر جانا (رفتن)

منفرد	جمع
ذکر	ذکر
موث	موث
اول شخص میں جاوں گا (من خواهم رفت) میں جاوں کی	هم جائیں کے (ما خواهیم رفت) ہم جائیں کے
دوسرہ شخص تو جانے کا (تو خواہی رفت) تو جانے کی	تم جاؤ کے، آپ جائیں کے (تم خواہید رفت) تم جاؤ کی، آپ جائیں کی
سوم شخص وہ جانے کا (او خواهد رفت) وہ جانے کی	وہ جائیں کے (ایشان خواهد رفت) وہ جائیں کی

مستقبل مدامی کہ معنی استمرارکاری را در آینده میرساند
با اضافه کردن کلمات رہوں گا، رہوں گی، رہے گا، رہے گی،
رہیں گے با آخر افعال ماضی تمثیل ساخته میشود

حروف ربط

حروف اضافی

کا۔ کی۔ کے

نے علامت فاعلی است و فقط با فاعل مورد استفادہ قرار
می گیرد و مورد استعمال آن فعل متعدد زمان ماضی باستثناء
ماضی ناتمام است

مانند آپ نے کھاتھا (شما گفتہ بودید)

حرف عطف

حرف عطف در اردو شش حرف است

۱۔ وصل

اور، کیا۔ کیا، کہ، یا، اور (و)

مثیل: میں اور آپ (من و شما)

۲۔ تردید

نه نہ، خواہ، چاہے، یا . . . یا

۳۔ استدراف

پر، لیکن، بلکہ

۴۔ استثناء

مگر، والا

چهل و نہ

۵- شرط

جو (اگر) و اگر

۶- علت

لهذا، بنا برین، پس، اسلئے (برای این، لذا)، کیونکه

(زیرا کہ)

حروف استفهام

کیا چہ۔ آیا

کون، کس، کن۔ کسی

کہان - کجا

کیسا، کیسی، کیسے چطور

کب۔ کی، چہ وقت

کتنا، کتنی، کتنے۔ چقدر، چند

کیوں - چرا

کس کو، کسی، به کی

کونسا، کونسی، کونسے۔ کدام

کدھر - به کجا

کیونکر - چطور

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الف (محمد وہ)

آ (ب)

آب (الدلو) جلا - صیقل

آب دینتا صیقل کردن - جلا دادن

آباد کار باشندہ - بوجی

آبادکاری استخار

آبادی آبادانی - جیعت آبادی

آب حیات آب زندگی - آب زندگانی

آبخورہ کوب (جمع اکواب)

جام کوزہ - آبخورہ

ابرو عرض - ناموس - فرمودت - آبرو

عزت -

آبرو باختہ بے فرمودت - آبرو باختہ

آبریز مصبت المیزاب (عربی)

آبرینہ (فارسی)

آبلہ آبلہ

آبنائی ملکناٹی - ٹنگر

آبوس ریزیر - شیزی

آبیانہ آب بہا - حق اشرب

آپا شی کی شیں آبیار - سیراب

آ (پ)

آپ خود (اپنے لئے)

شا - جناب - جناب والا

(واحد حاضر کے لئے)

شمایاں - جناب تاں

(جمع حاضر کے لئے)

آپا ہمیشہ - خواہر

آپ بیتی شرح حال خود - مگرزاشت

آپس آپسداری خویش - خویشاندی -

قرابت - خانوادہ

آپسدار عزیز و اقبال - خویشاندہ بگر

آپ کام ہما کام کس نخارد پشت من

چوں ناخن انگشت من

آج کا کام کل پہتھل

۵۲

آتش کہہ یکسے موس۔ آتش کہہ
کنیرہ

(آٹ)

آٹا آرڈ
آٹا (گندھاڑوا) مای۔ خیر کر دہ
آٹا چھاننا آئد غیل کیعن۔ غریل کوں
آٹا گوندھنا آئد شیوانیدن۔ آئد دست
کردن۔ فیر کردن

آٹے کا پیڑا چون آئد
آٹھ ہشت۔ ثمان (وعل)
آٹھواں ہشتم۔ ثمانیہ (وعل)
آٹھ آٹھ آن سورونا بیار گریتین
زار ناگریتین۔ فاٹکشمن

(آج)

آج (دن) امروز۔ الیوم
آج رلات) امشب
آج کے بعد پس امروز۔ میں بعد
آج کے آج ہمیں بعد
آج کا کام کل پہتھل

آپ دھاپ اپنا منہ اپنا ہاتھ
آپ دھاپ اپنا منہ اپنا ہاتھ
درست خود دہان خود
آپ مارے آپ چلا تے
دگر رازند خود فریاد می کند
آپ مجھے جگ پہلو
خود مرد جہاں مرد
آپ ہی آپ خود بخود۔ سرخود
درخود۔ باخد
آپ ہی آپ کھڑی پکانا
دد خود پختن

آپے سے باہر چونا از خود گذشت
بی خود شدن۔ از خود نہ تن
آپے میں آتا بخون آمدن۔ بہوش آمدن
بی خود باز آمدن

(آت)

آتش باندی نایہ۔ آتش بانی
آتش پرست گبر۔ موس۔ موسی۔
آتش پرست
آتش ان نجماں۔ آتشدان
آتش فشاں پہاڑ ولکان (وعل)
آتشک سُغیں۔ باد فرنگ

آرائش

آدھا آدھا کرنا دونیم ساختن یہم گون
آدھا پھرای نیم پختہ
آدھا سیسی شفیقہ۔ در دنیم سر
آدھی چھوڑ ساری کو دوڑتے کے
آدھی ہے نے ساری پاؤے کے
ٹیک راس حرف است وہ تہی
آڈیٹر شخص الحابات۔ محاسب
آڈیٹر جنرل ماسب اعلیٰ

آنچ ہے سوکل نہیں کارِ امرونب قردا
گذار

آ (خ)

آخ (کلمہ نہب) داحستا۔ آخ
آختر ختنی۔ خایکشیدہ
آختر کرنا خھیکشیدن۔ آختر کمدن

آ (م)

آر دستر۔ دستہ
آرہ۔ آری منشار۔ اته۔ دانس
آرام راحت۔ استراحت
آرام (بیماری س) سوت۔ سختیاب۔
تندرستی
آرام پند ت آسان۔ آسان گزار
آرام کوئی صندلی رامی
آرام کرنا آرمیدن۔ استراحت نہون
آرام کرنا (یث جانا) والمین پشت ملن
راکشیدن۔
آرام کوئه اطاق استراحت
آرائش زیب۔ زینت۔ آرائش

آداب آئین
آدمی مرد۔ انسان۔ کس۔ شخص
آدمی چہرہ مہسے سے پہچانا جاتا ہے
ریماں ہرم آئند احوال یا انہات
آدمی سے آدمی مقابہ ہے
کنوں کنیوں نہیں بتا ہے
کوہ پکہ نہیں رسد۔
آدم ب آدم می رسد۔
آدمی کا کسب ہی عزالت ہے
(۱) کسب کالا کن کو عزیز جہاں شوی
(۲) عرف مرد زینت مرد است
آدھا۔ آدھی رینہ۔ نیم۔ نصف

آزاد پارٹی حزب الاحرار
 آزادی (ملک) محیت - استقلال
 آزادی (قید سے) رہانی - آزادی بسترگاری
 آزمانا آزمودن - آزمائش کردن
 آزمائش بیئے - امتحان - آزمائش
 آزمائے کو آزمانا جہالت ہے
 آزمودہ را آزمون چل است
 آنیا یا ہوا آزمودہ - بجرب

آ (س)

آس امید - رجا
 آسان سہل - آسان - بہل
 آسانش راحت - آرام - فرائی
 آس پاس اطلاف - گردگرد - حوالی
 قرب و جوانب -

آستان دلیز - عقبہ - آستانہ
 آستین کم (جمع احکام) آستین
 آستین چڑھانا آستین برندن -
 آستین چین - آستین مالین
 آستین کشیدن
 آسر امید - چشم - بکیر چشمداشت
 رجا -

آرائش کا کندہ آرائش گاہ
 آرائش کوئنا دشہر ک) آئین بست
 آرت فن صفت - غربی
 آرت کالج دارالفنون
 آرٹیکل مقالہ - مضمون
 آرٹر امر - حکم - دستور
 آرڈر دینا (مال کا) سفارش دادن
 آرڈر (حکم) دینا امر کردن - حکم کردن
 امردادن

آرسی سجنی - انگشتی آئینہ دار
 آرگن (باچہ) آنکہ کار - اطمینان
 آرگن (رسالہ و اخبار) مجلہ

آ (ٹ)

آڑ حائل - سدراہ
 آڑو شفتوں
 آڑھت دکالت - آرٹر - آڑانس
 آڑھت کاروباری آڑانس معاملات
 آڑھتی وکیل - گھاشۂ

آ (ر)

آزاد حُر - (جمع احرار) آزاد

آ (ف)

آفتابہ رطہرو آبدستان۔ آفتابہ
آفسیر نافلم۔ صاحب منصب۔
آقا مالک۔ خواجہ۔ صاحب۔
آغا۔ آتا

آ (گ)

آگ آش۔ نامہ سینیزان
سیحر (عربی) حریق
آفر (عربی)
آگ بجھانے کا انجمن آلاتی اطفایہ۔
تلہب

آگ بجھلنے والا طولیزی چی۔ تلہب چی۔
آگ بجھانے کا عملہ مامورین اطفایہ۔
جمعیت اطفایہ۔ آتش نشان
تلہب اطفایہ۔
آگ بجھنا آتش خاموش شدن۔ فوشن
آگ بجھانا آتش فروکھدن۔ آتش نشاندن
آتش زدن آتش خاموش کرنا
آتش گٹھنے۔ آتش سرکھدن

آسمان نلک۔ چرخ۔ پیپر گرس
آسمان
آسمان کا جھوکا منہ پر انہاست کر بڑت
آسمان سے گرا کجھو میں آنکا
از دام آزاد شد تو پس رفت
آسمان سر پاٹھانا خود و غوغا کوں
آسمانی تیر تیر ہوانی
اسیب کا اثر ہونا جن دل پستین فائد
جن داشتن
اسیب یعنی پری گرفتہ۔ دیوندہ
آشا امید۔ بجا۔ چند اشت
آشیانہ لانہ۔ آستاد

آ (غ)

آغا آقا۔ آغا۔ غواچہ
آغاز (۱) بتہار۔ پدات۔ آغاز
(۲) احوال (ہر کئے تے)
آغازی (علم کئے تے)
آغاز جوانی صنفوں شباب۔ صنفوں جانی
آغاز شباب
آغاز کرنا بنا نہادن۔ تائیں نہیں
آغاز کردن۔ بتہار کردن

آگے آگے چلنا پیش پیش رفتن۔
جلداً فتادن
آگے بڑھنا گئی بعدن۔ گئی
سبقت بعدن پیش رفت دفن
آگے پیچے جانا روئی ہم رفت
آگے ناخن زد پیچے پات
خانہ بروش۔ یک بینی دو گوش

(آل)

آلو سیب زینی۔ بطاط۔ قارلوں
آلو بخارا شاه آلو
آلہ تناسل ذکر۔ آلت تناسل۔
واحداً لعین (استعارہ)
آکتی پالتی بیٹھنا چار زانوں شستن
آلو دگی ہنس۔ آمزش۔ بوٹ۔ شایہ
آلودہ کرنا آلانیدن۔ آلوں۔
آلودہ ہونا آغشتن

(ام)

آم انبہ۔ نُفرزک۔ آم
آم کے آم کھلی کے آم ہم خواہ ہم فاہ

آگ بن دھواں کماں
تمان باشد چیزی مردم نہ گویند چیزیا
آگ پانی کا کیا میں
آب و آتش راچ آشنائی
آگ لگنا آتش زدن۔ آتش داون۔
آگ لگنے والا آتش کرد۔ آتش انگیر
آگ دبانا آتش بجا کتر لپشیدن۔
آتش بجا کتر نہ رفتن

آگ گھے کنوں کھونا
تارتیاق از عرق از آبدیہ شورہ مگزیدہ مردہ شود
آگ کا جلا آگ سے اچھا ہوتا ہے
شراب زدہ راش را شراب علالج است
آگ بگولا ہونا بغیض رفتن خنکیں
شدن۔

آگا جلو۔ پیش
آگا رونا جلو رفتن۔ جلو گیری
آگاہ سبوق۔ باخبر آگاہ۔ مطلع۔
بلد۔ آشنا

آگاہ کرنا حال کردن۔ اطلاع دادن
متاخر ساختن
آگے آغا پیش آمدن

آم کھانے یا پڑھنے

۵۷

آنکھوں کے نہ نہیں سکھ

فروچیمن
آنکس سبک۔ سر کج۔ قلب آہنی۔

آنکھ چشم۔ میں۔ دیدہ
آنکھاں جمل پھاڑا جمل
سگِ حضور بہ از برادر دور
از دیدہ دهد از دل دور
آنکھ پھر کنا پریدن چشم
آنکھ پتھرا نا چشم بالا افادن
آنکھ چپسٹے کا عرصہ چشم زدن۔
ظرفہ العین۔

آنکھ دکھنا آشوب چشم (پرد چشم)
آنکھ سے اشارہ کرنا گوشہ چشم خابانیدن
گوشہ چشم کردن

آنکھ کی پلی مرد چشم۔ مرد کم چشم
آنکھ کا حلقة حدقة۔ خاچشم۔ حلقة چشم
آنکھ ما زنا چنگندن
آنکھ مچوی چشم بندک۔ سر بک۔
آنکھ مچوی کھیندا سر بک باختن

آنکھ مسخا نظرستن
آنکھوں نکھ کلیجے ٹھنڈک
چشم مارداش دل ما شاد
آنکھوں کے نہ سے نام نین سکھ

آم کھلنے یا پڑھنے
خر بونہ بخور تاب فایز چکار؟
آمادہ تیار۔ مستعد۔ حاضر
آمادہ گرتا دادا گھومن۔ بر انگیختن
آمد و رفت (دیکھو۔ آنا جانا۔)
آمدنی مداخل۔ وجہ۔ صادرات
مالیہ (حکومت)
آمدنی (اوپر کی) مداخل بالا۔ خودہ دخل۔
آمنے سامنے ہونا ملا جشدن۔
دو چارشدن
آمیزش (دیکھو۔ آلوگ)

آ (۱)

آتا آمدن۔ رسیدن
آنا (اند) تو آمدن۔ در لقتن
آنا (باہر) بہ آمدن۔ بہوں آمدن
آنا جانا آمد و رفت۔ آمد و شد۔
ایا ب دذاب۔ بعد و مرد
آنت رو ده
آندھی تندباد۔ گردباد۔ صحر
آنسو اشک۔ آب چشم۔ دم
آنسو پک پڑنا اشک فرمینتن

آنکھوں میں دھول جھینٹھنا

بیٹھ نہنہ نام زنگی کافر

آنکھوں میں دھول جھونٹھنا

گھل زدن - رو درست زدن

آنچھیں چار ہونا نظر ہاتاں سدا فانک

چشم دھجارتند

آفگن

جیاط۔ میاد۔ یہ لفاظ

صحن۔

آنے والا دزملنے مستقبل۔ آتیہ

آ (۱)

آوارہ ہزہ۔ ول۔ ول گرد

آواز لمن۔ آوا۔ آواز۔ صوت

آواز (پکار) صدا۔ ندا

آواز بند ہوتا صدارگہ فتن

آواز دینا صد اکروں۔ نماداون

آواز کار بیکار ڈکرنا آدار ضبط کردن

آوازل :-

بوتل کی آواز تقلل

بلی کی آواز سوسو۔ میومیو۔ سوسو

بلیخ " وق وق۔ قار قار

چڑیاں کی آواز۔ چاڑ چاڑ۔ چیک چیک

آہ وزاری سنا

۵۸

زین پر پاؤں مارنے کی آواز

طرب طرب

صراحی کی آواز تقلل

فاخرت / قمری کی آواز کوکو

قلم کی آواز صری

کوئے کی آواز کاخ کاخ۔ قار قار

زین زین

کبوتر کی آواز ببغفر

مرغی کی آواز تقدیر

مکھی کی آواز ڈنگ ڈنگ

میعدنگ کی آواز ببغیر

اوہ پڑا وہ

آ (۵)

آہٹ (پاؤں کی) شرف پائی شکپوئی

آہستہ (رقار) یورش یورش نہ کسک

آہستہ آہستہ کم کم۔ تبدیلیک۔ چکر چکر

آہستہ پڑھنا شمردہ خاوند

آہستہ باقیں کرنا سرگوشی کردن

آہستہ چلنا جستہ جستہ راه رفت

یو اشگی راہ رفت

آہ وزاری کرنا آخ داخ کردن۔ نزار کرنا

ابتداء بدو. آغاز. اقدام. ابخار
اوائل دهر از ل (تلقین عام)

ابتداء کرنا ابخار کردن
ابتنا غانه. گلکوون. آن غونه (آن گونه)
ابجد الفباء. ابجد
ابرق طلس. طلاق
ابتنا مزه گشتن. بوئی طعام.
تغیر شدن.

ابکالی ہوוע. استفراخ. قے
اولا ہوا جوشانه. اب پُز
اولا ہوا (اندا) سخن پزد. سخن جوش
اولا ہوا (پانی) آب برش
ابتنا جوشیدن
ایلنا (ہائٹی کا) هرسکنن گیگ. جوشیدن گیگ
ایلے ہوتے چاول خشک
ازن الوقت دہن بن. ابن الوقت

ابھارنا بلند کردن
ابھارنا (مجوز کرنا) واداشتن. وادا رفتن
ابھاننا (بی) برکشیدن
ابھرنا برآمدن. بلند شدن
ابھی اکنون. آلان.
حالا. بیس حال

آ (۶۱)

آس بکس یندان
آس کیم بستن
آئینہ مرد. مرأت. آئینہ
آئینہ قد آدم آئینہ بدن نا
آئندہ مستقبل. آتی. آتی. مستقبل

الف (مقصورة)

ا (۱)

اب اکنون. کنون. حالا. الحال.
فی الحال
ابايل برست. ستوك. پرستک بخطاف
فرستوک. بادچک
ایمال سروش بکھک گیگ
اب پھتائے کیا ہوت ؟
جب پڑیاں چک گئیں کھست
چوں کھدا زدست رفت.
پشمائی چ سود ؟

پسے پاؤں پر کلماڑی لانا

اپنایت خوش خوش اوندی قربت
 لبی اپنی ذلفی اپنا اپنا راگ
 عیلی بیدن خود موسیٰ بیدن خود
 اپنی عزت اپنے ہاتھ
 عزت ہر کس بست است
 لبی کرتوت کا کیا علاج ؟
 خود کردہ ما علاج نیست
 اپنی کرنی پر دھان کیا ہندو کیا مسلم
 ان راست کے بیاست
 اپنی گلی میں کتاب شیر چوتا ہے
 گدا پعل خوش سلطان است
 اپنے آپ کو روکنا خود داری نہون
 اپنی طرف سے بات گھٹ لینا
 از طرفِ خود ساختن
 پسے بسی کوئی کھنے نہیں تبلاتا
 کس گنجید و دعی من ترش است
 اپنے اختیار آتا پر لے اختیار جانا
 آمدن بر ارادت زنن پر اجازت
 اپنے بھڑے کے انت خود پختے ہیں
 نویں دانڈ کر دنام چیت
 اپنے پاؤں پر کلماڑی مارنا
 تیش پر پائے خود زدن

استعمال:-

ابھی آجائو : بیس حال بیا
 ابھی نہیں آیا : ہنوز نیامدہ
 ابھی آیا ہے : حالاً آمدہ است
 ابھی ابھی آیا ہے : آلان آمدہ است
 ابھی تک ہنوز تعال
 ابھی دلی دُور ہے ہنوز دلی دور است

(پ)

اپائیج پاشکست نگ
 اپائیج خانہ دار العجزہ
 اپر ملش شاگرد
 اپریش ہونا نشرشدن

اپریل آوریل
 اپنا اپنا پر ایا پر ایا جگر جگر . گر گر
 اپنا راست لینا سر خوش گرفتن
 راو خوش افاذن
 اپنا کیا اپنے آگے کر دل خوش آمدی پیش
 اپنا منہ اپنا ہاتھ } }

اپنا نینگر پر ایا دھینگر
 پر آنچہ عیوب ناک است
 مدحشم پر از عیوب پاک است

اترسوں (گزمشتہ) پری پری روز
 اترسوں (آنندہ) پس پس فردا
 اترانا خود نماں گردن۔ خود فروٹی گردن
اُترانی سرازیر۔ سلشیب
 اُترنا نزول کردن۔ زیر آمدن۔
 پائیں آمدن
 اُترنا دن تھیا پاؤں دینہ (رگ بگشدن
 پیچے خود کردن۔
 اُترنا (گھوڑے سے) ران کشادن اب
 اتفاق کرنا متعدد
 آب دریک جوانان
 اتفاقیہ اچیانہ
 اتوار یک شبہ۔ یوم الاصد

اپلا نوشک۔ پاچک۔ مگرین
 اپرا غورٹک
 اپل استیناف
 اپل کرنے والا مستائف
 اپل کرنا تفاہد کردن۔ مراغہ کردن
 استیناف دادن
 اپل کی عدالت حکم استیناف۔
 دادگاہ پڑوٹش
اپنیدکس اپاندیست۔ سندش زائدہ

(۱) (ت)

اٹالا بازخانہ
 اٹک اٹک کر پڑھنا شمرہ خواندن
 اٹکل سخنیں۔ قیاس
 اٹلس اطلس۔ خاطر۔ خرطہ زین
 اٹلی ایطالیہ۔ ایتا یا
 اٹکنا بندشدن
 اُھھا اُنگیختن۔ برداشت

آثار نیشب۔ سرازیر
 آثار (نیاز) صدقہ۔ نیاز
 آثارنا فرود آوردن
 آثارچڑھاو موجز
 اتالیق لالہ۔ لالہ (مرد) اتالیق
 دُدھ (عست)
 اتحاد میں برکت ہے
 دو دل یک شد بخشندگوہ را
 اتحادی متعدد۔ اتازدنی
 اتحاد جارحانہ اتفاقِ تھاباجی تلقنِ عرفی
 اتحاد مدافعانہ اتفاق مدافنی

دستوری - بار
 اجازت یتنا اذن گرفتن
 اجازت یتنا (داخلک) بارہوں
 اجازت ہے؟ مخصوص؟
 کیا مجھے جانے کی اجازت ہے؟ مخصوص؟
 مخصوص؟ تم جاسکتے ہو۔
 مادوفم؟ کیا میں اندر آ سکتا ہو؟
 اجلا سفیدی - سپیدہ
 اجد بے سواد۔ الامگ بگر
 اجرت مزد۔ مردوڑی جزا
 اجلہ سفید۔ ابیض (عولی)
 اجوائی نان خواہ۔ زینان
 اجی ہے (ہاں) آتا دخاب
 اجیالا۔ اجلا روشنی۔ فروغ

(ا) (ج)

اچاٹ دل برداشت۔ برداشت ناظر
 اچار ٹرشی۔ مقام
 اچارڈانا دباب نک غوا بانیدن
 اچکا گندہ دند۔ بیمار (چور)
 (مسر) مصنوعی آدمی کھیست میں کھرا کرنے والہ
 اچانک ناگاہ۔ یک بیک۔ بغتہ

اٹھانا (عدکان) واچیدن۔ بندوں
 تختہ بند کردن
 اٹھانی گیکا گندہ دند
 اٹھک بیٹھک نشست دریافت
 اٹھنا (کھڑا ہونا) بڑھاستن۔ پاشدن
 اٹھوان بچک کر درہشت ماہ زاییدہ شود
 یعنی قبل از دست معبود و محل کر
 ذماہ باشد
 لٹچی آتشی۔ آتش
 (رکن عمل سفارت)

(ا) (ش)

اشر نفوذ۔ اثر۔ رسم
 اشکرنا در گرفتن (آگ وغیرہ) جاگریں
 (ہنا) موڑا فائدن آماشیر ہنا

(ا) (ج)

اچارہ انضار
 اچاز دیران۔ خراب
 اچازنا دیران کردن
 اچانت افن۔ اجائنا۔ رخصت۔ مخصوص

احق نگل خر۔ ابله
احمد کی پچھوڑی مہمود کے سر
از ماکشیدن و شابنخشیدن

(۱۱خ)

اخبار	معز نامہ۔ جرمیدہ
اخبار سرکار	جریدہ رسمی
اخبار کا چندہ	بیل اشتراک
اخبار کا خمیدار بدل	
اخبار کا کالم	ستون جرمیدہ
اخبار نکانا	اصلار جرمیدہ کردن
اخبار فرسی	صحافت۔ صحافی
اخبار نہ سکنا کسی نہ تو قیمت بمعطل جرمیدہ	
اختصار	ایجاد مختصر۔ اختصار
اختیار کرنا	و زنیدن۔ قبول کردن
اخذ کرنا	استنباط نہ دن۔ اخذ کردن
اخراجات	غماچ۔ غریج
اخروٹ	یوز۔ گردد جم گردگان

(۱۱د)

ادا ناز۔ غمزہ۔ ادا۔ جمشوہ

اچکنا در بیرون۔ بیرون
اچنچا عجب۔ تعجب
اچھا (کلمہ ایجاد) خوب۔ آرے
اچھا (خوبصورت) شنگ۔ خوش شنگ
اچھا (ذائقہ) خوش ذائقہ۔ خوش مزہ۔
خوب ذائقہ۔

اچھانا پرت کردن۔ دراہوا کردن
اچھالا ہوا ہوا اندوختہ
اچھوتے نظر۔ دست نخوندہ
اچھوتے خیالات خیالات بکر۔ انکار نہ
اچھو ہو جانا۔ اب در گلو شکستن
آب در حلن گره شدن

(۱۱ح)

احاطہ	محظہ۔ محظیر۔ مد
احترام کرنا	احترام گزاروان
اخذ کرنا	اجرام و اجب داشتن
احلام	شیطان۔ بد خوبی
احلام ہونا	شیطان کے راو غلائیدن
احسان اٹھانا	منت بردن
احسان	منت برداشت

احاطہ محظہ۔ محظیر۔ مد
احترام کرنا احترام گزاروان۔
اخذ کرنا اجرام و اجب داشتن۔
احلام شیطان۔ بد خوبی
احلام ہونا شیطان کے راو غلائیدن
احسان اٹھانا منت بردن
احسان منت برداشت
احسان کرنا منت نہادن

(۱۱ع)

اوہ (پرندوں کا) نشیمن
اویسٹر میر۔ ارباب اداقت
اویشن طبع۔ چاپ۔ نسخہ
اویشن ترمیم شدہ نسخہ معرفہ

(۱۴)

ارادہ آہنگ۔ قصد عزم بیت
ارادہ چھوڑ دینا اذنیت انداز
ترک بیت کردن
ارادہ کرنا عزم بستن۔ عازم شدن
ارتقا شو۔ عروج۔ نشوونا
ارجنت ضروری۔ لزوم دار
ارجنت تار۔ تکلف۔ متجل
ارجنتان ارشادیں
اُرد ہاش
اردوی ارادوی۔ یا سنجی
اُرگن ارمن۔ ارعنون
ارمان آرزو۔ خواہش

ارنڈ بیدا بخیر
ارنڈی کاتیل رومن گرچک
روشن چڑھنے
اروی بطااط۔ تلقاش

او بلاو سگ ایں
اوب او ب کرنا کئئے کو چن کردن
ادرک زنجیل۔ ادرک
اوھار دام۔ قرض۔ غایرت۔ مستعار
اوھار لینا عاریت گرفتن۔ مستعار گرفتن

قرض خاستن
اوھار محبت کی پیچی ہے

قرض مقرض محبت است
اوھڑ اوھڑ کی ہا لکنا طفر زدن۔

حفل این و آن ندن
اوھ پھرا۔ اوھ گلا نیم بچت۔ نیم خام

اوھ زنگ نائج
اوھ مو نیم جان۔ نیم بمل۔ نیم کشتہ

اوھورا۔ نامام۔ ناگل

اوھیٹر میان سال
اوھیٹر بن نمک۔ تشیش۔ تفکر
اوھیٹرنا (کھال) پوست کشیدن
اوھیٹرنا (کپڑا) بخیڑ شدun۔ بر کردن

(۱۵)

اوہ اکبرتوں کا) چوب۔ وقر
اوہ (بی ماشون کا) سروم۔ سردکہ

(اس)

اس (اسم اشائیہ) ایں (قریب) آں (دیکھیں)
 اسباب ساز و سامان - اٹاٹا - برت پرت
 اسباب خانہ بارخاد - اٹاتیں البتہ
 اوضاع زندگی

اسباب سفر بار و بینہ
 اپنند سپند - سپندان

استاد اخوند معلم - مدیر - آموزگار
 استاذ (صحیح اسنادہ)
 (لارڈ اتائیق)
 استافی مدیرہ معلمہ - اتون (اتائیق)
 استاد کی محبت مدرسہ تک
 آشنائی ملا تا سبق

استری او - بکونی
 استری کرنا اُ تو کردن - ا تو کشی - ا تو کشی
 استری (عورت) زن - نوج
 استرہ موسیٰ - یعنی دلالی - یعنی موترا ش
 استغفارینا جواب دادن - غسل دان -
 مستغفی شدن

استعمال (یکنہ بہینہ) بازاری شوہ متعلق سنت رہا

اڑہ بڑو - اڑہ - داٹس - منشار
 ارہر شاقل - دمہر - شاقل
 ارے (ذکر) } (حرف نہما)
 اری (مونٹ) } لے - یا

(اڑ)

اڑانا بہ پرواز آنسوں - بہ انیدن -
 بہ پرواز دادن -

اڑا ہوا (پرندہ) ہمار فہم
 اڑو ماش
 اڑھانی دو و نصف ۲ ۱ / ۲
 اڑھتی گھاشتہ - دکین
 اڑیل (جانور) ہنگیر - خروں
 اڑیل (انسان) بمحج - ضدی

(از)

ازار نزیر جامہ - ازار - شلوار
 ازار بند شلوار بند - بندگر - بندگ
 بند نزیر جامہ
 ازسرنو مجدد - ازفو - ازسرنو
 اثر دی اثر دد

اسقاطِ حمل اگھنداں چنین۔ بچے انداختن
سقط چنین۔

اسکول (ویکھو "سکول" نہدرہ)
اسکردو چپ گردان۔ چپ کش
اس کے بعد ازیں باز۔ بعد ازیں۔

پس ازیں
اسلحہ۔ سلاح۔ یراق

اسلحہ خانہ جی خانہ۔ سلاح خانہ

اسلحہ لگانا یاق بتن۔ سلح شدن
اس لئے ازیں سو۔ ازیں جا۔ ازیں رو

اسبلی علیں شودی۔ شورائی ملی
اسبلی کے ممبر اجزائی ہیئت۔ اسکلبلی
ای اشنا میں مدیں صرف
ایسسر حاشیہ نہیں

(۱) (ش)

اشارة ایما۔ اشارہ۔ چنک (راکھتے)
اشاعت مبلغ۔ نشر۔ شیرخ۔ قونیز
اشاعت۔

اشتہار اعلان۔ آگہی

استغاثہ ادعانام

استقبال پیشواز۔ خوش آمدید
پذیرائی۔ استقبال

استقبال کرنا پیشواز آمدن۔ جلو فتن
تعارف رسمی بجا آمدن

استقبالی پیشوازی بستقبلین (جع)
استقلال سے کام لینا پادری نہدن

اشامپ بلد۔ تک۔ اشامپ

اسٹو (چھلحا) بخاری فرنگی۔ آہن بخاری
اسٹور معانہ۔ بارخانہ۔ ابخارخانہ

اسٹور کرنا جمع نہدن

اسٹول اسکلد

ایشیش صطبہ۔ مصطبه۔ تسلیم (تھیڈ کا شیش)
ایشیش (جہاز کا) گار۔ محل توقف

ایشیش (ریل کا) ایستگاہ۔ محطہ۔

استاسیون۔ ایستگاہ ماشین

ایسٹمہر کشتی مددی۔ کشتی دخانی۔ دایور

اسٹنٹ معاون

اس طرح ازیں۔ ازیں چنیں

اس طرف آں صوب۔ آن جد۔ آن طرف

اسنج اب مردہ

عیب گرفتن -
اعتصاف کردن و الا مختلف فکر شنیدن
اعداد و شمار آثار - شماریات
اعداد و شمار کمال علم آمار شناسی
اعلان اخبار - آگهی
اعلان سرکاری آگهی رسمی
اعلان عام کرنا آفای نمودن
اعلام بازی پشتی - لواطت بجهانی
اغوا فرب - خداع

(ا) ص)

اصحاء ابیام - اصول
اصحاء کرنا مصروفین - زبان ریختن
اصطبیل آخر - اصلیل
اصطبیل کاو و غیر میرآخر
اصلاحات تجدیدات - اصلاحات
اصلا هنوز - اصلا

(ا) ف)

اقسر صاحب منصب -
رئیس - امیر
افراش اثاث مابطر ارکان - ناظم عمل
افسر لیس رئیس ضبطی
افسر اصلیل میرآخر
افسر تجارت و فضل
افسوس دل نگرانی - تأسف - حزن
دلگیری - الم - افسوس
افسوس (کلمه تاسف) آوخ - اسی داشت
دعاستا

(ا) ط)

اطراف جوار - جواب - جهات -
اطراف
اطلاع اخبار - اطلاع
اطلاع سرکاری اخبار رسمی - پادشاهی
اطلاع دینا علام نون - خبرداهن -
اخبار نمودن - اطلاع هم زانین
اظهار ربارز - اطلاع

(ا) ع)

اعتراض کرنا ایجاد گرفتن - خود ره گرفتن -

اکسانا کسی کو مادرستن۔ وادار نہودن
اکسانا (بی) برگشیدن۔ بالا کشیدن۔
اکھوتا پچھے گدوانہ۔ یکتا پر تنهما فرزند
اکھڑا بیکلا۔ بیکنا
اکھڑا نورخانہ۔ مغناہ۔ جوک۔
کو دالی کشتی گیری
اکھڑنا کندیدن۔ کلندیدن
اکھیلا جریہ۔ تہما۔ گدہ۔ منفرد

(ا) (گ)

اگال بُلایع۔ فضلہ مہن
اگالدان سُرپہ دان
اگلی فوج ہراول۔ قراول۔ مقدار تجھیش
اگتا روییدن۔ رستن دمین
اگن بوٹ کشتی بخاری۔ کشتی دددی
کشتی دخان
اگلا پیش۔ اولیں۔ سانی

(ا) (ل)

الازم (گھڑی) ساعت بیدار کن۔ ثمانہ
ساعت زنگ دار

افلاس نقر۔ دریشی۔ بے نواز
افوه دیکھو افسوس" (کھرتا سف)
افواہ (مشود ہو جانا) پہن شدن۔ نرمہ
دریان مردم شدن

افیم افین۔ وافور

افیون۔ بیگل۔ تریاں
اقرار جرم کرنا جرم پر گردن خود گرفتن
اقلیت قلت۔ می نورتیہ

(ا) (ک)

اکادمی اکادمی۔ اکادمی
اگتنا دل پر گرفتن۔ دل تنگ شدن
برخاستہ فاطر شدن
اکٹھے باہم۔ قلام (بجڑوں پتے)
جی آئہ۔ فرام
اکثر غالب۔ بسا۔ بسیار۔ اغلب
خیلے۔ اکثر۔
اکثریت کثریت۔ اکثریت۔ غلبہ
ماڑوتیہ

اکڑنا نازیدن۔ برخود چیدن۔

خود نان کردن

اکڑوں بیٹھنا سر جپیشتن۔ غپیشتن

الف سے بے نہ جاننا
رہ رہا از برہ دا نستن
الف ہونا (گھوڑے کا) سین پاشن
شکو خیدن۔

القاب (دیکھو "شاه")
الکسی کھاہی کیں۔ تبلی۔ سلطان
المحنی آدمگ۔ آنند۔ ڈگ
الماری دللاپ۔ آلماری
الماری (دیوار کی) گنجینہ
الماری (کھلنے کی) در گنج۔ تو شد ان۔
اموں بزم۔ چخدا (اموں کا بچہ) بزم
امور بنا عقل کی دز دیدن
الوداع کرتا پدر دم غورون
خدا حافظ گفتون

الیکٹرک اکٹرسیہ

(۱)

امان مادر۔ والدہ
امان ذخیل۔ پناہ۔ امن
امانت ودیعت۔ امانت
امام نماز پیش امام۔ پیش نماز۔ مقروی
امام سرگردہ۔ امام۔ امیر

الاِلَم (خطوہ کا) اعلام
اُلاہنا الزام۔ بہتان
الاپنی ہیل۔ قافل
الیم بمودع۔ مرق۔ الیوم
التوساے جنگ متلکہ۔ ہنہ
اُٹتا داڑدن۔ داڑگوں بیکوس مغلوب
اُکٹ پکٹ زیر وزیر۔ زیر درد۔
ڈوبلا

اُکٹ دینا بر گردانیدن
اُٹنا بر گردیدن۔ بر گشت
اُٹئے پاؤں لوٹا پشت سر کے رفت
پس پس کی رفت۔ بر قفا گشت۔
باز پس رفت۔ بر گشت۔ وجت
قہقری نہودن۔

اُٹاچڈر کو تو اول کو ڈلانٹے
دز دریا، شخنا اسیر بلا
اُٹھنا (کسی سے) بکے در افاذان
اُٹھنا (بال وینو) ٹولیدن
الزام بہتان۔ الزام
الزیجھ الی صبات
اُسی کنان۔ بُزد
الغیث ابجد۔ الف با
الف سے پڑھنا ابجد عقان خانمن

انتظام کرنا

امن ارش - سکون
امن و امان امنیت

(ان)

آتا (دودھ کی) مرضع - شیر ده
آتا (کھلائی) دایہ - بچ گردان -
انماج غر - جوب
انمار نہان - نار - نار
انمارکست فوضوی
انمارکرم فضیت
انبار خزن - تودہ
آنپڑھ بے سواد - ناخواندہ - تا بل جبل

انت بھالا سو بھالا عاقبت خیر بذخالت زیر
انتڑی رو دہ
انتظام انصرام - تدارک بنلم نظموت
اہتمام - انتظام - ترتیب
انتظار کرنا دیدہ براہ داشتن
چشم براہ بودن
منتظر بودن
انتظام کرنا تدارک نفعون - تدارک سبق
ادارہ نفعون - انصرام نفعون - ساز تدارک پیشین

امام باڑہ سکیمہ - روشنہ

امتحان آنانس - آزمون - امتحان
امتحان میں شرکیہ ہونا
شرکت امتحان جتن
امتحان میں کامیاب ہونا
بامتحان کامیاب پر آمدن

امرت آپ زندگانی - آپ جیان
آپ حیات
امرو کوٹ
امرکیہ امریکا
امرکاڈھمکا فلاں و بھاں
المیاس مغز ٹلاں - خیار بس
اتلی تر ہندی

امید رہا - یاس - امال - امید
امیدوار شاگرد - امیدوار
امید ہونا رجادا شتن - امیدداشت
امید ہونا (مل ہونا) حاملہ - بارداشت
امیدوں پر پانی پھرنا پل شکست
خیالات بہوا انتکدن
امیرا بحر دریا بیگ - امیراں بحیل -
امیرا بحر -

اندھائی خلول
اندھا کمد۔ نابینا۔ الہی
اندھا دھندر کو راہ۔ علی الحیا
اندھا بانٹے یارڈری] اول خوش،
ہر سپر پانٹے کو شے] بعدہ دیش
اندھا کرنا میں کشیدن
اندھوں میں کانا راجہ
فرس دکوہ بوعلی سیناست
اندھے کو کیا چلیتے دو انگھے
کوڑچہ خواہ ہو دشیم
اندھے کے آگے رفتے آئینہ دشتن
اپنے نین کھوئے] دعبلیں کو بدل
اندھیرا تاریکی۔ نظمت تاری۔ تیرگ۔
اندھیری رات شب ویجور۔ شب تار
شب سیاہ

اندھیر مگری چورپٹ راجہ
(۱) ہے قیزیار جبند و عاقل خار
(۲) فریبے چنیں و شہریا سے چنان

انستیٹویشن تکمیلات
اندھیوس مرغی۔ تعارف بشریا شہنشاہ

انخان نادائق۔ بے خبر۔ لام
انخان بنتا بجاہل کاری فروختن
ندامن کاری نہودن۔ بجاہل کشن
انجن (سرور) کمل۔ تو تیا۔ سرور
انجن دشین کا) بخاریہ
انجن (ریل کا) دوکو متفیں
انجن لکھن۔ ادارہ۔ انجن۔ بزم
انجن بنانا تکلیں انجن دادن
ادارہ تکلیں دادن

انجیر تین۔ انجیر
انجینیئر ہندس
انجینیئری ہندس
انجینیئر بگ کائیں کلیت الصناہم۔
ان حالات میں دیں حالم
انجیکش لگانا تذیق کردن

انہازہ سیلاد۔ قیاس
اندر در (حروف جار) دروں۔
اندوں توی
اندر آنا تو آمن۔ در قین۔ دامن
اندر کا خانہ جرف محفظہ

اوپر مرف	انگر کی بیل تاک رز
اوڑکوٹ بلاپوش۔ یالتو۔ جا	انگیا شما کچھ۔ پستان بند۔ غرم۔
اوڑھنا سرکشیدن۔ برس افگنیدن	سینہ بند۔ نیپھ۔ شامک
اوڑھنی معجز۔ چارقد۔ دامنی۔ سرناز	انگھیمی منقل۔ اجاخ۔ بمحر
روسری۔ بیشمک	انگھیمی (کھرے کی) دودکش
اوزار آلات۔ افزار	آتشدان۔ بخاری
اوکھلی ہدن	انل نامریط
اوکھلی میں سر دیاتو و حکموں کا کیا ڈر؟	انل بے جوڑ بامیں کرنا حرف نام روشن
ہرچ بادا بادا کشتی درآب اندازیم	آنی پیکان۔ توک سنان
اولا ژار۔ ٹنگرگ۔ سر اریزک	ایتا رمالہ۔ حُقْنہ
اولاد برمل و عیال۔ زدن و فرزند	
تائغ۔ اولاد	
اول آنے والا قہران	(۱۹)
اول خویش بعدہ درویش	اوہ باش لواط (لوٹی) بد گاش
اول خویش بعدہ درویش	اوپر بالا۔ بلند۔ فوق۔ برد حرف جلد
اومنی بس اتو بوس	اوپر تلے جانا روئی ہم رفتان۔
اون پشم۔ صوف	د عقب رفتان۔
اوٹ شتر۔ جمل۔ بیسیر (عمری)	اوپر کی آمدی مداخل بالا۔ غرده دخل
اوٹھنی مادہ شتر۔ ناق	اوپر کے کچھے بلاپوش
اوٹ کا بچھے کرہ شتر	اوٹ پرده۔ حائل۔ حاجز
اوٹ کی میشگنی کلپر	اوٹنا (اکپس) فلموندن۔ فلینیند
اوپرخیچ نشیب دراز۔ زیر وبالا	اوچھڑی شکنہ۔ ہزار سنان
اوپرخیچ (راستکی) ناہ و چاہ	اوڑھ بلاو سگ اکی

اوپرخیچ	انگلیا شما کچھ۔ پستان بند۔ غرم۔
	سینہ بند۔ نیپھ۔ شامک
	انگھیمی منقل۔ اجاخ۔ بمحر
	انگھیمی (کھرے کی) دودکش
	آتشدان۔ بخاری
انل	انل بے جوڑ بامیں کرنا حرف نام روشن
	آنی پیکان۔ توک سنان
	ایتا رمالہ۔ حُقْنہ

انگارا آتش پاہ۔ انگر۔ شرارہ
 انگریز فرنگی۔ انگلیز
 انگریزی انگلیسی
 انگریزی خیانہ۔ باسک
 انگریزی لینا خیازہ کشیدن۔ باسک کردن
 خیانہ کردن
 انگر کھنڈ خت پست
 انگلی اگشت۔ اصبع
 (معنے اصحاب)
 انگلی شہادت کی سبایہ۔ اگشت شہادت
 انگلی دریان و میانی
 انگلی چھوٹی خضر۔ کل۔ اگشت خند
 انگلی چھوٹی کے ساتھ ولی بخسر
 انگلی کے پورے بنان اگشت
 انگلی چھانا فدقی ندن
 انگلی اترنا رُگرگ شدیں اگشت
 انگلستان انگلیسی
 انگلینڈ انگلنہ
 انگلناٹی دیکھو: "من"
 انگلنت بے شمار۔ لا تعداد۔ یحید۔ بخصر
 انگوٹھا اپہام۔ اگشت شست
 انگوٹھی غلام۔ اگستر
 انگور مذ۔ خنب۔ احمد۔ مو

انڈے دینا تخم نہلدن۔ بیضہ داردن
 انڈہ مٹڑٹھ آزاد۔ احرار۔ (دواہڑ)
 انڈہ مٹڑٹھ پارٹی حزب الاحرار
 انسائیکلو پیڈیا موس معلومات
 دائرۃ العلوم۔ دائرة المعارف
 انپکٹر ناظر۔ نیز مفتش
 انپکڑاف سکونز ناظر تعلیمات۔
 ناظردارس
 انپکڑاف پولسیس ناظر عتاب: ناظر ضبط
 انشوؤں کمپنی کپان سکرہ۔ کپان بیہ
 انپشن معانہ
 —
 انصاف قضاۃ۔ عدالت۔ شفت
 انعام داد و دہش۔ دہش۔ انعام
 انعام (خوشخبری پر) خوشگانی
 انقرہ انکارہ
 انقلابی انقلابیون (رج)۔
 انکارہ ربا۔ انکار۔ مانعت
 انکار کرنا ربانودن۔ حاشا کردن۔
 حاشا زدن۔
 انکشاف آشکار سازی۔ استکاف
 انکشافت بوزات۔ انکشافت
 انکو ارزی آفس دفتر پیش۔ دفتر معلومات

ایال	فس
ایلس	استاک- خریطہ
ایتم	اتم
ایتھن	تشن
اینھنا	پچ دادن
ایجاد	ابداع - اختراع - ایجاد
	کشت (بعض کشیات اختلاف)
	نود آورد (نئی ایجاد)
کشیات ہم (خاص ایجادات)	

اوپنجی دوکان پچیکا پکوان
ناش کلاں دہش دیران
اوندھا وائزون - واٹگون - سرگون
بگوند - برشت
اوندھا کرنا بگردانیدن برگدا نافذ
اوئکڑوں بیجھنا چھاتم نشستن
اوئگھ چرت - غنوجی - خوب سبک
اوئھنا چرت زدن - غنون

(۵۱)

ایجاد کرنا ابداع کردن
ایجٹ دکیں - تکار - اثان
ایخفی دکات - آٹانس
ایخفی خبریں آٹانس اخبار
ایمپرونز آبرغان
ایڈریس سپا نام
ایڈریس (پتہ) سر نام - آدرس
ایمپروز اورڈ - ادا فوند
ایڈرکٹ اور کاتو
ایڈریٹ میر - صحافی - اخبار لوئیس
ایڈرشن نسخ - چاپ - طبع
ایڈرشن (تزمیم شد) نسخ معزفہ
ایڈریگانگ احمدان - یاد رسم
ایڈمنشپر میر ادارہ

اہتمام نظم - نظم و نسق - تمارک
اہتمام کرنا تمارک بستن - تمارک دین -
انصرام نوون
اہرام مصری گنبد ہران
اہرن سندان
اہل و عیال عیال - اہل خانہ - زن و فرزند
زن و بچہ -
اہم مہم - لازم
اہمیر گاؤ بان - شبان - راجی - گل بان

(۵۲)

ایک جان ہزار خریدار
 (۱) یک انار صد بیمار
 (۲) یک بوئر و جبل قلندر
 ایک بوڑا یک دست
 ایک چپ سوکوہ رائے
 ہزار جاب دیکھ خاموشی
 ایک دوسرے کے کام نہ کرنا
 بلکار کسی نہ خوردن
 کسی یہ کسی نہ بودن
 یہ صد کسی نہ خوردن
 ایک دن ہمان دو دن ہمان
 تیسرا دن بلا نے جان
 ہمان عزیز است مگر تاریخ
 ایک نم یک لخت - بالمو - نگر
 ناگہان - فوراً
 ایک بندہ ہزار در کھلا
 صد در شود کشادہ
 چوبستہ شود دری
 ایک کے ہوڑ ہو یک در گرد عالم گیر
 ایک فیصدی یک صد
 ایک کھڑلا دوسرا نیم چڑھا
 یک بودجنوں دیکھ گئی
 ایک دوسرے کا دھوئی کھوئی یک در گرد عالم گیر

ایڈ پاشنڈ (پاؤں کی)
 ہمیز (گھوڑے کو قگانا)
 ایڑلگانا ہمیز زدن - پاشنڈن
 ایڑی پاشنڈ
 ایشا آسیا
 —
 ایک یک - تنہا
 ایکا اتفاق - اتحاد
 ایک بونی ستوا کتے یک سرو ہزار سودا
 ایک بیمار سوکوہ بیمار کرتا ہے
 آنزوہ دل آنزوہ کندابنجھے را
 ایک پنچ سو کاج
 (۱) یک کرشمہ دوکار
 (۲) یک تیر و دو نشانہ
 (۳) ہم خرماد ہم ثواب
 ایک تھالی کے چٹے ٹٹے
 (۱) ان یک جنس بودن
 (۲) سگ بادر شغال
 ایک توے کی روئی
 اگر پر نقاہد پر عالم کند
 کیا چھوٹی کیا موتی
 ایک جان ہزار ارمان
 یک سرو ہزار سودا - یکم دہزار امید

اینٹ پکانے والا آجرپز
ایندھن نہیں ہے۔ ہم۔ حلب
ایندھنی و شرکاہ
(خلاسہ سور اینڈھنی، سور و شرکاہ)
لوان تجارت اطاق بازگانی

ب

ب (۱)

باد پدر۔ والد۔ اب
بات سخن۔ حرف۔ کلام۔ گفتگو
بات بدلتا زبان برگدا نیدن
از قول برگشتن
حرف دهتا کردن
بات پڑھانا سر قول ایستادن
بات بڑھانا دنبالہ سخن کشیدن
سخن بول کردن حرف ہم یا فتن
بات بننا کامیاب شدن
بات چیت کرنا اگپ نہل۔ حفظ نہن
صحت داشتی۔
بات چیت خاورہ گفتگو۔ تکلم۔ صحبت

ایک ایک دو گیارہ
ددل جوں کی شود بخشن کوہ را
ایک چیل سارے جل کو گندہ کرتی ہے
بوز قومی لکھ بیانی کرد
نہ کہ رامنزیت مانند نہ مر را
ایک ٹھیک سے تال نہیں بھتی
صلوازیک دست نی آید
ایکٹ (قانون) دفعہ۔ ریکٹ۔ قانون
ایکٹ (ڈراما) نئیل
ایکٹ مش۔ نقل نما۔ مقلد۔ آکتد
افراد نئیل
ایکسوں گاڑی قطار سرعت
ایکوتا یکتا۔ دردانہ یکتا فرزند
ایکھ نیکر۔ قصب اشکر

ایچی سفیر۔ دکیل۔ دلیتی
ایلو (کلمہ تعجب) ہوی۔ نا۔ ای دائی
ایوا صبر۔ حضظل
ایماندار درست کار
ایپلائمنٹ اچھیلجنج ادارہ تہیہ کار
ایپرہ ایپر اطور۔ شہنشاہ
ایپرس ایپر اطیس
ایپرس آجر دچنے) خشت (خام)

بازش ہونا

باجہ بجانے والا سازنہ - ساز طں
ساز زن
بادام گوز - بادام
بادیان مستول - دخخت جہاز
بادیانی کشتی کشتی شرائی
بادشاہوں کا لقب دیکھو "شاہ"
بادل ابر - بیخ - غلام
(بے معنی امطلع ابر آسود)
صحاب د برسے غالا بدلن
پسپت نکلک (آسمان)
بادل کی گرج رعد - تند - غواہ
بادل گرجنا غزیہ - تنداب
بادیہ شاہ کاس - قدح
بادی گر رسن باز - بازی گرہ - حلبان
بادڑی گارڈ فوج خاصہ - کافی (جیج کافین)

بازانی محظہ
باز بردوار حمال - محل بردار
باز بردواری محل و نقل
باز رروار (چوپائی) بارگیر
بازش باراں - بارندگی
بازش رکنا آب ایستادن
بازش ہونا باریدن بملان - ابیابیدن
ترٹھ ابر -

بات کا پاس مردوں کا کام
قول مردوں جاں دارو
بات کاٹنا توئی حرف آمدن
قطع کلام حرف میان ہفت زدن
بات کو طول دینا دیکھو "بات بھانا"
بات دستنا گرہ بگوش زدن -
گوش نہ دادن -
بات رہ جاتی ہے }
اور وقت نکل جاتی ہے }
حرف ماند و وقت نہی ماند
باتونی حراف - پڑگو - یادہ گو
با توں سے دھوکہ دینا
حرف ساختن - چاپ وجہ پزدن
باتیں بنانا حرف ہفت زدن - حرف ساختن
باتیں ستنا چھپ کر گوش فرادادن -
گوش کشیدن -
باتیں کرنا دیکھو "بات چیت کرنا".

بات سنج - وزن - وزن - سنجیدن
سنج ترازو -
باجرا جادرس - بگادرس
باجہ ساز - سرود - موذک
باجہ بجانا سازنواختن -

باز شکاری تیقون
باز کی دوڑ جلتو
بازار موق - بازار
بازار کا محصول اجازہ بازار موق
بازار گرم ہونا نان درد من بعدن
باز پرس باز خاست۔ موافقہ کاظمان
باز پرس۔
بازو ساعد - بانو
بازو (پندکا، شپختا
بازو بند معصدا۔ ذمی
بازو کی محصلی یا چھ۔ یا چھ ساعد
بازی گر حقباں۔ رسن باز
باس بو۔ رائخ۔
باسی روٹی نان بیات۔ نان مانہ
باسی کھانا شبانت۔ پس مانہ
باشدہ بوئی۔ باشندہ
باشدہ پاکستان بج پاکستان
باشندگان ایساں (دواستیاں)
بانغ (۱) حدیقہ۔ گلستان بوتان بستن
(۲) گلزار چین۔ گلشن (چھلکن کلپناخ)
بانغ۔ یا چھ۔
(۳) ام (جنت کلپناخ)
بانغ پیک کئے) باغ معلق۔

بارش نالپنے کا آکہ نیران بالا
مقیاس المطر

بارکس سرباز خانہ
پارود بارہت۔ بارہت
پارود خانہ مخزن
بارہ دوازدہ
بارہ برس پیچھے کوڑی }
کے دن پھرتے ہیں }
آذ گذر پست بدباغان است
بارہ دری چھ سtron
بارہ شکھا ملا۔ گاؤ کوہی گوزن
بارہ ماہی دوامی۔ سیبی۔ ملابی
باری فوبت۔ نوب۔ بنگلام معین
باری کا بخمار تپ نوب۔ قدمی

پاڑھ (کمیت کی) برجنیں بست۔ بند۔ افل
پاڑھ (کوار وینوکی) آپ تین۔ درم تین
پاڑھ (کاشٹل کی) خاربست۔ خاربند خارچیں
پاڑھ رکھنا تین را آپ دادن
تین برنسگ راندن

بانغ شاہین۔ حاصل (جیع) باز۔ عقاب
جو۔ باز۔

کس کوئی زن و فرزند۔ فرندان
بال سفید (بڑھا) گیس سفید
بال بھینزا موسے پریشان کدن
بال جھننا موسے ریختن۔ موسے دلخداں
بال بنادلی موسے علی۔ موسی عوضی
بال صفا پوڑھنے نورہ۔ وجہی
بال صفا پوڑھنے لگاتا زرہ کشیدن
بال کی کھان سکانا تمعن کردن
بال بیکانہ ہونا ضرر نہ رسیدن
صمنون و مفوظاندن

بال شپے نیند آئے اچھے
نوش وقت کی کہ خرد دارد
بال کاٹنا موسے ترکشیدن
بال اکھنزا موسے چیدن۔ موسے کندن
بال آجاتا آیتہ شکستن
بال اخانہ بالکون۔ مرتبہ بالا۔ پیش منزل
بال اخانہ۔ قمت ورقان
بال ائمہ سرشیت قماق۔ باہمی
بال ائمہ آدمی خردہ دخل۔ مداخل بالا
بال ائمہ منزل دیکھو "بال اخانہ"
بال بھنی سطل
بال بھر تسبیل الطب
بائش و بجہ۔ شبہ۔ بائش

بانغ (پشاہوا) بانغ زستانی۔
بانغ سرو پشیدہ
بانغ (جردی بوشیون کا) بانغ نباتات
بتان عقاقيسہ
بانغی بانی۔ طانی۔ مکرشن۔ بتمد
بانجی ہونا سرب آمدن۔ سرتباشقان
باچمانہ او لاو مختلفات تال
باچمانہ کھانا نیم خوار

باقرہ ناکہ بانو۔ دعشنیزہ باکرہ
ماگ عنان۔ بجام۔ لگام
ماگ پکڑنا جلوگرفتن
ماگ دوڑ پابنگ۔ موقود
ماگ دوسلی کونا عنان سبک کدن
عنان بہ اسک کردن
ماگ کھینچنا عنان کشیدن۔ عنان گرل کرن
ماگ ملتنا عنان پچیدن
ماگ اسد۔ شیر
ماگ موچ۔ شعر
ماگ زیناف موسی زیار
ماگ رجاوند کے پشم صوف کک
ماگ (غل کے خشے) خوشہ
ماگ (بال بچے) بچہ۔ او لاو۔ عیال۔ عائمه

بانسری ٹئے۔ بک
بانسری بجانا ٹئے لو اختن نے دیدن
بانکھا شنگوں
باورچی آش پُز۔ نان پُز۔ طباخ دھامہ
باورچی خانہ ملٹیع آش پُز خانہ
باونڈر سکاری ترقی کے نہات استقری
باولہ دیوانہ۔ اڑ ہوش رفتہ
باولہ اکتا سگ بار
باولہ ہونا ہارشدن
باونسل دو چراغ۔ دراہم۔ سکھیت
بانی کاٹ مقاطعہ۔ ہم تعاون
بانی کاٹ کرنا معاشرت بازگرندن
بامیں ہاتھ سے کام کرنے والا
دست پہنچ۔ چپوچ پکی کار
بایاں چپ۔ یار

(ب پ)

ببول مغیلاں۔ سمر
بیپسہ اصطلاح۔ فطاس
بیپسکرنا اصطلاح دادن تعمیر ادن

بائش سے ناپنا وجہ کردن
بانغ ہونا بعد کلیف ارسیدن
بسن بلوغ ارسیدن
بالفاظ دیگر بعارت اُخْرَى
بالکل ہسہ۔ قام۔ کل
بالکل (منقی) ہرگز نہ۔ اصل۔ قطعاً
بالمقابل ازا۔ مقابل
بالو رسی۔ ریگ
بالي گوشوارہ حلقة گوش۔ آدمیہ گوش

بامی سوراخ مار
بان (دری) رسیما۔ رسن
بان دھن مدور۔ مدار
بانا پوہ
بانات ماہمت۔ سفر لانی
بانثنا (۱) قسم نورون۔ تقسیم دن
(۲) بخش کردن (مفہت)
بانجھ عقرہ۔ نازا۔ حقیر۔ زن عاقرو۔

بستہ رحم

باندھنا بستن
بانس ٹئے۔ تصب
بانا (ہاک کا) نئے بینی۔ دیوار کرٹین
گداہ دماغ

ب (ج)

بچا آوری (حکام) - اجراء
 بچانا نواختن - نوازیدن
 بچائے درازاء
 بجٹ بودجه - میزانیہ
 بجلی (۱) الیکٹرک - قوت کھربان
 (۲) برق دامان پر چھپنے والی
 (۳) رعد (گرجنے والی)
 (۴) صاعقه (گرنے والی)
 بجلی کی چمک درخش - برق
 بجلی کی بقیہ (بلب) چرانہ ایکٹر
 چرانہ برقی - چرانہ کھربانی
 بجلی کی رو جریان الکتریسی
 بجلی گھرخا رعد غریبین - غزوہ تند
 بجو سفشار - گودکن گورکشناں
 بخنا ندن
 کیا چاہے؟ (چند راست نہیں)
 بخنا (اگ کا) اطفاء نار - مروگشت آتش
 خاموش شدن آتش
 بخانا (تی کا) خاموش کردن
 بچا ہوا (پانی) آب درانغ

ب (ت)

بُت صنم - بت
 بُت خانہ صنم کہہ صنم خانہ بکشت
 بتحوا سرک - سرمن
 بتی فتیلہ - پلیٹہ
 بتی اوپنی کرنا نتیلہ برکشیدن -
 فتیلہ سرکردن
 بتی بنا نا نولہ کردن
 بتی بخانا خاموش کردن

ب (ث)

بنا دیکھو "بات"
 بُن سکم - پوک
 بُن بجلی کا ذکر
 بُننا تانق
 بخانا (مرمنی کو انڈوں پر) خوابانیدن کیلیں
 بُثیا چپ راہ - جاودہ - مرز
 بُثیر قبودہ - دماج - بلدر پیں
 بُخوارہ تقسیم - قسم

بخیل

- پچھاٹا درس کردن۔ پہن کردن۔
انداختن فرش۔ گتھون
بچھوڑا فرش خواب۔ بستر۔ رخت خواب
بسا خواب۔ رخت قیم۔ زید پوش
بچھو کشید۔ عقرب
بچھیرا (گاۓ کا گوسالہ۔ عجل
بچھیرا (گھوٹے کا) کرہ مایاں۔ اسپ کرہ
بچھیا عجل

ب (ح)

بچانا رہا نیدن

بچانا (خڑج سے) پس افگنندن
پس انداز کردنبچاؤ گریزگاہ۔ جائے گریز۔ مجاہدوں
پناہ۔

بچا ہوا پسمندہ

بچا ہوا کھانا نیم خوار۔ پس خوردہ۔
شبینہ۔

بچپن صفات طفل۔ طفولت صغری

بچھنا خودداری کردن۔ شانہ خال کردن
نیچ نکلنا رستن۔ چپ زدن

بچھہ (رکا) پس طلب۔ فرزند

بچھ کوک۔ شیرخوار۔ بیبی

بچہ (نوزائیدہ) نوایاہ۔ نوزائیدہ
ہملاں بے دنداں

بچھ پیدا ہونا دفعہ عمل۔ تولد

بچہ (بیٹوں کا) فرزند بکر

بچہ کا آہستہ باہیں کرنا
جست جست حرف زدن

- بخار مخصوصی۔ استاد
بحث (۱) مذکور (۲) مباحثہ
مانظر و نسبی (۳) بحث و تحقیق
بخار تپ۔ جنی
بخار سردی کا رنہ۔ پتہ رنہ
بخار اندر ولنی حاتے خفایا تپ اندر لان
بخار رونا نہ تپ یوئی
بخار باری کا تپ نوبہ۔ دفعہ بیہ
بخار کام لیض تپ زدہ۔ تپ دار جموم
تپ افراد۔ تپ کردہ
بخار آنا تپ کردن
بخیل تنجیٹ شیر کار۔ سید و مت بخیل

بد صورت بدگل - بدقاره
 بدکنا چرانغ پاشدن - زم کردن -
 زم خوردن وحشت خوردن -
 بدله (۱) عوضن. معاونه (۲) مجازات
 بدله (۳) استقام -
 بدله (آجت) آجر - مزد
 بدله (غلطی کا) مکافات - عقوبات - پاداش
 بدله (نیکی کا) جرا -
 بدله (بدی کا) سزا - عقوبات
 بدله (نقصان جان کا) کفاره - دیت
 بدنا تغیر را دن - عوض کردن
 بدلي سحاب - قطعه اير
 بد مزاج خشک مزاج - نت نقو
 بد معاش او باش - کوئي کر - بد تماش
 ناہنجار -
 بد معاشی او باشي - کوئي گري کندانی بد
 بد معاش عورت نول - بست زن
 لکات قبر نامه سلیط
 بد ان جسم - تن - تاکب - بیک - کالب خود
 بد نصیبی روکھو "بدخنی"
 بد نظر شور حشم - بد نظر
 بدھ چهار شنبه
 بدھی پڑھانا الف داع کشیدن

ب (۱۹)

بد رشت - نافر جام - ناریا
 بد منظمی بذشمی - شدق
 بد خنثی ادبار - بکبت - واژوی بخت.
 سیاه روانی - واژگوی سیب
 بد بخت سیاه روز - سیاه نسبت بکبند
 بدلوپ تعفن - بوئے بد - بدلوپ -
 بد خناس از خود رفتہ - خود را گم کر دو - هر چون فتنہ
 خود را با خست
 بد دعائی گرنا خشک آور دن غروکن
 بد دلاغ غفرور - برخود غلط
 بد دعائیں خدا گردش بشکند
 از عمر و جوانی برخورد
 دعیه و دغیره
 بد دعائیں دینا از کلکنیده یا کردن
 دعائی بد دادن
 بد ذات خبیث - بد گوہر سفل
 بد رزو سیاق
 بد زبان بد دهن - طرار -
 لکات (بد زبان عورت)
 پشکون طیره - پشکون - بد فعال -

بُرا گلگتھے کرنا وادار نہون - بگشت کردن
 بُرا بھلاک کرنا سقط گفتن نکوہیدن
 بُرا بھلا خوب داشت نیک و بد
 بُرانی دخالت قاتحت یہب بدی

بدھی بیل گا دھصی - گا دھایکشیده
 بدھیا دیکھو "آخر"

ب (۱)

برتن طرف (جتن ظروف) آؤند
 برتنا بکار آوردن - استعمال کردن
 برتاو سلوک
 برتاو ملکہ میزار بگلہ میزار
 برچھی سنان - نیزہ
 برخاست کرنا ترقیت کردن
 برخلاف خلاف علی الرغم
 برداشت کرنا خودداری نہون

بُرا بُرا زشت - نازیبا
 بلا بُرا (۱) مساوی - علی السعید (برابر)
 (۲) عدیل - مثل نظیر (امانہ) معلول
 بلا بُری کرنے والا ہمسر ہتنا - ہم پلہ -
 ہم پایہ - ہم چشم
 بلا بُری مسادات - تسویہ - ہم چشمی -
 بلا بُری کرنا ہمسری جتن - ہمسری کردن -
 پہلو نہون - پہلو ساییدن -
 دعویی ہمنوال کردن

برس سال - سنه (جتن سوئات ،
 سوئن - سینن)
 بر سات برشگال - موسم با ران
 بر ساتی فرغل بارانی - آب آنا
 بر سی سر سال
 بر ش بیشہ بگرد پاک کن - فرشہ
 جامہ پاک کن
 بر طانیہ بریطانیہ - بریطانیہ
 بر طرف کرنا "برخاست کرنا" دیکھو

بُرا بیٹا اور کھوٹہ پیسے بھی]
 وقت پر کام آتا ہے]
 داشتہ آید بکار گر پہ باشد نہ بڑا
 بُرادہ خاک اڑہ - سپور پر ب
 بُرا سمجھنا استخفاف نہون - بدگرفتن
 بُرا مانتا حرف بکلہ خہیدن - پسند کردن
 بُرا عظم تارہ
 بُسآمد تسدید - برآمد معللہ (جتن صادرات)
 بُسائڈہ بُرامہ

ب (ٹر)

- (۱) کلاں اور کے لحاظ سے)
 بڑگ (عزت کے لحاظ سے)
 (۲) دراز (قد کے لحاظ سے)
 بڑائی بزرگ۔ خوبی
 بڑائی کرنا خودتائی۔ خود فروشی۔
 خود نمائی
 بڑ بڑانا قطع کردن۔ قرقہ کردن
 قوت قوت کردن۔ ورو رکھنے
 لندانہ کردن۔
 بڑپولہ حات۔ پُر گو
 بڑھاپا ہیری۔ شیخویت۔ کھولت
 سال خودگی۔
 بڑھیا فتوت۔ گین سفید۔ پرپزال۔
 کندہ پیر۔
 بڑھیا کے بال پشمک
 بڑھی نجات۔ دلدوگر۔ اُرسی ساز
 بڑے پیٹ والا شکم گنہ۔ بعلیں

ب (فر)

بڑانہ پارچہ فروش

- بڑف کرنے کا نوش توقیف
 بڑف ہونا دست از دستگاہ بریدہ شدن۔
 بڑف شدن از کار
 بڑفی عزل۔ معزولی
 برف (قدری) تنخ
 برف (کھانے کا) بستنی
 برف کا صندوقی میفلان
 برفی صابونی
 برقہ مقصر۔ نقاب۔ بالا پوش
 برقہ کی جالی روپوش۔ نقاب
 برقہ اذرخنا برقہ بذرخ کشیدن۔
 آونختی۔
 برمی سبیر۔ مت۔ بد مر۔
 برمانا سبیدن۔ سبیدن۔ سو راخ کردن
 برمہنہ عربیان۔ لخت
 برمی عربانی۔ عوری
 برمی صحبت سے جدا نی اچھی
 یوں صحبت جنیں است جدا نی بمتر
 برمی لفڑی گنا چشم رسمیدن۔ چشم خردن
 چشم زخم رسمیدن
 برمیک لگانا تمزکیدن
 برمیکید تیپ
 برمیکید میر سرتیپ

بک بک کرنا

بعد میں ازان باز۔ پس۔ ازان بعد

ب (ع)

بغافت سرکشی تمرد۔ سرتایی۔ ناشیت
اختلال۔ اختاشش

بغل بَر۔ آؤشن۔ کنار

بنگیر چونا معانقہ کردن۔ دربار کشیدن
دست بگردن کردن۔

بغل میں لینا زیر بغل کردن۔ در بغل گرفتن

بلغیں بجا نا بلن زدن۔ بلک کردن

بلغ میں چھڑی منہ میں رام رام
بر بان پیچ و دل گاؤ خر

پچھے جامہ دانی

ب (ک)

بکارت دو شیرگی۔ بکارت

بکارت توڑنا دست پتہ کیبندن

ہر بیاشتن۔ انا لہ بکارت نوون

بک بک یادہ جھنگ۔ ہزل۔

شاطو شوط۔ ہر زہ چانی

بک بک کرنا دیر زدن۔ ہر زہ چائیدن

بندو کم نہرو۔ نامرو

ب (س)

بساط بہت۔ طاقت۔ قوت
بساطی پیلور۔ خورہ فردش۔ سقطی

بستی آبادی۔ آبادانی

بستہ جزو دان

بستک فاق۔ بستاط۔ نانٹک

بسولی تیش۔ مغار

بسولہ کنگ۔ تیش

بسورنا (من) ب پچیدن

ب (ط)

بطخ بط۔ اردک

بطخ کی آواز دیق دیق۔ داک داک

ب (ع)

بعد باز۔ پس۔ بعد

بعد و پھر عصر بلند۔ بعد از زوال

بعض برخی۔ چند۔ چندی معمدی

بگزنا بیهم خودن تغیرشدن
بنیعن دل‌آمدن بیهم برآمدن
بیگل شپور - بوق - بوک
بیگل بجانا شیپور کشیدن
بیگل بخلتے والا شیپورچی شیپورشدن
بیگلا بوتیار - ہوسل - ماہی گیر
بیگلا بحکمت گریه میکن - مار زیر کاه
حقوب زیر حصیر.
بگولا گردباد - دلی باد - نوله باد
لگھار سیداع - دععن جوش
لیھی کارکر - درشه
لبھیار یونز - پچک

ب (ل)

بل کجی - استخنا - غم
بل حواله - تعریف - مطالبه
ول (سودا خ) سوداخ - سوداخ خلذ
بل پاس شده تعریف اضافیافته
بل بوتی قوت - طاقت - جارت
بل پڑنا خم خوردن - خمیده شدن
کشدن -
بل نکانا (۱) درست کردن (خم شپور چزک)

بکرا میکر - بزر
بکسا (داری کا) بُزقدی
بکری بُز - گوستند
بکری (پهاڑی) بُزکهی - بُزپاسنگ
بکری کا بچک بُز غاله - بره
بکری کامال مال فروش
بکسے کی مان بک تک نیز تائشی
لی بسو گرزش کند امر و فدا باث کند
بکنال بادا کتب
بکسا سگل - قیش
بکواس چاڑ - یاده - ہزره - حرف مفت
حروف بیووہ - جنگ
بکواسی (بکو) بلبرگر - یاده گو سپزه سخن
بکواس کرنا چاند زدن - یاده گفتن
ہزنه مرا نیدن حرف مفت گفتن
بکھرا ہوا رویه
بکھیزا (۱) پاشیدن (چپران)
(۲) بخش کردن (تعقیم کرنا)

ب (گ)

بگار سخوه
بگاز بیهم خودگی - مار انگل خاد بخش

بلیلہ جاب غنچہ آب۔ آب سوار
 بلٹی بیتہ بلیت
 بلیحہ بلشیک۔ بلیک
 بلڈن ڈن BULIDEN بلتن۔ علاں دولتی
 بلند بالا۔ عالی۔ بلند
 بلندی علو۔ ارتقا
 بلوہ غارت گری۔ غدر۔ اختشاش
 بلی گریہ۔ پُشک
 بلی کی آواز موم، خرفر، میو میو
 بلی کا عز انا خرخر کردن۔ عزیز کردن
 بلی کو بھکاتا پُش کردن گریہ
 بلی کو بھچھڑوں کے خواب
 شتر درخواب بیند فیردانہ
 بلیڑ گلور بانی
 بلیک لورڈ تختہ سیاہ۔ طلیعہ

ب (م)

بمباری بوم بارہ
 بمباری کرنا گلور بارانی کردن
 بوم بارہ کردن
 بُم (دھرا) محور۔ مدار
 بکر عوارہ

(۱) براہ راست آوردن (خط کارکو)
 بلکھانا خم خردمن۔ پیغ و تاب خودمن
 بللا (ایند کا) چھنٹہ۔ چگان
 بللا (نشان) نشان۔ علامت امتیاز تمجھ
 بلیہ۔ مصیبت۔ آفت۔
 بللا (بلی کا بچہ) پُشک۔ گرپہ بُز
 بلانا طلب کردن۔ طلبیدن
 بلانا (آواز دینا) ندا کردن صدای دادن
 صدای دهن۔
 بلانا (قادس کے ذریعے) پئی کسی فرتادن
 طلب داشتن
 بلاشگ پیپر نٹاف۔ جاذب
 کاغذ خشک کن
 بلاواسطہ بالذات۔ بلاواسطہ
 براہ راست
 بلوا احتسابیہ

بلایا جانا احساس دن
 بلائیں لینا فرتان دن۔ صدقہ دن
 بلاگران گشتیں۔ قربان کسی رفق
 بلاچیں دن
 بلب چڑاغ الیکٹرک۔ چڑاغ کھریانی
 چڑاغ برقی۔
 بليل هزار۔ عنديب۔ بيل

بندوق بجز اہل

اقام :

بندوق (بادعوک) تفنگ تپر
تفنگ گنبار پر .

بندوق (توڑے والی) تفنگ سوزنی

تفنگ فتیل

بندوق (چھاق کی) تفنگ دنگی

بندوق (رچھرو والی) تفنگ ساچھے

بندوق (دونالی) تفنگ علوچہ

بندوق (کوئھی دار) تفنگ شاپیو

بندوق (گولیوں والی) تفنگ گورزن

بندوق (ہوانی) تفنگ ہوانی - بادی

بندوق (زیڈل گن) رکھو بندوق توئے ملائے

پڑے :-

بندوق کا توڑا قید کر تفنگ

بندوق کی لوبی ترقانک خودک

بندوق کا گھوڑا چاق ماق دیک

بندوق کی گولی رصاص گلولہ بندق

بندوق کی مکھی مگک

بندوق کی نالی نوٹ تفنگ مید

بندوق چلانا شیک کردن تفنگ کردن

تفنگ خالی کردن

بندوق چلانا (ہوانی) تیرتا یا کی انداختن

ب (ان)

بانا ساختن - درست کردن

صورت دادن

بناو سکھار زیب فرینت آرائش

بناؤنی مصنوعی عمل

بنادٹ سانگھی تکلف ساخت

تصنیع -

بنادٹ بافتگی

بنخرازیں بایر شورہ شورہ زار جنگل

بندا (گوشوارہ) آوینہ گوشوارہ آوینہ گوش

بندر شادی بُونہ - میموں قزو (ہوپی)

بندرگاہ بندر مرسل ایتنگاہ شندر فر

بندر والا بوٹی میموں باز

بندر مڑک کوچ بن بستہ

بندر کرنا (دکان) برج دین

بندر کرنا (دروانہ) درقام کردن بکھن

بندر کرنا (قید) محبوس کردن مقید کردن

بندر کرنا (کسی کام سے) نہی کردن باندھن

بندر کرنا (نقش) تہ ساختن

بندگو بھی کرم پیچ کرم پیچ

بنیادی قاعدہ اساس نامہ۔ دفتر سائی
قاعدہ بنیادی

بنیان پیرا ہن کش۔ زیر پیر ہنی
بنیٹ پیخال

ب (۹)

بُوا (۱) ہشہر۔ خواہر (۲) عہد
بوتل بُطڑی۔ بُطڑ۔ قرایہ
بوتل چڈی بُوتل بُفل
بوتل کی آواز۔ لفقل
بوتل جھنا توئی شیدہ کردن
بوٹ چکر۔ کندرہ۔ کخش (جھتا)
بوٹ ٹاف نیم چکر
بوٹ بُلنے والا چکر دوز۔ چکرساز
بوٹ چڑھتے کا آگم پاشہ کش
بوٹ چھاتنا کا سریسی کردن۔ تلقی کردن
بُزی پاک کردن

بوٹ کا تمہر بندکش سفشوں بند
بُونی ٹکہ۔ بُضو

بوجہ بار۔ دزن۔ لفقل۔ حل۔

بندوق کا گھوڑا چڑھانا چھاق سرکشیں

بندہ غلام۔ بندہ۔ خادم۔ مبدوری
بندہ جو شے پیلی ملی آتمبیر کند بندہ
رام نگہ حالتے پیچا آ تقدیر کند خندہ
بندہ ہونا (اخبار) سطلی۔ توفیق
بندل نولہ۔ بستہ

بندی نیم تند۔ زیر پیرا بہن۔ صددی جلدہ
بنک بانک۔ بنک
بنک کا چیک درج التحیل
بن ماں نناس
بننا (۱) تجمل فروشی کردن
(۲) عشه فروختن (موت کا)
(۳) دُرک کردن (استغفار کرنا)

بننا بافت
بنولہ پنبدانہ۔ حب القطن (عربی)
بنیا بقال
بنیاد اساس۔ نہ۔ (جمع مبانی)
بنیان۔ طرح

بنیاد رکھنا (۱) بنا نہادن۔ بنگاذش
اساس نہادن۔ بنارتکا
(۲) طرح اندھختن (کام کی)

بنیادی اساسی

بوسہ پانچی پاچ دمپور کردن. بوس کنار
 بوس دینا پاچ دلدن. بوس ردادن
 بوسر لینا ماتع زدن. پاچ کردن. پاچ گرفتن
 بوس کردن
 بوسر چنان سے لینا پاچ بلندی گرفتن
 پاچ پُر صد ازون
 بول قل. کلام. حرف
 بول چال صحت. گفتگو. مکالمہ.
 تکلم. حرف.
 بول چال نہ ہونا میانہ بہم خودون
 قلعہ تکلم خودون
 بولنا نفس نہون. حرف زدن
 صبیت داشتن
 بونا پست قدم پست قامت. کوتاقد.
 کوتاہ قامت.
 بوند قطرو. پچھہ. رشته باران
 بوندا باندی ہونا نہم باریدی مقام رشنه
 بوندا باندی ہونا نہم باریدی مقام رشنه
 ترش شدن
 بوہنی (پلاسoda) دشت
 (دشت شاکر) شود؛ تہاری بوہنی بارک ہدرا

بوجھاٹھانے والا حال. بار پردار
 بوجھل گرانبار. ثقل
 بوجھاڑ سر شک بار
 بودا کزوڑ. لاہر. بخیف
 بورا (محوتے گئے کا) کندرہ. نگ
 جوال
 بورا (برادہ) برادہ پرب. سبورہ پرب
 ناک آرہ
 بورا (یخا) شکر. قند شکر
 بورڈ تختہ
 بورڈر داخلی
 بورڈگ دارالاقامہ
 بورڈنگ والا سکول مدرسہ داخلی
 بوری نگ. جوال. کندرہ
 بوریا حیسر. فرش
 بوریا بچھانا حیسرہ ہیں کردن. درس کردن
 حیسرہ نہ عنان.
 بوریا بستہ باندھنا رخت سفر بن
 بورڈھا پتہ. کہن سال. سال خودہ.
 پیر مرد. فرقوت. شیخ
 بوری فرتوت پیر مدن. بجونہ بیس سفید

بوسہ پاچ. بوس

بھاگ جانا بنسیر بھگ کئے) قام رکن

بھاگ دوڑ سی دکوش
بھاگم بھاگ گریز اگریز
بھاگتے پور کی بھوٹی ہی
از خرس مرتے بس است

بھالا نیزہ۔ سنان
بھانہ حیله۔ فند
بھانہ بناتا سن ساختن۔ هدر ساختن
بھانہ دھونڈنا پی بھانہ گنیدن
گردن خاریدن

بھانت بھانت اوزع و اقام
گونہ گونہ

بھانجا ہمشیر زادہ۔ خواہر زادہ
بھانجی دختر خواہر۔ ہمشیر زادی
تمال خواہر۔ بت الاخت (مل)

بھانجی مارنا کارا شکنی کردن
بھانڈ نقال۔ مقلده بوطي۔ سخنہ پی۔
وصاف

بھانڈا چھوڑنا راز افشا کردن۔ میل کرن
ماڑٹشت از بام کردن
بھان متی خترباز۔ طاس بازا
بھاؤ ارزش۔ امزی بانار
بھاؤ سیلا ب۔ زفار اب۔

ب (۵)

بہا دیت۔ قصاص
بھاہی ینگ۔ زن بدار۔ زوج اللخ (دوبی)
بھاپ دود۔ بخار (جیسے بخارات۔ بخار)
بھاپ اُھنا بخارات بلند شدن
بھاجی] چیز کے بر موقع شادی درگ
] دریاں اعزہ و احباب قیم کردہ شد
بہادر زیم۔ سرفراش۔ شجاع۔ جانباز
بطال۔ کل

بہادری شجاعت۔ جانبازی۔ سرفوشی
بھاری ثقیل۔ گران۔ گمان بار گلائیں
بھارنا جارو کشیدن۔ خاک ندن۔ رُفت
بھاڑ گھنن۔ کورہ
بھاڑ میں جائے وہ سوتا]
جس سے پھوٹیں کان]

(۱) از پسرا خلف دفتر بہتر
(۲) ذملتے کر در کنہ بایدش کش
بھاگنا رویدن۔ گریختن
بھاگ جانا فرار شدن۔ رُم کردن
بان بدر بُردن
بھاگ جانا اکسی کے ساتھ دست ہم گزند

بجھٹے پڑاوہ
بجھٹی کورہ۔ گھنن۔ کافون
بجھٹی (لوٹا گھلانے کی) آہن فوب کن
بجھٹیارہ نان پُز۔ ججاز۔ اش پُز
بجھٹیاری سرلئے نجاز خاتہ۔ ملخانہ

پھل سراتی

بچھ جانا گیر کردن (انگشت گیر کردن)
میری انگلی بچھ گئی)
بحدا (۱) نامہ مواد (۲) کرخت (چھو)
بہرا (کان سے) اصم۔ ک۔ گندہ گوش
بہرا (ملازم) سفرو پی
بہرا ہونا گوش ٹھین بودن
گوش گران شدن

بھرتی اسم نویسی

بھرتی کرنا جمع آوری کردن دھن لہن
بھرتی کا شعر میتی کراز و گرایاں رہ میمار
فرو تباشد و محض برائی افرغی۔

تعداد دالن نظم کردہ شود

بہر حال (۱) روئی ہم رفتہ۔ القعہ

(۲) در بہر حال

بھڑا آتودہ۔ آگندن

بہروپ تعلید۔ نقالی

بہروپ کرنا تغیری باس۔ تقلید آردن

بجاوچ کنہ۔ بینگ۔ براور زن
بجانی براور۔ آخ (دری)

بجانی (دودھ شرکی) براور رضامی

بجانی چارہ (۱) خوشی۔ خویشاوندی
(۲) دوستی

بہت بسیار۔ بس۔ غسل۔ کثیر
بہت اچھا بیان جب۔ خیلے خوب
بہت اچھا (منظور ہے) چشم۔ بروچم
بہت پرانا عقیق۔ آئینک

بہت زیادہ اکثر
بہت سختی سے بشدت ہرج تامتر
بھتیجا پسر براور۔ براور زادہ

بہتان افرتا۔ پیغامہ
بہتان لگانا افرتا پرداختن
پیغامہ راندن

بیتے دریا میں ٹاکھو وھونا
چوں میدان فراخ است گو بن

بجٹ پڑے وہ سونا }
جس سے چھوٹیں کان }

از پسرا خلف دھتر بہتر

بھٹکنا راہ گم کردن۔ راہ غلط کردن

بہنگا

بہکنا را گم کردن - از عقل و خود بیکار شد
بچھگانا (۱) اخوا کردن (۲) از فرمادن
(۳) دو اندان

بچھکوڑا گزین پا
بچھے آدمی کو ایک بات
بچھے گھوٹے کو ایک چاک
عاقل را اشارہ بس است
بچھلا (۱) خوب - خلگ - عده
(۲) عده - نفع.
بچھلا دینا از خاطر گذاشتی - مژاموش کرن
بچھوکردن - از صرفت انداختن
(کسی کو بچھلا دینا)
بچھلی کا لئکھن گاؤ - بواہی - ارباب

بہن ہمیشہ - خواہر - اخت
بچھنستانا از بینی سخن گفتتن
بچھنستانا (کمی کا) و فروذ کردن و گذگ کردن
بچھنستانا هست تینین گس - و فروذ - و فروز
و ہنگ و ڈگ
بچھنستانا (یقیں) خورده کردن
بچھندی بایی
بچھنگ بنگ
بہنگا آہول - دوپیں

بہروپیا مقلد - صورت گر - نقال
بچھوسر اعتماد - توکل - توقع

بچھڑ زنبر
بچھر بچھر گردگو
بچھر جھوپخ گھنن فروز - سخو بیر
تون سوزن - کو روچی
بچھوں کا چھتہ لانہ زنبر
بچھر کانا دامن زدن - مشتعل کردن
بچھر کتا (بچھو "بکنا")
بچھر کنا (ہاگ) زبانہ کشیدن -
لھجیف شدن - زبانہ شدن -
مشتعل شدن -
بچھر ہما دن سر - قواد
بچھرنا جنگیدن - درافتان

بھس کاہ گندم
بھننا مزہ بگشتن
بھشتی آب کش - سقہ
بچھکانا عقل کسی دزدیدن
گمراہ کردن - در غلائیدن -
از راه بیرون -
بچھکاری در یونہ گر لگنا - گدا گرسانی نیتی

بھول جانا اخاطر انداز اذیت نہادی
ازیاد رفت - فراموش شدن -
فراموش کردن - بطلان نیاں نہادن
بھول جلیاں غلط انداز

بھول بھول (کتنے کی آوان)
عونو - عف عف
بھونا ہوا برشتہ - بیان
بھونچ کا پکھ شدہ - دمک - حیران -

سراسیہ
بھونچال نزلہ - تزلزل - جنت نہیں
بھونسا بوز - زنبور الاصود
بھونکنا (کتنے کا) عروکردن -
عف عف کعن

پارس کردن (حافظات کے لئے)
بھونکنا (گینڈ) دولہ کشیدن
بھوننا آتش کردن - بیان کردن

بھی ہم - نیز
بھی سفر جل
بھید راز - سر
بھیدی محمر - محمر اسلام - ہمراز
مازوں - واقف مال

بھٹلی جاذب کش - خاکر دب بناس
بھٹلی آہرم
بھنور گرداب - لجت - چرخاب - درطہ
بھنورا (سرہ) سولانی پوچم کر برس را بشد
بھنورا (سرنگ) توفل - آہون

بھنورا (پنہ) جلانک
بھنوتی نیڑھ - خواہر شوہر
بھنی (پہلا سودا) دشت

بھو زوج بوس
بھو جل خاکستگرم - غل
بھوت عفریت - جن
بھوت سوار ہوتا جن داشتن
جن بہ پوتین افدادن

بھورا زنگ نیم زنگ
بھوسہ کاؤ گندم
بھوی سبوس
بھوک اشتہا - ججوع - گرسنگی

بھوکا گرسنہ
بھول فراموش - فراموش کاری

بھولا ہوا } فیا - فراموش کرده
بھولا ہوا } ازیاد رفتہ

بیان کرنا نقل نہ رکن۔ ایراد کردن
 بیانات اطہارات
 بیانہ دیکھو "بیانہ"
 بیاہ عقد۔ عروی۔ کم خانی۔ ولادتی
 طوی۔ ارزداج
 بیانج سود۔ بیا

بے اختیار ہونا
 طاقت طاق شدن
 نہ سوت رفتمن۔ بے حال شدن۔
 بے پرواہ ابھائی۔ بے مبالغی
 بے تار بر قی تکلفات اسکی۔
 تکلف بے سیم
 بے تک شتر بزرگیاں۔ بیجا
 بے توجی کرنا بی مبالغی کردن
 بے حیا چشم دریہ۔ چشم سفید شو رنگ چشم
 رو باز
 بے خبر ناشی۔ نابلد ناما آشنا۔ علم
 بے دست و پا لا جا رہا۔ بی دست و پا
 مغلس

بے دست و پا ہونا کسی نہ داشتنی
 بے سرو پا دیکھو بے سرو پا۔
 بے سر پا گفتگو کرنا تیر تباریکی انداختن
 حرف ایں و آن زدن۔

بھیڑ انبوہ۔ ہجوم
 بھیڑ میش۔ گوسقند (بکری)
 بھیڑ (ماہ) مادہ میش
 بھیڑ کا سچھ تو غلو۔ تغلی
 بھیڑ یا ٹھرک۔ ذیب (عربی)
 بھیں بدلتا تنیریاں۔ بوش نہ رکن
 بھیں بدلت کر پھرنا تبدیل گردی
 بھک سے اڑادیتے والا ماہو
 آتش بار
 بھیک گداں۔ گدیگری۔ دریونہ
 بھیک مانگنا گری کردن۔ دریونہ کردن۔
 بھپی کھاتہ بوزنایجہ۔ دفتر الحساب
 بھیگا چوا نیں شدہ
 بھیں گاؤ میش
 بھیں کے آگے بین بجانا
 (۱) آئینہ داری در مجلس کوران
 (۲) پھر داند بوزن لفت ادرک
 بھینسا جامیش
 بھینگا اعور۔ احرل۔ کچ چشم
 دو بیں

ب (می)

بیان اطہار۔ بیان۔

بے وقوف گول۔ اجتن۔ ابل۔ بے فرد

بیوی ہم خواہ۔ نوجہ
بیٹ پیخال۔ چال توز۔ چلپونہ
بیٹا پیر۔ طفل۔ ابن۔ فرزند۔ پور
خلف۔

بیٹا (بیوی کے پے شوہر کا) ایسے
بیٹا (نالائق) ناخلف
بیٹا (باقت) خلف الرشید۔ فرزند رشید
بیٹی دخت۔ دختر۔ بنت۔ صبیعہ
بلیڑی چڑیخانہ اماں
بنیٹھک (۱) نشت کاہ۔ درخانہ
اطاق طلاقات
(۲) محل۔ مجلس۔ بنم

بنج تخم۔ پندر
بنج بونا برز کردن۔ غرس کردن
بنج بھینزا تخم پاشیدن۔ تخم زینی کرنا
بے جاماً خلت کرنا
خود ہر آش بودن
آش ہر کاسہ بودن
بنجک انسفتہ
بنجک کار جبڑہ دفتر الفحاتیر

بے سبب بلا وجہ۔ بے علت
بے شرم بے جا۔ بے مار۔ پُردو
شوغ چشم۔ چشم سفید

بے شک لاریب۔ بے حرف
بے چون و چرا

بے شمار بلا نہایت۔ بی نہایت خیلی
لالعداد۔ ہنگفتی۔

بے عزت ایڑہ باختہ۔ آبرو رفتہ۔

بے عزت ہوتا آب رفتہ
بے عزتی کرنا آبدینتہ۔ آبردینت
آبردینتہ

بے فائدہ لا ماحصل۔ بے شریے فائدہ
بے فائدہ کوشش کرنا آہن سر دکونتہ
سمی لا حاصل کردن۔

بے قرار نسل در آتش۔ مر اسید
بے قرار ہونا نسل در آتش بودن
سیک دارشندن

بے کار معطل۔ ناکارہ
بے کار ہونا از کار افاذ

بے گناہ مصصوم بی خطا

بے مثال وحید۔ بی مثل۔ فقید للال
یکتا۔ بی بہتا

بے موقع بی مورد۔ بی عمل۔

بیڑہ اٹھانا (کام کا) مستعد و ملادہ شدن
بگردن گرفتن

بیڑی بندپا - زنجیر پا۔ سلسے پا
جلال۔ کنہ

بیسن آبہ خود
بینی روئی نان خود

بیشک دیکھو "بے شک"
بیضہ تغم - بیضہ

بیغانہ پیش داد - تقدم پل پیش.
پیش بہا -

بیعت کرنا دست بدست داشتن
دست بدست دادن

بیکار معلل - ناکارہ - از کار آنمه
بیکار ہونا از کار آفاذن بمعطل شدن

بیگ (BAG) جامہ دانی
بیگ بنگ (لقب ترکوں کا) خان

بیگار سخنہ - کار بیڑہ
بیگاری علاقہم - جریک

بیگاری فوج قشون چریک
بیگناہ معصم - بی خطا

بیگن بادنجان
بیگن بازو خاتم کہ بازو

بیچ میں پڑنا میلان آفاذن بیان شدن
در (حرف بخار)

بیچوں بیچ در عین وسط
بیچنا فروختن - فروشیدن

بیحد بے عدد - لا محدود - بے حساب
و مختابی - لا تعبد

بیحد خرچ مصارف گزار
بیجا دیکھو "بے حیا"

بید شلاق - بید
بید لگانا شلاق زدن

بیدین زنداقی - لمد - بیدین
بیدول نامزد و قد

بیرو میٹر میلان ہوا
بیسر فندق

بیسری کنار برق
بیسری (مجدی) شوک - خاربن

بیسر ہبوبی عروسک

بیسرشتر قافنی - حمام
بیسر و قی خارجہ - خارج

بیڑہ (جگہ) قوت
بیڑہ اٹھانا (جہاز کا) مگر برداشت

برداشت

بیچ نیکت
 بیند موزیکان - فی ایلان - موزیک
 مزغان
 بین سجالتے والا فی ایلان چی
 بین الاقوامی بین الامم بین الملل
 بین الاقوامی
 بینک بانک - بینک
 بینگن پادنجان
 بیوه شوہر مردہ
 بیوی نوجہ - نفع - بودس - همسرو
 عیال - همسوہ - رفیقہ - چات -
 بیوتنا (کپڑا) حابہ بیدن - جام قطبی گزین
 بیوپاری تاجر - بانارگان
 بیو پار تجارت - خرید و فروش
 بیهودہ ناکارہ - لایعنی
 بیهودہ باشیں حرف مفت - بھرنہ - چانہ
 یادہ - ٹراٹ
 بیهودہ کام کرنا نقش بر اب کشیدن
 بیهودہ گر ٹراٹ خا - یادہ گو - ہر زہ مل
 بیهوش بیا - بخود از خود رفت - خود را کم کر ده
 بیهوش ہونا از خود رفت - خود را کم کر دن
 خود را بختن - از دست رفت ضعف کر ده
 بیهوش کرنا (کور و قائم سے) خود را کر دن

بیل گاؤز - نرگاڈ
 بیل (کپڑوں کی) قور - قوری
 بیل (گھاس کی) بیچ
 بیل بینا کشیدہ کاری کردن
 بیل کاڈ کرنا بورہ نزدن
 سلیم خاک انداز
 بیلن (بھول کا) چرخ - چریہ
 بیلن (روٹی پکانے کا) تیزنان پیسی
 بیلس شیٹ ترازنامہ
 بیم خوف - باک - بیم
 بیمار ناخوش - علیل - بستری - رنجور
 صاحب فرش - مریض
 بیماری عارضہ - علت - ناخوشی - علالت
 رنجوری - مریض -
 بیمار بینا تلدھن کردن
 بیمار پرسی عیادت - بیمار پرسی
 بیمار پرسی کرنا بیعت رفت
 تمارداری کردن
 بسر و وقت کسی رفت
 بیمار پرسی کرنے والا تماردار - پرستار
 بیمار ہو جانا رنجور شدن - بستری بُن
 نکس شدن
 بیمه سکورہ - سکیورہ

پاخانہ (بیت الحلا) ادب خانہ خانہ
خلا۔ محل ادب بیت الحلا۔
پاخانہ جانا سرے قلن۔ ضوئی فتن
پاخانہ کا مقام مقدم

پاد گوز
پادنا گوز کردن۔ گوزیدن۔ یعنی زدن
پادری اسقف۔ کشیش۔ قشیش
پارک خیابان۔ میدانچہ
پارک (تفریح کا) گروہ شگاہ
پار نادہلی۔ آں سو
پار آترنا (۱) عبور کردن
(۲) کایا بشدن
پارسل امانت۔ مسکونہ
پارسال پار۔ پیرا۔ سال گزشتہ
پارلمیٹ پاریمان۔ مشروطہ
پارلمیٹ کامبر وکیل علیں۔ عضو مجلس
پارہ سیلہ۔ زین۔ زیلہ۔ چیزہ
البالفارد (عربی)
پارہ ہونا جرہ کردن۔ عبور کردن
باہ زدن.
پاڑ چوبست
پازیب خلماں۔ پازیب۔

پ

۱۱۱

پاپ گناہ۔ بدی۔ جرم
پاپا کشیش۔ قشیش۔ پاپا
پاپی بدکار۔ گنگا کار۔ بدکار
پاپی کا عمل پر اپت جاتے
مال حرام بودجای حرام رفت
پاٹ (چکی کا) پرده آسیا
پاٹ (اکٹھے کا) جامہ۔ یک لخت
پاٹ (دریا کا) صعبہ۔ پایا ب
پاناد دھوبیوں کا) کوہب۔ جارکب۔
سنگ کاذب۔
پائنا انباردن۔ سقف کردن

پاجی سفلہ۔ دون۔ فردایہ۔
پاجی پن نذات۔ فردانگی۔ عذتی
پاجامہ زیر جامہ۔ زیرینہ۔ ازار
شلوار۔ تنبان
پاخانہ برآ۔ فضلہ۔ سازگار

پالیز فایز - پالیز
 پالتہ (مجولا) ٹھوٹ
 پالنا پروردن - پرورش کردن
 تربیت کردن.
 پالما یافتن - برخورد
 پائیخ پنج - جس (عمری)
 پائیخ دہائی پچاس
 دہ پنج تا پچاہ
 پانچوں انگلیاں بیکان نہیں
 کلاہ تا کلاہ تنہاد دار
 پانچوں انگلیاں گھی میں }
 سرکڑا ہی میں }
 عیش بی انداز
 پانسا قرعہ بھرو - کعب
 پانسا چھینکنا کعبین غلطانیدن
 انداختن دیا، افگندن
 پانی آب - ماء (عمری)
 پانی ایملا ہوا آب بوش -
 پانی (بنت می خندنا کیا ہوا) آب پنج
 پانی خارج کرنے والا سوراخ
 آب فش
 پانی پانی ہونا از شم آب شدن
 آب آب شدن برقی حیا شدن بحالت کشیدن

پاپورٹ سُکھ - راه نامہ
 پروانہ را ہماری
 پاس کامیاب
 پاس شدہ بل تعریف اضافیافت
 پاس ہونا کامیاب برآمدن
 پانگ پارنگ - ورنہ
 پاکٹ بک شکا بچہ میبی - کتابچہ بنلی -
 یادداشت بنلی
 پاک دامن عفیف - باعثست
 پاک امنی محنت - عفت
 پاگل دلوان - بار - فاتر عقل
 بجنوط المحسس
 پاگل سکتا سگ بار
 پاگل بننا خود را بدوائی ندن -
 پاگل پن دیوانگی

پال خلندرس
 پالتو حا نور حیوان خانگی - حیوان ایف
 پالنی مارکر مٹھنا چباتمہ زدن
 پالا (۱۱) شبتم (۲۲) سروی
 پالان جہاز - بھیز - پالان
 پاک اسفناغ - اسپاناخ
 پالنی لوندی - ہوا دار - سخت لعلہ و ترک

پانچھر چڑھانا پاچ سالین
پانلٹ (بھری) آب شناس
پانداں پاؤش پاک کئے
کھش پاک سن
پائے مرتبہ - مقام

پ (ب)

پسلک عوام تبعہ - عموم
پسلک جلسہ مجلس عموم
پسلک سکول مدرسہ اشعب
پسلک کا عمومی - عوایی
پسلک گارڈون باغ دولتی
پسلک نوش اعلان عمومی - اخبار عدالتی
پسلک درس امدادی
پسلک ملیحہ بہاشت عمومی

پ (پ)

پسٹری خاک - قثارہ
پیغمبر (آنکھ کا) خلائق - بامہشم
پیغمبر (جانور کا) حوصلہ

—

پانچھنڈا آب نکل - آب سو آجیئیو
پانچھر کنا آب زدن - آب پا شیدن
پانی سینچنا آبیاری کردن - آب پاشی کردن
پانی کا خزانہ آب انبار
پانی میں ابلال ہوا آب پیز
پانی میں نہنا جاگر فتن - اشرذیر شدن
پانی دکھانا (جانور کو) آب نوشانیدن جیون

پاؤ بیٹ - یک چہار

پاؤڈر غازہ - سرخ آب

پاؤں پا - ل

پاؤں ربانا دلائی کردن - مشتمل کردن

پاؤں سوچانا پا بخواب رفتہ

پاؤں پڑنا چاپوی کردن

پاؤں کاتکوہ کف پا

پاؤں کی آہٹ شرقیا

پاؤندہ یرو

پاپ چوق - سیفار - سیگار -

لبگر -

پائے تخت دارانخلاف - دارالسلطنت

دارالنکومت بیت الملاحت

داراللایالت - پانی تخت

پانچھامہ دیکھو "پانچھامہ"

پانچھر پاچ - پل

پتہ (درخت کا) برق - دک
 پتہ نہرو - مرارہ
 پتہ پھٹ جانا نہرہ اب شد
 نہرہ توک شدن - نہرہ رفت
 پتہ نکانا پی بردن - سراغ کردن
 پتہ نکلتا بگ دین - روئیدن
 پتھر سنگ - بگ
 پتھری (بیماری) دیگ گردہ - سنگ مثان
 پتھری سفال سنگ زینہ
 پتھرنا آنکھ کا چشم بلا افکون
 پتھروں سے مارڈانا سگار کردن
 پتھر کی چھپائی چاپ سنگی
 پتھری زینہ سنگلائی -
 پتھراو سنگار -
 پتیل دیگ میزہ -
 پتی حصہ -

پ (ث)

پٹا - پٹہ رقبہ - گلوہ بند
 پٹارا سڑ
 پٹاؤ (۱) مستف (۲) سقف کردن
 پڑوں پڑول - لفظ

پ (ت)

پت نگ صفراء - مره
 پت جھٹ خزان - خریف
 پترا تقویم
 پتھر بگ - دلق
 پتھی (اکٹ پلی) نسبت
 پتھی والا نجعت باذ - شب باز
 پتک (آنکھ کی) موکھ پشم - مردم پشم
 پتلا پیکرہ بھرہ - بیکل - بٹالی
 پتلا (۱) رقین (۲) بایک - بٹک
 (۳)

پتلون پانٹلی

پتنگ باد بادک - بل بک - طائرہ
 کاغذ ہوا -
 پتنگ اڑانا کاغذ ہوا کردن
 پتکا فراش - پیانہ
 پتہ (خط پر) سزا مر جنوان -
 آدرس
 پتہ (خبر) نام و نشان - سراغ - نشان
 علامت -

پ (ج)

پچانا	ہضم کردن
پچھر	گاڑ . پیوند
پچھکاری	آب ڈزک
پچھکاری (امالہ کی)	دستوری - امالہ
پچھکاری کرنا	آب ڈزک دادن
پچھکا ہوا	تو خال شدہ
پچک جانا	تو خال شدن - چیزہ شدن
پچنا	گوارا شدن
پچھتا آتا	دینے خودن افسوس کردن
پچھتاوا	دل داپسی . سمجھو ری . دل مگرانی
پچھارنا	دراؤردن
پچھارنا	پچھوٹنا (۱) جامہ شستن جامہ پر نگزندن
پچھاڑی	افزار - فدار
پچھلا	آخری . مابعد
پچھے پاؤں پھرنا	بتفاگرشن باند پس گشتمن
پچھم	مغرب . غادر
پچھنے لگانا	لکنن
پچھوا	مغربی

پشڑا ڈھوبیوں کا	نگب گاذرا جا کر ب
پشڑی ریل کی	راہ آهن خطوط آہنی
پشاخ	ترخ - ترقہ
پٹاس	پٹاس
پٹکا	کر . کر بندہ . نطق
پٹکنا	برزمیں زدن
پچھا	جو جو . جوڑہ
پچھا (پسلوان کا)	شگرد سلیوان
پچھا (گھاس کا)	پرکاہ
پچھا (جسم کا)	اصحاب (جیئ) ریشہ
پچھوڑا	علاقہ بندہ
پئی (پاوق کی)	شنسیہ پاتاپ
پئی (زمک کی)	عصاہہ . سر بند . زخم بند
پئی (پکڑے کی)	تراشہ . تراشہ
پئی بازدھنا	تختہ بندی کردن
پئی میں آنا	دیکھو "دھوکہ کھانا"

پ (ج)

پچاری	پرستار
پچادہ	پڑا دہ . کورہ خشت

پرلایا مال غیر

پرچھڑنا کیز کردن
پرچھ بثواب - تعیک
پرچھانا مال کردن
پردا دادا فرجید
پرده جب - ستر
پرده اٹھانا جاپ برآمدافتون - پرده برکشیدن
پرده برگرفتن

پرده ڈالنا جاپ پائیں اندافتون
پرده بر انگلندا
پرده گزنا دینما، پرده افاذون
پرده نشیں مستور - متور - مخدود
غموب - پرده نشیں
پردوں عربت - سافرت
پردویں غریب - مسافر - غریب الدیار
آداؤه دلن - غریب الدلن - غربت دیدو
پمنہ آد - آلت

پرسا تعریت - عزوه واری - ماقم داری
ماقم پرسی - حیلیت
پرسوں (خوشتا) پریروز
پرسوں (آئندہ) پس فرا

پ (خ)

پختہ (۱) قوی - پختہ (۲) تھنا
پختہ و خله قل قلعی - دھنے ختی
پختہ کار آزمودہ کار - سجیہ کار

پ (م)

پازد - جلاح - پر
پر قلمخ کرتا پر انداختن - سر بال نزون
پر اٹھا نان روغنی - نظریہ نان تھان
پر اپسیکلس اطلاع نامہ
پر آگنہ تارو مار - پر شین
پر انا قیم - کہنہ - دریزی - پائینہ جل
پر انا (سیکھ دینہ) مستعل - بازاری شدہ
بازار دیدہ

پرانے کپڑے بُل انبار - جامہ کہنہ
پرانی دمچیو "پر انا"
پر انگری تعلیم تعلیم مقدمات - ابتداء
پر ایتویٹ ذاتی - انفرادی
پر ایتویٹ سیکھڑی مشیر صدات
ناظر خلوت - آمین خلوت

پروگرام لائچه - بروجرام - نظام الاقafات
بنام

پروگرام پرچلنا تحقیب بروجرامون
پرونا شفت

پروہت همان

پره باندھنا صفتستن - قطار زدن

پری جنیه - (جن جنیات) پری

پریڈ سان - مشت - پاراد - مرکن -

ترنیات عسکری

پریڈ کشنا مشت دادن

پریڈ کامیدان میدان - میدان مشت

پریڈ یڈنٹ رئیس - امیر عجیب - صد عجیب

صد - امیر - پریڈ کامیدان -

پریشان بہوت - مات - حیران

دست پاچ

پریشان ثرویده

پریشانی دست پاچلی - باج داج -

سرکیشمی - فازدگی

پرکشش مشت - پاکنک

پرکے دور - مادری - آنسو

پ (۲)

پڑاؤ فروگاه - خیزگاه - شکرگاه .

پرسوں رات پریش - دوش

پرسش کرنا استنطاق نمودن

پرکش بریده بال - پربریده

پرکار درا - فرجبار

پرکاشنا سریال زدن - پرانداختن

پرکھنا یک سودن - عیا کردن

پرکھ معیار

پرزاله نادعا - نافع - آب زین

پرداها فرد

پرند - پرندہ طیر (جن طیور) مرغ -

طائر - پرندہ -

پرندہ کاتاچ پوب - گلخی

پرنظر چلپازن - طابع - ناشر

پرنیل رئیس اساتذہ - رئیس داش

پرنوچنا پربرکدن

پرواژکرنا ہولہ میدون - پہنچن

پرواہ فرمان -

پرواہ احتیاج - احترام

پرواہ کرنا احتیاج داشتن راحترام کردن

پروٹست پروٹست - پروستان

پروفیائزٹ ناظم - ہتمم - ماک

پروفیسر پروفسور - استاذ

پس خورده شرم سفو نیم خوار نیم خوده
پس خورده
پسلی استخوان پلو
پسلی کادو رو ذات المجب
پستاندہ ۱۱ عقیب ۱۲ وارث
پندیده مطبوع مقبول بمنوب پندیده
پیغمبرین قطایا کتاب
پنہاری آردا۔ آس گردان۔
آسیا کش
پسو کک۔ ساس کفک
پس پیش کرنا شش پنج نوون
ول ول کردن مضائقہ نوون
پسینہ عرق۔ خوی
پسینہ آنا خوی کردن۔ عرق آردن
پسیو سرو جوش

پ (ش)

پشتہ صفة۔ بار انداز
پیشان شرسار۔ ندامت کش۔ بمنده
ندامت نده۔ بمنفعل
پیشانی الفعال۔ ندامت۔ شرساری۔
پیشان ہونا ندامت کشدن۔ شرسارشدن
منفعل شدن پشت دست گزین

پڑاؤ کرنا اردو زدن۔ نیجر زدن
پڑتاں صحہ۔ تکش
پڑتاں کرنا صحگناشتہ۔ یفتش کردن
پڑدا دا فرد۔ جد احمد
پڑدا دا فرجیدہ جدہ پدر
پڑوس ہمسائیج۔ جوار۔ جاذبت
پڑوس جارہ۔ زن ہسایہ
پڑوسی جار۔ جوار۔ ہسایہ
پڑھنا خاندن
پڑھنا اُرک ہرک (کر) شروع خاندن
پڑھنا (آہتہ آہت) زیر بخواندن
پڑیا بستک۔ کاغذ

پ (س)

پستان شش۔ پستان
پستان کا سرل قرار
پستان یند دکھیو "اگیا"
پست قد کوتاه قامت۔ پست قد
دو پیشکی
پستول پشتہ۔ نفنگچہ۔ طیانچہ
پستہ فتن

پلاٹ (افانہ) - دیوبنت
 پلاستر کرنا آجر نشانی
 پلپیلانا (زخم) بیم کردن
 پلپیلانا (کھانا) بزندان خانیدن
 پل سیر جسر پل
 پل دیقہ لمحہ
 پل کا پایہ فرضہ
 پلشن طابور دستہ بالطیون
 پلشن کا کوئی سرتیب
 پلش خداو پختنی
 پلشا (۱) بازگشت مراجعت نہ عن
 پلشا (۲) بوداون بود کردن
 دیگر (۳) رُخ برگردانیدن
 پلزا (ترانزوکا) پلہ تانو کفہ تانو
 پلستر مشق اندھہ
 پلستر کرنے والا اندھہ کار
 پلک خاگان مژده
 پلک چھپکنا / پلک مانا
 چشم نہ عن چکھ کردن دیدہ بہم نہ عن
 مرگاں باہم بستن
 پسندہ مکفہ دفتر
 پنگ سری چہار پانی
 پلہ سکوچ سلگ سکب پتھر

پ (ک)

پکا پختہ ستم
 پک جانا پختہ شدھا پختنی
 پک جانا (پل) مادہ شدن
 پک ذہبی چپ راه مرز
 پکڑا جانا گیراہدہ بیگرا فان
 پکڑا دھکڑا گیر دار
 پکڑنا (۱) گرفتن (۲) دستگیر کردن
 (اقید کرنا)

پکو گرفت
 پکھرو طائرو پنڈہ

پ (گ)

پگڑی عالمہ دستار
 پگڑی کا شمل طوہ شمل
 پگڑی باندھنا دستار برس پچین
 دستار برس گزداشتی

پ (ل)

پلاو پلہ

پانہ بازی
پساری خدیده فروش - سقط فروش
پشل خالہ اُسراب
پشن مستری حقوق تعاون
پیکھا (چھت کا) باد بین
پیکھا (ماٹھ کا) بادکش - بادزن
پنگی کاغذ نزد ورق
پنیر نیمن - اُرہ

پلیتھن پرسم
پلیٹ (کھانے کی) طیبہ طشت
پلیٹ (اکٹرے میں) چین
پلیٹ دار چین چین
پلیٹ فارم (ریل کا) ایستگاہ فردگاہ
پلیٹ فارم (جہاز کا) اسکا -
پمپ بیو - طلبہ

پ (ان)

پ (۱۹)

پوب اُستف - جرائم
پوپلا دندان ریختہ - دندان افتابہ
پوچھنا صبح دیدن
پوتا پس زنادہ - نوہ پسری - نیرو.
نوہ پسری
پوتی حفیدہ - نوادہ
پوت پسر - فرزند
پوتا حوصلہ - چینہ دلن
پوشی گرچھ
پوچا عبادت - بندگی - پرستش
پوچنا پرستیدن - پرستش کردن.
پوچنا پرسیدن - سوال کردن -

پناہ ذہل - پناہ - امان
پناہ میں آنا (مقدس مقام کی)
بست نشستن
پناہ گر پناہ گریں - دخول
پناہ مانگنا ذہل آور دلن - امان طلبیدن
پنجرہ قفس
پنچ چنگ - چنگل - چنگال
پنچ لڑانا پنچ زدن - پنجد پنچ کردن
پنچ ماڑنا چنگل زدن
پنچائی دادری - دارالشوری شوری
پنچائی سسٹم حکومت عربی
پنچک آسیاب - آسیا
پنڈل قلم با - مانچہ - ساق - لکب با

پول تیر۔ میں
پوشکل آدمی مردیاہی۔ مرد پوشکل
پوشکل لجھٹ وکیل سیاسی
پولس بیس۔ ضبطیہ۔ شرط نظام
پولس (خینہ) راز نویس۔ آگاہی۔
پولس کا پسایی آشان
پولس سیشن کراکل۔ سیکھ خاد
پولس چوکی اُتراءں خانہ
پولس پندرہ نٹ گزہ باشی۔ سیکھیک
پولس کی پورٹ روپوت ضبطیہ
پوبھی مای۔ سرمایہ۔ اٹاٹہ۔ بضاعت
راس المال۔ ہست ویست
پونچھ ذنب۔ دُم۔ دنبہ
پونڈ (سکا) بیرہ
پونڈ (وزن) گرمائک
پوئی بیخ
پوئی (یا) پویہ یورتہ۔ یورتہ

چھانک درب۔ باب
چھانک کی کھڑکی دریچ
پہاڑ کوہ۔ جبل۔

پوچھنا دیوار کی تیار کردن۔ عیادت کردن
پوچھتے پوچھتے خدا ملتا ہے
جو نیندہ یابندہ
پوچھ گچھ پرسش تفتیش۔ تحقیق
پود نسل
پودا نہال۔ شجر
پودینہ نفخاں۔ پودینہ
پوڈر غازہ۔ گمز آب۔ گردک زن
پوڈر لگانا غازہ کردن
پورب خادر۔ مشرق۔ بُرق
پوربی شرقی۔ مشرقی
پوری (۱) چربک۔ چلیک۔
(۲) تمام۔ گل
پوری کوشش سعی ہر چیز ماتر
پورا (اُنگلی کا) بنان انگشت
پورا کل۔ کل۔ تمام۔ کامل
پورست خشکاش۔ کوکن
پورست کارڈ قارط پست۔ پست کارڈ
پورست مارٹم تشریح میت
پورست ماٹر زمیں پست خانہ
زمیں پست
پوشیدہ خفا۔ نہال۔ پوشیدہ۔ باطی

چھپھی عمدہ - خلاہ پر مل
چھپھولا آبلہ - تاول
چھٹ پڑے وہ سوتا
جس سے ٹوٹیں کان {
(۱) از پس نا خلف دختر بہتر
(۲) فدا نی کہ درکند با ید کند
چھٹنا (۳) ترقین - تکیدن (کا پئی)
(۴) دو نیمہ شدن
چھچان (۵) شناخت (۶) معرفت
(۷) شناسانی (و اقیفیت)
پھر حصہ - اربیع
و پھر باز - بار و گیر
چھرتی تردستی - آتش دستی مجلت
شتابی - چابک دستی
پھر کی پرپک - فرفہ بادفر - پرپک
پھرنا گشتن - گردیدن
پھر ریا علم - پرجم - شقر
پھرہ کشیک - اُطرس
پھرہ وار کشیکی - قراول - دیدہ بلن
پھرہ دینا کشیک کشیدن - دیدہ بلن کردن

چھڑھڑانا پریکردن - پریکردن
چھوکنا پر و بال زدن

پھاڑ کا دامن دامن کوہ
پھاڑ کی گھانی شب - وادی کوہ
پھاڑکی لوک تیغہ کوہ - بینی کوہ
پھاڑی کو ہچچے کوہ
پھاڑی کامتعام بیلاق - گرم سیر
پھال آہن گاؤ - آہن جفت
پھاش خس
پھانسی دار - طناب - گلکشی
پھانسی دینا بارا و یختن -
بطاب اندھتن - تابوق کردن
پھانسی ڈالنا (گلہ میں) تھدشدن -
پگوشنل انداختن
پھانسا (۱) گیر کردن (۲) مطبع کردن
پھاڑا جدقل الضرب
پھانک تراش - برش - کاج - تماش
پھانکنا بکف خوردن
پھاوڑا کلنڈ - کلنگ

پھدتی مزاح - مذاق
پھبن (۱) شباب (۲) زینت
پھبنا زیب دادن - آراستن
پھبوندی پریک - کرع
پھبوندی الگنا کرہ برآوردن

پهلوواری گلبن - گلش گلدار - با غیره
پهلوان نورآور - بیل گو - قهرمان.
پهلوی کاچه فرزند بکر
پهله اویس - ابتدائی -
پھلی خلاف اثر
پھلکا نان تک
پھله طعام پھر کلام اول طعام بعد کلام

پهنجا سادع
پهنجانا دخواهی را ملخ کردن - حالی کردن
پهنجا (جیز) رسانیدن
پهچنی دست بند - دستینه
پھندا گره
پھندا (جال) دم - جل
پھندا (النا) دام گسترن - تکه تهادن
پھندا (پونی کا) منگوله پوک -
پھنس جانا گیر امن - گیر افادن
در آفادن
پھنسی دشیل - کورک
پھنکارنا دم ندن
پھنکی سوف - قیچی
پهنتا پیشیک - پوشش کردن
پهنتا (تیس و یفو) در بر کردن

پھرچهارمایا دیکھو "بڑو لا"
پھلان نوش
پھلنا لغزیدن - شیخیدن
زمیں از پار قتن
پھلنا فریب دادن - بازی دادن
مجید افغانیدن
پھکنی بخشن - ذمه - پنگ - آتش فراز
پھل بار - شر - به
پھل آنا بربستن - بارور شدن
بار آوردن - شمرستن -
پھل دیپہل نوباده - شراریں - نوبر -
نورس
پھلوں کارس افسره
پھل ابتداء - آغاز
پھلا اویس - سخنستین
پھلا درجه مرتب اول - درجه اول
پھل بھری قلم نزدیک - گلریز گل نشان
پھلدار شرود - بردار - بار آور
پھلو سفل - سفل - جنب - جنبه
پھلوچانا خود را از میل مجبیتیه
پھلوچنی کرنا از میان بدر قتن
پھلویدن دفعه شست تبدیل کردن
پھلو ما زنا اشاره کردن - ایا کردن.

چھول گوہی چھل کرم - گل کلم
 چھول نہیں تو پھر طری ہی
 موش زندہ پر ازگر پر مردہ
 چھولا (آنکھ کا) بیاض العین - گل چشم
 چھول جانا آمادین - آماس کردن
 با دکھنے
 چھوئے نہ ساتا بسیار خوش شدن
 فرو انبساط
 پھونچا دیکھو "پھونچا"
 پھونس کنٹر
 پھونک پف - م - آف
 پھونک ماننا پف کردن - دم کردن
 دمیدن .

پھونک پھونک کر قدم رکھنا
 پا تیش آمدست لہیں دیلو
 پھونکنا اھا، کٹھ سختن بنائیں کردن
 پھونکنا آئش نہیں
 پھونکنی دیکھو "چکنہ"

چھپڑا شش، یہ
 پھیرنا ۱۱ باز مالوں ۱۱ ہڈ فرتلن
 پھیری ۱۱ پیلود - دعوی مارش
 چھیک آنگی -

پہنچنا (جتا) پا کردن - در پا کردن
 پا توئی کھنچ کردن
 پہنچنا (لپی وغیرہ) بر سر ہداون
 پھنڈ (سانپ کا) کھپڑے مار

پھوار ترش - تقاطر - غم نہ رینی
 غم باری
 پھوہی عمر - خواہ ہر پدر
 پھوچا ہم - یزتر پدر
 پھوت (بزرگی کا نام) خیار
 پھوت اختلاف - خلاف - عزلہ
 پھوت پڑنا اختلاف برناستن
 عناد پیدا شدن
 پھوڑ نن پچل - زن پلست نہ شدیں
 خاتون شروع -
 پھوڑا دشیل - کورک
 پھوڑا لٹٹ جانا کورک سر باز کردن
 سر باز کردن دشیل
 پھوکس تفالہ - سفالہ - قفلہ
 پھول گل - درد (گلاب)
 پھولدار گل دوزی بیست
 پھول کا کنٹھا بندگ
 پھول کی کلی غنج - شگوف

پیپ ریم - نردادب - چرک ماده
پیپ پڑنا چرک آوردن - ماده آوردن
جراحت آوردن
پیپل درخت لوزی
پیپلا مفرپ سر شیر
پیپل بیبل
پیتل برخچ - برخز

پھیل جانا نش کردن - اشارہ افتن
پھیلانا (خبر) اشارہ دادن - نش کردن
پھیلانا (بسترو غیر) پس کردن - گتردن
پھیلاؤ - فراغی - پهنا - پہنانی
پھیلی چیتان - لغز

پ (ی)

پیٹ شکم - بطی
پیٹ بھرنا شکم سیر کردن - خود دن
پیٹ رہنا بارگرفتن - بارداشت
حامد شدن
پیٹ گزنا استعاظِ عمل
پیٹ کا ہلکا زبان شل
پیٹ میں بل پڑنا سودا یا چیز افتدن
پیشو (بڑے پیٹ والا) بھین - شکفت
پیشو (بیمار غور) شکم بندہ - شکم خوار
بیمار خوار - اکل

پیٹرا عظم بطرکبیر
پیٹنا زد و کوب کردن - خود و فخر کردن
پیٹی کرنند - بند کرن - کرن
پیٹی (کارتوں کی) فاسکہ

پیادہ راجل - پیادہ پا
پیادہ فہر بینق - پیادہ
پیار (۱) محبت - شفقت - انسان
(۲) پوس - مایہ

پیاز بصل - پیاز
پیاز کاشنا دعائی بد دادن
بد دعا افتن

پیاس تشنگی عسل
پیاسه تشد - عطاسان - خشک ب
پیاس مارنا تشنگی پرداشت کردن
پیالہ کاسہ - ایا غ - سامز - جام
رشانہ حام شراب - کاشہ سر کاٹاب - سانجھ
پیالہ (بڑا) شاه کاس - قدر
پیالی (چلتے کی) فنجان - استکان

پیچھے پڑنا دنیا افادہ
صدر صدور کسی بودن
پیچھے پڑنا (کام کے) درصد کاری بعده
پیچھے لگنا پہنچ کی شدن
پیچھے کرنا تعاقب نہوں تعقب کردن
پیچھے پہنچ کردن

پشت - ظہر جمع ظہر
پیچھہ بوجھ ڈالنا کول گرفتن
پیچھہ تھیے ڈالنا پس انگنہ پشت مرکن
پیچھہ تھیے تراکھنا غلبت کردن
پشت سحر نہن
پیچھہ پھیننا روگدا نیدن
پیچھہ دکھانا از میدان گریختن
میدان خالی کردن
پیچھا کدوی روی کدوی تلخ
پیچھہ پجھا غلبت غیاب

پیداوار حاصلات - غل
پیدائش نسلقت پیدائش
پیسر مرشد بزرگ
پیسر (دون) (سوموار) دوشنبہ^۱
پیسر پا - پائی
پیسر آک شناور آب بار
پیسر ھٹونا استھانیشند بھیض آمن
پیسر ھپھلانا دست بہ ایں داؤ نہن
پیسر ھپھیلا کر لینا والمیدن
پیسر دورہ
پیسر پارس پارس
پیرن شناوری کردن شنازوں -
پیرنا

پتیخ آبجوش برنج
پتیخ پڑنا (۱) ثعلبین
(۲) معاملہ تو در شدن
پیچدار گوشہ دار
پیچش نحریر پیش
پیچک کلاف کلاف ریس
نخ - گھر دک
پیچوان نے ابنا نے قیام
پیچھے (۱) پس عقب دنیا
(۲) بعد
(شما) پست پشیں عقب من بیا بزغالہ بیال
گوشنده بعد بعد مازیں آنجا مرو -

پیشوائی پذیرائی - استقبال - پیشوائی
 پیشین گوئی دیکھو پیشگوئی
 پیشوائی کرنا جلوه فتن - استقبال کردن
 پذیلی نمودن

پیغام پیام - ابلاغ -
 پیغام پہنچانے والا پیک - قاصد
 ۱۲۱ رسول پیغمبر شی
 پیغام رسائی ایندیعیتار، ارتباط مخاباتی
 پسکدان مبتداق
 پیکت پاک - طرد - بسته
 پسکرر PACKER بسته بند
 پسلا ندو - اصغر
 پسینا (ڈنٹر) شوکردن
 پسلی ٹھی گل ہاشی
 پیمان ہمد - میثاق - پیمان
 پیمانہ ۱۱) مطر خطکش (۱۱) هند
 ۱۲) چام - قدح
 پیمنخڑ یوم اسوق - روز بازار
 پیمنچک دیکھو پیچک
 پیشن ادراوات
 پیشستگی لطف - ارتباط - تعلق
 پیوند دصلہ - رفہ - پیوند
 پیوند رکاها دصلدار پوصلید تقدیر

پیشِ نابان پیش متصبی
 پیش رو شاشدان
 پیش درخت - شجر
 پیشرا (معلکا) چون آند
 پیسے فلس فلوس - پول سیاه

پیشاب بول - شاس - اداره
 پیشاب گھر آبند - آب خانہ - سبال
 پیشاب کرنا شاشیدن - بول کردن
 پیشاب جل کر آتا حرقة البول
 پیشاب بند ہونا جلس البول
 پیشاب قطرہ قطرہ آتا سسل البول
 تعطیر البول

پیشاب گاہ (بچکی) بُل - بُلیل
 پیشاب گاہ (عیت کی) فریج - اندازمہانی
 پیشاب گاہ (مرد کی) ذگر - آلت نصیر
 عضو تناسل

پیشانی جین - ناصیہ
 پیشکار دیسر خدمت - پیش خدمت
 پیش کرنا تقییم نمودن عرض کردن
 عرضہ ساختن -

پیشگوئی پیش بینی - پیش خہادن
 پیشگی پیشکار - پول تقییم - پول پیش

تارگھر تکلف خانہ
تار (دوہے وغیرہ کا) سیم۔ رشتہ
تارکی باڑ سیم بندی
تار (ریش) ایاف
تارا (یا) ستارہ کوب۔ الجم۔ اختر
ستانہ

تارامیرا تریک
تار پیٹو مخراقہ۔ موشک دریائی۔ اثر
تاریک تیو تار
تاریخی تیرگی بُلملت
تاز (۱) غور (۲) تجسس
تازگاہ (۳) نگاہ بد
تازنا دریافت۔ دار سیدن
از نگاہ بد دیدن
تازہ توں۔ توں۔ جدید۔ تازہ
تازہ دم ہونا خشنگی درانداختن
تازگی جدت۔ تازگی
تسلک دیکھو "تاز"

تائیں ہونا درکیں نہ شستن
مترصد بودن۔ درکیں بودن
تائنا (۱) نظر کردن۔ نگریستنی
(۲) از نگاہ بد دیدن
تائید قدر۔ خذعن

پیوند لگانا (پڑھے میں) رقد و فتن
ڈھنڈ کر دن۔ ڈھنک پڑ کر دن
پیوند لگانا (درخت کا) شاخ کر دن۔
پیوند کر دن۔ پیوند را طن۔

پتہ چڑھ

ت

ت (۱)

تاج افسر۔ دیسیم۔ اکلیل۔
کلاہ شاہی۔ تاج
تاج پوشی تاج گزاری۔ تاج پوشی
تاخیر درنگ۔ تاخیر۔ دافت
تار (شیلیگلاف) تکلف۔ تکلف
تارکمندری مسلمان بحری
تار ضروری تکلف استعمال
تاز ہموئی تکلف عادی۔ تکلف احتیادی
تاز بھنا تکلف کر دن
تارکی لائن خطا تکلف
تارکی لائن خراب ہونا سیم تکلف خوابین
تارکے فریعہ تکلنا

ت (ب، پ)

تبادلہ خیالات مخاوضہ۔ مذاکرہ
تبسم پوست خنہ۔ خنہ تبسم زیر ب
تپاک گرم گھوشی۔ تپاک
تپانی کرنی زیر پا
تپ وق رخ باریک۔ تپ انحراف
تپنا گرم شدن

ت (ت)

تتر بتر تار و مار پریشان۔ متفرق
تسلانا ملکت کردن۔ لشغ پیغام انداختن
تسلی ہپرو۔ ہمپرک
تسلیث شالوث۔ تسلیث

ت (ج، ح)

تجاری ریجاچوری روزانگن بنب
تجاویز انکار (جمع فکر) آراء (جمع رائے)
قرارداد تجویز
تجزیہ آنماش آنمرہ۔ تجزیہ

تائید شدید اکیداً قدمن

تمال قفل بلیدان

تمال لگانا تفلک نزون بغل انداختن

تمالب خواند آب جوس۔ صلطہ۔ استخر
ربکہ۔ تمال۔ آگیر۔ فدیر

تمالی (چالی) کلید

تمال دشک۔ دست زدن

تمال دینا چپک زدن۔ تلگ نزدن

تمالی بجانا (مذاق سے) پلگ کردن

تمالیاں بجانا دست زدن۔ دست بزم زدن
چپن زدن۔ کف زدن

تمالو کار۔ حنک

تمانا تار

تمانا بابا تار ولپود

تمانا بانا (یعنی) لشیم دریشم

تمانا مس بریج

تمانت نود۔ ذرہ

تمانگ کارسکہ۔ عرادہ

تمانتا دراز کشیدن

تمام روئی ہم رفتہ۔ باہیں ہمہ

—

تخلیق خلوت - نہانی - تخلیق
تجم شایر صحبت کا اثر
ہمایہ راغوئی یا بونی

تجزیہ کار آزمودہ کار - تخلیق کار
کہنہ بند - گرگ باراں دیدہ
تجزیہ نگاہ محل - آزمائش نگاہ دار الجیز

ت (ر)

تدبیر کے پڑھتے ہیں تقدیر کے آگے

تجزیہ رقم یادداشت - تجزیہ
آثر (جمع آثار)
تجزیات نگارشات - منشات .

(۱) تدبیر کند بندہ تقدیر کند خندہ

تحصیلدار مستوفی - تحصیلدار
تکفہ پدیدہ - سوفات - نذر - سوفات
تغافر -

(۲) مادھچ خالیم و فلک دیہ خالی

تحفہ دینا ہدیہ آوردن - تعافہ پیش کردن
دستارچہ ساختن : نذر گذاہیں
تحقیق کرنا بررسی کردن
تھل صبر : شکیب - سخون سردی

تکفہ خیس - خیسیدہ - تکہ - تانہ

تکڑہ منوال - طور

ترازو میزان - ترانہ

ترازو و بڑا قابوں

ترازو و کاپلہ کفر - پڑ - کھکہ

ترازو کی ڈنڈی شایین

تراش (۱) بُرش (۲) فاش بکھ

تربور چندانہ - کاپلندہ - تربوز

تربوری زنگ تمزی

تررت فردا - بجلت بجلتہ

ترجمان ترجمان - دلماج (ترک)

ترچھا خم خندہ - خیدہ

ترچھی نگاہ چشم تاج چشم کجھ

ترچھی نگاہ سے دیکھنا پہنچنا کو دین

ت (ن)

تخت اوزگ - سریر تخت

تختہ (یا) تختہ سرایا کلاہ

تختہ دوکان دست انداز

تختہ سیاہ طلیعہ - تختہ سیاہ

تختہ لوح - سلم

ت (س)

تسلیح سبج
تسلیح پهپارنا سبج شمردن
تسلی اطینان - تسلیت - دل جمی
تسلی دینا دل جمی کردن - تسلیت دادن
تسلی ده رضایت بخش - موجب تسلیت
تسلیم کرنا تن در دادن - اذعان کردن
رضادادن .
تمه بندگش کیغش بند - پاچبند

ت (ش، هـ)

تشخیص نبغ شناسی - مزاج شناسی
تشخیص کرنا نبغ شناختن
داخل آدم شدن
تشویش دل نگرانی - مات و مبهوت

تصویر شال - مثال - عکس - فتو
شبیه - تصویر
تصویر بنایا صورت گذاشت
مشاء

ترودید رد - تردید - بونسبت -
ایراد -

ترود پوشانی - سراسیگی
ترس باک - خوف - خند - هراس
ترس کهانا غم خوردان - بیکشی محکم دن
بنگاه رحم دیدن

ترسون پس ترقدا
ترش رو عبوس - بیکر نه - ترش نه
ترش کلامی ہکلای - حرف بد
ترقی پیش رفت - ترقی
ترقی دینا جلو اند اختن
ترک عثمانی - ترک

ترکاری خورش - قاشق - نان خودش
ترکستان عثمانیه - ترکستان
ترکش جیہے سکیس - ترکش
ترکرنا خویا نیدن
ترک کرنا گذاشتمن - برطاق نہلان
ترکی ٹوپی فس طریپش
ترنج تنج - ترنج
ترومازگی شادابی
تردختا ترقیدن - اشتعان شدن
تردکا سوگاہ - پگاہ - سیع نند

تعزیت کے لئے جانا
فارحرفت - سرعتار فتن
تعزیزی شبیہ
تعطیل رخصت - بیت
تفظیم سیجالا نا قیام نہون - اخترام دلتان
تعلق مراد وہ - رابطہ (جمع مبالغہ)
رابطہ - تعلق - رسم دراہ

تعلق مرد و زن زناشوی
تعلیم سواد - نوشت و خواند - آموزش
تعلیم و تربیت آموزش و پرداش
تعلیم یافہ باسرواد - صاحب سواد
لغواری تفاه - مرگن

ت (ف-ق)

تفتیش استنطاق - تفعیض
تفرتخ تفرخ - گردش گلگشت
چهل قدمی
تفرتخ کرنا گلگشت کردن - قم نہون
گردش نہون
تفرتخ گاہ گردش گاہ

تصویر آنزا عکس انداختن -
تسلیل گرفتن -
تصور کرنا نقش بستن

ت (ع)

تعارف سابق - معرفی - تعارف
تعارف کرنا معرفی نہون - معرفی کردن
پہنچانات کردن

تعارف خط خط معرفی
تعاقب کرنا پشت سر کی فتن
تعاقب نہون

تعییر تاویل - توجیہ - تعییر
تعجب شکفت
تمددا غمہ - نبر - نزو - شمار
تعريف تائش - نیاش - تھیڈ - تجدید
خوب برتری - تعريف

تعريف اشک صد - شنا
تعريف باشناک درج - درج
تعريف بزرگ کی منقبت
تعريف رسول کی نعمت
تعزیت تسلیت - عزا - ماتم داری -
ماتم پرسی

تکہ پاہہ
تکیہ (امان) روپہ - تکیہ.
تکیہ (بیٹھ) نشست گاہ - نشانہ
تکیہ (سرناہ) باش - وسادہ - متکا -
بالین -
تکیہ کاغلاف جلد مکا - غلاف باش
تکیہ لگانا پشت دادن
تکیہ رکھنا تو ق داشتن
تکیہ کلام تکیہ من - حرف بارگیر - نہ

ت (ال)

تل - غلک ایک قم - کنجد - سرم
تل (جمک کا) خل - سواد
تلash ججو - تجسس - تعص
تلash کرنا جسم کردن - تفص نہودن
تلash کرنا (کسی کی درصدہ بودن
پی کسی بودن
تلash کر لینا پی بودن - دریافت
تلچھٹ لائی - دند
تلک قشة - تریک
تملازا تمیدن
تمکنا درون بیان سامن

تقدیر کے پر جلتے ہیں]
تدبیر کے آگے
تدبیر کندہ تدبیر کندہ خود
تقدیر نصیب - بخت - تقدیر
تقرر انصاب - تامزوگی - تسبیح نصب
تقریر نطق - مذکورہ خطاب - تقریر
تقریر کرنا نطق دادن - مذکورہ کردن
خطاب دادن
تقییم قمت - تقییم - انقام
تقییم (مفت) بخش
تقییم کرنا قمت دادن - تقییم نہودن
بخش کردن .

ت (ک)

ٹھک طور - طریق - طرز
ٹھکلا دوک - مغزول
ٹکلیف (۱) ناخوشی - رنجوری
(۲) رنج - ٹکلیف - زحمت
ٹکلیف کرنا زحمت کشیدن
ٹکلیف ہونا ناخوشی داستن
صاحب فراش بودن
ٹیکھہ انگلک - عرده

تم سمجھو یا ہم حلب دستاں درمل
 تم جانو تمہارا کام تو دافی دکارت
 تسلیک سند دستا یزد۔ اثاب پر
 تسلیک پنچی کا سند بشرت
 تغیر ملال۔ نشان۔ امتیاز
 تغیر تصویر وار نشان صورت
 تغیر یا فتح صاحب نشان۔ امتیاز یا فتح
 دارانی شیونات
 تمہید دیباچ۔ تمہید۔ ابتدا
 تمہید کے بغیر لوٹنا بُدن سابق گفتون

ت (ن)

تن آسان آسان گزار
 تنبو سرائق۔ فساط خمی۔ چادر
 تنبلیہ کرنا اخطل کردن
 تنخواہ مشاہرو۔ شہری۔ ماہونہ
 موجب مانانہ۔ معجب مقرری
 وجہ مقری
 تندور تغیر
 تقدير انسقاد
 تن کھر کھڑا ہونا خود مانخت کردن
 نگ چست۔ کوتاہ۔ کم ضیقت میں نفس

تکوا کف پا۔ دک پا
 تکوار تنخ۔ سیف۔ شمشیر۔ ندان قفار
 تکوار چھوٹی نیچے
 تکوار کھینچنا دست بمشیر بعن۔ افتن
 تکوار کی آواز حکماں
 تکی طال۔ پرزا
 تکلیف شاتا

ت (م)

تم ٹو (داصد) شما (جع)
 جناب۔ آقا۔ جناب تماں
 (عزت اور احترام کے طور پر)
 تماشہ (۱) دیوار۔ نظاہ
 (۲) فرج۔ نزہ۔ تماشہ
 تماشہ کی جگہ تماشہ گاہ۔ تماشہ خانہ
 تماشہ و مکھنا تماشہ کردن، چشم را آپا دن
 تمام سائز۔ سل۔ ہمہ۔ جلد۔ جیع
 تمام ہونا انعامین۔ پسر اہن
 تمام کرنا با نجام رسانیدن
 تماکو (پینے کا) گمراکو۔ یقُن۔ تماکو
 تماکو (کھلتے کا) نزدہ
 تماکو (مسکیٹ کا) بیگ۔ سگاری

توب چلانا توب سرکردن - سردادرن
 توب اندرختن - شلک زدن
 توت فرضاد - توت
 توتلا الکن - سقو
 تویسخ آبادانی
 تھو تھا چنا بلجے گھنا
 از طبل تھی بانگ بلند می آید
 توجہ خیال - توجہ
 توجہ نہ کرنا صرف نظر کردن
 تورڑ علاج - چارہ
 تورڑا (نقڈی کا) کیستہ ند - بدہ
 تورڑا (بندوق) فقیہ پلیتہ - سوزن
 تورڑا (نقصل) قلت - کیابی - نایابی
 توڑنا مشکستن (انتہ پھر کا) گستہ
 گسختن (دعا کرو گرو کا)
 توڑنا (چل) بچین - چین
 توڑنا (رینہ رینہ) خوردہ کردن
 خوردہ خیر کردن
 توں نان برشتہ
 تویسخ استاد
 تویسخ کرنا امداد دادن
 توپخانہ خاتہ ملاپک - درگنجہ - توپخانہ
 توشک بخواہی - زیر انگن - زیر کش

تہنگ آنا بجاں آمدن - ستوہ آمدن
 سیر آمدن
 تہنگ کرنا (کسی کو) مومی دہی کردن
 لیک در شلوار کردن
 تہنگی (۱) عُست
 (۲) شدت بیضی - سختی
 تنه ماهیہ - کندہ
 تنهما یکہ - جریدہ - یکہ و تنهما - یکتا -
 لات ولت
 تنهماںی خلوت - جملائی

ت (۹)

توا تاب - ساق - طابق
 تواضع کرنا خوش باش زدن
 توپرا علیقہ مخلط
 توپری چلی پناہ بخدا
 توپ مدھہ - توب
 توپ چھوٹی زنبورک
 توپ میدانی توپ صحرائی
 توپخانہ آرٹال
 توپ پر رکھنا } بہم توپ دادن
 توپ پس اڑا دینا } بہم توپ نہادن
 سروپ بگزاشتن

تحویل دیکھو «سترا»
 تر خانہ سروار پر زیر میں۔ تھانہ
 تہذیب سکھانا آدم کردن
 تھرامیٹر مقیاس الحمارت
 دیجہ امتحان حرارت
 تھرامیٹر لگانا دیجہ گذاشت
 مقیاس الحمارت گذاشت
 تھرانا لمنہ گرفتن۔ لمنہ بردن انڈوں
 تھکاوٹ تکان خستگی کو فیکی
 تھکا ہوا دامادہ بخت۔ تکان خدیدہ
 شک جانا تکان خود کو خست کرنے
 دامدنا۔ مانہ شدن۔

تحکان آتا رنا دالیں
 تہمت (یا) تہبیدر تہند۔ لگک
 شہمت افرا۔ اتمام۔ بہتان
 تہمت لگانا ازرابتن۔ اتمام پڑھان
 دردغ بستن۔ استادید بجی دلخ
 معن نای۔ پستان۔ صرع
 تحویچا چنان بلے گھنا
 (۱) صدائی دھل از خالی بینت نکھلت
 (۲) از طبل تھی بانگ بلندی آید
 تحویل شیفر۔ پونہ
 تحویل نعلی

تول وزن۔ سنگ
 تونا سیندن۔ سنج کردن۔
 وزن کردن
 تولیہ منشف۔ حوالہ آپکیں
 تولیہ (بدن صاف کرنے کا) آپ میں۔ روپاک
 تولیہ (نہایہ کروٹھنے کا) قذیفہ۔ حور
 تو زند شکم کفت۔ شکم گئے
 تو زند بطنی۔ شکر

ت (۵)

تہ (لچھٹ) لای۔ دُرد۔ تہشین
 تحال طاس
 تحالی دوری۔ بتعاب
 تھان (پڑھے کا) طاق۔ تپ
 تھان (محوٹے کا) آخور۔ صبل مخلف
 تھانہ کراول کشیک خانہ۔ قراول خانہ
 تھانیدار گنبد باشی۔ ڈاونڈ باشی
 بیگل۔ بیگی
 تھاہ قر۔ بیگ۔ تہ
 تھپڑ سیل۔ مشت۔ قفا۔ شلاق
 تھپڑ مارنا مشت کسی کردن
 تھپکنا تربیت کردن

تحور-

تیل و تیل کی تیل کی تیل

۱۲۶

تیتری شله پرو. شاه پک
 تیر سه. عذرگ تیر
 تیر انداز ناک انداز. عذرگ آفچ
 کماندار. تیر انداز
 تیر محینکنا تیر پتاب کردن تیر کشدن
 تیراز کمان گذاشتن.
 کمان خالی کردن.
 تیر ک کافی سوخار. پیکان
 تیر کمان میں رکھنا تیر در کمان شکستن
 تیر در کمان کشیدن. تیر در کمان راندن
 تیراک شناهد
 تیرنا شناهدی کردن. شناهد کردن
 ششنو کردن
 تیز تندر. تیز
 تیر طبع تندرخو
 تیز نگاه ہمہ چشم

تحور. تھور زقوم
 تھورا قلیل. اندک. کم
 تھورا سا یک کمی. یک خودده
 چیزی. قدری بیک چندی
 شوک ثُف. تعاب دهن. بُراق
 تھوک تمام. جملہ
 تھوک فروش سقط فروش. تمام فروش
 جلد فروش. بیکجا فروش. گلی فروش
 چھوکنا آب دهن انداختن
 تعاب انداختن
 تھیٹر تیاتر. تیاتر. تماشخانہ
 کابینہ تیاتر
 تھیلا خوبیں. جل بندی. خوبی
 تھیل کسہ

ت (ی)

تیل روغن
 تیل لگانا روغن یہیں. روغن دارن.
 تیل لگانا روغن گیری. روغن کشین
 تیل مٹا مشتن. روغن مایدین
 تیل و تیل کی دھار و تیل
 تاپر بلیم نہ پرده غیب چ آید بدن

تیار تیورند. فری. پاق. چاق و چوند
 تیار (آمادہ) مستعد. آمادہ. حاضر میتا.
 تیار کرنا درست کردن. مہیا ساختن
 تیار کرنا (کسی کو) وادار فوون. وادشت
 تیاری تملک. بندوبست
 تیتر تیهو. فتنج

ٹال مثول کرنا گوشہ دادن
پس گوش افگندن
ٹانکا رفع۔ بخیز
ٹانکا لگانا یکم کردن۔ بخیز بزغم ددن
ٹانکا کوک کردن۔ دفعتن چیزی
ٹانکی تیشہ مختار۔ میول۔ منقر
ٹانگ بمل۔ پائی
ٹانگ پھیلا کر سونا ۱۱، دالمیدن
(۱) بکی بک نہ داشتن
(۲) نکری نہ داشتن
ٹانگ تلے نکالنا زیر کردن۔
شکست دادن۔
ٹانگنا آدیزان کردن۔ بر بیع کشین
ٹاپ طور۔ طرز۔ طریق

ٹاپ کے حروف حروف طباعت
حروف اُسراب
ٹاپ کی چھپائی چاپ اُسری
ٹائل آجر کاشی
ٹائم پبل جدول وقت۔ نظام الوقات
ٹائم پس ساعتِ غلیں۔ ساعت بیدارکن

تبلی رعن گیر۔ حصہ
تیماردار پرستار۔ تیماردار
تیمارداری پرستاری جیافت۔ بیدار پسی
تیندوا پنگ
تین پاؤ (۳)، سچاک۔ سچار
تین دہائی تیس دوستاسی
تیدری جین
تیوری چڑھانا پیں بجیں انگندن
چیں بجیں نون
تیورا کر گر پڑنا سچے افتاب
تیہو مداع۔ تیہو حج

ٹ

ٹ (۱)

ٹاٹ پلاس۔ نمد
ٹاپ سُرم اپ۔ سبک
ٹاپو جزیرہ
ٹائل (محنتہ) زنج
ٹال مثول جمل۔ طفرہ
ٹال دینا طفو ندن۔ بجیلے برج دانیدن

ٹریل دھدی
ٹرین تراوو۔ ترن۔ ماشین
قطار۔ شندر
ٹرین پسخہ قطار ارکاب
ٹرین سے رہ جانا خطابین ترن
ٹرے قاب کیشتی
ٹرینگ کالج مدرستہ العلیین
ٹرے فر۔ بیک
ٹسوے بہانا (۱) اٹک بیار یعنی
(۲) گریہ کردن

ٹ (ک)

ٹکک تاپون
ٹکک چندے۔ لٹے۔ وقیفہ
ٹکا تنگ۔ دلپل سیاه

مکٹ ورقہ
مکٹ (سینا دینو) بلیط۔ ورقہ
مکٹ (ڈاکخانہ کا) تم
مکٹ (لاڑی کا) ورق الغصیب

ٹ (پ، ٹ)

ٹپ حام دستی
پکنا تراویدن۔ تراوید کردن
چکیدن۔ چک کردن
ٹپکنا (چھت کا) ٹوہیدن

ٹٹ پونجھا قلیل ابضاعت۔ کم یا
ٹشو یاپو۔ الائچ۔ قاتو
ٹولنا دست نہیں۔ دست پا تو کردن
ٹشی دیکھو۔ پاغانہ

ٹخنہ شتاگ۔ کعب
ٹڈی ٹخ۔ جراد۔ مارغ

ٹ (ر)

ٹرانا (مینڈک کا) قرق کردن
ٹرڑکرنا لندلنڈ کردن
ٹلام تراوے برتنی۔ جرن برتنی
ٹرخاتا طفہ دادن۔ بکلہ بگردانیدن
ٹریجھیڈی نقل صفت۔ تیشل صفت
ٹدایت تفہم۔ تراجددی

مکٹ

۱۲۹

ٹوپی

ٹکسال ضرب خانہ۔ دارالضرب
دارالعیاد۔ درم سرا
ٹکسال کامیبخر امین الضرب
مکھ پول۔ فلس۔ نلوس۔ سنجکر
مکھ ساجواب جواب خشک خمال
مکیہ قرص

مکٹ (دریں کا) بیت۔ بیتہ
مکٹ (رعایتی) بیت رعایتی
مکٹ (ایک طرف) بیت یک سرو
مکٹ (واپسی) بیت دوسرو
مکٹ گھر بیت خانہ
مکٹ تکلکٹر مکاری

ٹال دوکان ہیئت فروش
ٹلی زنگ۔ زنگولہ
ٹلی بجانا زنگ زدن
ٹماڑ بادنجان فرنگی
ٹن طوفولاتہ
ٹن ٹن جرنگ

مکٹی (مزد) چب و نک۔ فلک
مکٹی پر چڑھانا بچوب و فلک بستن
مکٹی لگانا چشم بازماندن منتظر بودن
مکٹی لگائے دیکھنا والہاں تگریتن
کچشم، ہم بہم نہ زند
مکٹر تصادم۔ بہم خوردگی
مکڑانا بہم خوردن۔ متصادم شدن
مکڑانا (مور و غیرہ کا) بخوردشدن

ٹ (۹)

ٹوپ گھوتہ۔ کلاہ فرنگی
ٹوپی کلاہ۔ کلہ
ٹوپی (ایرانی) کلاہ بایہ
ٹوپی (اتریکی) فر۔ فص
ٹوپی (ایال۔ پر۔ کھال کی) قلباق
ٹوپی قلباقی۔ چپاک۔
ٹوپی (مندہ کی) تاس کلاہ

پھیزی خوردن
مکٹر گدا دریونہ گر۔ سائل۔ گداگر
مکڑہ مارنا سرکلنڈن۔ بہم خوردن
مکڑا۔ مکڑہ پارہ۔ جزو۔ شقہ۔ مکڑے قطعہ
مکڑے مکڑے رینہ رینہ۔ پارہ پارہ
رینہ رینہ۔
مکڑے کرنا دونیمہ کردن۔ قطعہ کردن
قطم کردن

ٹھاٹھیں مارنا (سمندر کا)	ٹوبی اعلام کے نیچے والی عرق چین
در طیانی بودن - تمیجن	ٹوبی اُچھانا کلاہ اندھن
ٹھپیا (۱۱) ملکہ (۲۲) سکہ	ٹوبی اورھنا سر کلاہ کر دن - کلاہ بہنگل
ٹھٹھا مراج - تمخر	ٹوبی یئرھی اورھنا کلاہ شکفت
ٹھٹھا کرنا ریشنڈ نہودن	کلاہ شکستہ بر سر نہیں دن
ٹھٹھے مار کھٹھٹا قاہ خندیدن	ٹوبی کا چند نہ مگور پوپک
ٹھٹھیرا ظروف ساز - مس گر	ٹوبی کا چھپہ آتاب گھان
ٹھٹھڑنا افردن	
ٹھہڑنا دعام کردن - دُنگ نہودن	
تایم نہودن	
ٹھہڑنا (سفریں) اطراف نہودن	
ریست کردن	
To BRAKE Journey	
ٹنگ کردن	
ٹھہرو وا الیت - باش	ٹوٹ پڑنا از ہر سو ریختن
وا الیت جائی خود	ٹوٹ آنا خارہ دین زیان بہشتی
ٹھکانا مادی بلجا - مقر	ٹوٹنا (کاچ) ترقیدن
ٹھکرانا سر پازدن	ٹوٹنا (دھاگ) گستن
ٹھگ نائلد - گوش بُر - خاق	ٹوٹنا اسنت چیز شکستن
ٹھگنا فریب دادن - گول ندن	ٹوٹت نان بر شتہ
بر سر شیر و ندن	ٹوکرا سبد سد
ٹھگنا (ٹھکن) پت قدم - پت قامت	ٹوٹنا افسوں فوون حابدہ سحر
کوتاہ قامت - در پشکل	ٹونٹی ٹولہ نادچ آبریز
ٹھلنا قدم ندن گلکش کر دن گروش نہیں	ٹونٹی نلک کی شیر

ٹھاٹھ زیب دزینت - شلن و خوکت	ٹوبی اعلام کے نیچے والی عرق چین
	ٹوبی اُچھانا کلاہ اندھن
	ٹوبی اورھنا سر کلاہ کر دن - کلاہ بہنگل
	ٹوبی یئرھی اورھنا کلاہ شکفت
	کلاہ شکستہ بر سر نہیں دن
	ٹوبی کا چند نہ مگور پوپک
	ٹوبی کا چھپہ آتاب گھان
ٹوٹ پڑنا	از ہر سو ریختن
ٹوٹ آنا خارہ دین زیان بہشتی	
ٹوٹنا (کاچ) ترقیدن	
ٹوٹنا (دھاگ) گستن	
ٹوٹنا اسنت چیز شکستن	
ٹوٹت نان بر شتہ	
ٹوکرا سبد سد	
ٹوٹنا افسوں فوون حابدہ سحر	
ٹونٹی ٹولہ نادچ آبریز	
ٹونٹی نلک کی شیر	
ٹوڑ لگانا کنج کادی کر دن -	
در صدر دلودن گوش بکھی نہیں	

ٹھٹک کرنا اندازہ آمدن
ٹھٹکری کپال سکستہ بفرز یونہ
ٹھیگتا رنگ زدن۔ رنگ کردن

ٹ (می)

ٹیپ ٹاپ ططریق۔ برش
ٹیڑھا کج بکڑ۔ خم خورده
ٹیڑھاں خم۔ بکی
ٹیڑھی کوز
ٹیڑھی ناک دماغ برگشتہ
ٹیسو گل پلاس
ٹیک میکہ
ٹیک لگانا مکیہ کردن۔ تکیہ زدن
ٹیکس فربی۔ عوارض۔ معاصل۔
ٹرائ۔ باع

ٹیکس (غیر مسلموں سے) جزیہ
ٹیکس آفسیر نافر سمات۔
ٹیکا ٹشتہ۔ طیط
ٹیکہ آبلہ۔ یہ
ٹیک لگانا آبلہ زدن۔ آبلہ کو فتن
آبلہ کوبیدن
ٹیکے لگانے والا آبلہ کوب

ٹھلیہ سبوج۔ سبجو۔ جوہ
ٹھٹڈہ۔ ٹھٹک خلکی۔ سروی۔ یخ۔
برودت

ٹھٹڈا سرو۔ خلک۔ بارہ
ٹھٹڈا پانی آپ خلک۔ آپ سرو
آپ چائیدہ۔ آپ یخ کرده
ٹھنہی شان۔ فرع۔ شاخ
ٹھٹوڑی۔ ٹھٹوڑی زخ۔ زخلاں۔
چانہ۔ ذقن۔

ٹھٹوڑی کا گڑھا چاہ ذقن۔ لونہ
ٹھوس توپ
ٹھوکر پانگر۔ شکوفہ۔ سقطاٹ
ٹھوکر ماڑنا سر پا زدن پشت پا زدن
ٹھوکر کھانا پاڑو لین۔ برا قادن
از پا دامدن

ٹھوکر کھانا (ٹھوڑے کا) سکندی خودن
ٹریسٹ مرقت
ٹھوننا چکانیدن۔ تو پر کردن
ٹھونکنا کوفین (دینخ) کوفتن
ٹہڑنا ایستادن (دیکھو ٹھڑنا)
ٹھٹک درست۔ صحیح
ٹھٹکا ((احتکار)) مس گر۔
ٹھیکہ اجارتہ۔ امتیاز۔

ثابت قدم رہنا پا فشون
پا بر زمیں فشون
ثبت دلیل بربان

ج

(۱)

چاپان ٹراپون
جادو سر. ٹلسم۔ عزیت
جادو گر ساحر۔ سحرخان
جادو کرنا سحر کردن۔ عزمیت خاندن
جادب نشاف۔ کاغذ نکھ کردن
جادب
جارج ٹارٹ۔ ٹورٹ
جاری ادامہ۔ دوامہ۔ مستہ
جاری کرنا تقاضات نہودن
جاری کرنا (حکم) انتضالے امر۔ لفاظ امر
جاری رکھنا ادامہ دادن
جاڑا (موسم) شتنا۔ سرما۔ زستان
جاڑا سرما۔ بودت
جاسوس خفہ نوں بخ رسان کشاف
ثابت قدم پایرد

میکرگانا (چیک کا) تطعیم انجدری
میکرگانا (طاہون کا) طاہون کوبی کردن
میله تودہ۔ تل۔ تپہ۔ گریوہ
تلیفون تلفون۔ تلفن
تلیفون کی خبر تلیفیم
تلیفون ڈائریکٹری دلیل ملکون
تلیفون کرنا خابره نہودن تلفون درن
تلیفون کی تار سیم تلفون
تلیفون خراب ہونا سیم ملکون خابین
تلیویشن تلفون خد نویس
شیلیگرام ٹلگرام۔ تلفراف۔ رسالہ قیہ
ٹھین ڈکنٹری ملی
ٹینس تانس بازی
شینشو ملقوم۔ نانی گکو
ٹیوب دلیل چرخ آب کشی
ٹیوٹر اتالیق۔ آخوند

ث

ثماں میانہ افاذن
ثابت درست۔ سیچ
ثابت قدم پایرد

چالی (دو ہے کی) رشیک	جاہسوی خبر رسانی بخیزد نویسی بجس
چالی (گھاس کی) توڑہ کاہ کشی	حاشکت نیم تن۔ نیس پر سرمی
چالی (بر قدر کی) روپوش	چالگتا ہوا بیدار۔ ساہر
چالیدار توڑی	جاگنے رہو (چوکیدار کافرہ)
چالیدار کھڑکی قفسہ	حاذق باش۔ بیدار باش
جام سانز۔ جام	جاگنے رہنا درات بھرا شب زندہ دشتن
جامن جامون	خاب نہ کردن۔ شب بیداری کردن
جام صحبت پینا بطاں ابر و می گئی خون	جاگنے والا (مات کو) شب بیدار
توس کردن۔ گست کردن	شب زندہ دار
جام صحبت نوشیدن	شب بیداری کردن
جان روح	جاگنا بیدار شدن۔ بیدار بون
جان نکلنا روح پر واکردن۔ مردن	از خواب برخاستن
جان پچان شناسانی۔ تعاف۔ آشنا	جاگیر تیول۔ تیول۔ اقطاع
جان ہے تو جان ہے	جاگیر (مرکاری) سیور سات۔ عالصر
من مژوم جام مژوم	جال دام۔ مظلہ۔ مُقیمه
جانا رفت۔ شدن۔ ذہاب (عویں)	جال (چیل پکٹے کا) قلاب۔ طوسی
جانا پچانا متعال۔ شناسا	جال گگانا دام گستون۔ تکہاران
جان کھر انجان بننا تجہیل کردن	دام انداختن
تجہیل کاری کردن	جل میں چھتنا بدام آفادن
چانے دینا رہا کردن۔ گذاشت	بلام آویختن
ا شلا اس کو جانے دو۔ گذار کہ برعہ	جالا۔ جالہ نسیع المکبرت۔ بلاش خان
جانشین والا دانا۔ دانہ	سماں عکبیت۔ پردہ عکبیت
مسبوق۔ آگاہ	جالی کمس۔ طور

چڑھا لیں۔ آرداہ
چڑھے کی ہڈی شکول

ج (ت)

بختنا اعلام۔ تنبیہ۔ دانودن
آگاہ کردن
چنانا ہمکار فیض کردن
بُختن تمیز۔ حیلہ
بختنا ہر قدر۔ چنان کر
بختی چادر ہو لتنے پاؤ پھیلاو
(۱) پاپ مقدار ردا باید کشید
(۲) جایہ ہاندراز تن باید درخت
بختنے مئنے اتنی باتیں
ہر زبان رائغکوی دیگر است

نجع میر عدالت۔ قاضی منصف
بھی قضلات۔ محکم رافع
بمحمان مشری معاد
بمحتری شبوجو۔ صراحی
جُدرا پرت۔ علاوه۔ ماسوا

جانشنا آزمودہ۔ در نظر آدمون
جانش آزمائش۔ امتحان
جانشنا تعیی۔ بُنگہ
جانشخ خند۔ ران
جانشیا نیم زیر جام
جاہل بے سواد۔ نابلد
جانچل۔ جانفل جوز جوی
جلے لاکھ ہے ساکھ

(۱) دولت جادیدیافت ہر زنکو نہ ازست

(۲) مال شارِ جان و جان شارِ ابرو

جلے مخصوص مقعد۔ دُب۔ موقع مختار

ج (ب)

جب چون۔ وقتی کہ
جبرا نور کی۔ لازماً
جب ری بھری تی کی فوج چرکیک
جب ری تعلیم الف بانی اجراری
جب تک سانس تک تک اس
ذینا بـ امید قائم است
جب چڑیاں چاک گئیں کیت
اب پھٹلے کیا ہوت
چکار از دست رفت پیشانی چرسو!

ج (ٹُر)

جز نیخ۔ بن۔ اصل
 جز گپڑنا یعنی گرفتن۔ استوار شدن
 جڑ سے اکھڑنا ازیج برآوردن
 استیصال نہون
 جڑیں کھوکھلی غیر ملکم۔ بے بنیں
 جڑنا (ہیرا) زناندن
 جڑتا بہم شدن
 جڑا و ترست۔ ترست
 جڑوان تو لام۔ جنابہ۔ جل۔ قوم

جز و بندی ت بندی۔ جزو بندی
 جزو دان جزو کش
 جزیہ آجھت۔ ادا۔ جزیہ

ج (س)

جست سوچ تو تیا
 خیتوں تفص۔ تجسس
 جقدر ہر قدر۔ چنانکہ
 جقدر جلد ہو کے ہر چند تر بندی چوتھت

جدا جدا سکھ بیک بیک
 جدی آبائی۔ از اجلد

ج (ر)

جواب پاتا ہے۔ منہ پاکش
 جرامیم جرم۔ مکعب
 جراحتی تشریک۔ جراحت کاری
 جرات جدت۔ دلیری
 جرج استلطاق۔ پری و سوال
 جرج کے سولات استلطاق ٹھوڈ
 جرج کرنا استلطاق نہون
 جرم کا اعتراف کرنا بگردن گرفتن
 افرار آوردن

جمانہ جرمیہ۔ تادان
 جرماد کی آمدی و جرمیہ
 جرمی شون۔ المانیہ۔ ٹارمانیہ
 جریں ارسال و نیرو شعدن۔ جرمیہ
 (جرائد)

جرنیل ٹرنال۔ پاشا۔ مرتب
 جرب حسا۔ چرب دستی

ج (ع - ک)

جعل ساز قلاب - رو دست زدن
جعلی صنعتی - قلبانی
جعلی نوٹ اسکناس تقبی
جعلی سکر بنانا قلبانی کر دن
جُخت زوج
جُخت ہونا ہم صحت شدن
جخت ہونا (جاندہ کا) پشت ہم رفت
جُغرافیہ رسم الارضی
محبڑنا استوار بستن محکم بستن
جکڑ تپند

ج (گ)

حگ (۱) دنیا گیتی عالم جمل
چک (پلی کا) ظرف آب
جنگاذری یہیز کہہ سال باستانی
محکمی نشووارہ جره
چھکانی کرنا غدوش کردن نشاد کردن
چھکانا بیدار نہون
چگت خلق مخلوق عالیان

جس کا کام اسی کو سابھے
دوسرے کے تو منگرا بابھے

(۱) ہرمودی و ہر کاری

(۲) ہر کری را ہر کاری ساختند

جس کو پیا چاہے سماں گن کھلانے

ہر عیب کر سلطان پسند ہنرات

جس کی تین اسی کی دیگ

یا (۱) ہر کر شریز نہ خطبہ نباش خوانند

جس کی لاطی اُس کی بھیں

(۲) دست زردست بالا

(۳) دست زور بالا

جس گلی جانا ہیں اس کیا لینا

از گوشہ بامی کر پریدم پریدم

جسم تن بدن جہڑ کالمبد
پیکر قاب

جمانی سزا نق

جس ہانڈی میں کھانا اسی میں چھید کرنا

بہر جانہ نک خردی نکلان شکستی

جشن شور جشن

جلد خلید نود نعد. مجلہ
 جلدی کر اس نودشو سبک باش
 جلد ساز صاف بلسان
 جلد باندھنا صحافی کردن جلد دفتن
 جلسہ مجلس
 جلسہ کی روپرٹ روندو صورتِ مجلس
 جلسہ برخاست ہونا مجلس تعطیل شدن
 جلسہ ہونا مجلس پا شدن
 جلسہ اتنا۔ بلن
 جلسہ کرنا جلن ندن مُشت ندن
 مُشتہ کردن
 جل نہیں مردم آں
 جلندر ح استقا
 جلنا سوئتن سوزیدن آتش گرفتن
 جلیں زیبا۔ ژیبا
 جلد گھر کے کوئی
 از خانہ سوختہ ہر جدست آیدیفات

ج (۳)

جماعت (مدرسک) سچ
 جماعت ہیئت مجلس نیمہ
 انہن۔

جگت گرو استاد الام مرشد افاق
 جگوگا کاغذ زرد ورق
 جگرا تاب طاقت قوت جرأت
 جگنو سرکب شب تاب سرک شب فوز
 جھجھنی گل سینہ
 جگہ جائی مقام
 جگہ نہیں لازم نیست
 (NO VACANCY)

ج (۱)

جل فرب مدد
 جلاب مہل دوائی اہم
 جلاد میر غضب سبق گردن زدن
 جلانا سوئتن سوزانیدن
 جلانا نہ کردن چات بُشیدن
 جلاہ نما ف حامی ربان
 جلد نور بنوی مستقبلہ
 جلد شمار نمہ جلد
 جلدی مباردت تعییں جمات
 عبلہ نمودی بستابل
 جلدی سے بنوی سریعاً فی المغور

ج (ان)

جناب آتا۔ آفائی۔ موسیو	جماعت میں کرامت
خانہ (۱) نش - سریر مردہ	در دل یک شود بٹکنڈ کوہ را
(۲) سختہ آبوبت	جال گوٹھ حب السلاطین۔ ما ہودانہ
جنتری تقویم	جال حُن۔ جال
جنتر منتر سحر۔ جادو۔ ٹلسہ	جائی لینا فازہ گرفتن
جن ڈھونڈ آتن پایا	جائی فازہ۔ فائہ
جونیدہ یا بندہ	جامہ استحکام۔ قیام
جن کا اثر ہونا جن کشیدن۔	جمع آریز۔ ججہ
جن یہ پوستین افادہ	جمدار (پاہیں کا) سرجونہ
جن کا اثر ہوا ہوا جن گرفتہ	جمدار (ساتھیں کا) جلودار۔ قاطر جاٹی
آسیب زدہ	جمدار (مالزین کا) پیش خدمت باشی
جنگ مبارزت۔ نبرد۔ وغا	جمرات پنجشیر۔ یوم المغیض
قال۔ محابہ۔ حرب	چھ فراہم۔ اجتماع۔ کجا
جنپوگ بیانذ۔ عربہ جو۔ بندہ آزمہ	جمع کرنا فراہم آوردن۔ جمع آمدی موندن
بندوکیش۔ پیکار جو۔ جنگجو	جنما (درخت وغیرہ) رستن۔ روئیدن
جنگ فیصلہ کن لڑنا	جنما پائیدن۔ پائی فشردن
جنک بردہ باخت کردن	جنماشک ثریاستک
جنگ طوی کرنا التوانی جنگ۔	جم کر گھوڑے پر پیٹھنا ران افسرون
بندہ۔ متاکہ	جمهوریت مشروطیت۔ مشروطہ جمہوریت
جنگی بیان اعلان نظامی	جمهوریت خواہ مشروطی۔ دوکمات

جموگر اُم الصیبان

جُوا آمار چینیکنا
از ذمہ داری سبکدوش گردیدن
جوئے باز دیکھو « جواری »

جواب پاسخ - جواب
جواب دینا (۱) انکار کردن
(۲) پاسخ دادن
جوابده مسئول - ذمہ دار
جوار نزد
جواری قمار باز - لیلچ - قمار
حوالا گلگبان - شبکان - چارواہار

حوال بنا - بانع - جوان
جوانمرد دیکھو " بہادر " -
حوالی عنفوان شباب - ریحان شباب
سن رشد - بنائی - بروغت
حوالی داماد

جاہر ذر. گوہر: جمیر
جاہرات کاظمہ جرمی. قطبی کو
جوبن دیکھو " جوانی "

جوتا کفرش - پکڑہ - کندہ
پاپوش

چنگی بیڑہ غلوت
چنگی پلٹن پیارہ نظای
چنگی شیوڑ لال نظای
چنگی سامان آلات قمار - آلات ہرب
چنگی مدرسہ مدرسہ حرفی
چنگل صحوہ - دشت - بیان
بیشنہ - بادیہ
چنگل میں ہنگل ہونا مدیرانہ رونقی بودن
چنگلی چوڑا موش دشتی - خدا پشت
چنگلی آدمی مرد صحرائی
چنگلی دست انداز
جننا زائیدن بچپ تولد یافت
جنم حققت - آفرینش - پیدائش
جنم پترا تعقیم العمر - زانج
جنوری شانزیہ
جنیو زنار

ج (۱۹)

جو شیر - جو
جو ہر کو (انسان) ہر جو (چین)
جوڑا (بیلوں کا) جوز - جوڑ - یوڑ
جو اکھیلنا قمار باختن - قمار بادنی کردن

جوڑنا (جٹ کرنا) جٹ آوری نمودن	چوتا آتا رنا پاپوش کسدن
جٹ کردن	چوتا پھتنا پاپوش درپاکردن
جوڑنا (دھیڑوں کا) اتصال دادن	جوٹ پیزار کفشن کاری - عربیہ -
جوڑنا (ادھان) وصلی کردن۔ وصالی کردن	مناقشہ -
جز و بندی کردن	جو تے مارنا کفشن کاری کردن
جوڑنا (درخت) دکھیو "پیوند گانا"	پاپوش زدن
جوڑوان قوام۔ تو امان	جو تے آتا نہ کی جگہ کعنیہ
جوڑوں کا درد و جمع المفاصل	جو تے کاتلا تختہ اردوی
جوڑوں مر جائیں گے } مال جنوائی کھائیں گے }	جو تے کی ایک پونی لگکفشن
ند خود خورد نہ بکس ہدہ	جو تری بہباز
گندہ گندہ بگ دہ	جو ترش علم بخوم - علم ہمیت
جو گر جتے ہیں یہ رستے نہیں	جو ترشی مبنی - ہمیت دان - اختشاش فال یخیر -
(۱) طبل بلند آواز میان تھی	جو تنا (زمین کا) سیاہ کردن
(۲) از طبل ہتی آواز بلند بربی آید	قبرداہی کردن
جو کھم خارہ - خسراں - زیان	جو چڑھے گا سو گرے گا
چولا ہا باقاعدہ - نماں پارچہ باب	ہر کاے رانو اے
چولا نی ٹولانی	جو رو نوجہ صاحبہ - ہم خایاہ
چون (ماہ) ٹون - نون	جوڑ (جم کا) بند - عضو
چون سپس - تم	جوڑا جھفت
چون دیکھنا سپس برچین	چوڑا (بار باری کا) ہمسر ہمبا
چون بدلتا قابل برگرفتن - تاخ	چوٹے کا ایک علہ دلگھ لگک (ٹھلاڈ کفشن)
جوہنک زو - زوک - زلوچ - علق	: جو تے کی ایک پونی

چوتا آتا رنا پاپوش کسدن
 چوتا پھتنا پاپوش درپاکردن
 جوٹ پیزار کفشن کاری - عربیہ -
 مناقشہ -

جو تے مارنا کفشن کاری کردن
 پاپوش زدن

جو تے آتا نہ کی جگہ کعنیہ
 جو تے کاتلا تختہ اردوی

جو تے کی ایک پونی لگکفشن
 جو تری بہباز

جو ترش علم بخوم - علم ہمیت
 جو ترشی مبنی - ہمیت دان - اختشاش
 فال یخیر -

جو تنا (زمین کا) سیاہ کردن
 قبرداہی کردن

جو چڑھے گا سو گرے گا
 ہر کاے رانو اے

جو رو نوجہ صاحبہ - ہم خایاہ
 جوڑ (جم کا) بند - عضو

جوڑا جھفت

چوڑا (بار باری کا) ہمسر ہمبا

چوٹے کا ایک علہ دلگھ لگک (ٹھلاڈ کفشن)
 : جو تے کی ایک پونی

چہاڑوں کا اڈہ (ہوائی) فروڈگاہ

چھاڑ (شمع کا) جار پل جاتی۔ فانوس
مردگی۔ شمع دان۔ لار آویز

چھاڑ (درختوں) خاربین

چھاڑ ایسا استفاض

چھاڑ جھر مک رفت و نسب

چھاڑ جایب۔ جایبہ۔ بکھر

چھاڑ و دینا جایب کشیدن

جایب زدن۔ جاروب کردن

زفتن۔

چھاڑنا جار زدن۔ عاک زدن

چھاڑنا (چھٹکا دینا) سکھان دادن! شاند

چھاڑنا جھر کنا سرفوش کوں تکوں کوں کردن

زبرد و قویخ

چھاڑن گردانشان۔ گرد پاک کن

چھاڑی بوتہ۔ شوکر

چھاڑی خود رو برتے بخور۔ شوکر خود دو

چھاگ ٹف۔ کف

چھالر گبل۔ مسل

چھاں بچھوں وہاں کاشتا

خار باشد بہر کلے را ہنٹیں

جوہر لگانا نلوچ پانیدن

نلو اند اختن

جوہر کے کاسو بھرے گا

کردن نویش آمدنی پیش

جوہانڈی میں ہو گا ڈھونی میں آئیگا

از کوزہ ہمال ترا دک درواست

جوہر حوض۔ تال۔ آبگیر۔ صخر

جوہنی یاسن۔ ظبان

حج (۵)

چھاڑنا (آہن پیش) مدرعہ

چھانزا (بحری) شمندر۔ کشتی خانی۔ کشتی بخار

چھانرا (ہوائی) طیارہ

چھانرلا (بحری) ناخدا۔ تھاپتی۔ جا شو

چھانرلا (ہوائی) طیارہ ران۔ باپوچی

چھاپیما

چھانرانی ہما پیمانی۔ طیارہ ران

چھانر کا ہادیان مستقل۔ دخت چھانر

بادران

چھانر کا کمایہ تایہر۔ شمندر۔ تاجیر طیارہ

چھانر کے پچھوے مڑا کردن

چھانر کا ایشن مرشے۔ بندر

جهان سویا ہاں سویا

۱۴۲

جگڑنا

جچھننا محلہ آؤدن - جملہ کردن
جمھنکنا پہنک نزدن - ہلاں راشتن

جھروکہ منظر - جنم انداز - نظر انداز
جھروکہ -

جھننا آبشار - چشم
جھننا لاسرشن - نم داشتن

جھری آٹھگ
جھڑبیری کنار داشتی

جھڑکی سرزنش - زجر کواں نکوہش
جھڑکنا دیکھو "جھڑنا"

جھڑنا بُرگ رینقت - بُرگ اخاذن
جمھنکنا تم شدن - پشت دوتاکردن
نمیں دن -

جھک جھک کرنا ہرزہ چائیدن
ویرزدن - حرف بیووہ ندن
حروف نفست زدن - یادہ گفت

جگڑا (زبان) اقلیں دقال - بکلار
جگڑا زراع - انتزاع - مناقش
معارضہ - جبل - عربہ
جگڑالو بحر - بحی باز - پرخاش جو
جھنکنا پوزاع برخاستن

جهان سویا سویا اسی ہم برسپیں
جهان گیا جھوکا }
وہیں پڑا سوکھا }

بہز میں کر رسیدیم آسمان پیاس

بھل عالم - دینا

بھانٹ پشم - موئے زبار

بھابھھ جلاجل - سببور

بھانسہ (۱) لانہ (پندوں کو پکڑنے کا)

۱۴۳ فریب - خدمع

بھانسہ دیکھو "چھلانا

بھانسہ میں آجانا نہیں کسی بھی خود دن

بھانکنا سرک کشیدن - سراز دریچو زدن

سراز غزہ برآوردن

بھانوا نشف - پاشو - سنگ پا

بھاؤ گز

بھائیں کف

بھبا علم - پرچم

چھٹ پٹا ہوانی تار متار - غبایش

ہوانی گرگ میش

چھنک دینا - چھنکنا سکان دامن

اٹانمن

چھنلانا تکنیب - دہان ندن

جھنکار جرگہ۔ جگ دگ
جھنکار گھنٹکی جز تھا جرنگہ برس
جھنکانا جرنگ کردن۔ جملہ جگ کن

جھوٹ دروغ۔ کذب
غلط بیانی
جھوٹ لگانا سعغ بستن
افڑا کردن۔ دروغ باقتن
جھوٹ پروان نہیں چڑھتا
سعغ فروع فی گرد
جھوٹ کے پاؤں کہاں؟
دروغ گورا مانظہ بنا شد
جھوٹا دروغ گو۔ کذاب۔ دروغ زن
غلطگو۔

جھوٹا کھانا سُندہ۔ پس خوردہ نیم خوردہ
جھوٹا کرنا (من) چینے خوردہ نہ کرنا
جھوٹے کامنے کالا رعنی دروغ گوسیاہ

جھول جل
جھول آپ زر
جھولا (بچ کا) گھوارہ۔ گہد۔ گوچ۔ نتو
جھولا (کھیل کا) کری ہزار
جھولا جھلانا باد دادن
جھولی زنبیل۔ چنتہ

محکمہ (ما تھا پائی) در افقاران
دست و گیر بدل شدن
جملہ اٹھنا اوقات تلغیت شدن
برآ شفقت۔ بغیض در آمدن

محلاک (۱) برآتی (۲) دید
چھاستنا پڑاندن۔ آتش گرفتن
چھلنا (پکھا) بادی پچ جنبانیدن
چھلی پوت تک۔ صفاق
چھمکا (تاروں کا) پر دین۔ فریا
چھمکا گوشوارہ۔ آوزہ

چھبٹ کرنا خرخشہ کردن
چھینجا جبلک۔ جملک
چھینچلانا دکھیو۔ جھلہ اٹھنا
چھینچھانا طینی اندازشدن
چھینچھانا (اعضا کا) بخوبی لئن عضو
خھنعن غصہ

چھنڈ جامعہ۔ نیل۔ گردہ۔ ابوجہ
چھنڈا علم۔ لوا۔ رایت۔ نشان
چھنڈا سرخوں کرنا بیت خوبانیدن
علم سرخوں کردن
چھنڈا کھولنا پیغم کشتی
چھنڈی بیرق

جیب خرچ آجیل کیر
 جیب کھڑا کیر بہر
 جیسی گھری ساعت بغلی
 جیب زبان - بسان
 جیب نکالتا زبان برآوردن
 جیت فتح - ظفر - کامیابی
 جیتا زندہ - جی - بقید حیات
 جیتنا بازی بُدن
 جیتے جی درجات - زندہ زمده
 جیسا چنانکر
 جیسا دیں ویسا جھیں
 ہر علی وہر رسی
 جیسی روح ویسے فرشتے
 ابلگفت ولیانہ بادرکدہ
 جیسی کرنی ویسی صحری
 (۱) گنڈم از گنڈم بردید جو زوجہ
 از سکافات مل غافل مشو
 (۲) کردنی خیش آمدنی پیش
 (۳) چاہ کن را چاہ درپیش
 جیل میں - استاق - زمان - زمانگانہ -
 صیب خانہ -
 جینا زستن زندگی برکردن
 جیو میری تحریر آئلیدس
 نابغہ

جھومنا (۱) پر خودون (۲) درو جیلیدن
 جھوپڑا (جھونس کا) خانہ کائی پوش
 چار طاق - بکہ
 جھوپڑی بکہ - کاشا - کومہ
 جھوز کا آسیب باد - زعزع
 جھونکنا (لکڑیاں) ہمہ زدن
 جھونکنا دستیں زدن - درآتش انداختن

جھپٹنا حاکدن - شرم داشتن
 منفلشدن
 جھیل دریاچہ - غیر
 جھیلنا برداش کشیدن - برداشت کردن
 جھیکنا شرع دان - داستان الگفتان
 جھینگا مینگو
 جھینگر جذب - چڑخ ریک.

ج (جی)

جی (دل) قلب - عاطر غمیر - دل
 جی (ہاں) بیک - نعم - بی
 جی میں آنا در دل آوردن - در دل انوار
 در دل گذشتن - خیال کردن

جیب کیر

ربع - چهار
چار پانی سری - ناموسی - چار پانی
چار خانہ قبہ - ہزار نوی - ہزار غانہ
شکنہ -

چار دنائی چالیس وہ چہار تا چہار دہ
چار دن کی چاندنی {
پھر اندری رات }

ہر کاٹے رانوالے
چار زانو بیٹھنا ربیع نشست
چار زانو زدن
چار دیواری مجر - احاطہ - محظہ - حد
چار مختر تھم خیار - کیا نہ ہندوانہ خرزہ
چار شانہ چوت چہار پلاں پشت بزین
چاروں طرف گردگرد - دورا دور
چار سو - دورتا دور
چارج وینا کفالت منصب دادن
چارس شارل
چارہ علف - علیق - علوفہ
چارہ (علاج) گزیر - ملوا - علاج

چاقو نڑک - قلم تراش
چاک شگاف
چاکر خدمت گار - پیش خدمت غرض

چ

(۱)

چاہک تازیانہ - حزن
چاہک سوار رائف - مضر
چبانی سکید - مفتاح
چھانی (گھٹی کی) کوک
چھانی دینا کوک کردن

چاپ قطعہ گوشت
چاپڈ بقدا
چاپوں متملق
چاپوی تملق - تملق
چاپوی کرنا کوچک کردن - بزری پاک کردن
تلن پکردن

چاٹنا یسیدن
چادر سدا - بد - چادر
چادر دگنگیکن طلف - رخت غواب
چادر اوڑھنا چادر سرکردن
چادر انداختن - چادر ببرکشیدن .

چاند گرہن خسوف۔ گرفتن ماه
چاندنی ماہتاب۔ ہتھاب
چاند ماری توپ بازی۔ نشاد بازی
چاندنی سیم۔ لفڑ۔ فضر
چانسلر تیس داشنگھا

چاول برخ
چاول ابلے ہونے خشک
چاول (گوشت والے) پلو

چاہ حب۔ محبت۔ عشق
چاہنا خواستن۔ بابت
چاہنا (محبت) دیکھو "عاشق ہنا"
چاہئنے والا پرستار۔ خواستگار

بح (ب)

چاچا کر بتیں کرنا چاییدہ حرف ندن
ہن ہن کردن
چینی ہڈی کوڑک
چھوڑہ سکوئی۔ مصطبہ۔ صفحہ
تختہ بنڈی۔ پیش شین
چھوٹنا سپوتن۔ سپوزین

چاکری خدمت۔ ماموریت
چال (۱) آفتاب۔ روشن۔ سیرت
(۲) فرب۔ خدرع
چالاک چاپک۔ زرگ۔ ترسٹ
شاطر۔ گرم خیز
چالاکی ترسٹی۔ ہوشیاری
چالان پروانہ
چالماز کہنہ توکا۔ عیار
چالپن اخلاق۔ اطوار
چالپلو (خطری گل) داہ برو
چالیس چہل۔ اربعین
چالیسوال چھلم۔ اربعین
رسکی کہ بعد از مرگ ادا کردہ می شود
چائے شانی۔ آق پینز
چائے دانی قری

چاند ماہ۔ قمر
چاند (پہلی کا) ہلال۔ ماہ نو
چاند (چودھویں کا) مدر۔ ماہ کامل
چاندرات لغڑہ۔ شب ہلال
چاند کا کنڈل ہال ماہ
چاند کی پہلی غرہ
چاند کی آخری شمع

چھارے لینا

چچو کورک بارو
چچو لکھنا پاروندیں
چپی کرنا مشتمل کردن

وح (ات)

چت ستان مسلقی - روئی پشت
چت سونا دم رو خوابیدن
ستان خوابیدن
چتر عشق - چتر
چت بکرا ابلق پیر
چتلا کدردار - زنگنازگ

وح (ٹ)

چھان بینی کرہ - خرسنگ جمعہ
چھائی حصیر - بوریا
چھائی بنانے والا حصیریات
چٹ پٹ یک بیک - ناگہاں: ناگاہ
چٹ پٹ کرنا نزدشیں تعیل مدون
چٹ کر جانا ہمش خودیں
چخانا
چھارے لینا } زبان لذت کشیدن

وح (پ)

چپاں رفاق نام تنک
چپشا پہنا
چھٹی ماں دلخ پنج - دماغ غمایہ
چچپ خاموش - سکت صامت
چچپ رہ (امر) خفہ شو - زبانت بگیر
زبان درکش - خاموش
چچپ رہنا دم نکشیدن
چچپ ہو جانا خفرشدن
دم برہنا آوردن

چپراس ٹمپ بند - کمر کرہند
چپراسی ارادی

چپڑا لاک - رقص
چچڑی روغنہ - چرکب
چچڑی اور دو دو ہم خرامہم ثواب
چچڑنا چرب نہون
چچکن تبا عجا
چچکنا چسیدن - نجیدن
چچکنے والا لرزج - لعاب دار
چچپنی سروپش - سپوش
چچپنی (چھنک) آئینہ زانو

چھڑی نارو۔ کہا

چڈو زانیہ۔ فاخت۔ برعیسی
چڈھا پیخولہ ران
چڈھی سواری پشت

چ (ا)

چراغ لام۔ مصباح۔ سراج
چراغ
چراغ بجھانا چراغ رون۔ چراغ نشتن
چراغ خاموش شدن
چراغ بجھانا چراغ فوت کردن
چراغ گل کردن۔ چراغ خاموش کردن
چراغ کشتن۔
چراغ پا ہونا چراغ پاشدن
پسخ پاشدن
چراغ تکے اندھیرا
خود لا فضیلت دیگران رائیت
چراغ جلانا چراغ افراد تن
چراغ بعد شدن کردن
چراغ جسم لانا کروں کروں سوچن
چراغ گل کرنا دیکھو ”چراغ بجھانا“

چٹخنی لگانا چفت ندن جھنٹ کردن
چٹھاما انفاس۔ فرقہ

چٹکلا طفیل
چٹکنا (چھول) شگفت
چٹکنا (اتاہ) متابی شدن
چٹکی رشکن۔ رشکن بچت

چٹھی بھر دو قبضہ
چٹکی بجانا انگشت ندن۔ فندق ندن
فرٹک ندن

چٹکی بھرنا رشکن گرفتن۔ رشکن بین
چٹکی لینا نشان گرفتن۔ نیک ندن
چٹنی چشہ۔ لعوق

چٹورا لت زبان
چھٹی نامہ بخط۔ عرضیہ۔ بکتوپ

چھٹا تاز نامر
چھٹیا قرع
چھیل میدان کوئیر
چھیلا مجرد۔ نخم خورده۔ نخم زده

چ (پ)

چچا عم۔ ام۔ اور در۔
چچی محمد۔

چرخہ دلاب الغزل . دوکدان
 چرخہ کاتنا ریشتہ
 چرخ کی مال رسماں چرخ
 چرخی نقل خواجہ . دن
 چروایا شبان گلباں . رامی
 چارواڑا
 چرس شکن . شکنی . کنجک
 چرسا جم
 چرسی بگی

چح (ٹھ)

چرچٹا نلک . اجرہ
 چرچڑ جڑو . بدغشی . لند لند
 چرچڑا ثق . لقو . بدوزانج . بدغ

چڑھنا بالاشدن . بہشن
 صعود (عریقی)
 چڑھنا (گھونٹے پر) سوارشدن
 سواری کردن
 چڑھائی سرمالا . صعود
 چڑھائی (حملہ) ملیغار . حملہ . تاخت
 چڑھائی کرنا یقیناً کردن جلاسوشدن
 تاخت فتاری کردن

چراغ بلند کرنا فیلہ بر کردن
 چراغ میں تیل ڈالنا
 روغن درچراغ کردن
 چراغدان منارہ . چراغ پا چراغ بہ
 چراغی نذر . نذرانہ . شیرینی
 چراگاہ مریضار . علیفڈار . مرقد
 چراخور . بہزہ زدار
 چرانا فندیدن
 چرانا گھر باہی کردن . بشبانی کردن
 چرانی چراخوری
 چرولی پیسہ . شم چرب
 چرٹ سیگار . سیغار . چرپق
 چرخ (گرجا) کلیسا جومد . کنیہ
 چرچا ذکر . تذکرہ . داکوی
 چرچا ہمنا سمرشدن . واکضن

چھرخ آسام . سما . فلک

چھرخ کھانا کبتوئی خودن . برخودن
 چھرخی غلط . دلاب
 چھرخی (دکپاس کی) مولاج
 چھرخی (دھگلکی) چرخ . رسماں تاب
 چھرخ ابریشم

چک چت - پرده زن بورک را استاده
 چکنا چرات
 چکا چوند خیرگل چشم - خرو چشم
 چکانا بهار کدن - نزخ کدن
 چکر چرخ - حلقة - چبز - دور
 چکه (سرمیں آنا) مدد سر - دوران سر
 چکانا راه گم کدن - آوار گم شدن ہرن
 چکانا (سرکا) سرتیج خوردن
 چکر لگانا دور... گشتن
 چکنا (باب) یام چپیدن مو
 فیلڈ شرن مو

چکلا جانا پسخ شدن
 چکلنا درپا مایدن
 چکله قبه خانہ - دن خانہ
 چکنا مهر کشیده - چرب
 چکنا کرنا چرب نمودن - مهر و کشیدن
 چکنائی دکھو "چربی"

چکنا چور اینه زرده - پاره پاره

چکوا مُرخاب بخمام

چکوئی خامہ

چکور سبک - اعم

چکور پیاڑی سبک دری

چکتنا چشیدن - چاشنی نمودن

چڑیا کنٹک عضفسور
 چڑیا کی آواز چاؤ چاؤ
 چڑیا کو اڑانا کش کردن
 چڑیا گھر باع دش - باع طیور
 چڑی مار میل - شکاری
 چڑیل عفریت - مادہ غزل

چ (س.غ)

چوت زنگ - چاک - تسدت
 چشتی دکھو "چلاک"
 چوت پکڑے جانہ چپیدہ
 چشمہ عین - بنع - چشمہ
 چشمہ (عینک) منظر - پنک

چند غلوٹ مرتلیان
 چغل خور نام - غماز - سحن چین
 چتلی سحن چینی - غمازی - سمات
 چتلی کھانا غلذتی کردن -
 پشت سرف ندن

چ (ک)

چیک حلال نامہ - در تو تکویل - بویفہ

چم پیارا نہیں کام پالیجے

چلتی میں روٹے سے اٹھانا
داخلی گذاشتن۔ داخلی کردن
در راه حائل شدن
چلتا و کام کرنا از بیدل کار کردن
چلم سرقلان۔ سرغلیان
چمکی ٹگن۔ طشت
چمن استانہ۔ ستانہ۔ چت
چمن طور۔ طور۔ روشن
چلنا رفتن۔ راه افادن۔ روان شدن
چلنا (جلدی جلدی) ہو کل ہو کل لئے رفتن
چلنا (آہستہ آہستہ) یواش یواش راه رفتن
پوکی رفتن۔

چللو (امر) راه یافت۔ راویگیر۔ بد
چللو دودستی۔ اپ
چلتو بھر پانی کف آب
چلہ زہ۔ وتر
چلم چل۔ چلم۔ وظیفہ کردن تا چلیو

چ (۳)

چم چم۔ پوت
چم پیارا نہیں کام پیارا ہے
شدگی باید پیغمراوی دکار نیست

چکور پس خوردہ۔ پس ماندہ

چکی آسیا۔ طاخون
غراس (پن چکی)

چکی بنانے والا آسیا ساز۔ آساز
چکی پینا آس کردن
چکی رہانا آسیا نہیں۔ تھیا چکو کی تیر کردن
چکی کا پیٹ پرہ آسیا۔ آسیا ہگ
چکی با تھکی آسک

چیگنا داد چنمن
چکر بھرنا بحوصلہ اند اختن

چ (۱)

چل جکڑ۔ شلات۔ شونخ
چل (امر) برو۔ باش
چلنا ساندن۔ روان کردن
چلنا صیخندن۔ صیخ کشیدن۔
داد زدن۔

چلا ہٹ صیخ۔ دادو فرباد۔ آہ و لکا
چلکلا شونخ دسنک۔ شریہ
چل پٹتا براہ افادن۔ راہ گرفتن

چناو انتخاب
چنانی تعمیر - عمارت سازی
پُختنا ہوا بگزیده منتخب چینہ
چنیلی یاسمن نیامین
چند ایک آنکش شمار محدودی چند
چندہ (امری) عائد
چندہ اعانت - رقم اعانت
چندہ کی لوگاں صندوق اعانت
چندہ کی شرح بدل اشتراک
بھائے اشتراک
چندل صندل
چندھا اخشن خروجیم - کریمی
چھال پھاک - تیک
چندوپینا دافر کشیدن
چڑھا تندرست صحبت مند تنومند
چنگاری انگری شرارہ آتش پارہ
چنگھاڑ صحرا آواز درست
چنگھاڑنا صبح کشیدن صبح زدن
چنگی گرگ خانہ جوگ خانہ دارالسادات
چنگی کا محصول گرگ تغا
چنگی کا منشی گرگی - تغاچی - بیگرگ
چھیز کا قانون توئہ چھیزی
چتنا چین - بگزیدن انتخاب زدن

چمار چکہ دوز پرم ساز خزانہ
چھاگلی گھویند گردن بند
چھٹا دست پناہ - انبر گاز آشیار
چھٹی منفاص
چھتنا چپیدن
چچچ (بڑا) ملعقة کفپہ
چچھ (چھٹا) قاشق قاشرق
چھڑا تماچ - پوت چرم
چھڑا آمانا پوت لندن پوت کشیدن
چھڑی جائے دھڑی نجاتے
(۱) جاں طلبی حاضرت
زر طلبی سعن درین سوت
(۲) از دیگ رعنی می کشد
چمک تابش تبانی - بُراقی
چمکنا درخشمیدن
چمکارنا پارچ نمودن تسلیت دادن
چمکلکڑ شپہ غماش رشبہ سور
چمن سکستان پستان چن
پیغمب دوکش - مخزن
چھونی طلاق

وح (ان)

چتا خود - حصہ

چوئی (مرعٹ کی) پرپ۔ اکلیل تلح
چوئی (عمرت کی) جعد
چوئی عورت بلندی سوت
چوئی عورت زن دزو۔ سخن میں
چوئی کا آدمی مرد قابل ترین
چوئی بی جلبیوں کی رکھوائی
نیا یدگرگ پیش چوپان

چوچی	پستان
چودہ	چارده
چوڑے	دزو۔ سارق
چوری	سرقة۔ دزدی
چوری ہونا	دزدندن
چور کا بھائی	مٹھکڑا
چور کو چور پہچانا ہے	سگ دزد بردار شغال
مل را ولی می شناسد	
چورکی دار ہی میں تنکا	
(۱) ہر کہ خیانت و نند کشش	
در حساب بلزد	
(۲) زند جاننا پاک گاڑاں برٹگ	

بج (۹)

چوبیا مسافر۔ بیخ آہنی
چوبیارہ بلاخانہ۔ منزل بالان
چوبچو دیکھو "چوبچو"
چوبدار چوبی۔ تو نقطار
چوبڑ فتنی از شتر نجع
چوبڑ بازار چار سو چار بازار
چوبایہ ستور۔ داپ۔ چہار پایہ
بھیسہ (جس بہام) چہار پایا
چوبایہ (بار بدار) بارگیر ستور بار بدار

چوتھہ میرن۔ بکل
چوتھا چہار میں چہارام
چوتھائی چہاریک چارک۔ ربیع
چوتھ ضرب بضریہ۔ کوب۔ صدر
آسٹب

چوتھ پر چوتھ لکھنا غم بالائے غم
چوتھ کھانا بازی باختن۔ در باختن

چوئی (سرکی) تارک۔ فرن
چوئی (پہاڑک) قدر۔ مکوہ۔ فراز بکر کوہ

چوگ چهار سو۔ چہار سو
چوکا تو شر۔ ترش۔ سرخ پائے
چوکا جائے کرنو د آجنا۔ طعام می خونزد
چوکڑی بھرنا گنبدی کردن۔ گنبد زدن
خیز زدن۔

چوکس ہوشیار۔ چابک۔ تردست
چوکسی کرنا حفاظت کردن۔ دیدہ بال کرنا
چوکھٹ آستانہ۔ دہلیز۔ آستان قانہ
عنبہ۔ باب خاد

چوکھٹ بازو چارچوب۔ دلو اس
چوکھٹا چارچوب۔ پیکرہ
چوکور چارکن۔ مرین۔ چہار گرث
چوکی (پھر کی) حرامت۔ نگہبانی
چوکی (بیٹھنے کی) زیر گاہ۔ مندل
چوکیدار حارس۔ پاسبان
دیدہ یاں غفرم

چوگان معصال۔ معصیل
چوگر دینا بحوصلہ نفیت۔
بحوصلہ انداختن۔

چوگہ آذوہ
چول پاشنہ در۔ بجل الباب
چولانی بقلہ بیانہ۔

چوری کے کپڑے لایہوں کے گز
مال مفت دل بدھ
چور چوری سے قوبہ کرتا ہے]
ہیرا پھیری سے نہیں جاتا]
دزد از سقوط بازنی آید

چورہ ریزہ ریزہ۔ خوردہ
چورہ کرنا خودہ کردن خورد و خیر کردن
چوری مالیہ
چوری گس ران

چوڑا پہن۔ پہنادہ۔ علیفہ
فراغ۔ سکشادہ
چوڑائی فراخی۔ دست۔ کٹادی
پہنائی۔
چوڑیاں (ماخکی) دست برجن۔ انگو
چوڑیاں (پاؤں کی) پا برجن

چوزہ جوجہ۔ چندہ
چوسر نہ
چوئنا کیدن

چوک خطا۔ نیاں۔ فرمودی
چوکنا خطا کردن۔ فرموش کاری
چوکنا بیدار۔ باخبر۔ ہوشیار

چونک پڑنا دین خودن

چو ہا	موش. مرزہ
چو ہے داں	موش گیر. موش داں
چو ہٹا	دکھو "چوک"
چو ہری	کھدا. کلانتر
چو ہری	محس داں

(۵) حج

چھاپنا (کپڑا)	قلب زدن
چھاپنا (کتاب)	چاپ دادن. چاپ زدن
	چاپیدن. طبع کردن.

چھاپ (پریس)	چاپ. طبع
چھاپ خانہ	طبع. چاپ خانہ. مطبائع
چھاپنے والا	طبع. ناشر. چاپ زدن
چھاپ (حمد)	گردش. جملہ. شبکون
	تاخت.

چھاپ مازنا شخون زدن. تاخت آورن

چھاتا	آفتاب گیرہ. نظر
چھاتی	سینہ. صدر
چھاتی (حدوت کی)	پستان. بشش

چولھا دیگیان. اباق. آتشدان
چولھا (لوہتے کا) بخاری آہنی
بخاری فرنگی

چولی پستان بند. سینہ بند. جوم
چولی دامن کا ساتھ نسبت قریبی
لازم و ملزوم

چھا	بوس. قبلہ. مانع
چو ما چاٹی	بوس و کنار
چومنا	بور دادن. بوس زدن. بوسیدن
	بوسر گرفتن. مانع گرفتن

چکان	آرد
چونا قلمی کرنا	سفید کاری کردن
چونہ	اہم

چون تھنا	نشان گرفتن
چونختہ	سرگین. فُضله
چونچ	متقار. فل بک
چونچلا	(۱) ناز. غزہ

(۲) نازین. عشق و روش

چوندھیا	خیرگی پشم
چوندھا	خیر و چشم - پرہر چشم
چونگا	دکھو "چوگ"
چول چوں	(پرندوں کی) جس جیتن
چونہ	اہم. پگ

چھاؤنی کرنا اردو زدن

چپچپ مرواب۔ منجانب۔ بالوں

چھب آرائش۔ زیب۔ تکلف

چھڑا سید

چھپالنا نہفتن۔ نہاں داشتن

زیر سیل در کردن

چھٹی خراشہ۔ چوب رینہ

چھپ جانا یوسفی کردن۔ نہاں شدن

چھتر چپ۔ نی بست۔ کاگل

چھپر بنا کر کردن

چھپر کھٹ جملہ۔ خانہ عودی۔

چھپکلی چل پا۔ چل پا۔ چل پا۔ سرگزش

چھت سقف (زیریں)

بام (بالائی)

چھت ڈھلوان سقف مفرغ

چھت پاشنا سقیف کردن

سقف کردن

چھت پکنا چکیدن

چھتا ہوا سبات۔ کوار

چھتر چڑ

چھتری شرہ۔ مظلہ۔ آفاب گیر۔ سایکش

چھاتی پر مونگ دن

کسی راستخواہ مشق ساقتن

چھاج غلہ اشان

چھاچھر ڈوٹھ۔ ماست

چھاگل مشکیچھ۔ مشکیزہ۔ مشکولہ

چھالہ آبلہ

چھالہ تنجالہ

چھالڑنا آبلہ زدن۔ تول زدن

چھال پورت درخت

چھالیہ نلفل

چھاننا (۱) مزبیل کردن۔ غسل کردن

بختن۔ بیزدین۔ بغایل کردن۔

چھاننا (کپڑے میں) صافی کردن

پالوں

چھان۔ چھانس سبوس۔ سبود

چھانٹ تراشر

چھانٹن لفاب۔ افتابنہ

چھانٹنا (۱) گزیدن۔ انتخاب کردن

(۲) تراشیدن۔ قطع دہی کردن

چھاؤن سای۔ ظل

چھاؤنی اردو۔ قشوں۔ یورت۔ مسکر

عسکرگاہ۔ قرارگاہ۔ عسکری

چھریہ باریک اندام
چھری کارد - خرازی
چھری کاٹنا کارد و چھکال
چھری تعلیمی - تکہ - چوب تعلیم.
چوب درست .
چھڑی سے مارنا چوب کاری کردن
چھڑ کاؤ کرنا آبندن . آب پاشین

چھک چھک آواز تن
چھکا چھک باب گلست
چھکڑا عزاده عراہ
چھکے چھوٹنا نیہہ تکشدن
حوالہ گم کردن
چھلائ فرس کچ
چھلانگ جت بشنگ
چھلانگ مارنا جبتن
چھلانگیں مارنا گلک دوی کردن
چھلاوه غول بیابان
چھلبل فریب خدص بکر
چھلکا پورت تماره
چھلنی آبکش بکلیر غلیز بزبال پر دین
چھلنی فروش اپکی بزبال فروش
چھلوری گزکم کزوس .

چھتری (کبوتروں کی) موقعہ الحام -
آفہ .
چھتری لگانا چترم برسنہادن
چترنلن شمشرب کرکشیدن
چھتر (بھڑوں کا) لانہ
چھتر (معنی کا) گندو - شانہم
آنگین خانہ

چھٹی رخصت - تعطیل
چھٹی لینا احباہہ گرفتن - احباہہ خواستن
چھٹکارا رستگاری - آزادی . رہانی
چھچھ باران گیر - لب پیش طره
چھچھورا مثایع - لته . شان فروش
چھچھوراپکن شان فروشی . ناٹش
چھچھوندر موش کور - کور موش
چھچھوندر (آتش باری) موشک . ترقہ
فلم آتش بار - موشک سرداری
چھچھا صفر - سبع
چھچھانا صیفر کشیدن . زمزد کردن

چھرا مُخ - رو
چھرا ساطور . قدارہ . ساچ
چھرا باز چاؤکش

چھینٹا پڑنا

چھوٹی موئی کا چھول
گل جا۔ گل قرداً اتش
چھوٹی موئی کا درخت
بُودہ قرداً اتش

چھیدتی سوگل۔ محبوبہ۔ معشودہ
چھپھڑا عصب۔ پانہ گوشت۔ چندہ
چھیدر سیارخ۔ بدن۔ رخنے
چھیدنا سنبیدن
چھیننا (۱) تراشیدن۔ گاشیدن
چھیلا (۲) خراشیدن
چھیلا چھینن تراش۔ شکول۔ خراش
چھیل بازندہ
چھیل چھیننا مرزا قشمش
چھین لینا روون
چھین لینا (حق) غصب کردن
سلب کردن
چھینا چھینی کش سکش بکش بکشان
چھینی آزینہ۔ منقر۔ اشکنہ
چھینٹ سکدوڑی۔ بلکار۔ چیت
جامہ بوتہ دار

چھینٹا ترش۔ چکش
چھینٹا پڑنا انک انک بریدن۔ ترش

چھال زن بلکار۔ فاختہ
چھنگلی انگلی خضر
چھنگل کے پاس والی بنصر
چھنگا شش انگشتی
چھمن مَنْ جزْفِر۔ جنگ

چھوارا خُرا۔ تمر۔ طب
چھوت کمیش۔ حق الاجمیت۔ حق آسی
چھوٹا۔ چھوٹی کہتر۔ خود
چھوٹا موما سامان خرت پرت
چھوٹے ملازم عمل و فعل کپڑہ فعلہ

چھوڑنا گذاشت
چھوڑنا (کام) کمر کردن
چھوڑنا (کمی کو) رہا کردن دل کردن
چھوڑ دو (امراً ویل کنید رہا کنید) گذارہ
چھوڑ رہی بلی جھڈا
لنڈ و راہی بھلا
مرا بیکر تو امید نیست بد مرسل

چھوڑے دیں کانام کیا؟
از گوشہ بائی کر پریدم پریدم
چھوکرا امرو۔ پرستار خانگی

چیف بزرگ . اعلیٰ . کلانتر	چیف نجع } میرداد . امیرداد
چیف اڈیٹر مدیر اعلیٰ . سرکاری مدیر مسئول	چیف جسٹس } قضائی القضاۃ
چیف تھرٹ محکمۃ التیز	چیف چیک دکھو "چیک"
چیل زغن . غلیواز . گید	چیل چیپٹا خرک بازی
چیل عبد . بنده . مژید	چیل کرنا دعوت مبارزت دادن
چیلخ کرنا مبارز طلبی	چیلخ کرنا دعوت مبارزت دادن
چیپر لون شامبران	چیپر زدہ آبله زدہ
چین آسانش . راحت . آرام	چیپک کاشک کرنا آبله کوبی کردن
چین بیل تدر . تورہ	چیچڑی فراد . گنہ
چینیا ارزن	چیچڑی خدی . بخوبی
چینو نٹی مور . معوج	چینی و ہوتی
چینی پچیں عبوس . رو دھم کشیدن	چیرا آتمارنا دوشیزگی بردن . ازالہ پکار کرنا
چیں چیں چاوجاڑ	چیرہ دوشیزگی . دُختری

چینیتارینا آب زدن
چینیک عطرستورہ
چینکا چبڑہ . شیر اویز

وح (ی)

چپڑ	چرک چشم . آڑنی
چیتا	یوز . پلگ
چیختہ	لته . پارچہ پہنہ
چیچک	سرخچہ . آبلہ . کورک
چیلخ	سرخک . کبوب
چیپک زدہ	آبلہ زدہ
چیپک کاشک کرنا	آبلہ کوبی کردن
چیچڑی	فراد . گنہ
چیچڑی	خدی . بخوبی
چینی	صیخہ . نائی و ہوتی
چیرا آتمارنا	دوشیزگی بردن . ازالہ پکار کرنا
چیرہ	دوشیزگی . دُختری
چیرنا	شکافتن . دفعا کردن
چیرچاڑ کرنا	تشریک کردن
چیرز	دست زنی
چیتان	گرد . معہ
چیست دکیش کیس	مجروی بولی

جم

حالت دیا۔ حال احوال۔ عالم
چکنگی۔ کیفیت۔ کونہ۔ حال
حال پوچھنا پرسش کردن
استھان نہودن۔ حال پر کسی
حال کرنا سائع کردن۔ حال کردن
حاطم آبستن۔ بستن۔ حاطم
حاطم ہونا شکم داشتن۔ امید داشتن
حال پڑھنے ہونا عادت داشتن
حال عائی۔ حارج۔ حال
حال ہونا سدراہ بودن۔ راہ گرفتن
جباب آب سوار۔ جباب

ح (ج)

چجان شرم۔ چا۔ آزم
چجان کرنا منفعل شدن۔ شرم داشتن

چجام نلک۔ موڑاں
چجامت اصلاح صفت۔ سرتاشی
چجام کی دکان آڑاں گاہ
چجت دلیل۔ برهان
چجٹ کرنا لیت دلکردن۔ جیسا نقص
چجم ختمت۔ کلفتی۔ چم

ح

ح (ج)

حاصل کی قبر پر لالہ مارنا
چھپی بندی جو من گرفت۔
حاجت احتیاج۔ ضرورت
حاشیہ ذیل۔ دامن
حاصل ہونا بدست آمدن۔ بدست انقدر
گیر آمدن
حاصل کرنا رجیں گیر آؤدن بدست آؤدن
حاصل کرنا (اسند) دیافت نہودن

حاضر آمادہ۔ موجود
حاضر حواب بدین۔ بدیہی گو۔ مختار حواب
حاضر کرنا پیاس اختن
حاضری (ذہن کی) یوقلمہ
حاضری لینا حاضرو غائب کردن
حاضری کا حضر کتا بچھ حاضر باش
حاکم ناور۔ صاحب منصب مارب
حاکم کا دورہ بلوک گردی

حُسْنٌ كَأَيْلُوتًا سَبِ النَّوْحِ حُسْنٌ
خَيْرٌ خُوشِكَلٌ خُوبِرُو خُوبِرُوت

ح (ص-ق)

حصہ بھم۔ پارہ۔ حصہ (جمع حصہ)
حصہ وار شریک (جمع شرکاں)

حفظ ازبر۔ زبانی۔ حفظ
حافظت پاس۔ حفاظت

حق مازنا غصب کردن بلبک کردن

حقہ غلیان۔ قلیان۔ نارگیلہ

حقہ بھرنا قلیان چاق کردن
حقہ پینا قلیان کشیدن
حقہ پانی بند ہونا معاشرت بازگرفتن
حقہ کاکش پک کشن
حقہ کا دھواں پف۔ دود قلیان
حقہ کی چشم سرقلیان۔ سرغلیان
حقارت نفت۔ استنکار
حقارت سے دیکھنا لئج آدینتن۔
بچشم حقافت نظر کردن۔ بچاب نہ آوردن

حدبندی گروہندی

ح (۱۱)

حراست قراولی۔ حراست
حراست میں رکھنا دستاں نظر کردن
در حراست داشتن
حرام خور حیف پول۔ حرام خور نیک حرام
حرام نادہ مادر بخطا۔ پدر سوختہ تغم حرام
دلدارنا

حرامزادی پتیارہ اور دیکھو۔ حرامزادہ
حرم سائے زنان خانہ۔ اندر ون خانہ بیکھو
حروف مٹانا چک کردن جروف برداشت
پاک کردن

حریہ خسیہ
عمر کی آنکھ مہیں بھرتی
طیع را سحر است و هر سر خال
حزب مخالف حزب خلاف۔
حزب اختلاف۔

حس احساس۔ جذبہ۔ حس
حساب ختم ہونا کار سازی شدن
حساب کرنا دیکھو "برغاست کرنا"

حکم کننا

- (۱) آهونی ناگرفت بخشنودون
 (۲) بُلُت هاشقان بر شاخ آهون
 حلقه چپر. دور. حلقه
 حلقه حشیم صدقه
 حلق پرچهاری رکھنا ذبح کردن

ح (۳)

- حایت طرفداری. عصیت
 تعصب. جنبه داری
 حایت طرفگفتگی. جنبه داری کردن
 حام گرایه. تشتاب. ۴۰
 حام کامگرمه سر حام
 حام کامالک استاد
 حل گرانا استفاط حل. انگنهن چنین
 بچه اندختن -

- حلمه یدرش. تاخت یلنوار. حلمه
 حلکرنا یدرش کردن. تاخت آنددن
 یلنوار نورون
 حلکرنا (سلمنے سے) بجم المواجهہ
 حلکرنا (یک مرفے سے) بجم الجنب

- حقیقت کنہ. ماہیت. اصل
 حقیقت کھلنا از تلاش دامدن
 حقیقت افتشدن

ح (ک)

- حکم امر. فرمان. فرماش. بحث
 حکم انتقامی قدسی. غدیر
 حکم فریبا امر کردن. فرمان جاری کردن
 فرمان وادن
 حکومت دولت (جمع دولت) سلطنت
 ایالت. باب. حکومت -
 حکومت کرنا اداره کردن.
 حکمان نورون

ح (ل)

- حلق گلو. حلق
 حلقوم مائی گلو. ملقوم
 حلوا قند. حلوا
 حلواں قاد. قندووش
 حلواں کی دوکان داراجی کی فاتح
 (۱) انکشیں و بشابنیشیدن

حیران ہو کر خیر و خیرو۔ از خود رفته
خود را باختہ
حیض عادت حیض
چلے جو ای کونا بہانہ ساختن۔
سیت ولعل کردن
حیوانات کا ڈاکٹر دام پُزشک
بیمار۔

خ

خ (۱)

خاتم القضاۓ
خار دشمنی۔ عدادت۔ خصوصت
خار پشت سیخورہ۔ سیخور

خاص ویرثہ۔ عمدہ مخصوص

اہم۔ مہم
خاص حصہ پارہ اہم۔ جزو و خصوصی
خاص طور پر بویژہ۔ خصوصاً۔ علی مخصوص
خاص لفظاً و فجیوں کا۔ پہنچ
خاص ویرثہ۔ بے غل

ح (۹)

حسس ہوش۔ قوت تیز۔ حواس
حسس باختہ ہائج فاج۔ مات بہوت
حسس باختہ ہوتا خیرہ ماندن۔
خود را باختہ بخود شدن۔ از خود رفتن
حوالات زندان بھیں۔ زندان خانہ۔
بھس خانہ۔ قید۔

حوالہ کونا تسلیم کردن
(مشأ اون خود ش را تسلیم کیجئی تو وہ
اس نے اپنے آپ کچھا ہی کے حلقے کیا)
حوالدار آفانادہ باشی۔ سرکشی پی
حضور آ بشخور۔ بکہ حوض۔ آبدان۔
فرغ۔ اصل فرغ۔ غیرہ
حضور (جانبیوں کا) الایم بنسگ آب
حومیلی دار۔ خانہ۔ حفاظہ کلان

ح (می)

حیران دیکھو۔ حواس باختہ۔
حیران ہونا دست پاچ شدن۔
تھیج ماندن۔ معمم شدن

خاندانی بنبیب. شریف زاده
خاندانی حکم طبیب دائی. معالج خصوصی
خانه (کیس) قاب. خانه
خانه بدروش چادرشیں - ایل
خانه بدروش
خانہ جنگی نزاع داخلی. نزاع ملکی
نزاع داخلیہ.

خانامہ یہ سامان. خوان سالار
خاوند شوہر. شوی. نوع

خ (ب - ت)

خبر اطلاع
خبر رسانی یعنی آذان اخبار
خبرگزاری
خبردار مطلع. آگاہ. باخبر
خبردار (امر) ہشدار. ہشیار
با خود باش. پُر خود باش
خبردار کرنا حال کردن. آگاہی کردن
خبرداری پاس. حفاظت

نختم (۱) انجم. خاتمه.
(۲) درود. فاتحہ.

خالص سونا نید عیار
خالی تھی. صفر. جوف
خالی کرنا تھی کردن. صفر کردن
خالی کرنا (چنانچہ) اشتتن (خاتمه)
تبديل مکان. نقل مکان.
خاکرود جارد بکش. کناس
خاکرود.

خاکنائی بزرخ. تنگ
خاکہ زمینہ. گردہ خاکہ
خاکہ بنانا } رنگاہ زدن
خاکہ چینچنا } زنجی یعنی گردہ کریں
خاگینہ سوکو. خاگینہ

خاموش کرنا ساکت و صامت کرن

مرخنه کردن.
خاموش کر دینا مجال حواب نہ گذاشت
(کسی را) جاپ کردن
خاموش رہنا خفہ شدن.
زبان درکشیدن. بزبان حرثیا کردن
خاموش رہو (امر) خفہ شو. زبان مکش
از روئی تعریف نیاید
خاموشی سکوت. خاموشی
خاندان خاندانہ قبیلہ. سلالہ. عائلہ. اُوس

خدا ہی ملا نہ وصالِ صنم
 ادھر کے ہے نہ ادھر کے
 ازیں جا دار ماندہ وازا بخرا نہ

ختم کرنا بپایاں بدن بپایاں زیندین
 کسر آندون۔
 ختم ہونا از چاپ افاذان
 ختم ہونا (کتاب)

خ (۱۱)

خراب بد ناشاست
 خرانشے اینکے نفری خواب۔ غرف
 خرانشے لینا خوش کشیدن
 غلطیت کردن

خراد غریب
 خرادیا تختہ کوب
 خلوفیہ خلوفیہ۔ گلک۔ غریب
 خلوفیہ کو دیکھ کر خلوفیہ
 رنگ پکڑتا ہے
 آلوہ آلو نگرد رنگ برآرد

خرجی خرجن
 خرچ خرج۔ خمارچ۔ افزاجات
 خرخانا غرضش کردن
 خرخربی کی آوان) موڑ۔ بیو بیو خرخرب
 خرف بغلہ المغار
 خریف کی فصل زراعت قشلاق
 خرد و فروخت بدہ دیتک بیٹھ دھر
 خرد و فروخت بدہ دیتک بیٹھ دھر۔

خ (پچھے - ۹)

پھر تاطر۔ اسٹر
 پھروالا چاروادار

خدا اٹھا لے (بمعنا) امات اللہ
 خدا بردارد۔ خدا خواب دهد
 خدا جسے دیتا ہے
 چھپڑچالا کر دیتا ہے
 پھر سرکر راست آئی پھر راست آید
 خدا شکر خوار کو
 شکر ہی دیتا ہے

ہر دنی را درستی
 خدا کادیا سر انکھوں پر
 مرضی مولی از ہم اولی
 خدا گھنے کو ناخن شفے
 ناخن نہ دار کر پشت بنارد
 خدا خدا کر کے بصدیکل

خضاب کرنا] درستن خضاب کرن
خضاب لگانا] خضاب نہادن

خ (ط)

خط نامہ۔ کاغذ۔ کتاب۔ رقمہ
تعلیقہ۔ مکتوب
خط (تحریر) سخن
خط (ڈاکخانہ کا) قابل پست۔ قاروں پست
خط (دستی) نقو۔ تذکرہ
خط (گنم) بے اعما۔ بخوبی
خط (اسکسٹ) خط چلپا۔ خط شکست
خط (بایک) رینہ خط
خط (بلی) خط درشت۔ خط جمل
خط (ڈاکھوڑے کرنا) نامہ پٹ کردن۔ سروادون
خط (واڑھی) نکلنہ خط دیدن۔ خط برآمدن
خط (واڑھی) سخن

خربیار (اخبار وغیوکا) بُریل

خ (س)

خستہ۔ شدہ

خسر (بیوی کا باپ) پدر زن۔ پدر مجازی
خسر (خاوند کا باپ) پدر شو

خشک پابس

خشکی (سرکی) کولہ

خشکی پرستی چڑھنا یعنی شدن

خششی داڑھی موجود پے

خششی داڑھی والا کوسہ ریش

خشک میرہ آجل

خ (ص)

خصوصاً بوریہ۔ بالخصوص خصوصاً

شخصی خایر کشیدہ۔ شخصی۔ خواجه سرا

شخصی کرنا خایر کشیدن۔ خواجه سرا کردن

خصوصت امتیاز

خصوصت دشمن۔ عداوت۔ بغش

خضاب وسر۔ خضاب

خمیرخنا خمیرمن. مایشدن آرد
خمیرخانا خیریه کردن. خیرکردن
غمیری روئی خبرالمیر

خ (ان)

خنجخ قمه. قاره. پاق. تیغه
خندق گود. خندق

خ (و)

خواب رویا. فوم. خواب
خواب آور منم. خواب آور
خوابگاه مضمونه. اطاق خواب
شبستان.

خوان سفرو خان شیلان
لعله

خوان (مکوی کا) عدهی چند
خوان کچانا سفره چند
خوان فروش ملت کش. طوپنچی
خواه خواه خواهی خواهی. لاجرم. قید
خواهش میل. میلان. خواهش
خواهش نشانی هوا. هوس

خ (ف)

خفا ناراض. ناخوش
خفا هونا اوقات تنهشدن
خفیه پارٹی فراموش خانه
خفیه پولیس رازنویس. آگاهی

خ (ل)

خلاصه محمده. زیده. خلاصه
خلاف بُغم. برغلیه. خلاف
خلاف قانون مخالف قانون
خلعت تشریف (جع تشریفات)
خلعت
خلوت تحملیه. نهانی
خلیفه نائب. تمام مقام. خلیفه

خ (م)

خم کجی. خم
خم مخصوصکنا دست فروکفت.
شباهش گفت. درسته بازگفت

خوشنام کرنا بنسی پاک کردن -

کاسیسی کردن -

خوشنامدی چاپوس. حاشیہ نشین

خوشبو لگانا خوشبوالیدن. معطر کردن

خوشخبری نوید. مردہ

خوشخبری کا انعام مرشدگانی

خوشدا من حما. خوشدا من

خوشی سور. شادی. شادمان بست

خوشی کی موت شادی مرگ

خوشی کے نعمے ہرہ کشیدن. ہر گفتن

خوش نویں خطاط. خوش نویں

خوف ترس. نیم

خوف کھانا بیناک بعدن. نہرو رفت

نہرو آب شدن

خوگیر ندزین. تکلتو

خون دم - خون

خون بہا (مردہ کا) دیت. قصاص

خون بہا.

خون بہا (زندہ کا) سر بہا. نور غلصی

خونخوار شرذہ. خونخوار

خون لینا خون گرفتن. خون کشیدن بشر نہیں

خوب نیک. خوب خوش

خوبصورت خوشگل. خوب رو. وجہ

خوش قارہ

خوب آج کرنا درست متوجہ شدن

خوجا خاجہ سرا. خصی

خود اعتمادی آنکارہ نفس

خود بخود از پیش خود. از خود. سرخود

خود پسند خود رایہ. خود سر. خود کام

خود رو گھاس علف ہرہ زہ. گیاہ خود رہ

خود غرضی خد خواہی

خود فروش خود راه. خود خواہ. خود کام

خود فراموشی از خود رفت. از خود گذشتن

فراموش کاری

خود کشی انتحار. خود کشی. انتحان

خود کام خدمت. خود بیں.

خورد بیں نظارہ بکرہ. نہ بیں خورد بیں

خوراک (دعاک) آنکارہ

خوراک ظہر. قوت

خوراک پچانا شرمیدن. سیضم کردن

خوشنام تملق چاپوس. قوجماقی

و

(۱ ۱ ۵)

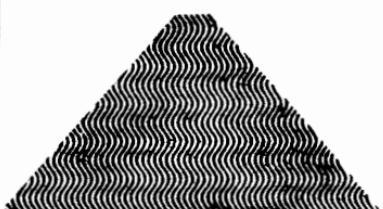
داتن مساک
داتا جواہ۔ سفی۔ راد۔ کرم
داد عمل۔ انصاف۔ تصفت
داو فریاد وادیلا۔ آہ و بکا۔ دا فریاد
داو پانا بدادرسین۔ بحق رسیدن
داو چاہنا فریاد کردن۔ داد خواستن
داد خواہی۔ فریاد آوردن
داو دینا تعریف کردن۔ مرجاً گفتان
دوا جد۔ پر بزرگ
نیا (جی نیا کان)
دادی جدہ۔ نشباہا

دارالامراہ مجلس الاعراف مجلس اسودہ
دارالامراہ
دارالعوام مجلس علوم مجلس وکالتہ
مجلس شورای دستی
دارالخلافہ دیکھو: پائے تخت“.

خون نہیں چھپتا خون نبی خواہ
خون نہ ہفتہ نبی ماند

خ (ای)

خیابان کوچ باغ۔ خیابان
خیال گمان۔ خیال۔ توجہ
خیال چھوڑ دینا صرف نظر کردن
از صرافت افاذان
خیال کرنا گمان کردن۔ گمان بُردن
خیالی پلا فیکانا (۱) جلو خیال بیان کردن
(۲) دعا یعنی یہودہ پخت خیال بُل بُر
خیراتی سکول مدرسہ خیرۃ
خیرخواہ ہراغہ۔ بھی خواہ ہر اوار
خیمه چادر۔ خیمه
خیمه (بڑا) خرگاہ
خیمه اگول، جیسا پوش۔ گلندہ
خیمه لگانا چادر نصب کردن
چادر زدن۔ اقامہ کردن

داغ غ لکه۔ داغ۔ نشان
 DAGH-DAR (۱) کله دار (۲) ملوٹ
 داغ بیل ڈالنا ابتدائے کا کر کر دن
 طرح تو انداختن
 داکھ موزی منقی بکشمش
 دال آشن
 دالان تالان۔ گاری
 دال میں کالا لائے کا سزی یہ شم کا سب سب
 وام (۱) پول ڈاگ (۲) قیمت
 دام کر لئے کام نہ برو فولاد ہمی زم شد
 داماڈ شہر دختر۔ فرزند بجازی
 داماڈی عروی۔ تاہل
 دامن بیل۔ دامت
 دانتا عاقل۔ فیم۔ ذکی
 دانماں تکادت۔ فہم۔ درک
 دان بخش۔ بدل۔ بکوم۔ عطیہ
 دانی دکھیو " داتا "

دانست نہان
 دانست اکھاڑنا نہان کشیدن
 نہان پر گندن
 دانست بناؤٹی نہان عاریہ۔
 نہان مصنوعی

دارو دوا۔ معالجہ

داروغہ باشی۔ ناظر۔ میر۔ قیم
 داروغہ مطلب میرآخود
 داروغہ توپخانہ میرآتش۔ میر سلاح
 داروغہ جنگلات باشی جنگل
 داروغہ جبل میر خسپی۔ میر ہنری خانہ
 داروغہ دربار میر دربار۔ صاحب العدل
 داروغہ شهر ناظر بلدیہ۔ میر شہر

دارمی ریش۔ محاسن

دارمی چیدی کوسدیش
 دارمی خشپی مدد پی
 دارمی کول تپ ریش
 دارمی حصی ریش انبوہ۔ توپ ریش
 دارمی لمبی ریش دراز۔ ریش بلند
 دارمی منڈھنا اصلاح صورت
 دارمی بڑھانا ریش دراز کردن۔ بلند کردن
 دارمی دھوپ میں سفید کرنا
 (۱) ریش بدار غم سفید کردن
 (۲) ریش از آسیا سفید کردن
 داستان رومن۔ داستان۔ قصہ
 داستان گو قصہ خان۔ معکر بند۔ نقال

دانی کا پیشہ ماجچ گیری

(ب)

دبانا چانیدن پشت کردن
دبانا (زرسے) فروشنندن نگرکردن
دباؤ فشار نور
دباؤ داننا فشار آوردن
دب جانماں دغیو پکشدن
دب دبیه فر - کردفر - شکوه جبروت
جلالت شوکت
دُبَرْ معقد جانی مخصوص بوضع معتاد
دُبلا لاغر - سخیف - زار و نزار
دبے پاؤں چلتا آہستہ نفتن
بے آواز پارفت

(خ - د)

دخل بار - داخل
دخل مدعولات پا توئی حرف ندن -
دخل دینا کارداشت
دست اندازی نمودن

دانست پینا خرچ خرچ کردن
دانست بلکام خود بگردن
دانست دکھانا ذمہ نمودن
نمایح کردن تمسخر کردن
دانست صاف کرنا دندان شستن
دانست کرڈ کرڈ انا ذمہ نمادن باہم خوردن
غرضیکردن -
دانست کھٹے ہونا ذمہ نگزیرشدن
دانست کھٹے کرنا شکست دادن
دانقون دیکھو "دان"
دانتری درس

دانہ

(۱) عدد
(۲) دان - تمن
شلائیک دانہ نام
(۳) دانہ گندم نسبور
دانہ پانی قسمت نصیب
دانہ کھلانا جو کردن علف دادن

دایاں راست - میں
دارہ حلقة - چبیر
دانی (بچ جنہے عالی) قابل - ماجچ
دانی (عدم عدالی) شیرده - بُر صنہ

دروآدمه سرکا شقیقه
دروسرکا صداع - دروسر
درورا جوکب - کوبیده
درزی خیاط - چادر دوز
درشن زیارت
درگذر عفو، چشم پوشی
درگزرنما چشم پوشی نمودن -
صرف نظر کردن
درست کلوچ کوب
درمیان در (عرف بخار)
اندوں - دنوں - گونی .

دُوْلَرَا روپیش
دُوْلَرِی شیرگلاد - شیرگلای -
ددهیال خویشی پدری - نسب

۶۱۷

دراظ شگاف
دراز (امیزک) زیانه میز: ججه
درآمد وارد -
داردات .
درآمد وبرآمد واردات و صادرات
درانستی منگال . مرس . دہرو

دروازه در - باب
دروازه استقبال در نصرت
طاق نصرت
دروازه بڑا درب
دروازه شیشه کا آغشته
دروازه کار در لگد در بخته ده
دروازه بند کرنا درستن .
در رامیش کردن .
دروازه کھولنا درواکردن - درگشدن .
درواز کشکھانا حلقة ندن . دلکردن
در گوتن . دن الباب کردن

دربار دنخانہ . پلگاه . درخت
دبار عالم کرنا بارداں . بلام نشستن
درباری لباس رخت سلاطی . لباس رسمی
بلبوس دربار
درپے درصد - درپے
درخت شجر . درخت

درو رنجوری - ناخوشی - علت
در دلپی ذات الجنب
در دینة ذات الصدر

دسترنخوان دیکھو "خوان"
 دسترنخوان بچھانا سفو چیدن
 سفو کشیدن
 دستک دینا دیکھو "دعا نہ کھنکھانا"
 دست و گریبان ہوتا جاویدن
 باہم آونختن۔ دست و گریبان شدن
 دستہ بند۔ باق
 دستہ کاغذ خرمہ

در واژہ نہر زور سے کھنکھانا
 در طراق طاق نزدن
 دروازے کے سامنے دم در پیشہ
 دروغ حلقوی قسم نہر
 درہ دربند۔ تند۔ گردنا تگہ
 درہ دانیال بو غاریلے سیاہ
 مدیا بحر۔ میط۔ روڑخان۔ دریا
 نہر دیرہ نگاہ سے دیکھنا نہ کریں

(۱) ش

دشمن عدو۔ خصم۔ دش
 دشمنی عادات۔ خصومت۔ محاذت
 شخصی۔ پرسکال
 دشمنی پیدا کرنا دشمن تراشیدن
 دشوار صعب۔ خیم۔ دشوار
 دشواری مشکل۔ و خامت

(۲) ع

دعا و نیا دعا گفتن۔ دعا و ادن
 دعا کرنا دست دعا برداشت
 ملت نورون

دوس ده۔ عشر
 دست اسہال
 دست آنا شکر بولی۔ شکر بولان گردیدن
 دستاویز قطاس۔ قبلہ۔ سند۔ دشیۃ
 دستانہ دست کش
 دست پناہ انبر۔ آتش گیر۔ آتش کش
 دست پناہ
 دستخط امضا
 دستخط کرنا امضائ کرنا شتن۔ امضائ کردن
 دستخط شده امضائ کرنا شته۔ امضای افہ
 دستخط ہونا امضائ شده
 دستخط غصہ پاراف

دعوت کے شرکار مدعوین۔

(واحد مدعو)

د (ع)

دعا فریب۔ خدمع۔ خدیع
گول۔

دغاکرنا } گول کردن۔ گول نہون
دغا دینا } دست خوش نہون
رودست نہون۔ فریب دادن
دغا کھانا فریب خوردن۔ گول خوردن
دغدغمہ تشویش خاطر۔ پریشان بیٹج

د (ف - ق)

دف دائرہ۔ دف
دف بچانا دف نوافتن
دفتر ادارہ۔ مکتبہ۔
دفتر طازمت ادارہ تہذیکار
دفتر حسیرتیشن ادارہ ثبت احوال
دفتر شماریات ادارہ ثبت آمار
دفع ہو (امر) دردشو۔ ان پیشہ بیفت
دفعۃ بلقتہ۔ بالرو۔ ناگاہ۔

دعائے بد خدا گردش رابشکند
از هم و جوانی برخودید۔ دیغرو دیغرو
دعاۓ نیک از هم و جوانی برخودی
در مالی زندگہ باد۔ زندگہ باش دیغرو دیغرو

دعومی ادعا۔ دعوی
دعومی مقصد کا مرافعہ۔ استناد
دعومی دائز کرنا مرافعہ بردن۔
استناد نہون

دعومی کرنا کسی بات کا ادعاد اشتن
اشنا ادعاد ارم کر اون خواہ گریخت
میں دعوی سے کتنا ہوں کر دہ بھاگ جائیجہ

دعومی (تحریر) ادعانامہ
دعومی کرنے والا مدعا۔ دادخواہ
دادطلب۔ عارض

دعوت صلا۔ دعوت
دعوت عام صلاسے عام شیلان۔ سور
دعوت عام کرنا شیلان کشیدن
صلائی داردن
دعوت سرکاری شام رسمی
دعوت کرنا مہمان دادن۔ دعده گرفتن
دعوت دادن۔

مُکھ مصیبت۔ بلا۔ رنج۔ ایذا
 دکھ پھریں بی فاختہ }
 اندھے کھائیں کوئے }
 کوہ را فریاد کند لعل را پرویز یافت
 دکھادا نہود۔ ناش
 دکھن جنوب
 دکھیا محتاج۔ مسیکن۔ مصیبت الله

دفن کرنا خاک کردن۔ مفون کردن
 زیر خاک نہادن۔ بخاک پیدون

دق مریض شش۔ تپ کہنہ
 دق کرنا میرے در بینی کردن
 سیک دشلوار کردن
 دق ہونا دکھیو ہنگ آنا

(دل)

دل جم غیر۔ جاعہ۔ گرفتہ
 دلمل باطلان۔ دل

دوکان حافظت۔ مخانہ۔ دوکان
 دوکان چھوٹی۔ تیجہ
 دوکان بند ہونا دوکان تختہ شدن
 (مشائی) دوکانش تختہ شدہ

اس کی دوکان بند ہو گئی ہے)

دل۔ دفعون
 دل آزاریات کہنا گرگفتہ
 دل وہڑکنا اختلاج قلب
 دل کے پھولے پھوڑنا آبدال شکستن
 تم غلط کردن۔

دوکان نشان دادن
 دکھادا کرنا ناش کردن۔ نعم کردن
 دکھانا رنج دادن۔ بزمحت اندھتن

دکھنا در کردن

دل کو دل سے راہ ہے
 دل با بدال راہ است
 دل سے آزارنا انصافت اندھتن
 دل لگانا دل پھریز بستن

دکھانا نظر آمدن۔ بگریستن

دُم (سانس) نفس۔ نفخ
 دُم (وقت) صحنی۔ آدان۔ گاہ
 دُم دینا جان دادن
 روح کسی پر واکردن
 دُم دینا (دھونک) فریب دادن۔ گول زدن
 دُم ساحدا دم کشیدن۔ دم خوردن
 دُم کھانا فریب خلدن۔ رو رست شدن
 دُم کھینچنا و یکھو "دم سادھنا"
 دُم کھتنا خفہ شدن۔ خمگی مگرفتن
 دُم لینا آرام گرفتن۔ آسانش گرفتن
 نفس گرفتن
 دُم لینے کا آہ آلات نفخ۔ آلات نفس کش
 دُم مارنا جرأت نہودن۔ جسارت کردن
 دُم نہ مارنا زبان کشیدن۔
 سکوت اختیار کردن
 دُمبل دُمشپ
 پُجھی پارڈم
 دُمدار تارہ کیتہ۔ ستانہ ذنب
 دُمرک سنکرک۔ فلک
 دُمڑی کی بڑھیا سکا سرمنڈائی
 آفاتا پر بجزئی تھم
 دُمک تابندگ۔ دزخشنگی
 دُمہ صینق النفس۔ تکلی نفس

دل بیگ خوش طبیعی۔ ظرافت۔ بزار
 دل میں بھٹانا خاطرنشان کردن
 ہمانیشن
 دل میں شرارت ہونا لکھنے پر مردشت
 دل میں کہنا باخوبی گفتگو۔
 بدل گفتگو
 دل ہی دل میں پیش خود۔ بخود
 دلچسپ جا ب تھم۔ دکش
 دلاسا تسلیت۔ تسکین۔ تشنی
 دلال وکیل۔ جاکش
 دکل چال مگہ۔ یورغ۔ یورق
 دلمعن عروس۔ بانو
 دلیما بلغور۔ سمنو۔ دلیدہ
 دلیر قری دل۔ بھادر۔ شجاع۔ جان ماز
 دلالی کوسیون۔ وکالت
 دلیری دیکھو "بھادری"
 دلیرکنا دل دلوں
 دلیل محبت۔ برہان۔ دلیل

(۱۳)

دُم ذنب
 دُم رکش کش۔ پچ۔ مک

دواں کالانا چراغ نہش کون
دوب عشب - فرنیہ
دو بدو مر مقابل - مقابل - مواجه پیش رو
دو پیٹھے عورتوں کا چادر - مقفع - چار تد
دو پیٹھے مردوں کا گامہ

دو پھر نیم روز - شمس النہار
ظہیر - عصر بلند
دو پھر دھلنا زوال
دو پھر کا آرام خواب نیم روز
دو پھر کا کھانا سر نہار

دو تارہ کما پنج
دو دھارا تین دو م - تین دو رو

دوده شیر - بن
دو وح اُترنا شیر فرو آمدن از پستان
دو دھپانی ملا ہوا شیر لبکی
دو دھ چھارنا شیر بُریدن
دو دھ بیتا بچے شیر خوار - رضیع - در شیر
دو دھ پلانی شیر دایہ - گُرضہ - شیر ده
دو دھ جنم جانا سفت شدن
دو دھ چھر اتا از شیر باز کردن

(ا) دن

دن روز - یوم - نہار
دن بدن روز تاروز
دن پھپے عختنگ
دن دھارے رور روشن
دن رات دیکھو رات دن
ڈنیل ڈشیل
دنیہ کبش
دن تو گازد
دن دان ساز سنان
ڈنگا فاد - نزاع
ڈنگل میدان مقابلہ - نورخان
ڈوندی روزگوری
ڈنیا جہان - عالم - دنیا

(و) دو

دوا دارو - مادا
دو ات آمر - مجھہ - دوات
دوا خانہ دارخانہ - دار اشفاع
دوا لیہ تاران زده .

دُور کے ڈھول سہانے
آوازِ ڈپل از دن خوش است
دُور ہوا امر، گھم شو۔ از پیشم بیفت

دوڑا دوڑ دوا دو۔ گریز گرد۔
تیگ و دد
دوڑ بھاگ کرنا تیگ دو نمودن۔
سی نمودن

دوڑ دھوپ سی تیگ و تاز
تیگ و دد
دوڑنا گریختن

دوڑا قبیلیٹھنا زانو زدن
دوڑخ ستر۔ نار۔ جہنم۔ حیم
دوسٹ عب۔ ول۔ صیدق
دوستی } افت۔ مصادقت۔ مرادوہ
دوستانہ } سورت۔ دلا
دوست وہ خوآڑے }
وقت کام آئے }

دوسٹ آن باشد کر گیر دوسٹ دوسٹ
در پر پیشان خالی و دینا ملک
دوسرے دو مم۔ دو می
دوسری اشاعت طبع ددم۔ شمارہ ددم
دوشیزہ باکہ۔ دختر خانہ۔ دشیزو۔

دودھ شرکی بھائی برادر رضاعی
دودھ کا جلا چھا چھ }
چھوٹک رکب پیتا ہے }
ماڑزیدہ از رسان می ترس

دوڑیل غرینہ
دوڑی شیرگیا
دوڑتائی پیس دودھ تاپت

دُور بعید۔ دُور
دُوری بعد۔ مسافت۔ فاصلہ
دُور دراز دُور دست
دُور رہنا بر کنامند
دُور انقلاب۔ دورہ۔ دران
دُوری شاہ کاس
دُورہ حاکم بلوک گردی
دُورہ کرنا بلوک گردی کر دن
دُور میں (بچوں کے لئے) جعبہ شکل
دُور میں منظرہ منظارہ نظارہ مقرب
دُور میں آبی ہیدرو سکوب
دُور کی پاٹخنا بالا خوانی
دُور کی صاحب سلامت بھلی
پیٹ آفت نزد گوش تہمائی را

دونالی بندوق تفنگ دولول
دونالی کرنا دادخواہی کردن
دوستی دولتی
دوستی زدن - سرزدن
دوچند مصاuffت - دوچند - دقتا
دوچار دولت - دوچار - دوچند
دوہنا دشیدن

دوشیزگی بکارت. مہر دوشیزگی
دوغلم درگہ - بھیں۔ الائش
دوگنا مصاuffت - دوچند - دقتا
دوکان حافظت - دوکان
دوکان بند ہونا دکھو "دوکان بند ہونا"
دوکان بند کرنا تختہ کردن
دولائی عقہبی - رتاق
دولت شرود - ایات - اموال
دولمند غنی - تو انگریز متمول - مالدار
دولتی جنگ - جفتہ
دولتی مارنا جفٹنگ انہا صن - کمائن
جفتہ زدن -
دولت کو دولت کھینچتی ہے
یکے بر صد آیہ نہ صد بیریکے
دولخا عروس - نواداہ - نوشہ
دولماکن میں مرعنی حرام
۱) وقتیکہ بامپچ دو ماشہ بیرون پکا کئی
۲) دیگر شرکت بھروسہ نہی آید
دومنزلہ مکان خانہ دو آشیانہ - دو سقف
دونا دکھو "دوگنا"
دو ریعنی جانے والا بگذار (شاں) بگذار کر
بروند - انہیں جانے دو)

(۵۱)

دھات آب پشت جریان
دھات (کانک) فلٹ - کافی
دھاتیں فلزات
دھار سار
دھار رنوارکی) دم - دم تنخ
دھاریدا کپڑا جامد راہدار - مخلط
دھاڑنا غزیدن
دھاک بیم - ترس - ہراس
ہیبت - دہشت
دھاگہ سخ - رشتہ - ریمان
دھاگر پرونا سخ کردن سوزن
دھان شال - شلوٹک
دھانس گاز

دھکم دھکا طفرہ زنی۔ بھوم
دھکینا دکھو، دھکادینا”
دھیز آستان۔ عتبہ۔ سده۔ ہلیز

دھک کوفت۔ صدمہ
دھماکا بہہ
دھماچوڑی چپے زدن
دھمکانا تہدید کردن۔ ترسانیدن

دھن خیال۔ فکر
دھن دولت۔ مال
دھند سیاہی۔ غبار
دھندا کاروبار۔ شش
دھنلا (۱۱) مائل پسیاہی (۲۱) غبار
دھنک کمان۔ قوس قزح
دھننا فروختن
دھنی بخوار
دھنکنا پنبہ زدن۔ واجدین۔ فلمورون

دھنکی رمنقہ۔ کامپنچ
دھنیا کشیر۔ کزبرہ
دھنیا نہاف۔ حلچ۔ پنبہ زدن
دھوان دود۔ دخان۔ بخار
دھوبی گاڑر۔ قصار۔ رخت شو

دھانہ دہنہ
دہانی ذیل۔ امان۔ دانی۔ فرایہ

دھبہ ککہ۔ داغ۔ سلح
دھپ سر جگل۔ سیل
دھنکانہ (کٹک کو) چینگلن۔ چک کردن
دھنی پارہ جامہ۔ قزاح
دھرا دیکھو ”دوگنا“
دھرانا مراجعہ۔ بازخاندان
دھرا مدار۔ یکمڑا دہ۔ مخور
دھرتی زمین
دھرمث کلرخ کوب۔ کوبہ
دھرم ایمان۔ عقیدہ۔ مذہب
دھڑ تن۔ جسم۔ قابل۔ پکیر۔ ججہ
دھڑا دھڑ طلاق طلاق۔ یکے بعد دیگرے
دھڑکا ضعف۔ قلب۔ خفغان پیشگل
دھڑکا ترس۔ بیم۔ خوف۔ صدمہ

دھقان روستان۔ بدوي
دہکنا شعلہ کشیدن۔ زبانہ کشیدن
دھکادینا ہل دادن۔ ہل زون
دھدرہ دادن۔ ہپلو زدن
دھکا کھانا درش غمدین

دھونسا دامہ۔ نقارہ کلک
دھونکنی کل۔ پنک۔ پرخن
رمضاخ۔ آتش فروز
دھونکنا دمین۔ نفحیدن۔ پف کردن
آتش تیز کردن۔
دھونی بخور

دہی جھرات۔ مات
دہی جانا مایدین۔ ماست بتن
دہی جمنا خفتیدن شیر۔ ماست شدن
وصما آہتے
وھیئت کاشتی زد و خرد

د (ی)

دیا ہربانی۔ انعام
دیا چراغ لالہ۔ مصباح۔ سراج
دیاسلامی کوئی کبریت۔ بکریت
دیانت دار متین۔ دیانت گر
دیپ اقیم۔ کشور۔ ملک
دیدار نظارہ۔ لقا
دیدہ چشم۔ عین۔
دیر توافت۔ تایخ۔ درج۔ تیوق۔ تراوی۔

دھوبی کائنات کا
گھر کا نہ گھٹ کا
ازیں جا دارانہ و از انجارانہ

دھوب پ آفتاب۔ تموز۔ تماں
دھوب دکھانا آفتاب دادن
دود آفتاب انگلن۔ آفتاب کردن
دھوب میں ٹوکھا ہوا آفتاب خردہ
دھوب کھانا آفتاب شستن
دھوب نکلنا آفتاب سرزدن

دھوکم گول۔ فریب۔ غلوط۔ التباس
دھوکہ وینا چاپ و چب ندن۔ صابن مالین
کلک ندن چب دادن۔ بودست ندن۔ گلک
دھوکہ کھانا بودست شدن
گول خوردن

دھول خاک۔ بخار۔ گرد
دھول توسری۔ سر جگلی
دھول کھانا تقاضیدن۔ کاچ غرین
دھول مارنا سر جگلی ندن
دھول دھول غوش
دھونا شست۔ چاہر پاک کردن۔

دیوار کے بھی کان ہوتے ہیں
دیوار ہم گوش دارد
دیوار گیر لیپ چراغ دیوار کوپ
دیوالیہ درستکت۔ منفاس تخلیس
دیوالیہ ہو جانا بوق زدن۔ درستکن
دیوالی چراغان
دیوانہ ہار۔ مجنون۔ از سرفہ بنیطام
دیوانہ کتا سگ ہار۔
دیوان دیوار۔ سلام خانہ۔ تالاوسام
دیوان خانہ شاہنشیں۔ دولت خانہ
دیوان قانونی شرعی مدنیہ
دیوتا اربابِ نوع
دیوت چراغ پایہ مزید چراغدان
دیور ہمو۔ باردار شوہر
دیورانی سلفہ
دے ما رنا نہیں زدن
دیہات قریہ۔ وہ
دیہاتی بدوسی۔ بہستان۔

دیر کرنا معطل کردن۔ تباخیر انداختن
دیورینہ موزن۔ قیم۔ کہن
دیس نادبوم۔ مولد۔ وطن
دیسی وطنی۔ ملکی
دیپکی کفت۔ کاچدان

دیکھتا دین۔ نظر کردن۔
نگاہ کردن۔

دیکھ جمال داری
دیکھنے اور شنئنے میں فرق ہوتا ہے
شنینہ کی بود مانند دیدہ
دیکھو، کلتیوب) ہوتی! ما! ہے ہیں۔
دیکھنے اونٹ کس کروٹ دیکھتا ہے
تاہیں کہ از پرده غب چایہ بردن
دیگ میں سے ایک چاول
گھشتے غورہ از خرداری

دیگ مرجل
دیگ مریانہ۔ تندہ۔ پورچک

دیو عفریت۔ دیو
دیوار سد۔ جدار۔ حائط۔ دیوار
دیوار بینا ملیا کشیدن۔ طیار بہتان۔ نہادن

ڈاکھڑ داکتور۔ دو قندر
 ڈاکھر حیوانات بیکار۔ دام پُشک
 ڈاکھڑی معاشرہ کشف طبی
 ڈاکو غارتگر۔ رہنماں۔ قراقر۔ یاں زن
 ڈاکہ ڈالنا الجہ کردن۔ غارت کردن
 تاراج نہون -

ڈال شاخ۔ ثرشاخ۔
 ڈالنا انگلنداں۔ اندھن
 ڈالنا خلط دکھیو، ڈاک میں خلط ڈالنا
 ڈانٹ زجر تنبیہ۔ زجر و توزیع
 ڈانٹنا زجر نہون۔ توزیع کردن
 ڈانڈ ساداں۔ مصادروں
 ڈانڈ لینا ساداں گرفتن۔ ساداں کردن
 ڈانس بق۔ پشہ کھل

ڈاہ حسہ۔ پُشمان
 ڈانواں ڈول سگشتہ جیلان۔ سر ایسہ
 ڈاک کھڑ مری۔ ڈاک تکتور۔ دیر کتور۔
 ڈاک کھڑ جنرل میر عام
 ڈاک کھڑ صنعت و عرفت
 صیح الماءک
 ڈاک سکیری دیں
 ڈائی جگ خوار

ڈ

ڈ (۱)

ڈاٹ بوچ۔ سداد۔ سر پند
 ڈاٹ نکالنے کا پیچ پیچ کس۔
 پیچ گردان۔ شیشہ گٹ
 ڈاڑھی دکھیو، ڈاڑھی ”
 ڈاڑھیں دندان آسیانی۔ درس

ڈاک پست۔ پستہ۔ برید
 چاپار

ڈاک ٹھکٹ تریپت۔ تمریت
 ڈاک سرکاری چاپار دولتی
 ڈاکخانہ پست خانہ۔ پوست۔ چاپار خانہ
 ڈاک میں خلط ڈالنا حوالہ پست نہون۔ سرداران
 ڈاک کا بکس صندوق پست
 ڈاک کا محصول پوست
 ڈاک کا زائد محصول اضافہ پست
 ڈاکیہ فراش پست۔ چاپار

ڈرائپ سین پرده می افتد
ڈراما مجلس بپرده۔ تمثیل۔ تقلید۔
روایت۔

ڈرامانویں فائدہ لگا۔ تمثیل نویں
ڈرانا وحشت کردن۔ تشریز دن
بیم کردن۔

ڈراہوا ترسیدہ بخلاف ترسان
وحشت خودہ

ڈرائیور (بھروسہ جہاز کا) فالبیخی۔ جا شو
ڈرائیور (ریل) قطاری۔ سائی
ڈرائیور (ہلکا جہاز کا) طیارہ راں ہوا پہا
با پونچی۔

ڈرائیور (سائیں) شاطر۔ عزادہ چی۔ چاکر۔

ڈرائیز زیر شکوار

ڈرائیکٹر ملی۔ اطاق مجلس

ڈیسا (یا، ڈبہ) قن۔ اقنا۔ کرتان

ڈلپوک کم دل۔ بندول۔ خردل

ڈول ترسان۔ دینہ شش

ڈل کرنا مشتی دادن

ڈننا ترسیدن

ڈ (س)

ڈسٹر گرد پاک کن

ڈ (ب۔ پ)

ڈبنا ڈبنا غرق کردن

ڈبہ حق۔ درج۔ ڈبہ۔ داقون

ڈبنا آنسو اشک درجیم اور دن

آب درجیم گردیدن

ڈبھی عوصی۔ غوطہ۔ پاغوش

ڈبکی کھانا غوطہ خوردن۔ پاغوش زدن

ڈبکی کھانے والا عواص۔ غوطزن

غوط خور

ڈبل دولا۔ دوتا۔ دعچند

ڈبل روٹی نان فرنگی۔ کماچ

ڈبیہ توکلی۔ درج۔ مجری۔ قطی

ڈپٹی تمام مقام۔ نائب

ڈپوما دیپوم۔ استشہاد۔ دانش نامہ

ڈپٹ دیکھو "ڈانت"

ڈ (ر)

ڈدیم۔ ترس۔ باک۔ ہراس۔ بوف

سرکت

ڈنگرکٹ ضعیفہ
ڈنا گزیدن

ڈاف.ل)

ڈف دارہ. دف
ڈف بجانا دارہ زدن - ناقص

ڈکار آرٹ - آرڈن
ڈکار لینا آرڈنیڈن
ڈکرانا پورہ زدن
ڈکشونی قاموس. فرهنگ. لغات

ڈگ گام - خطوه (بعض خطوهات)
قدم -

ڈگری سند. دا پورہ. شہادت نامہ
ڈگری (د ڈھنی) مرافعہ. استغاثہ
ڈگری ہونا فیصلہ بحق مدھی شدن
ڈگھانا لغزیدن - پا از جارفتن
ڈمکاتے ہوئے چلنا

کچ و چلہ راہ رفتان
ڈگنا دیکھو "ڈگھانا"

ڈلی پائے - ریزہ
ڈلیا سبزنان. پاشستان

ڈ(ن)

ڈنھل ساتھ. پست گندہ
ڈنڈ جلنہا جریہ - تادان
ڈندر ڈندری شنزو. شنا
ڈنڈیلنا شنزو بازی
ڈنڈا کوتک چلاق
ڈنڈوت کورش. تسلیمات
ڈنڈی راہ - جادہ
ڈنڈی ترازوکی شاین۔
ڈجوب ترازو
ڈنک نیش

ڈنک کاشان رق نیش
ڈنکا نقارہ - طبل. کوس
ڈنگا (۱) کج (۲) کج ملن

ڈ(و)

ڈوب (دفات کا) مہ - یک قلم ماد
قطرو

ڈوب

۱۸۵

ڈ (۵)

ڈھٹاٹا دہاں بند۔ لفام
ڈھارس دلجنی۔ یاری۔ امید
ڈھارس باندھنا دلجنی کردن۔
یاری دادن۔ پشتی دادن۔

ڈھاک پلاس۔ پتہ
ڈھال سپر۔ جنہ۔ بن
ڈھاننا در تاب کشیدن۔ داخیدن
در قاب ندن
ڈھانچہ کا بند۔ خاک۔ اشباح
اسٹھوان بندی۔
ڈھانکنا سرو پیش کردن

ڈھب طور۔ طرز۔ روشن
ڈھٹائی بے حیائی۔ بے شرمی۔ بے عاری
ڈھکنا سرو پیش
ڈھکیلنا انپس انگلنداں۔ ہل زدن
ہل زدن
ڈھلوان سرا خیب۔ سرا زیب۔
بفل میسیب۔

ڈوبتے کو تینکے کا سارا
غزیلیقی درست انداز دب کا ہے
ڈوب دینا جابر دنگ کشیدن
ڈوبنا آب از گزندشت
ہاپ فردشدن بفرق شدن
ڈور پینگاں کی جبل الطائرہ۔
ریمان کاغذ باد
ڈوری ریمان۔ رسم۔ طناب
ڈوریا کلاب۔ سگ بیان معلم سگ
ڈولی ریما ٹولہ لحاف۔ لوندی
ڈول دلو۔ دلوچ۔ سطل
ڈول حد۔ گرد
ڈول بنانا حد بندی۔ گرد بندی
ڈوم غنیاگر۔ مطرب۔ منقی
ڈومی چنگل۔ مخفیہ۔ سرو دخوال

ڈونڈی منادی۔ جاہ
ڈونڈی پڑوانا جاز زدن۔ منادی کردن
ڈونگا ننگہ۔ کاس
ڈونگی تارب
ڈونی آب گردان۔ قاشق۔ کپہ۔
ملعقة۔ طاقہ۔

ڈھنلا کرنا (رسی) شل کردن
ڈھینگ دار۔ پاؤنگ

ڈ (ی)

ڈیپارٹمنٹ حکم۔ ادارہ	ڈھول مول۔ طبل
ڈیپوشن نائنگان، ارسالی۔ وفہ ہیئت معہشان	ڈھولکی دملا۔ بلنک
ڈیر لیٹر DEAD LETTER خط ہمول	ڈھول بکانا نسبت زدن
ڈیرا خرگاہ۔ خیر۔ چادر	ڈھول والا ڈہل نواز۔ بالاضمی
ڈیری فارم کارخانیات	ڈھونڈنا پیدا کردن۔ جستن تلائش کردن۔
ڈیک پیش تخت۔ طبقہ	ڈھیٹھ خیرو۔ شروع چشم۔
ڈل قد۔ تن دلوش	ڈھیر تودہ۔ انبار
ڈلیکٹ منصب۔ نائندہ	ڈھیرکرنا جمع آوردن۔ انبار کردن
ڈینے زبور سیاہ	ڈھیکل منصفہ
ڈیکریٹ جمہوریت پند۔ دیکرات	ڈھیل دنگ۔ تاخیر
ڈیلوٹ چراندیں۔ چرانچ پایہ۔ سرایہ	ٹھویقی
ڈیلوٹی ماوریت۔ دلیفہ۔ فرنی سنسی	ڈھیل دنگ۔ تاخیر
ٹکلیف	ڈھیل دنگ۔ تاخیر
ڈلوری بلال۔ دلیز۔ آستانہ۔ قبہ	ڈھیل دینا حلست دادن۔ رسم دلائکردن
ڈنگ لاف۔ شاہ اندازی۔	ڈھیلا کلوخ۔ مدد
ڈنگ مارنا لاف زدن۔ عرف مفت زدن	ڈھیلا (کھلا ہما) کشادہ۔ گشادہ۔ فراخ
سمن بے ہرگزقی۔	ڈھیلہ (سُست) تباہ۔ کسلان۔ کابل

ڈھنڈوڑہ منادی جار
ڈھنڈوڑہ پیٹنا منادی کردن جائز دن
ڈھنڈوڑچی جاپی۔ منادی۔ تار
ڈھنڈوڑہ شہر میں اڑ کا بغل میں یار در غانہ دن گرو جہاں
ڈھوں مول۔ طبل
ڈھولکی دملا۔ بلنک
ڈھول بکانا نسبت زدن
ڈھول والا ڈہل نواز۔ بالاضمی
ڈھونڈنا پیدا کردن۔ جستن تلائش کردن۔

ڈھیٹھ خیرو۔ شروع چشم۔
ڈھیر تودہ۔ انبار
ڈھیرکرنا جمع آوردن۔ انبار کردن

ڈھیل دنگ۔ تاخیر
ڈھیل دینا حلست دادن۔ رسم دلائکردن
ڈھیلا کلوخ۔ مدد
ڈھیلا (کھلا ہما) کشادہ۔ گشادہ۔ فراخ
ڈھیلہ (سُست) تباہ۔ کسلان۔ کابل

رات آنے والی فرماش
رات بس کرنا شب کردن
رات دن لیل دنہار۔ شب وروز۔
روز و شب۔

رات کا کھانا شام۔ صرف شب۔
شب چہرہ۔ سر شام۔

رات کا لباس رخت شب
رات کو جائگئے والا شب نہ دار
شب بیدار۔

رات کو چلنا شب گیر زدن
رات کی بات معتبر نہیں
حرف شب ضعف نہ دارد
رات گذشتہ دلشب
راتب روزینہ۔ مقروی۔ ذلیفہ
براؤں رات شب اش

راج شاہی جہان بانی۔ عکران
دولت۔ ایات

راج معمار۔ بنائی
راج حادیتی دکھیو پائے تخت
راج کنور ولیعهد
راج مزدور علم و فضل
راج حکم سایہ۔ سردار۔

ڈ

ذخیرہ اندوزی احکام
ذرہ بھر یک کمی۔ یک خودہ
ذریعہ سبب۔ دست آوری۔ نذریعہ
ذلیل خاب۔ خامر
ذمہ دار مسئول
ذمہ داری مسکویت تبلیغ۔ التزام
ذمہ دار بنتا چہو گزتن گزون گرفتن ایضاً گرفتن
ذمہ دار ہونا عہدہ داشن
ذمہ نہی بات عز پلہ دار۔ متحمل احتیفہ
ذلدار کلانتر
ذیابیس تسلیل بول۔ فیا بلوس

ر

(۱۱)

راپی ازمیل۔ نیشکر دہ
رات شب۔ لیل

راہچھ دند	راستہ کاموڑ قاتر راہ
راستہ راہ - شاجراہ۔	راستہ کا کھانا تو شہ۔ زاد راہ
سیل - طرق۔ شارع جبراٹ	راستہ میں ساتھ ہونا در راہ باکے
راستہ (بند) کوچہ بن بستہ۔	جھٹت شدن
کوچہ در ترد	راشی رشہ خور۔ نیر فرش خواہ
راستہ بتانا راہ نہ دن۔ قیادت نہ دن	راشن جیرو۔ رسد
راستہ بتانے والا دیل راہ	راشنگ جیرو بندی
راستہ بھول جانا راہ گم کر دن۔	راضی ہونا تن در دادن
پل کر شدن۔ کوچہ غلطی کر دن۔	رضادادن
از راہ در فتن۔ از راہ پست شدن	راضی کرنا ہنوا ساختن۔
راستہ پالینا راہ یا فتن	خوش نہ کر دن
راستہ پر چلتا راہ افاذان	راکھ خاکتر۔ ساد
راستہ پر ڈالنا براہ انداختن	—
دلیل راہ بودن	لاگ سرود۔ نغمہ۔ ترم۔ ترانہ۔
راستہ دیکھنا چشم براہ بودن	تقنیف
انتظار کشیدن	راگ و زیگ رقص و سرود۔
راستہ دینا کوچہ دادن۔	عیش و طرب۔ نغمہ و سرود۔
راہ دادن	راگی شطرب۔ نیاگر
راستہ ڈھونڈ لینا راہ بستن۔ جیجنی رکون	راں گلیز۔ کھک۔ سعاد۔ آب دہن
راستہ ڈھونڈ لینا راہ پیدا کر دن۔ راہ یا فتن	راں ٹیکنا گلیز روان شدن
راستہ روکنا راہ گرفتن۔ راہ بستن	راں ٹڑ بیرو۔ ارطہ (بچع ارامل)
جلوگر فتن۔ دایستان جلوگیری کر دن	راہنگ راص
راستہ کامٹنا راہ پیور دن	راہ دیکھو "راستہ"

ر (پ . ت)

رپٹنا لغزیدن - شخیدن .
 رپورٹ راپورت - خبر - اطلاع
 رپورٹ (خفیہ) نیز آب کسی زدن
 رپورٹ سرکاری راپورت مطابق
 افادہ رسمیہ -
 رپورٹ نامہ نگار - خبر سان -
 اطلاع ده

رُوت فضل - موسم
 رتوندی شب کوئی
 رتیانا سوہان کردن
 رٹنا از بر کردن - حفظ کردن

ر (ج)

رجسٹر دفتر - کتابچہ
 رجسٹر حاضری کتابچہ حاضر باشی
 رجسٹر تشویہ جریمه
 رجسٹر صاحب دل ان
 رجسٹر سفارشی مسوکر مکفول

راہی راہرو - عابر - مسافر
 ابن السیل
 راهاری گرگ - تمنا
 راهاری کاپروانہ خط گزارہ -
 (پاپورٹ) پروانہ راہاری -
 جاز - تذکرہ - خطر راہ -
 راہزن قراق - قطاع الطینی -
 راؤں چهار طان
 رانی حوصلہ - سپندان
 راستہ روتر
 راستہ نمکینہ
 رائج ہونا اجراء گردیدن -
 رائفل جزاں - شمال -
 رائگاں ضائع - بد
 رائگاں ہونا ضائع گردیدن -
 بہمن رفتہ -

ر (ب)

ربڑ مجاہد گوج - گم لاستیک
 ربڑ (حروف ثالثے کی) مادا پاک کن
 ربڑی سرشار -

رخصت دینا (داخلکی) بارداون
دستوری دادن - دستوری خواستن
رخصت کرنا دماغ کردن
پرودخوندن. دماغ گفتن
رخصتی دماغ - معانگی عوام

ر (۶)

رکرنا پشت پازدن. تلمک شیدن
روعمل عمل رجوت - ارجاع - رو عمل
روه (اینثیں کا) لایہ - پیٹیہ
روی ناکارہ
رزمری شاعری حاسوسی

ر (س)

رس حصاره. افترو
رسالہ تجلد - غزن
رسالہ فوجی سوارہ - ارقون
رسالہ ہاذی گارڈ سوارہ خاصہ
رسالہ دار سپہدار - پسالار -
سالار - سرخیل - خیلماش
رسان سان

رجسڑ خط کاغذ سفارش
رجہڑی کرنا سفارش کردن
رجہڑی کی فیض اجرت سفارش
رجدت پسند مرضیعین
رجھٹ سوارہ - ارقون
رجخا گوایدن - گوارشدن
چتپاچتا خوشگوار. ہنیا مریا

ر (ح)

رحم وعدت کا بچوان - شاشدان
رحم رحم ذیل ذیل - امان
رحم کرو ذیل بده - ذیل بدہ - پیش
رحم کاظلاب ہنزا ذیل آہدن
اماں خواستن

صل گرسی مصنف

رحلت انقال - دفات - فوتیدگ

ر (خ)

رخار خدار - خد - رُخ
رخصت (۱) مہلت (۲) قطیل
رخصت چاہنا دستوری خواستن

راش)

رشهت [برادری خویشی خویشاوندی]
 رشهت داری [قرابت].
 رشهت دار خویش . اعزه . اقربا
 رشهت مانگنا خواستگاری . خواستاری .
 رشهت دینا شیرینی خودانی
 رشوت رشه . تعافه
 رشوت دینا زیر فرش دادن
 ریشی درویش خدا رسمیده

راض.ف)

رضاعی جهانی درش . بدرار رضایی
 رضا کار مجاهد - خام
 رضامند ہوتا دیکھو " راضی ہونا "
 رضائی پلا پوش
 رعایا اتباع (واحد تابع)
 رعایت امتیاز . مراعات
 رعب صلابت . جلال
 رعیانی باجلال . با اثر ماحب نفاذ
 رعیت اتباع . تبعه

رسان رکنا آب دالن . برگ نگ ناندن
 رسانی بار . رسانی . رسونخ .
 پیش رفت

رسد سعد . جیره . آذوقه

رسد خانه سیورسات

رسل درسائل ارتباط . رسل در رسائل

رسل در رسائل بحری ارتباط دریائی

رسل در رسائل فضائی ارتباط مخابراتی

رسم عادات . عرف . نداعج . بیوں (امریک جیئے)

رسم کتابچ پوشی رسم تاج گنواری

رسمی طور پر رسمانہ . مطابق عرف

رسنا تراویدن . تراویده کردن

رسوانی فضیحت . بنای

رسوم تشریفات

رسه رسن . جل . طناب

رسی رسیمان . طناب

رسی جل گئی پر بل نشگئے

رسیمان سوخت ملے بکی نزرفت

رسیید قبض . قبض المؤصل . یافته .

خط المؤصل .

رگ عرق - رگ
رگڑ خراش - خدش
رگڑنا بہم سودن

رم (کاغذ) ماعون - بند
رم حمرہ - نرم - میدان قبال
رمال دکھیو "جوتشی"

(ان) ر

رن (۱) معکره (۲) رنگ گاہ - بنبرگاہ
میدان قبال -

رن زن - عورت - نوجہ
رنج آسہاں - بکھیف - ملال
تساف - دل گمراں

رنخیده دل ٹگ - ناخوش - دل خرد
دل گیر - آزیدہ

رنخیدہ ہونا دل خرد - دل خوبیوں
دل گمراں داشتن

رنڈوا معزا - مرد بے زن
رنڈی لوی - فاختہ - جنہ
کبی - بفت زن

رنڈی بازی دل کاری - بکاری

رفتار سلوک - مراغات - روش
رفتہ رفتہ پتدریج - کم کم - پلہ پلہ
رفع حاجت کنارا ب رفت
سراب رفت

رفوکنا بچین کردن - رفوکردن
رفوکھنا رفربغاستن

(م - ق) ر

رتقاصہ ٹول - رتقاصہ
رتقابت ہمپشی - رتقابت
رقص کی مغلبل بلمکر - مجلس رقص

رقم وجہ - پول
رقم کا مبادلہ تبدیلی پول

رکاب پادرن
رکابی بشتاب
رکاوٹ اسکال بشکل -
رکاوٹ ٹالنا اسکال تراشیدن

رکنا بازایستان - بازماند
رکھ پت رکھا پت

عزت ہر کس بدست خود است

عزت خود بدست خود

سنہرہ	ندیم
عنابی	عنی-عنابی
کالا	سیاه - اسود
کیسری	حصیری - زعفرانی / رغوانی
کپاسی	شکسبائی - شکری
چلابی	احمر-چلابی - سرخ - گلگون
مشیلا	بین
نارنجی	نارنجی
نیلا	کبود - نیلگون
ہمرا	بزر - اخضر
زنگارزگ	متزوع - مختلف اتون - بوگمون -
زنگارنگی	متزوع - گوناگونی -
زنگا زگی	-
زنگ کھرا	زنگ پرگرفتہ
زنگ پرنگکہ	دکھیو - زنگار زگ -
زنگ اڑنا	زنگ باخت - زنگ شکست
زنگ فت ہونا	زنگ پہیں - زنگ بیختن
زنگ بدلتا	گونہ بگشتہ
زنگریز	صباخ - زنگریز
زنگین	ندیدہ - مصبوخ - زنجین
زنگللا	ظریف - تندہ دل بووشہ هزارج -

زنگوٹ ہر کیک - جریدہ جدید
زنگوٹ بھرتی کرنا جس آوری نہ دن

زنگ گونہ - گون - زنگ
نام -

زنکے حروف نام (سرخ نام)
دام (زرد دام) گون (نیلگون)

زنگ کی اقسام :-
اسماں آسان گوں - نیلگون

براؤن شتری
بھورا گندم گوں - گندمیں
بنگنگی پادنجانی

ترپوزی تربنی
پیلا زرد - اصفر

جامنی جامونی
چیکٹرا ابلق - بکدار

دو دھیا شیریں - سفید
دھاریدار عحطہ

زدہ بردہ - اصفر
زدہ بکلا شکر آنی

سرخ احر - سرخ چلابی - گلگون
سفید سفید - سپید - ابیض
شکری شکری - لاجمعی -

(۱۹)

رُوب بَاس - تغیر بِباس
 رُوب جِزا روکش زدن
 تغیر بِباس کردن
 روپلی نقری - سیمین

روزانہ اخبار روزنامہ
 روزمرہ ہر دن - روزانہ
 روزمرہ کی بات عرف یومیہ
 روزہ صوم - رونہ
 روزہ کھولنا افظار کو دن
 روزہ رکھنا سحری خوردن - رونہ داشتن
 روزگار خدمت - ملازمت
 روزگار مل جانا دست پر کاربودن -
 دست پر کاربند شدن - دست پر کارشدن
 روزنامچہ دفتر یومیہ
 روزینہ وظیفہ ستری

روس روسمیہ
 رُوش رفقار - طور - طریق -
 رُوش (چون کی) خیابان - بکت - روشن
 روشنائی مادہ - مرکب - سیاہی
 روشنائی پھیکی شنگی
 روشنداں شمیہ باگیر تبلمان - رونہ

پُل پُل
 روپیہ توڑنا خدعاً گرفتن - خود کردن
 روپر کانٹ پُل کاغذی
 روپیہ کو روپر کھینچتا ہے
 از زد کشد در جہاں گنج گنج
 روپیہ کی ڈھال ڈھال دے دبال
 واکن کیسہ بخور ہر لیب
 روپیہ کے سب لاگو
 روپیہ کی بہساہبہ

زروار را دوست بیمار است
 نردار را دوست بیمار است

رُوٹھنا دلگیر شدن - آندہن - رنجیدن
 روٹی نان - قرس - بخز
 روٹی پکانا نان بستن - پختن

ہن سے چھڑا

رونا (اندر نہ رہتے) ہیر دن
رومندا پائے مل کر دن۔ پیاونق
دوقت آب
رومنگئے کھڑے ہونا موئے داتینے شدن
موئے فراخیدن
روئی پنہ۔ قطن
روئی بیلنا غلین۔ غلندن
روئی ڈھننا پینیں۔ تما تار کر دن۔
روئی طود۔ طریق۔ روٹ۔ سلوک
روئی بیلنا درق برگردان دن

(۵)

رہائش سکن۔ بیوی باش۔ اقامت
رہائش رکھنا اقامت داشتن
اقامت گذاشتیں۔ بیوی باش داشتن
راہپر راه نما۔ رہ شناس۔ دیل
رہبٹ گاؤ گرد۔ دلاب
چرخ آب کشی
رہمنا دیکھو "رہائش رکنا"
رہمن گرو
رہمن رکھنا گرو دادن
رہمن سے چھڑنا ازگو بیریں اور دن

روشنی چھوڑ دو جلو روشنی رکنید
روعنی بر قن کاشی

روک جلوگیری۔ سدر راه
روک تھام خانلت۔ پاس داری
جلوگیری۔

روکنا بازداشتیں۔ سرباپ کر دن
روکنا (راستہ) دکھو د راستہ روکنا"

روکڑ آدمی
روکھا یابس۔ خلک
روکھاپن بہوت۔ خشکی
روکے رکھنا اپنے آپ کو
خود داری نہیں

روگ } دیکھو "بیماری"
روگی }

روگ کا گھر ہانسی
غرافت آتش افراد ز جملان است

روں دیا ارولہ خطاکش۔ مسطر۔ پیانہ۔
شوک۔

رومال روپاں بنیشن۔ بنیل۔ دتمال
معمال (عمر قل کا) پشماق
رونا گریتیں۔ گریکردن۔ میکردن۔ مانگنے ختن

ریڈنگ کس قوم دار المطالعہ	ریڈنگ
قرأت خانہ	قرأت خانہ
ریڈنگ نٹ وکیل سیاسی۔ اشان	ریڈنگ نٹ وکیل سیاسی
ریڈنگ مہرو پشت۔ مہرو صلیب	ریڈنگ مہرو پشت
تیرپشت	تیرپشت
ریڈنگ کی ٹڈی نقاب	ریڈنگ
ریزولوشن قرارداد	ریزولوشن
رسیں رشک۔ حمد	رسیں
ریشم ابریشم۔ نخ	ریشم
ریشم کا پھرا کرم پیر	ریشم
ریشیے ایف	ریشیے
ریکارڈ کرنا ضبط کردن	ریکارڈ
ریگ مال کاغذ۔ ٹبارہ	ریگ
ریکولپٹر سوزن تندولہ	ریکولپٹر
ریفرنمنٹ روم اُراق مشروبات	ریفرنمنٹ
ریل (ھاگا کی) چکنک	ریل
ریل پیل ہم۔ ہم۔ ہجوم	ریل پیل
ریل گاؤں ترن۔ قفار۔ ماشین	ریل گاؤں
سکہ الحدید	سکہ
ریل کا سخن بخار بخاری۔ لگوئ موتیہ	ریل کا سخن
ریلوے جکشن ایصان	ریلوے جکشن
ریلوے شیشن اسٹائیلن۔ عطا۔ گار۔ رنگاہ	ریلوے شیشن

رہنمَا دیکھو۔ راہبری
رہنمائی دلالت۔ راہبری برلاہ انداختن

ر (ای)

ریاست حکومت۔ ایالت۔ دولت	ریاست
ریت ریگ۔ رمل	ریت
ریبیت رسم۔ روایج	ریبیت
ریتن سوہان۔ محلہ۔ پرد	ریتن
ریتنا سوہان کردن۔ سوہان نہن	ریتنا
ریٹائرمنٹ تعاعد	ریٹائرمنٹ
ریٹائرہونا مقاعدشدن	ریٹائرہونا
ریجنٹ وکیل سیاسی۔ اشان	ریجنٹ
ریکھنی حکومت عوضی۔ نیاتی	ریکھنی
حکومت نیاتی	ریکھنی
ریکھنا فریفتهشدن۔ چشم پیزی سے ماں کردن	ریکھنا
ریچہ خرس۔ سیمون	ریچہ
ریچہ والا خرس باز۔ سیمون باز۔ لٹی۔	ریچہ والا
ریخ گزد۔ تیر۔ تنگ	ریخ
ریخ خارج کرنا گزد کردن۔ گوز دارن۔ تنگ در انداختن	ریخ

(ب) ا

زبان	سان - نیان
زبان	لغت - لغات
زبان پھیر لینا	زبان گردانیدن -
از قول بگشتن	پاس عہد نہ داشتن
زبان حلق کو نقاہ خدا بھجو	
زبان خلق نعمت ارادہ خدا	
زبان درازی کرنا	زبان پوزی کردن
زبان میں تاثیر ہونا	گرم و گیر بودن زبان
زبان میں نفوذ داشتن	حروف
زبان میں گلنت ہوتا گیر غومند زبان	
زبانی	شفاہی - ازب
زبانی یاد کرنا	اذپ کردن - سرینہ کردن
	حفظ کردن

(پچ - خ)

زشیل	ہرزہ - یادہ - پنچ
زچم	زندگی
زچخ کرنا	ٹنگ کردن - بکست دادن

ریلمے لائن راہ آہن - خط آہن
 ریمارکس ملاحظہ
 ریٹنٹھ میف
 ریٹنٹنی بر قر انوار
 ریکنے والے کھیڑے خریدہ
 ریوالور شش میل بیشش بول
 ریوڑ ٹکڑہ - رہہ
 ریوڑی فلاسیہ - کبیتہ
 رئیس دولت مند - حاکم - صدر
 رئیس اعلیٰ حکومت کا آدمی، آب گردان

ز

(ا)

زار کی حکومت دولت بزاری
 زار و قطار رفنا خوش گریت
 زار گریت

زارم اضافی
 زائد فوج ردیف
 زائد خواہ حقوق اضافی
 زائد نیکس مایاں اضافی

زمین ارض - زمین
زمین آپاٹشی کی زمین پاریاب۔
زمین فاریاب
زمین اوپنی زمین مسکونی
زمین بارانی زمین گنش - بارانی.
زمین دیمی -

زمین شجر شورہ - شورہ زار نمکنہ ار
زمین خالی میرا
زمین (خاک) زمین - غاک
زمین غیر مزروعہ زمین باز
زمین هروده
زمین مزروعہ شیاد
زمین جوتنا شیار کردن - قلپ برداون
زمین پرشے ماںنا زمین زدن
زمین پر گزنا زمین نوردان
زمین گوپانی دینا آب پاشی کردن.
زمیندار فلاخ - کاشت کار
زمیندارہ اسبانی

زخم پیش - جراحت
زخم بجزنا جزو گرفتن مبدل شدن -
اندماز یافتن
زغمی زخم عده - بعوض ختی سیوب

ز (۱)

زد خیز حاصل خیز حاصل ده - زد خیز
زدو اصر - ندو
زدوزی تلاطبوزی - ندو وزی
زدوزی ندو - شع
زدرسله امات
زده خفتان چهلته - زده
زده بکتر یاق - اسلو

زکام سردی - جائش بخکی - ہداغددگی
ریزش -
زکام ہونا بخکی گزین - برماخو بدن
زلزلہ لرزش زمین - جبیش زمین

ز (۲)

زنایا الجیر وطی بالقہر - زنایا الجیر -

نماز عصر (جع عصرا) نماز

زیادہ بائیں کرنے والا پر گوی۔ یا انگو
زیادہ سے زیادہ حد اکثر
زیارت مزار۔ قبہ مرقد
زیارت کرنے والا نائز۔ خاک بوس
زین ساز سرائے
زین سرچ۔ زین
زینہ پتہ۔ ستم۔ پایہ۔
زدبان۔
زینہ پیچدار۔ پتہ پچ
زیور حلیہ۔ زیور

س

(۱۱) س

سات ہفت۔ سبع (دوہی)
ساتواں ہفتمن۔ ہفتیں
ساتوں شنگار ہر بیت نہودن
سات پاپنگ کی لامی ایک جتنے کا بوجھ
عدمل یک شود بٹکنڈ کوہ لا
سات پاپنگ کرنا سکرا نہودن
خیل : زیادہ۔

زنان خانہ حرم سرائے جرم زنان
زنانہ مکان اندر دن خانہ حرم
زنبور کلبان
زنجیر سلسہ۔ بند۔ حلقة
زنجیر ا بیڑی، جولان۔ سلاسل
زنجیر گھڑی کی کوستک
زنجیر کنکھانا سلسہ جبانیدن
زنجیرہ بندروی
زن مرید شوہر شنیدن۔ مذکورہ ای
زندہ دلی خوش مرگ۔ بذرکسبی
لطیف گوئی۔

زنگ پڑک

زور (۱) قوت۔ توانی۔ طاقت

(۲) جبر
زور والا پاپر دبال۔ پیدبال داشتن
زہر سم۔ ہلائل۔ زہر۔

ز (ی)

زیبل گوداپ
زیادہ بیش۔ بانے۔ زیادہ۔ بیمار
خیل : زیادہ۔

ساخت	(۱) رفاقت - موافق
ساختی	ہمراہی - صمیت - مع
ساختی	(۲) با - بہ - ب (حروف جاہ)
ساختی	رفیق - موافق - ہم کا سہ - انباز - شریک -
ساختی (مدگار)	معین - معاون - ظہیر -
ساختی راستہ کا	ہمراہی - ریفت راہ - رفیق سفر -
ساختی ہونا راستہ میں در راہ حفت شک	ساختی ہونا راستہ میں در راہ حفت شک
ساختا	شرکت - شراکت
ساختی شرک	انباز
ساختے کی ہندیا چور لہتے میں	دیگ شرکت بجوسن نہی آید
ساختی خابندی	سارتان شتریان
سادھو	در دلیش - فقیر - گرا
سارا	جلد - ہمدرد - قام - کل
سارا و محن	جان تے نیکھتے
آدھا دیجئے بانٹ	{ از خاذ سو خذت ہرچ بدت آید رعاست
سارٹیفیکٹ	تصدیق - تصدیق - تصدیق نام -
اعتبار نامہ	شہادت نامہ - مشتمد نامہ

سال سنہ (جتنی سنون) سین سن سال
 سال گذشتہ پیرا ر - سال پیش -
 سال پیشین
 سالگردہ رشتہ ہر
 سالانہ چندہ (اخبار و نیوکا)
 آنکونہ - بدلت اشتراک
 سالن خورش - نان خورش - قوق
 سالم مسلم - مکمل - تمام -

ساون کے نہ کو ہر ہی نظر آتے ہے

سانپ کا بچہ سُپولیا

(۱) طفل - بُشیر جو جمی کند
 (۲) عاقت گرگ زادہ گرگ شود
 سانپ کا ثارستی سے ڈرتا ہے
 مار گزیدہ از ریمان می ترسد
 سانپ کے نہ لامھی لٹٹے
 کاری کہ پرنی برآید درشتی نہ شاید
 سانپ نسلک گیا نکیر ملپاکر
 چور کار از دست رفت پشاں پر سود؟

سانپ کوڑیاں اور قم
 سانچہ قاب - رُخ

سانڈ سائبہ

سانڈنی جیاز - جمازت

ساش دم - نفس

سانس بند کرنا دم در گرفتن.

دم کشیدن.

ساش چڑھ جانا نفس سوچتی

سانس لینا اور اس نفس راست موندن

سانس لینے کے اوزار

آلات نفی - آلات نفس کشی

سانا گل کردن

ساون کے نہ کو ہر ہی نظر آتے ہے

بد بہم سا بدی داند

سانپ بیطار

سالی خازنہ - خاہر زن

سامان ساز و بُرگ - بُرگ و فوایران

بادر - بُنہ - تاع

سامان کرنا تدارک موندن - بُرگ و بُرخان

سامان جنگ اسلام - یران

سامنے دم - پیش - بُکلو - در بکلو.

علی ارزوں - در شرف - مقابل - رو برو -

سلمنے کرنا دھار کردن - بد برو کردن -

رُد دندُوك کردن -

سامنے ہونا دوچار شدن - برقرار دن

سان فان - چرخ - مَن

سان رکھنا سُنگ دادن - بُقان کشیدن

تین را دم دادن تین را آب دادن

برسُنگ تیز کردن .

سان رکھنے والا چرخ گر - فان کش

سانپ مار - افی

سانپ ناگن مار کنپ دار - مار جعفری

سانپ نیزہ ملا مار آتشیں

سانپ کا پھتنا کنپ مار

سانپ کی پچنڈ کار فیم - فرش فرش

بزر قدم شم۔ بخ نامبارک۔ بزر پا
بزری فروش بقال۔ تره فردش
سبق درس۔ سبق
سبق دهرا نا درس را پس گرفتن
پس خاندن۔ درس طاپس دادن.
سبق یاد کرنا ازیر کردن
سبھا اینجـ۔ ادارہ
سبیل آب خیز۔ سبیل
سبیل کھولنا آب خیز کردن سبیل کردن
سبیل کشادن

سبیل پیدا کرنا } راہ پیدا کردن
سبیل نکالتا }

سانولا گندم گون۔ گندیں
ساہوکار دام وہ
سانی تقدم۔ سلف۔ پیش داد
سانبان شامیان۔ نظر
سانیس شاطر۔ عزاده چی
سانس سیانـ
سانیکل دوچڑھ
سانیہ نسل۔ عکس۔ سایـ
سانیہ (چوغـ) پیش بند۔ چوغـ

س (ب)

س (پ)

سپاری پوپل۔ فوغل
سپاہی سریاز۔ نکر۔ عکری
سپاہی پیادہ سالدات۔ پیادہ
سپاہی پورہ دار کشیکی
پسروکرنا تسلیم کردن
پسروکرنا (کام) خدمت کی رو جو کردن
پسروندنٹ پوسیس رئیس ضبطیہ
پسروندنٹ پیکر کس زمین زنا و عامہ

سب دیکھو "قام"
سب ان پکڑ نا بگزمه باش
سب بات کھوئی پھلے وال روٹی
اول طعم بعده کلام
سبے پھلے ازہر اول
سبب فدیہ۔ جہت۔ سبب
سبجیکٹ مضون
سبجیکٹ کیٹی مضون کیتی
بزر اخضر۔ بزر

مشکلی رسن ریمان
ستو سویق
ستون عاد.ستون
سُخرا صاف.شفاف.خوب.
تُشگ.رنیق
ستھیا کمال

س (ٹ)

ٹاف افسر ناظم علد
سَٹ دست
شائل اسلوب
سٹ پیانا دست پاچشدن
سڑپٹ راه.کوچ
ٹک جانا دیگران راغفت داده
از میان بدر فتن
سُٹور انبار.خزینہ
سُٹور کیپر انبار دار
سٹول اسکد
سٹھیانا فروت شدن
سٹچ مصطب
سٹچ تھیدڑ کا مصطبہ تیش
سٹچو مجرم.مثال.پیکل

پنا خواب - رویا
پھوت خلف صدق خلف ارشید
فرزند ارجمند
پرسالار سالار - بیکلر گیگ.
گزمه باشی.
پسین اسپانیہ - ہسپانیہ

س (ت)

ستارہ اختر.نجم (جمع اینم)
کرکب (جمع کاکب) ستارہ
ستارہ ٹوٹنے والا شہب
ستارہ دُمدار ذوزنب - ذوق غذاب -
ڈنبار دار
ستارہ تحرک سیانہ
ستارہ گردش میں ہونا اختر در گردش ہون
ستارہ غیر متحرک ثابت (جمع ثوابت)
ستاتا آزر دن - آزار دادن -
ایزار سانیدن -

مشتر شرم گاہ. سورت
مشتر ہفتمار
سترا بہتر پیر فروت سکھن سل.
سال خمدہ

بُجُن	دبر - محبوب - عشقوق
	جانان - غب.
بُجی	شمار
بُسیلا	پراندہ - خوش قارہ -
بُشنگ	

پُج	حق - راست - صدق
پُج	حرف جواب (آری - بلى) - درست
پُچا	صدیق - راست گو - حق گو
پُچائی	صادقت - راستی
پُچ چھوٹ کرنا	یک تینخ کردن
پُچ پُچ (تکرار)	راستی - درداقو
پاریب	بے شک
پُچ کا بول بالا	
پاستی	مرجب رضائے خدا است
پُچ بات کڑوی ہوتی ہے	
پُچن	رات تلخ می باشد
پُچ کو آریخ نہیں	
آن زاک حباب پاک است از خابر چبک؟	

سحری	سحود
سخاوت	{ آرائش - زینت
سخت	خش - دُشت
سختی	دُشتی

سیپھولوہے کا	محمد چلنی
سیش	قرارگاہ
سیشن	ماستر ٹریسیس اسایون
	سیشن ریل کا اسایون
	ایستگاہ
	سیشن دائز لیس کا دستگاہ
	سیشن خبریں قبول کرنے کا

RECEIVING STATION

دستگاہ وصول	
سیشن جہاں سے خبریں جاتی ہوں	
دستگاہ تجارتیہ	
سیم بُخسار	
سیم چبن ماشین بُخسار	
سیمیر کشتی دودی - کشتی بُخسار	
سینوگرا فر منظر لیس خلاصہ نویں	
سٹی انپکٹر فراشہ بلدیہ	
سٹی کوتواں داروغہ بلدیہ	

س (ج - چ)

سچ	زیب - زیندگ
سچادٹ	{ آرائش - زینت
سخت	خش - دُشت
سختی	دُشتی
سجانا	آئین بتن - آرائتن - پیرائتن

سرنگھوں پر برس جنم
علی الرؤس والعين
سر زنا نو ہونا گوئی شدن
سر زنا نو انداختن

سرمہبہر لاک زدہ - فُر کردہ
سرمہبہر

سرٹپ دو ان دہان چہار نعل
سرٹپ جانا جلویز رفق
ستراحت دیدن
سرٹول تنازع۔ مناقشت
سرپینا بہر زدن - سرکل زدن
سرپرت قیم
سرخچا نا سرتچ خوردن ..
و دران سر.

سرعڑھانا ٹاکردن
سرمندلتے ہی او لے گرے

اول فند بآمد

سرکی چوٹی تارک جعد

سرکی پشی کوڑ

سریں خاک ڈالنا مائم کردن

سر سے آتا نا قربان کردن

سر زکانیا (کھڑکی سے) سرکشیدن

سرنگوں ہونا دار دین شدن

سختی سے اکیدا۔ بشدت
سختی کریم - لاد - جواد
سخاوت بذل - ذہش - داد - کرم -
جود - فضل.

س (۱۹)

سدہ بیشہ - مدام
سدھار درستی بحث
سدھانا آموفتن - تربیت دادن
سدھا ہو جانور دکھیو "پالتو"
سدھول خوش ترکیب - ہمار
متناسب الاعضا،

س (۲۰)

سُسر ترم - نغمہ تصنیف
سُسر او سخا بم
سُسر سخا زیر
سُسر ملانا نواگر فتن
سُسر تارک - سر فرق (بعنی
"لائک" جمع مغارق)
سُسر اٹھانا طغیان کردن - سرپتاندن

سرزنش سرکوفت - گوشمال۔ تورنے
 سرزنش گزنا سرکوب کردن قزیخ
 سرس سلطان الاشجار
 سربزر مریخ - آباد - سربزر
 سرسراہٹ نش - خش
 سرسری ملاقات دیدن کردن
 سرسوں سرف - خروں الاصغر
 سرسہلانا دست بربر کشیدن۔
 سر سے پاؤں ہم سرایا۔ ازترنا پا

سرکار حکومت - دولت۔
 ایالت۔
 سرکاری رسمی - دولتی
 سرکاری افسر ارباب دولت
 ارباب حکومت چانچنا۔
 سرکاری پورٹ افادہ رسمی
 راپوت دولتی
 سرکاری عمارت آبینہ دولتی
 سرکاری طود پر رہمان
 سرکاری قرضہ استقراض دولتی
 سرکاری قرضہ کے نوٹ
 سنہات استقراض
 سرکاری گزٹ اعلان رسمی

سر - ابتداء
 سرائی لگانا پے بردن - اشیا ساضتن
 سرائے رباط - کاریوان ملئے
 سراہنا ستون
 سرثیفیکیٹ دکھو "سارتیفیکیٹ
 سراون بلکن - سلفتہ

سرخ امر - سرخ
 سرخاب نام
 سرد خاک - یخ بارد
 سردد صدائے دیور
 سرد سیر } سیلاق - سرد سیر
 سردی خلی - بروت
 سردا (موسم) سردا (موسم)
 سردی کاموں زستان - سردا
 سردوں کھانا } چائیدن - سردا خون
 سردی لگ جانا } خلی گرفتن
 سردار میر - بیگ - کلانتر - سردار
 سرداری ریاست - ایالت

سرشت تعلیم حکم معاف
 ادارہ معاف

سُر زنگ نقب
 سر زنگ لگانا نقب ندن خانہ بیدن
 سر زنگوں ہونا دارو نہ شدن
 سرق تا ترد
 سرخانہ بالیں - بالش - وساوہ۔
 سرخی - متکا۔
 سری کلہ۔ قدر سر
 سری پکی ہوئی کلہ جوش

سرکاری ملازمت خدمت دولتی
 سرکاری نوکر ذکر باب
 ارباب اختیار
 سرکاری دکیل مدح علی الحوم
 سرکانا یکسو کردن - انجابرداشت
 سرکلر پروانہ - تذکرہ مجموع
 بخششناہ۔
 سرکش طامنی - باغی
 سرکش چوکش
 سرکشی ترد - طغیان - عدوان
 سرکنہدا پیاسع - لکھ - نے
 سرکر غل - سرکر
 سرکی چوٹی تارک - جعد
 سرکی الاصیق - پتی استانہ

س (ٹ)

سر اسرٹ شپشاٹاپ بیٹھا پب
 سر اہوا تو گرفت - پر عفونت
 سر ان بو - عفونت - تعفن

مڑک راہ (عام) شاہراہ (بڑی)
 بیل - طریق - صراط
 جادہ (بیٹیا)
 مڑک سچنہ ماهشوٹ
 مڑک (بند) کوچ دردندید - کوچ بیستہ
 مڑک (باغ کی) نیوش
 مڑک پر پتھر کھپانا مجریت کردن
 مڑک کا چوک چہار سو - چہار سو

سرگزشتہ تندکہ - تندک (اتک)
 سرگوشی کرنا تو گوشی کردن
 سرمه سکل - سرمہ - توپیا
 سروردانی سکل دان - سکلہ
 سرمہ (سرمی) سکل - سکلی - میل
 سرمہ لگانا سرمکشیدن
 سرمی زنگ سرمگین
 سرnamہ عنوان - سرنامہ

سکیاں بھرنا رنگ کر دن
سکیوں سے دم رکنا
گرید در گلو افتادن
سطح معلومات رکھنے والا
آشیں ہر کاس

سڑک کا موڑ قائم راہ
مڑنا بوئی گرفتن - بوکردن
مڑی مجذب - مارک - دیوانہ -
مجبوطاً لمواں
منرا عقوب - پاداش - بیفر - منرا

س (ف)

سفر ارش کرنا تعریف کی دادن
سفر کا سامان بار دنبہ
سفر گئے خوراک تو شہ
سفر میں ٹھہرنا ایسٹ نہون
اطراف نہون
سفری سکول مدرسہ تجھوہ
سفرہ دستر خوان
سفر و مقعد - جائے غصوص جائے مقام
سفیدی رصاص سفید کاری
سفیدی کرنا سفید کاری کر دن
سفیر قنوں - وصل - سفیر و کیل و لقہ
سقا آپکش - سقد - آپکار

س (س)

ستا ارزش - نازل .
کاسد
ستارے بار بار {
منگارے ایک بار }
گران بعلت انسان بحکمت
ستی قیمت قیمت نازل ارزش بقیت
ستانا خشکی گرفتن
ستیت کاہل ہنبل بکل
ستی تبلی - کامل - سات - گرانجانی -
بطار -

س (ک)

سکت نور - قمانی - طاقت - نیرو

سُست رفتار کم رو
سُست از فارگھری گذر کار
سُسر خُسر پدندن - پر شو
سُسرال خُسر خانہ - بیت الصلہ

سیگار } سیگار - جگاره .
 سکریٹ } سیگار .
 سکریٹ کاپس سیگار
 سکریٹ کاپس قاب سیگار
 قطب سیگار
 سکریٹ پینا سیگار کشیدن
 سگنل اشارات . علامات
 سکھر سلیقہ شمار . بایز

سکونا درهم کشیده شدن
 سکول دیکھو "دره"
 سکنا تو استن . یارستن
 ادھ کر سکتا ہے . ادھی تو اندر کرد
 وہ کر سکا . تو اونت کرد
 سکنڈری سکول مدرسہ نازیہ
 شکھانا خشک کردن . آفتاب داردن
 سکھانا آموختن . تعلیم داردن
 تعلیم کردن . یاد داردن
 سکر ضربہ . سک

س (ال)

سل مرض شش
 سل پھر کی نگ برسانی . نگ صلاح
 سلام صحبت . سلام
 سلام صحیح صحیح تاں بخیر گند
 سلام کرنا سلام داردن . سلام گفتن .
 تعارف کردن

سکنزوہ سکوک
 سکننا سکن شاندن . سکن دن
 سکن :- درهم . دینار (ہوئی سکے)
 لیرہ اترک سک تقریباً ۳۰/۸
 تومان (ایران سک تقریباً ۱۶/)
 قران (ایران سک تقریباً ۵/)
 پول . ایک روپیہ
 پول بیاہ . ایک پیہ

س (گ)

سلامی تو پے شیک
 سلامی دینا نظام داردن . نظامی طعن
 پشنگ داردن
 سلامی کمال . میں بیلہ رسم
 سلامی پھرنا میں نظر کشیدن بیلہ چشم کشیدن

سگا حقیقی
 سگا بھائی برادر حقیقی . برادر عین

سن پروانه طبی - طلب نامه
پروانه اطلاع - اختاری
سمندر بحر - محیط
سمندر بچاگ کف دریا - کهک دریا
سمندری تار مگداب بحری
سموسه سنبده - سبوسق
سینهنا فراموندن - فرام آوردن.
جوع آردی نمودن - گرد کردن.

س (ان)

سن (امر) باش - گوش ده
گوش کن - گوش دار
منا هوا شنیده - گوش خنده
منار زرگر
منانه جانا گوش ندهند شدن
سنبل کار م اسخار. مرگ موش
سنپولیا بچه بار
سنپیر مار افا - مار گیر
سنتری کشکی - قرادل

ستانا چهگکدا فیصل کردن
ستنا فرام آمدن

سلام خانه دیکھو «سلام خانه»
سبکهانا داکردن. حل کردن -
عقده کشودن
سلفی طشت ولگن - چیلاغی
سلوٹ پڑنا آنجوینیدن. ترجییدن
سلوٹ مارنا دیکھو «سلامی دینا»
سلوک رفاقت - طرز - سلوک
سلوک کرنا رفتار نمودن
سلوتوی بیطار - دکتور مخش
سلیپس بزنه - نصاب -
سلیپر کفش سریا - پاشنه خواب
سلیث درج سنگ
سلیث کی پیش قلم جز قلم اسراب

س (م)

شم سبک - سُبَك - شم
سنان گنجیدن
سبخنا حال شدن - فهییدن
دیافتن
سبحانها حال کردن - فهاییدن
سندھی همسک - همر
سندھیانا خرangi - مصاہرات

شُنگین نیزہ تفہج
شُنگین ایک دوسرے کے
سہارے کھرا کرنا
چاٹر زدن
منانا گوش گزار کردن
مننا اسخانہوندن ۔ گوش گرفتن
گوش دادن ۔ شنیدن
شنو (امر) دیکھو "شُن"
سنوارنا آلات سن پیراستن ۔ تداک بتن
سُنہرا مطلا ۔ طلائی ۔ ذہب ۔ ندانعد
سن علیسوی سندھ میلادی
سن ہونا (نا تھیسا) مُور مور کردن
سپھر شنہ ۔ یوم البت

(۹)

سو صد ۔ ماؤ
شوا جمال دوز ۔ تمنہ ۔ مسئلہ
سوار سوارہ ۔ فادر ۔ راک
سوار کے پھی پھی میٹھنا ترک نشستن
سواری ماحله ۔ مرکب نشستنی
سوال گندم جواب چنا
(۱) سوال آزمائی جواب از رسیان
(۲) سوال گندم جواب چینا

شدر قنگ ۔ خوش گل ۔ خوبیست
سندور شنگرف
سند دیکھو "سُنیکیٹ"
سندھ کاری استوانہ
سندیسا پیغام ۔ پیام
سندھا فرہ ۔ تنوند
سندھاس چاہ مبرز ۔ چرچو ۔ کریاس
سنانا (انگلیوں کا) چل چل کردن ۔
مور مور کردن ۔

سننا ہٹ مُرمُر ۔ نیش
سنی خیز ہجان انگیز ۔ ہجان خیز
سنی ماش ۔ گاڑ امپر ۔ کوب
شکھ بُوق ۔ گوش ماهی ۔ منقاف
شکھیا سُم الفار ۔ سم ۔ نہر
شکھار دل ۔ آرائش
شکھار دلان ییف ۔ جیبہ دل
شکھار کرنا دل کردن
شندل سخت دل ۔ ظالم ۔
ددشت مزاج
شُنگہ جصار ۔ حسین
شگ سیمانی بابا غفری
شکر شتین چرخ خیاطی
شکم المیاص ۔ نقطہ اتصال

سُوچ (بکلی کا) دکھ
سُوچ بورڈ دستگاہ اصال
سوچنا انداز کردن فکر کردن
سوچ ہے کھا کے مل ج کوچلی
عصت بی انبیے چادری

سوال سائل۔ نقیر
سوہنگ بازی تقلید۔ تقلید۔
نقل بازی خنده
سوانگ بھڑنا نقل اورون۔
تقلید نوون۔

سود تنزیل۔ بربا۔ سود
سود خوار پول پتھریں دہ۔ سود خوار۔
سودا جنون۔ عذت۔ دیوانگی
سودا خلط سیاہ
سودا (۱) خرید و فروش (۲) قیمت طشنا
(مشنا) (۱) اور خرید و فروش ی کند، نہ مذاہت ہے
(۲) قیمت ریں کتاب طرشد
اس کتاب کا سودا ہو گیا)

سوداگر بازار گان تاجر
سوداگری خرید و فروش۔ بین و شرمنی
سودیشی وطنی
سودیشی کھپڑے منشجات وطنی
سوداوارٹ آب جوش۔ آب بُطْری
سودا لیونیڈ آب لیون

سوت انباع بوت فرہ
سوت (چشم) عین۔ چشم
سوت (دھماکہ) ریسمان۔ ریس۔ ریشتہ
سوت کا گولہ گروک۔ کلاوڈریس
سوتیلا پاپ پدر جماعتی
سوتیلا پیشا نایسر
سوتیلا بھائی نابراہ۔ پدر اندر
آخیافی

سوتیلی اولاد بسرا نہ۔ پیرزادہ
سوتیلی بہن خواہ راندہ
سوتیلی ماں ماں راندہ۔ ناماہدی
سوٹ سیس حافظ۔ جام دادن
سوچانا (باتھ پاٹ کا خواباند
سوچنا آماسیدن۔ آماس کردن
سوچ آماں درم
سوچ غردنگر۔ تدبیر۔ تفکر۔ فکر
اندیشہ۔

سوئر نوک گراز خنزیر
سوئر کی آواز بُغ بُغ

سوئی کا ناکہ

سوئی دینا ۔ خوب نہ اختن۔ بردازدگوں
 سوئی پر چڑھانا ۔ بندار کشیدن.
 سوئی سے ٹھاڑنا ازدا رکشادن
 سوکھنا خوشیدن۔
 سوکھا ٹھک ۔ یابس
 سوکون انباع۔ سوت
 سوگ تعریت۔ عرو۔ ماتم

سونا نر۔ طلا۔ ذہب
 سونا مہنس خضن۔ خوبیدن بخوب فتن.
 سونپنا سپردن۔ تغییر کردن۔
 سوچیل کردن۔

سونٹا کٹک ۔ دلوس
 سونٹھ زنجیل۔ شنگیل
 سونڈ خروم

سونف بادیاں ۔ باوختم
 سونگھنا بوئیدن۔ شیدن
 سونے کامکھ اطاق خواب ۔
 اطاق یُزک ۔

سوئی سوزن
 سوئی گھڑی کی عقرب
 سوئی کا ناکہ چشم سوزن

سُورج ہر۔ آفتاب۔ شمس
 خورشید۔ خور
 سُورج گرہن کسون۔ آفتاب گزنگی
 سُورج مجھی آفتاب پست۔ گل آفتاب
 آفتاب گردان ۔
سُورج سکلنا آناتب سرزدنا۔
 آفتاب بلند شدن

سُوراخ بعدن۔ رخنه
 سُوراخ میں گھٹنا غزیدن
 سوزاک سفلیں ۔ باہر گب
 سوسائٹی ادارہ۔ ہمیت اجتماعی۔
 اجتماع ۔

سوئن لیلا۔ سوئن۔ صدر زبان
 سوچل لاۓ حیات اجتماعی
 سوغات ارمنان۔ سخن۔ عراضہ

سوچر سالدات۔ کشیکپی
 سوچل سرجن سر طبیب ۔ وکتور بلدیہ
 سوچل گارڈ امنیتیہ
 سوچل وار جگ داخل
 سوچل بچھار ہر ہفت۔ ہفت دنہ
سوئی طباب۔ دار مصیب
 تختہ ۔

سیاسی آئندہ دلپمات۔ تبرہ۔ مردیاں
سیاسی انجمن ادارہ سیاسی
ہمیت سیاسی
سیانا نیزک۔ ہوشیار۔ دانا
سیاہ اسود۔ سیاہ
سیاہی نفلت۔ تاریکی
سیاہی (ادشنائی) ملاو۔ مرکب۔ سیاہی
سیاہی چٹ } جاذب۔ آنے بکھ کن
سیاہی جوں }
سیب ٹفان
سیپ (یا اپنی صرف۔ صرف
سیپ (کتابوں دینوں کا) دست
سیپھا بے مزہ۔ تغذیہ
سیپھی شپور۔ صیفر
سیپی بیجانا (ہونٹوں سے)
شانوت زدن۔ پشیدن
سیٹھی بیجانا (جازوں کے)
خوبک زدن
سیخ کباب نہی۔ سفود
سیخ پاہونا چڑا غ پاشدن
سیدھا راست۔ مستقیم
سیپر گلگشت۔ چہل قدمی۔ تفرج
تفرج بگوش۔

سوئی میں دھاگہ ڈالنا
سخ کردن سونن
سوئیاں رشتہ آرد۔ شعیر۔ سایچہ
خلال ما نہہ
سوئیاں توڑتے کی مشین
ماشین رشتہ آرد بُری۔
سوہنن سوہن۔ رمزہ

س (۵)

سہمار برداشت
سہمارا وسیلہ۔ فریغ۔ طفیل
سہماگن مختصر۔ شوہردار
سر درمی اطاق ملاقات
سرمنزلہ مکان خانہ سآشینہ
خانہ س درجہ
سہلانا دست کئی کردن۔ دست مال کردن
سہنا صبک کردن۔ تحمل کردن
سہمیلی رفقة۔ ہمال

س (ی)

سیاست پولیٹیک۔ بیارت

سیہ کنا

سیر کرنا بگوش رفتن گلشت کردن
 سیر چہل قدمی نمودن
 سیر گاہ گردش گاہ
 سیر ہوتا سیر امن سیر شدن
 سیر حی سُلَم نزدیک
 سیر حی (سبع) پل درج دیگر زین
 سیر حی چکووار پل پیچ
 سیر حی پر عڑھنا بر زد بان آمن
 سیر اسراب سرب

سیکرٹری تاکر دبیر ادارہ
 سیکرٹری (پرانی سیہ) امین امور این خلوت
 سیکنڈ ثانیہ دقیقہ
 سیکنڈ اولین بیچ دوم چاپ روئی
 سیکنڈ ہیکنڈ کہنہ جل مشتعل
 بازاری شدہ دست خوردہ

سیکھنا آموختن آموزیدن
 تعلیم گرفتن سبق گرفتن
 سیکھ جاؤ کو ویکھتے جاؤ کو سیکھو سہاتے
 کار بونڈ نیست بخاری

سینٹ دیوان مجلس سنا دارالدین
 سینا دوزیدن دوختن دد گرفتن

سینٹیوریم

۲۱۶

سینا (انڈے) ہال بر جھیکشیدن
 سین منظر چشم انداز
 سینچنا آپ دادن آبیاری کردن
 سینسر میز
 سیند نقب فم
 سینکنا آتش کاری کردن

سینگ شان سروں
 سینگ مارنا شان ندن
 سینگوں کی زلت
 سینگی شان جام شیشہ جام
 شان
 سینگی والا شان کش
 سینگی لکانا احتجام
 سینگوں سے لڑنا کلر زدن

سینا تماشہ تصاویر تحریر
 سینہ صدر سینہ
 سینہ کارروز ذات الصدر
 سینے کی مشین چرخ خاطی
 سینی جمع صینیہ

سینٹیوریم آسائش گاہ دارالمحنت

شال ترہ۔ شال
شام نہ۔ پگاہ۔ عصر بند
شام مغرب کا وقت صحرائے
شامیانہ آفتاب گیر۔ سایہ پوش۔
سائبان۔ سبھنڈل
شان شیون جلال۔ جبروت۔
شوکت۔ اجلال۔

شاہ

شاہ نگھستان پرنس آٹ وینڈ
شاہ ایران شاہ
شاہ چاپان مکادو
شاہ برمون قیصر
شاہ چین خاقان
شاہ روس کناز۔ زار
شاہ مصر خدیو
شاہزادہ عبور نام۔ شاہزادہ
شاہی نشان فرانس کا عقاب فرالر
شاہی نشان ایران کا شیر و خورشید
شاہی دیکھو "سرکاری"
شاۓ گرنا انتشار دادن
شاۓ گرنا شیرخ یافتہ

سیوی نشتن۔ گل مسکین
سیون دوخت
سیونگ سر ٹیکیٹ استقراض دلتی
سنداں استقراض

مش

ش ۱۱

شایاش مرجاہ۔ ہزار پہلو پیاؤ
شایاس دینا دل دادن۔ مرجاً حصہ
شاخ (درخت) نوجہ۔ شانش شانش
شاخ فرع (جج فروع)
شاخ (ایرانی) شبہ
شاوی دیکھو "بیاہ"
شاوی کرنا لڑکے کی
عروس گرفتن۔ زوج گرفتن
تاہل نمودن۔ دست کسی گرفتن
شاوی کرنا لڑکی کی
شوہر دادن۔ تاہل نمودن.
شارٹ ہینڈ خطرہ۔ مختروی
شاطر بیلاج۔ بجلانج۔

شراب پینیا سے کشیدن۔ جاندہ
عرق خوردن۔ مے خندن۔ سے گتا بدن
شرابی یخنہ۔ بادہ خوار۔ باہو ٹھش
قدح خور۔ سبکوش۔ خراباتی۔
شراب کا پیالہ جام۔ قدح شراب
شراب فروش آبکار
شرارت شوغی۔ شدغ چشمی
شرح چندہ بھائے اشتراک۔
بدل اشتراک۔
شرط باندھنا گردنستن
شرکت اشتراک

شرم
چا۔ نجات۔ حار
آدم۔ شرم۔
شرم کرو (امر) یا سکن۔
نجات بکش
شرم کرنا نجات کشیدن۔ یا کردن۔
استنکاف خودن۔ انفعال بردن
شرمسار محبوب۔ شرگیں۔ شرمسار۔
شرمندہ ہونا غرquamab شدن
نجات کشیدن۔ سوتے پاریدن
عوق کردن۔ انفعال بردن۔
شرمگاہ (موک) الہ تعالیٰ علیہ السلام علیہ السلام علیہ السلام

ش (ب۔ ن)

شجون مازا شجون آوردن۔ شجون بردن
شجون ندن
شب گشت گرمه
شبیرہ ہش۔ ہم سکل۔ ہم صوت
شجاع دلیر۔ بطل۔ باسل
شجرہ نسب کڑی نامہ
شخص نفر۔ کس۔ شخص
شخصی حکومت استبدادی۔ استبدادیت
اُوكلاقی

ش (ر)

شراب سے۔ بادہ۔ خریل
صہبا۔ آب سرخ
اُم الحبات
شراب انگوری دختِ رز۔
بنت عنب۔ مے انگوری
شراب جوکی بنیذ۔ آب جو
شراب ضبع کی سور
شراب خانہ میکہ۔ خرابات۔ میخانہ۔

شترنچ کھینا شترنچ باقتن
شترنچ جدین۔ شترنچ گرتون
تخته ندن۔
شفالو ہلو۔ خون
شق ہونا ترک خودن۔ ترکیدن

ش (ک)

شکار صید۔ پنیر۔ دست خوش۔
شکار
شکار بند فراں
شکارگاہ مرصاد۔ قورغہ۔ شکارگاہ
صیدگاہ۔
شکاری صیاد۔ پنیریان
شکاری گتائے تله
شکرا۔ شکرہ پیقو۔ پیغہ۔
عقارب۔ باز۔
شکر بخی شکر آب
شکر قندی آسٹے شیروں
شکر کرم کردہ۔ کردیہ
شکردار جوہ۔ اریز
شکریہ سپاس۔ شکریہ
امتنان۔

شرمگاہ (دورت کی) اندام۔ عورت
شمگاہ دُبُر۔ کون۔ مقعد
جائے مخصوص۔ جائے مقاد
شرمیلا دمکیوہ شرمسار۔

شروع

ابتداء۔ بدء۔ آغاز
شروع کرنا بنادردن۔ بنگذاشت
آغاز کردن۔

شروع کرنا (کام) دست پکارشدن
آغاز کار کردن
شری شون۔ شون حشم۔
بازی گوش
شری عورت ناقل۔ پیارہ
مشرکہ ذیل۔ ہیم۔
شرک (جمع شکار)

ش (ش۔ ق)

شست طلب۔ زہگیر
شست باندھنا نشانہ کردن
شت گرفتن
شش و پنج میں پڑنا
پس دپیش کردن

شلوار زیر جامه - تنباک بـشلوار
شلوکه آعم
شمایرات آمار - اعداد و شمار
شمایرات کاماهـر آمارشناس
شناـسائی معرفی - آگاهی
شناـسا آگاه - دانـتـحال

ش ۱۹)

شوره خودش - غرقا - غزیه
شوروغل کواژه - سیا ہوئی
شوروغل کـرـنـا دادـزـدن - فـرـیـادـبـرـآورـدن
شیون کـرـدن .
شورکـرـنـا خـرـدـشـیدـن بـغـرـیـوـکـرـدن
شوروـشـرـ ہـنـگـامـه - ہـرـجـمـرـجـ
شورـبـه سـوـپـ - شـوـبـه - آـشـ
شوره زـارـ کـوـیرـ - شـورـهـ زـارـ
شوره پـشتـ باـغـی - خـودـسـرـ
شـوقـ خـواـهـشـ اـشـیـاقـ - دـلـگـرـی
شـوقـ دـلـانـا تـشـیـقـ کـرـدن
شـومـ بدـبـختـ نـگـولـ بـختـ - دـاـثـ طـالـعـ
سـیـزـیـبـ -
شـوـهـرـ شـرـیـ - خـاـفـدـ - نـدـجـ -

شـکـرـیـهـ اـدـاـکـرـنـا سـپـاـسـارـیـ کـرـدن
تـشـکـرـمـوـدن - اـمـتـنـانـ بـجاـآـورـدن
منـتـ بـرـداـشـتن
شـکـرـیـهـ جـنـابـ ! مـتـشـکـرـمـ !
لـطـفـ شـماـزـیـادـ !
شـکـستـ هـزـیـتـ - شـکـستـ
شـکـستـ دـینـا زـیرـزـدن - هـزـیـتـ دـونـ
ازـبـاـ درـآـورـدن
شـکـستـ کـھـاـنـا دـسـکـستـ خـورـدن -
زـیرـآـمدـ .

شـکـلـ صـحـدـتـ - پـہـرـوـ - خـدـوـخـالـ
شـکـلـ بـوـنـاـ کـرـتـوـتـ کـاـفـرـاـنـ
شـیـخـ زـیـرـتـ دـیـوـمـوـتـ
شـکـنـ کـرـجـ . آـشـنـگـ
شـکـنـ پـڑـنـا بـخـوـغـیـدـنـ - تـرـجـیـدـنـ
شـکـنـجـ دـھـقـ

ش ۱۹ - ن)

شـگـونـ قـالـ
شـگـونـ بـرـا قـالـ بـ - طـیـوـ
شـگـونـ لـینـا قـالـ گـرفـتـنـ
شـبـمـ لـبـوـ - لـبـوتـلـانـ - لـیـلـاـبـوـ

ش (ای)

شخنی لاف - شاه اندازی - پرچاگنی
 شخنی مارنا لاف زدن - شاه اندازی کردن
 شان فروختن
 شیر اسد - غیم - شیر
 شیری جاست - دیری - هست
 شیره چکیده
 شیر خوار بچه در شیر - صبی - شیر خوار
 شیرازه ہاندھنا ترتیب دادن -
 شیرازه ساختن - شیرازه کردن
 شیشه زجاج - آبگینه
 شیشه گره زجاج
 شیشه منز و چخنه کا دکھو "آئندہ"
 شیشه دکھانا مزاج کردن
 شیشه کردن

ششم سام بششم
 شیشی دکھو "بوتل"

شوہارن پاشندکش

ش (۵)

شہتیر فرب
 شہد عسل - آنگین - شهد
 شہد کی مکھی مگ عسل
 شہد کا چھٹہ لاذ عسل - کندہ - گندہ دیش
 شہر بلد - بلدہ - مدینہ
 شہر بلدر کرنا اخراج از شہر کردن
 نفی بلد کردن
 شہر بناه بارو - فیصل - بارہ -
 حصار - شہربند -
 شہرت } شہو - صیت - آوانہ
 شہر } اشتہار - معنی -
 شہرت پاتا آواز گشتن - اشتہار یافت
 شہریت مزیت
 شہزادی شاہدخت
 شہ نور پیلور - یل
 شہسوار سوار کار - شہسوار
 شہنشاہ لپسر - امپراطور
 شہنشاہ کی ملکہ امپراطیس
 شہنائی نیفر - نساط - شاہ نان

صبح کی نماز نماز فخر۔ نماز صبح
 صبح کا کھانا نہار۔ ناہار۔ ناشتہ
 صبح کا ذبب صبح کور۔ بیسے کا ذبب
 صبح و شام شام و پگاہ
 صبح و شام کرنا لیت و سل کردن
 تاخیر نہون۔

صبر کرنا شبکیدن۔ قاعات کردن
 صبر کا چل ملیٹھا صبر بر شیریں دارہ

ص (ح)

صحن پشکاہ خانہ۔ حیاط۔ صحن
 میانگی۔ میدانچ سرا۔
 صحبت (۱) مجلس۔ نشست
 (۲) ہم ٹلبی۔ ہم کلامی
 صحبت راست آنما صحبت در گیرشدن
 صحبت در گرفتن
 صحبت کرنا بمحابت کردن
 جھنٹ شدن
 صحرا بیلان۔ رشت۔ صحرا
 صحرا نشین چادر نشین۔ سوراندہ
 صدا (۱) آواز۔ ندا
 (۲) گدی گری۔ ندلے گدی گر۔

ص

ص (ا)

صاحب محل۔ سخت سر۔ صابر
 صاحب (۱) آقا۔ دل نعمت
 (۲) مکمل عزت و تحرام کہ بعد امام ائمہ فی کند
 صاحب سلامت کرنا سلامی شدن
 سلام دادن۔

صاحب سلامت ہو نما تعارف بین
 باہم تعاون داشتن

صف پاک۔ بے دان
 پاکیزہ۔

صف کرنا (بال) سُتردن
 صاف کرنا (برتن و غیرہ) نہون۔ پالوں
 صاف کرنا (تحیری) پاک نویں۔

صفانی پالوں۔ دست مال۔

ص (ب)

طبع بامداد۔ بحر۔ پگاہ۔ فخر

ص (ف)

- صف (فعح کی) تیب۔ بدیف۔ صاف۔
- صف (چان) حسیر۔ فرش۔
- صف آرائی } تیب بتن۔
- صف باندھنا } مقابل شدن
- صفائی (۱) تردستی۔ نیورکی
- (۲) پاکی۔ پاگزیگی

ص (ل-ن)

- صلح آشتی۔ آزم۔ مدارا۔
- صلح صفائی کرنا معاافقت کردن۔
- از عدالت بریدن تدرن۔ یک تن شدن۔
- صلیب چلپا۔ خاچ۔ صلیب۔
- صلیب پر چڑھانا دیکھو "سوی دینا"

- صندوق جبہ۔ مادردان۔
- صندوق باچ کا جبڑہ ساز
- صندل لگانا صندل مالیدن۔

صد لئے بازگشت بن ایں

صدائے بازگشت

تریس۔ میر غلبس۔

صدر

صدر و فقر مرکز نگوی۔ ادارہ مرکزی

صدر مقام محل مرکزی

صدری جلدہ۔ فتوحی۔ نیم تنه

صدقہ ہبنا قبان شدن۔ یتصدقی شدن

صدقہ جانا بلاصین شدن۔ بلگردان شدن

صدقہ رفتہ۔

صدھہ (۱) تکان (۲) رنج غم

صدی صدال

ص (ر)

صرایح مینا۔ گراہ۔ شیشہ۔

سائیکن (شراب کی)

صرف زرشناس۔ زنگر

صرف خاش بوس

صرفہ بازار زگمان

صرف صعن۔ تہنا۔ نقطہ

صرف کرنا خرچ کردن۔ بہتھال آئین

ضيبيط کرنا خودداری نمودن

آشک فرد خود را

ضيبيط کرنا اکتاب و دليق منفع قرار دادن
نهی کردن.

ضيبيط کرنا (املاک) بحقیقت دادت محب کردن

ضخامت کلخت - جم. ضخامت

ضدی لج باز. ضدی. لجوع

ض (۱۰)

ضرب (۱) صدره

(۲) اصطلاح در علم حساب

ضرب شدید صدرستگین صدره هنگف

ضرر نقصان. زیان.

ضرورت حاجت. احتیاج
نگذیر.

ضروریات احتیاجات. لوازمات.

لازم. بایتحاج

ضروریات زندگی او اوضاع زندگ

ضرورت مند مستند

ضروري لازمه. لازم. لابه نگذير باج

ضروري حتمه جزو اهم. پایه همراه

جزوه هنگف.

ص (۹)

صوبه ولایت. ایاله. استان

صوبائی ایالتی (جمع ولایات) استان

صومبیدار وال

صورت پژوه. رو

صورت بگزنا اوضاع مشوش شدن

صوف یقه. لیغدادات. پریز.

صوف.

صوفه نیم تخت. نیم کت

صیقل گر ردشون گر. صیقل گر.

ض

ضامن کفیل مضمون. ضامن

ضامن هونا در میان بودن.

ضمانت دینا } مضمون شدن.

ضلع هونا برینخ نزدشتن. بهدر فتن

ضیار.

(۱۱۰)

طرز معش - انداز. طور

طرز.

طرز تحریر سبک انشا و طرز تحریر

طرز حکومت انداز حکمرانی

کاشتی توشن

طرف ست. جانب. سمل

طرفداری عصبیت. تعصّب.

جانبداری.

طرفدار متّعّب. جنبه گیر. جانب دار

طرف داری کرنا روئے دیدن.

طرف دیدن. جنبه داری کردن

طريقہ خواز. طرز. شعار. طرقیہ.

طور. (جتنی اطوار)

طريقہ سے چلنا کافایت شعرا و زیدین

طرو ریشتار. طودتار. طرو

طشت طبق کلان

طشتی نعلکی. نابکی

طعن طن بثینٹ - شماتت.

طرز.

ضورت نہیں (NO VACANCY)

لازم نیست

ضیمہ آویزہ

ضیما نور. دوشنی

ضیافت مہان. دھرت. ضیافت

ضیافت عام شود. شلان.

ط

طاقة ور توانا. ورد آور. تموز مند.

صاحب بنیة

طالب علم محصل. (جتنی محصلین)

طالب علم جتنی طلاب. طلباء.

طالبان علم دانشجو. دانش آموز

طبع کرنا چاپ ندن. انتشار دادن

طبع ہونا چاپ شدن. انتشار افتن

طبعت مزاج. بیع

طبعہ دبیک. طبیورہ

ٹوٹے کی طرح رٹنا
مفہوم نافہیدہ درد کردن
طوق گرون بند۔ عل
ٹوپیلہ کی سزا بند کے سر
بلاسے ٹوپیلہ برس میون۔
طویل دراز۔ بلند

ٹیار ”دیھوتیار“
ٹیش خنگی۔ جوش بیض غصب۔ قبر
ٹیش میں آنا از پادر فتن
ٹے کرنا فیصلہ نہ رون۔ یکجہت گشتن
ٹے کرنا اکایہ دغیرو۔ کرایہ را در فتن

ٹ

ظاہر۔ بدیہی۔ بدوز۔ بیرون
ظاہر بات کوچھ لاما طبل دزیر گلیم کردن
ظاہر بات کوچھ لاما طبل دزیر گلیم زدن
ظاہر پست طرف نما۔ ظاہر پست
ظاہر واری سوا کاری۔ رُخ گوئی۔
ظاہر پستی۔ تشریع (انسی)

طعن مارنا شمات کردن تیر انگنہن
گوش و نای زدن
طفیلی مفت خود۔ پشتام
ہمان خانہ۔ طفیلی

طلاق دینا پائے کشادن
طلاق داردن
طلاق ہ طایع۔ ہراول۔ طلاق
طلب خواہش۔ طلب۔ اشتیاق۔
طلب کرنا طلبین۔ طلب کردن۔
پئے کے فرستان
طلبگار خواستار

ٹماچہ تو گوشی۔ ٹکڑہ
ٹماچہ تنفس پر
ٹھیک آز۔ عرس۔ ہوس
ٹنز کیفتگو گوش و نای زدن

ٹوٹی بُلتا بُل کی خواندن
(ٹھا دیں نہذ ما ٹبلش می خواند
آجھل اس کا ٹوٹی بُل رملے)
ٹوٹے کو پڑھایا مکھ جیوان ہی رہا
خریمنی گر بکر بعد چوں یا یہ ہنوز غربا شد

عاشق ہونا

عاجز سمجھنا	بُئہ گرفتن.
بچھزے نہ شروع	
عاجز کرنا	پیل افگندن
	ہزیت دادن
عاجز ہونا	بستوہ آمدن۔ بکل آمن
	فرماندن۔ درماندن۔
سپر افگندن	مُود و رشید ہون
عاجزی	درماندگ۔ فروتنی۔ مجرم۔
عاجزی کرنا	کلاہ نہادن۔ نیاز کردن
	گردن نہادن۔ مجرم۔ آوردن
عادت	خصلت۔ یینست فطرت خو۔
عادی	خوگر۔ مقاد۔
عارضی	آنی۔ ہنگامی۔ وقتی۔ ناپائدار موقتہ۔ موقعی۔
عارضی طور پر	موقتا۔
عارضی قیام	اقامتِ موقعی
عاشق	پاسزد۔ دل باختہ۔ دل موزخ
	خواستگار۔ شیفڑ۔ مفتون۔
عاشق وار	جان سوختہ۔
عاشق ہونا	دل باخت جان باختی۔
	پاسوگر دیدن۔ دل گرم کردن۔ چشم کرن کون

ظاہر کرنا	وانودن۔ از رُخ پر کہ شون
	بروزدادن۔ آفتابی کردن۔
ظاہر کرنا	راز راز بصرخا نہادن
	پرده بُرگرفتن
ظاہر ہونا	گل شدن۔ رُخ دادن
	چشم شدن۔ آفتاب شدن۔
	برآب برآمدن
ظالم	استبدادی جائز۔
	جورنا۔ ظالم۔
ظالمانہ طور سے	جاہزاد۔ استبد۔
	از بجر۔
ظلم	ببریت۔ استبداد۔ ستم جور۔ اجاف۔
	ظلم کرنا جور راندن۔ جناہ کردن۔
	ستم کردن۔
ظهور	بروز۔ ظہار۔ ظہور

ع

ع (۱)

عاجز

(۱) پابل فروتن۔ خود سکن
و (۲) در نامہ۔ فنا نامہ۔

عدالت پاہل کرنے مکمل استیان۔

مکمل رافر

عدالت دیوانی حکمۃ الحقوق

عدالت فوجداری مکمل جزا

عدل دیکھو «عدالت»

عدو عدو نہ - نبر - نمرو

عدو چھلوں کرنے داد

عدو سکر کرنے بنگ - موڑی

عدو میوشی کرنے سر

عدو کاغذ وغیرہ دست

عذر معارض - معدرت

عذر کرنا پوزش نہون - عذر غائب

ع (ل)

علوی عرب - بربان - اعزاب

عرصہ گاہ - میں - مد

عرصہ دراز دیباز - مدت دراز

عزت ناموس - ہرفہ عزت -

حُرمت - احترام -

عزت کرنا آخر گذشت - حرمت داشتن

عاقبت انسام - خاتم - اختتم

عاقبت اندریش بن کار دیده -

مال اندریش - عاقبت بین

عالم آثار قدیمہ کہنہ پڑدہ -

عام حالات حوالہ عادی

عبارت بندگ - پرستش عبادت -

عبارات خانہ معبد - عبادت گاہ -

عبارت عبارہ

ع (ج)

جمارت خانہ } نواگاہ - مونہ بوز خانہ -

عجائب گھر } نادرگاہ - متحف -

دارالاثار - دارالحفف -

عجیب نادر - بزرگ - عجیب - عجیب -

عججوبہ نادرہ روزگار

ع (د) .

عدالت نصفت - عدل -

انصاف - داد -

عدالت کاگڑہ دیوانہ رافر - هریہ دیوان

عُطیٰبہ وجہ اعانتہ
عطار (۱) دوافردوش
(۲) عطار۔

ع (ق)

عقل دانش - فہم - بینش
فرد - درایت - ادراک
عقلمند صاحب فرد - فرد مند.
صاحب بینش -
عقل کا اندازہ نافہم - بیندازش.
بیگانہ از خود
عقل کا اندازہ گاہنہ کا پورا
دیوانہ بکار خوشیں ہو رو شیمار

ع (ل)

علراج درمان - دارو - معالجہ
علراج کوڈھونڈے مرتبا
از بہر دعا نیا فین۔
از بہر تو تیا ہم زماندن
علیمودہ جدا - تہہ -
منفرد -

عُزیز و اقارب اعزہ - اقربا -
خوشیان - نزدیکان

ع (ش)

عُشر دہ - عُشر
عشق دل گرمی - دل سردی - حب
محبت - مشق -
عشق پچھیہ عشق - بلا ب - عشق پیچے
عشق و عاشقی ساشتا

ع (ص)

عصر زمان
عصر جمع عصور - اعصار
عصرانہ شام - عصرانہ
عجمت دری بے حدست کردن
دست بر تحریک کسی داں

ع (ط)

عطردان معطرہ
عطر لگانا عطر بالین

عند معلوم کرنا دست توئی کی بُردن
عقریب حاقریب . مستقبل قریب

ع (۹)

عورت زن . ضعیفہ
سورت (بیوی) زوج . زوچ . بہرو
هم خواب .
عورت اشریہ اپنیاہ ناقہ
عوضی منصب عاریتی
عوض معاوضہ . تمام مقام . عوض
پاداش .
عرضان حق الخدت

ع (۱۵)

عہد بیان . قول . وعدہ
معاہدہ .
عہد کرنا عہد برتان . قول دادن
وعدہ دادن
عہد لینا خط گرفتن . وعدہ گرفتن
عہد پورا کرنا ایفائے وعدہ کردن .
انجائز کردن .

علیحدہ ہونا رسا شدن . یکسو شدن
کنارہ گرفتن
علیحدہ ہونا فوکری سے
برطرف شدن . توفیق شدن .
علی اصبع دم مسمی . پگاہ

ع (۱۳)

عمری ہودج . جوین
عامہ دستار . عامہ
عملہ شکر . خوب . قشگ
خوش نا .
سن . سن و سال . بُر

عمر تیر کرنا بسر بُردن
عمر قیدی صبیں دادام
عمل کرنا دستور گرفتن . کار بند شدن
عمل میں لانا صورت دادن
عملی قدم اقلام ستمول

ع (۱۱)

عنان بیام . عنان جلکش
عنایہ مقصود مقصد بنتر .

غ

غ (۱)

غارت کرنا چاپیدن . غارت کردن
غازہ آلغونہ
غافل ناشی . بے خبر
غالب زبردست . مستول . غالب
غالب ہونا کلاہ باندн . غالب آمدن
غالبچہ قائل . زیلوچ

غ (۲)

غبارہ بالدن . ہارب . آسان پیتا
غلن اخلاقیں
غفرعنوں کی آواز غبغبو
غٹ غٹ کرنا جڑو . قرت قرت
غٹ غٹ پینا یک بارگل نوشیدن

غدر ہنگامہ . ہاتھی گرمی . بغاوت
غدر پڑنا اخلاقیں رونا گردیدن
حدود مکملہ

عہد سے پھر جانا دیکھو ”زبان پھر لینا“
عہدہ مأموریت . منصب
عہدہ دار صاحب منصب صاحب شان
ارباب دولت .

عہدہ داری لینا مگر دون گرفتن . ذمہ گرفتن

ع (ی)

عیاش آرام پسند . بدکار
عیاشی دل کاری . عیاشی .
بدکاری .
عیب بدی . خرابی عیب
عیب جو بگو . آہو گیر . عیب جوں .
عیب جو .

عیب جوئی کرنا در پوستیں افراiden
عیب جوشن
عیب ظاہر کرنا ران کشادن
عید یونچے طرو مشتے کے بعد از جنگ آید
برکل خود بایزد
عینک منظرہ . چمک

غش آنا } از جال رفتan.
غش کھانا } غشی نہوں - از ہوش افاذان
غش کردن .
غشی بہوش - مہوش

غضہ غیض - خشم - غضب
غضہ غصہ -
غضہ برداشت کرنا خشم فرد بردن
سرد شدن غصہ - خشم فرد خوردن
غضہ سے مر جانا خصم مرگی شکن .
غضہ میں آنا از جا در رفتan .
متغیر شکن - ناخوش گردیدن خشم گرفتن
بخدمت آمن - بغیض درآمدن -
غضہ پیش دکھو "غضہ برداشت کنا"
غضہ کھانا دکھو "غضہ میں آنا"

غ (ل)

غل شور - غونفا - ہنگامہ
غل عپاڑہ شور و شتب -
شور و غونفا -
غلاف (مکیہ کا) جلد متکا
غلام بندہ عبد - پورنہ - بردہ .

غ (م)

غرضمند باولہ ہوتا ہے
صاحب الغرض یعنون
ظریف کرنا خرخ نہوں
غزغہ دہن ضوبہ - تغزغہ - غزغہ
غور خود نہانی - خود پسندی - تکبر .
غور کرنا مغور یوں - خود نہانی کردن .
غور کا سریچا تکبر و ازیل را خاکار کرد
غريب مغلکس - قلاش - بلکل دست .
غريب خانہ (۱) بندہ منزل
(۲) مسافر خانہ - کاروان سراۓ
غريب ہونا کوچہ افاذان

غ (س)

غسل خانہ مُعہدوں بیصل
غسل فینے والا عتال - مژہ شو
غسل کرنا جان شستن -
غسل نہوں -
حام گر رفتan -

غمگین دل نگ - ناخوش - دل خور
غمگین ہونا دل خور بودن - دلگیر شدن.

غ (و)

غور وقت - تم ببر -
تفرکر -
غور کرنا وقت نہون - جزو کردن -
غور سے دیکھنا ۱) کنہکاری کردن -
نظر امہان کردن
غور گرگیتیں ۲)

غوط زدن آب باز جزو غور - غواص
غوط ماننا غوط خوردن - غواصی کردن
غوغما دکھیو غل -
غول گرده - انبوہ - جوق -
غول کے غول جوں درجق - انبوہ کیش -

غ (ی)

غیبت کرنا پشت سر عرف نہون
غیبت کرنے والا نام غیبت گو -

غیر اینہی - دیگر -

غلامی بندگ - بسیدت -

غلیہ استیلا - تسلط

غلط نادرست - غلط

غلطی اشتباہ بخطا - غلط

غلطی کرنا غلط کردن - راه خطا پیوں دن -

غلطی نکالنا خوردہ گرفتن

غلطی سے نادانست - اشتباہ

غلطی شایبت ہونا پوتھ نہوں

غلط فواہ ارجیف

غطہ فہمی ہوتا اشتباہ داشتن

غلہ حبوب - اجناس

غلہ اڑانا آب شین کردن

غلہ کاٹنا درود کردن - مدرس کردن

غلہ بینقة - غلوب - کروہ

غیلیلہ زالوک - بُهہو کان

غیل کان کوہہ - جلاہق -

غ (م)

غم ام - رنج - اندہہ - م (جمع ہموم)

غم کھانا خدر کردن -

ناخوش گردین

فالودہ پالودہ - پالوڈج -
 فالودہ والا پالودہ پیز - پالودہ فردش -
 فالودہ بند -
فانوس جار - چل جاق - مرذگی
 لار آویزدار
فانوس خیالی فانوس گردن

فائدہ صرف - نفع - منفعت - سود -
فائدہ اٹھانا صرف بُردن - برگرفتن
 طرف بستن - آب غرعن
 فائدہ مند سومند - نفع عجش
 فائز شک تیر -
 فائز کرنا تیر خالی کردن - تنفس خال کون
 شیک کردن
 فائز خالی کرنا تیر بہوا اندھتن
 فائز اڑتے جانور پر کرتا توئے تہندن
 تیر تاریکی اندھتن - رئے ہوا زدن

فائز بر گیڈہ سلبنہ - طلم - طولنہ -
 آفے اطفائیہ - آتش فشان -
 فائز بر گیڈری تبری - طلوں نہ چی
فاٹھن پن قلم خود کار
 قلم خود زیس

غیر جانبدار غیر حارب - بے طرف
 غیر ملکی عیز و طنی - غایب
غیر ملکی زبان زبان خارجہ
 لغت خارجہ
غیر مناسب ناآخت

ف

(۱)

فاحش سلیط - لوند - کشو
 فاختہ صلصل - فاختہ - قری
 فاختہ کی آواز کوکو
 فارغ بے کار - فاسخ البال
 فارغ خطی برآہ - خط پاک -
 طلاق نامہ -
فارلن مفسر وزیر خارجہ

فال شگون - فال
 فال لینا } تفاوں - فال گرفتن -
 فال نکانا } فال جستن میگوہ گرفتن
 فال دیکھنا شان دیدن -

فراں فران
فرد کانگریز - قائد
فرست آنا اول بین
فرست آنے والا ہرمان
فرست گرید } نبوائل ہرچیل
فرست دویش } درج اقل .
فرش بساط - فرش - حسیر
فرشته ملک - سروش . فرشته
فرصت محل . فرصت - موقع .

فرض واجب - لازم (جمع لازم)
وظیفہ
فرض پورا کرنا از جمہہ برآمدن
فرض کرنا گرفتن (شلا گیر کر کو او پہنیت
فرض کر کر کو دہ بوم نہیں)
فرمانبردار اطاعت گزار - فرمانبردار
میخ - منقاد .
فرمانبرداری کرنا اطاعت نہون .
برناخان ایستان

فرعنخ کٹ برش فرانسوی
فرنجچر اثاث الہیت - احتیاط زندگی
فرنگی بنے والا مستقرگ

ف (ا ت)

فتراک شکار بند - فتراک
فتنه آشوب - اختلال - ہرچ مرع
فوتوحی صدیق - صدیریہ

ف (ا ث)

فافٹ بزودی - مستعدا
فٹ استول کرسی زیر پا
فٹ بال گوئے پا - تپ
فٹ بال کھلنا تپ بازی
فٹ پاتھ مردانہ
فٹ نوٹ پاخو . ذیل . عاشیز نریں
فلٹ گاری کا سکر سریا
درشکم ندو دار

ف (ا ر)

فراش بساط انگنی
فتراک کوٹ کمر میں
فرامین ناشرت - فرائین

فریم پیکره . چارچوب
فری میسون فراموش خانه

ف (س-ص)

فاد احتلال . آشوب . فتنه
فادی فتنه انگلیز . فتنه سامان

فصاد گزن . فصاد خدکش
فصل (۱) نداعت (۲) حوم
فصل خریف نداعت خلاق
فصل زیست زراعتی سیلاق
فصیل باره . شهرنشاه . فصیل .
سور . دیوار شهر . بانو

ف (ض)

فضا جو . ہوا . غلا .
فضا .
فضول نامربوط . نغو . مہل .
یاده
فضول بکنا لافندن .
لافقیدن .

فرنگی جیسا فرنگی ماب . فرنگی نا
فردی فردی

فریاد داد . فریاد . استغاثة

فریادرسی دادخواہی . فریادرسی .

فریاد کرنا دادخواستن . دادن دن
فریاد برآوردن

فریاد کوئتنا بفریاد رسین -

استغاثہ شنودن جریح کردن

فریادی دادخواه . فریاد زن .

مستغثت . داد طلب

فریب خدیعه . گول . دغا
گک و گک

فریب دینا گھنندن . دیجال کردن

گول زدن . چپ دادن . بازنی دن

فریب دادن . گودست زدن

فریب کھانا نہ دست شدن .

فریب خوردن . کدم خوردن .

خم کسی خوردن .

فریبی کولی . نہ دست زن . فریب کار

فضول فرجی

۲۳۷

فوج کارڈ میانی حضرت

فوارہ دپر دین کو پانی بینے کا آپ پاش

فضول خرچ مُرف - دل خرچ
پول صرف زیادہ خرچ کن.

فضول خروجی اسراف

ف (اط ان)

فطرت سرشت - خلقت
جلت فطرت - طینت
فطرتی آدمی شریعہ شوخ - فتنہ نگیر

فکر (۱) غور - تدبیر - نظر

(۲) اندیشه - خیال

نمایکرنا گوش خاییدن اندیشمندن

فلائین صوف

فلکٹ کیب کلاہ مندی

فلم (۱) تماشہ (۲) جمعہ تصاویر

فناش مایہ - مایات

فناں منظر دزیر مایہ

ف (و)

فوکرہ ہزارہ - بنیع آب

فوج بیگاری قشوں چریک
فوج پیادہ پیادہ نظامی
فوج زائد بدیف
فوج محافظ ساخلو.

فوج کا اگلا حصہ مقدار - ہر اول
فوج کا پچھلا حصہ عقب
فوج کا بایاں حصہ یمنہ
فوج کا دایاں حصہ میرو
فوج کا درمیانی حصہ قلب

فوجی آنی۔ عاجل
فون دکھو۔ "شیغونہ۔"
فونٹن پین۔ قلم خودزیں۔ قلم مداد۔
قلم خودکار
فوتوگراف آرٹ حفظ صوت
آلہ جس سوت

ف (۵)

فہرست قائم۔ لاگہ۔ سیاہہ
فرس۔ فرست۔
فہائش تاریب۔ تبیہ۔ انتباہ۔
فہائش کرنا تاریب لادن۔ انتباہ نمودن۔

ف (ی)

فیلم بافت۔ پہنچ۔ بیاق۔
فینٹس سونے کا یہاں طلا
فیر دیکھو فائز۔
فیس وکیل کی حق انفس
حق الکلام
فیس حکم دا کرکی حق القلم

فوج کا قطار باندھنا یہ بتن
نظام بتن
فوج کا ز لڑنے والا حصہ
اجزاء اردو۔ سیاسی لکھر
فوج کا جنیل سرتیب جزاں۔ ترزاں

فوجی نظامی۔ پیادہ۔ شکری
فوجی آمیق لکھ نظامی
فوجی ستر را محل نظامانہ
فوجی ڈبل مشق نظام۔ تمریزیت مکری
فوجی سلام کرنا احترام نظامی۔
پیشہ ندن۔ نظامی دادن پیشہ ندن
فوجی عدالت مجلس نظامیہ
عدالت نظامیہ

فوجی سکرک مشرف
فوجی مارس اتوایہ
فوجی غنکر ادارہ نظامی
فوجی دردی رخت نظامی۔
لہاسیں ری
فوجداری مقدمہ مرافقہ جنابی
فورڈ فی الغور۔ دم نقد۔ چاندقت
در حال۔ یک بارہ

فی الفور فوراً۔ مستعجلًا
بزودی ہرچہ تماصر

ق

ق (۱)

قابل دائی۔ شائستہ۔ باب
شکل ایں کلم باب شمائیت، یہ کلم تہارے قابل ہیں
باب دست : ہاتھ کے قابل
باب دندان : چنانے کے قابل
قابل علاج حاصل شدن۔ جبراں پذیر
قابل رسائی آسان گیر
قابلیت سرو شت۔ لیاقت۔
استحقاق۔

قابل طاقت۔ غلبہ۔ دسترس
سلط۔

قابل پام دست یا فتن۔ دسترس داشتن
قابل میں رکھنا دست کسی زیر نگذاشتن
قابل میں آنا گیر آمدن۔ دست کسی پنڈشدن
فاصد برمید۔ کیس۔
پیامبر۔

فیس محرکی حق القلم
فیس نجر لانے کی مرثہ۔ حق القلم
فیس سرکاری رسوم عدالتی
فیس بھرنا حق ادا نمودن
فیشن (۱) طرز۔ احتراز۔ روشن
فیشن (۲) طرز جدید۔ طرز فرنگ
فیشن ایبل صاحب طرز جدید
فرنگی ماب
فیصلہ خاکہ۔ فیصلہ۔ تضاد۔

فیصلہ کرنا خاکہ نمودن۔
فیصل کردن۔

فیصلہ کرن جنگ
جنگ بر دو باخت کردن
فیصلہ کر سکتا خیال یا جایے نہ شدن
بر تجھہ نہ رسیدن۔

فیکٹری فابریک۔ دستگاہ۔ کارگاہ
فیصل خاندان۔ عاملہ۔ خانوارہ
فیصلی دا کڑھ دکتور دا مئی۔ حکیم خانوارہ
فیلہ رعن۔ خروس بوقامون
مکیان بوقامون۔ فیلہ رعن۔

فی البدیہیہ ارجمنا۔ فی البدیہیہ۔
اقتراحہ۔

قیضه دست. میغض
قیضه کنا تصاحب نمودن.
بدست آوردن.
قبول سمجاب. قبول. پذیرانی
قبول کنا رضادادن. پذیرنفت
تن دردادن. اجابت دادن.

قلعه خون همدی
قلعه عام کشتار
قلع کنا کشتن. نزیر تین کردن

ق (۱۵)

قد قامت. قد. بالانی
قد چوپنا پست قامت. کوتاه قدر
قد بڑا طولی. درازقد
قد زانپنا قد گرفتن
قدر وقت. قدر. احتمام.
قدرت مکیو. قاید
قدرت پانا اقتدار یافتن. نور یافتن
تسلط گرفتن. دست یافتن
قد غعن تاکید. قد جن.
قدم گام. خطوه (بعض خطوات)
قدم جانا پائے افسردن.

قافله کاروان. قافله
قافله کارہیر چادر. دلیل راه
قافله کاسروار میر کاروان. سالار قافله
قاد لاغز. نیف. نزار
قالیچه قال. قالیچه

قانون ضابط. دستور آئین

قانون عدالتی آئین دولتی
قانون چیگیزی توره. باس
قانون روکی زکون
قانون ساز معنی. قانون ساز
قانون کامیونه آئین نام
قائم بر جا. پا بر جا. قائم
قائم مقام نائب. جاستاده.
قائم مقام نائب جناب.

ق (ب-ت)

قبر گور. تربت. مزار. قبر
قرستان گورستان. مدفن. گورخان
شهرخوشان.
قبض خشکی. قبض.

قرعہ یا نصیب۔ قرعہ
قرعہ دالنا قرعہ زدن۔ قرعہ انداختن
قرتی مصادرۃ احوال
قریب نزد۔ نزدیک۔ پیش۔ دم

ق (س)

قطنهنیہ استبول۔ استہول

قسم نوع۔ جور۔ بخوبی۔ قسم

قسم سوگند۔ حلف۔ بیان۔ قسم
قسم دینا قسم دادن۔ حلف دادن۔
حلف گرفتن۔

قسم کھانا سوگند یاد کردن
سوگند خوردن

قسم کے الفاظ بخدا۔ واللہ۔ باللہ
”ب“ کسی اسم کے ساتھ مثلاً بسر۔

ق (ص)

قصاب گاؤں کش بیڑکش قصاب۔
قصد ارادہ۔ قصد۔

قیم کہنہ۔ باستان۔ عتیق۔ قدیم۔

ق (ر)

قرب نزدیکی۔ مصاحبۃ۔ قرب

قربان تصدق۔ صدقہ۔
قربان۔

قربان کرنا تصدق نہون۔ برگردانید
صدقہ کردن۔ برصدقہ شدن۔
قربان ہونا دُور گردیدن۔

قربان جاؤں (کلمہ محبت) قربات شوم
قربانی نہ کاری

قرض دام۔ دین۔ عاریت۔
قرض۔

قرضہ سرکاری استقراض دولتی۔

قرضہ لینا استقراض۔ بدہ داشتن
دام گرفتن۔ دین داشتن

قرضہ وصول نہ ہونا استہلاک دام
قرضہ دینے والا قرض خواہ

قرضہ لینے والا مقروض۔ دام گیر۔

ق (ال)

قلاباز رسن باز - بازی گر
قلابازی سینه‌ی خوردن - پشتک‌زدن
علق داردن - زدن

قلایخ جست
قطعه ارد - جصن جصار - قلعه -
بارد - دڑ -

قطعی رصاص
قطعی چونه سفید کاری
قطعی گلنای راز طشت از هم شدن
قطعی برف کی بستن

قلم خامه - گلک - شاپر -
قلم -

قلم بنانا - قلم را سر کردن -
قلم تراشیدن
قلم تراش سکین - قلم تراش -
قلمی کتاب کتاب خلی -
نمودن -
مقلی بار بردار - حمال - دباش -
قليه گوشت پخته -

قصد کرنا یازیدن - قصد داشتن
قصر بگامم بگیگام
قصہ حکایت - داستان - افسانه
قصد خواں تمسک - داتان گو - مزکبند

ق (ط)

قطار صف - رویف - قطار -
تیب (فوج کی قطار)
قطار باندھنا فوج کا تیب بستن -
صف بندی -

قطره چک - نون - قطوه
قطعاً اصلان - هگزن
قطعه سکه - قطعه
قطلگانا قطزدن - قطزیدن

قفل

قفل ساز غاللی - قفل ساز
قفل لگانا قفل انداختن -
قفل زدن - قفل کردن - قفل بستن

قوالی	لغت - نعت خوانی
قام	ماوچی -
قت	طاقت - نزد - قوت
قت رکھنا	پردازی داشتن.
قت ظاہر کرنا	دست نمودن
اظہار طاقت	-
قورمه	گوشت بیان - لحم شوی
قول	وعددہ - عہد - قول - پیمان -

قول پڑا جانا	سر قول ایتادن
قول سے پھرنا	زبان مرگ دانیدن
از قول برگشتن	-
قول کا پاس مروں کا کام ہے	-
قول مردان جانی دارہ	-
قومی مجلس	دارالشوریان ملی
قنصل	ونصول - بالیوس -
قہقہہ رکر کرہننا	بی خندیدن
کر کر کردن	-
قوى	نور آور - تنور مدد -
قویت	تواننا -

ق ۱۳۰)

پتھی ترک - تعییی - چوبدت
پتھی کی آواز شرب شرب پشا شاپ
شرق شرق -

قری کوکو
قیص پیرہن - قیص

قندیل چراخونہ - آویزہ لالہ
قنوٹی بدین - قنوٹی

ق ۱۹)

قواعد غماطیق - قواعد
صرف و نحو -

قواعد فوجی ترین - درزش
قواعد کرنا مشق دادن -

درزش کردن -

قواعد انجمن دستور العمل نظام اسلام
و مکان اساس

حوال مُطرب - آواز خوان بخنی
خیاگر - سرور خوان .

ق (ی)

ق - ق

دل شوره تہوئے
قے۔ استفراغ

دل بہم خوردن

قی آنا دیریائی سفر میں

دریا گرفتن

قی آور دوا مُقی جو هر قی - قی آدر.

قی کرنا نیٹ دیدن - صفو کردن
شکوفہ کردن.

قام

(۱) اطراف - قام
(۲) سکونت.

قام کرنا لگ کردن - بخت انگذن
سکوت داشتن. قام داشتن.

قام کرنا سفر میں ایست نہوں
اطراق نہوں

قیامت حشر. روز جزا یہم هبہ
روز اُخربی. روز آخرت.

محاد. گرسچیر. یوم الشور
یوم الدین.

قیامت برپا کرنا قیامت آوردن -
قیامت کردن شور و غوفا نہوں .
قیچ کرنا سربال زدن -
پراندا چتن -

قید بند - جبس - زمان .
دستاں .

قید خانہ بھس - بندی خانہ -
تو قیف - بجن - دستاں خانہ -
قید خانہ -

قید کرنا زمان فرستان - جبس کردن .
مقید کردن - توئی اندا چتن -
قیدی بین - زمانی - مقید -
اسیمی - بندی - جبوس .

قف تکاب
قیلولہ خواب نیروز - قیلولہ

قیمت ارزش - بہا - ثمن -
قیمت -

قیمت پانا ارزیدن - بہا گرفتن
قیمت لگانا ارزیابی

قیمتی گرا بہا - بیش بہا - شین - بیش قیمت

قیصر کو فتہ - جو کوب - کوبیدہ

قیس قیس قارقار غار غار

کارخانہ نو ہے کا

کاشا کتے وغیرہ کا گزیدن
کاشنا بچھو وغیرہ کا نیش زدن
کاٹھ چوب - خشب
کاٹھ کی ہندیاں ہار بار نہیں حرمتی
گل کاغذی را پر شبنم چکارہ
کامٹی سرچ . زین

کاج ڈکہ
کاجل دودہ . خواں (دوا و معدله)
کاربن پیسیر درق کربون
کارپوش نکل

کارتوس نکر . فشنگ .
سیشنگ

کارتوس خالی فشنگ فارغ
کارتوس کی پیٹی نائکہ بکری کسر۔
قطار فشنگ
کارتوس چلانا فشنگ اداختن
فکھے خالی کردن

کارٹون کاریکاتوری
کارخانہ کارگاہ . دستگاہ . فابریک .
کارخانہ نو ہے کا لہنگری .
فاربیک آہن سازی

قیچی کنا دکھیو . قیچ کرنا
قیچنی مقراض . بکار
قیچنی پوڑے کاٹنے کی پوچیں

ک

ک (۱)

کاہک برج کفتر . بکفتر خانہ
جدید کپنی سلب سرشق
کاتانا ریسیدن . پنیر کشتن

کاشنا بگزیدن . قطع کردن
کاشنا قلم قلم تراشیدن . قلم راسکردن
کاشنا کھا ہوا قلم زدن . قلم زد کردن .
کاشنا کپڑا قلم کشیدن .

کاشنا کھلتی درودن . درود کردن
کاشنا جانور ذبح کردن
کارو بگردن نہادن

کالا پانی سمجھنا تاپو فرستادن
بس عبور دریا سے شور
کالج دارالعلوم مدرسہ العلم
مکتب عالی دانش کده.

کالج آرٹ دارالفنون
کالج انخیزینگ کلیتہ الصناع
کالج فوجی دارالفنون عربیہ
کالج زراعتی کلیتہ الزراعہ
کالج قانون مدرسہ الحقوق.
دانشکدہ حقوق.

کالج میڈیکل مدرسہ طبیہ
کالر قبر۔ یخنے۔ یافہ۔ یقہ
کارٹانی نسل
کاک سیاہی

کال بیل Bell
زنگ اخبار
کالم اخبار ستون جریدہ۔ استقادہ

کام کار۔ شغل عمل

کام آنا (کسی کے) پر دخوردن بلکا غصہ
کام آنا (مارا جانا) کشتہ شدن۔
قریان شدن۔

کارٹ قارط۔ پت کارڈ
کاریگر افراد مند۔ ماکن۔ صنعت۔
اجیر۔ پیشہ ور۔ اہل حرفہ

کارک بوج۔ سرینہ
کارٹھنا پکڑا کشیدن۔ کشیدہ کاری
کارٹھنا دووہ شیرگرم کردن
کاشت کار مزارع۔ فلاں بزرگ
کاشت کار زار علیں (جج)
کاشتکاری نلاحت۔ زراعت

کاغذ درق۔ قرطاس۔

کاغذ
کاغذ کارم ماعون۔ بند
کاغذ کی ناؤ آج }
نہ ڈوبی کل ڈوبی }

(۱) ایں سیو گز شکنہ امور فرد ایشکنہ

(۲) گل کاغذی را پہشم چکارہ

کاغذ دیانے کاغذن

ستگ رو کاغذ

کاک دیکھو۔ کارک ”

کال قحط۔ خفک سال

کالا سیاہ۔ اسود

کالا پانی گرگ سر۔ مدیا سے خدر

کام آنا (ماہر ہنا) ماہر شدن
 کام بگھٹانا سر رشتہ از دست ناشدن
 سر رشتہ کار از دست بدر گفت
 کام پر لگنا دست بکار شدن
 کام چلانا کار و ای کردن
 کام چل نکلنا رونق گرفتن
 کام شروع کرنا بنائے کارگنا شتن
 کام کسی کے پسرو کرنا
 خدمت بکی رجوع کردن
 کام مشکل ہونا مورے از کف برآمدن
 کام میں لانا بعل آوردن
 کام میاب ہونا موفق شدن۔ کایکشدن
 کامیدی کرمی۔ تیش بیت۔

کان گوش۔ اذن

کان کامل پر گوش
 کان کی تو بنائے گوش
 کان کا کچھ گوشی
 کان اینٹھنا گوش را پہنگ زدن
 گوش مالیدن
 کان پڑی آواز سنائی نہ دینا
 دنگ نہ شدن

کافی (پانی کی) اُرُق - گواہ جل آب
چاند نوک -
کافی لگنا جل بستن آب
کامیں کامیں کوئے کی زینت تاریخ
کامیں کامیں کامیں کامیں

ک (ب)

کب کی ؟
کب تک تاکی تاکی تاچند
کباب تباہ - تو اہ
کباب کرنا کباب نہ نہ کباب کردن
کبڑا اباب بوسیدہ بازاری شدہ
کبڑا سار
کبریٰ ابلق - خنگ
کفردا کفردا پشت قوزد قوزی .
پشت مخفی کر خل
کبوتر حام کھتری مامہ .
کبوتر قلاباز کفتر معلق
کبوتر گرہ باز کفتر تہڑی
کبوتر لوٹن آواز بنبغو
کبوتر کی آواز بنبغو
کبوتری حامہ - عکرہ

کانا (قلم) نیزہ بھک
کانا چھوٹی سرگوشی بخوبی
کانا چھوٹی کرنا توئی گوش گفت
سرگوش کردن سرفراز گوش آمدن
سرگوش گداشت
کانپنا لہنیدن لرزہ برتن اتفادن
کانچ مقعد میتل
کانچ (شیش) ایگینہ رجحان
کانچ نکلندا برآمدن مقعد
(۲۱) بیرون از برد داشت بودن
کاندھا شاندیش کوں دلش
کاندھادینا بردش کشیدن
خاندہ برد داشتن
کاندھاما رنا تند زدن شاند زدن
کانسی روئیں رصاص
کاشیبل قراول سیاول کشکی
کانفرش مجلس مذاکہ کنفرنس
کانگریس کنگره غلبہ محیت
کاہل تنبل اہال
کاہلی سسل تنبل
کاہر خس کوک
کان پونہ

پڑا ہند شباط بوئی کہ از جاہانی
پڑنگنڈ آتش گرفتی آید
پڑے (پھنسنے کے) پوشش پسونت
رخت۔ بس۔ ثوب
پڑے (رات کے) رخت خراب
پڑے آنا پاشدن یعنی آوردن
پڑے آمازنا جامد از تن کشیدن
جامد کندن جامد داد میون
پڑے پھنسنا جامد پوشیدن.
جامد دید کردن.

پڑے تبدیل کرنا تبدیل بس کردن
رخت عوض نمودن جامد بد کردن.
پڑے سے چھاتنا صاف کردن
پڑوں سے ہونا دیکھیں کہنے آنا
پھپی گزگزہ رزہ روزیدگی.
رعش۔ تشویرہ

کٹا سگ۔ سکب
کتا پاگل سگ ہار
کشاکاری ٹول
کتنے کا سچ سکوچ۔ سکوہ
کتنے کو جو نکانا مار کر دین سگ
کتنے کو دھنکارنا چی کردن
کتنے کی بجول بجول عروج عصف حف۔ حور

کبوتر کے لئے سیٹی بجانا
خوتک زدن۔ صغیر
کبھی گاہی دقت
کبھی کبھی گاہ بگاہ گاہی گلاسی
مرہ بعد آخری
کبھی بھار اتفاقی۔ احیاناً
کبھی نہیں ہرگز نی۔
نشنبہ آخر ہفتہ

ک (پ)

کپال کپتی نیگ۔ مجب
کپاس پنبہ
کپاس اوٹنا غلووند فلخند
کپتان قابو ان کاپتان بیزبانی
کپتان ہوائی جہاز کا رтан
کپتان بحری جہاز کا ناخدا
کپڑا جام۔ پاچ۔ قاش
کپڑا اپنے کا جام۔ بس۔ ثوب
دیکھو "پڑے"
کپڑا دھایدار مخطط جامد راہ دار

کٹھنی لاف کش - دلالہ - میان دار قرارہ -	کٹھڑا بچہ گاؤ میش کٹھورا مشرب - کاسہ کٹھٹلی لوفت - لعبت - لعیب
کھٹھپٹلی بننا کسی کے ہاتھ میں ۱۱) انگشت دست کسی بودن	کھٹھالی بُوئہ کھٹھشا کندو - کندو ج کٹھوئی تغار - بتن کٹھیا بچہ

ک (ج - چ)

کجاوہ ہو ج مجمل - کجاوہ کشتنی
بھی کثری - بھی

پکا خام
پکادھا گم ریش بیجان - تار بیجان -
پکایمیوہ فی - میوہ نار سیدہ

کتنے کا کامنا گاڑی سگ گزیدن سگ	کتاب کے درق کا شا ب کتاب زدن
کتاب کی جلد باندھنا صحافی کردن - جلد و قلن	کتبہ (مزار کا) لوح تربت - لوح مزار - ٹنگ مزار -
کرتنا چپ زدن - راہ چپ کردن	کرتنا چپ زدن - تراشہ - تریشہ - آنے
کرتنی مفرض کرتنا تراشین - مفرض کردن	کرتنا مفرض مفرض زدن -

کیتیا ٹولٹوہ
کتنا چہ قدر - چند ا؟
کتنے کو تاچند - پچند؟
کتیا گو - گک بادہ بشش پتا

ک (ٹ)

کٹوار کتارہ
کٹم قبیلہ - خانوارہ خانماں

<p>کراہیہ اجازہ</p> <p>کراہیہ دار اجازہ دار</p> <p>کراہیہ پر لینا کراہی نمودن۔ اچارہ کردن۔</p> <p>کراہیہ پر دینا کراہی دلوں کراہی کابل تعریف غزا کراہی نامہ تاجیر نامہ</p> <hr/> <p>کرپ (کارخانہ) کر دب</p> <p>کر قوتہ پیرہن۔ قمیں</p> <p>کر قتی نیم تہ۔ شاما کچھ</p> <p>کر جانا رخصہ دار شدن</p> <p>کر چھا تاہ</p> <p>کر سی صندل۔ زیر گاہ</p> <p>کر سی بچھانا کرسی نہادن۔ کرسی اٹکنک</p> <p>کرسی آرام کرنے کی نیم کت۔ صندلی راحتی۔</p> <hr/> <p>کر کٹ کرت</p> <p>کر کٹ کا بلایا چنعتہ</p> <p>کر کری کرنا تذمیل نمودن</p>	<p>و کپاٹو قرقاس پکھ چند۔ چندے۔ یک عدد</p> <p>پکھار مرداب۔ گناب</p> <p>پکھم کمرک</p> <p>پکھوا نگ پشت۔ کام پشت۔ لک پشت۔ باظر۔</p> <p>پکھوی طوبہ</p> <p>پکھڑا سفچہ۔ کاکاٹ۔</p> <p>پکھری دسپتو۔</p> <p>پکھری دربار۔ دلیوان۔ عدلیہ۔ ملکہ مرا فخر۔</p> <hr/> <p>ک (۱)</p> <hr/> <p>کمال کنگ بیزق</p> <p>کدو اُج۔ دبة</p> <p>کد دشمن۔ عادمت</p> <hr/> <p>ک (۲)</p> <hr/> <p>کر اہٹا آہ ندن۔ آہ کردن۔</p> <p>آہ دبلکاردن۔ ناش کردن</p> <p>کراہ آہ۔ ہاتے۔ وائے</p>
--	--

کرنل سرہنگ	
کڑھ کرم - پلٹ	کرم زدوري کھاچندی دست خود دا ان خود
کڑھ کھایا ہوا کرم خورده۔ بید خورده۔	کرگا پاچال - منیج کرم کلا سلم - سُرِب
کڑھ لگنا کرم خودن	کرک شماخ
کڑھ آتمیفر	کرکن (مچلی کی) پلک - فلس ماہی
کریدنا کاویدن - کاوش کردن	کرکن عمل - نتائج عمل
کرید کاوش بستجو	کرتی گل مایہ - اندازی - مالہ
کریدنی لوک - آتش کاوی	کرتی بھرنی کرمل خوش آمدی پیش
کریلہ خوار الحمار - قثار الحمار	کرنسی فوٹ اسکناس کرشیل میر آلاتی - سرتیب۔

ک (۱۳)

کڑا سخت - مشکل صلب	
خش - کرخت	
کڑا ہاتھ کما یارہ - دست برخیں	
دستوانہ -	
کڑا ہی پاتھ - طبیعت	کروڑ صدک
کڑا کڑا (مرخی کی) تقدیر	کروشا رسیل کشیدہ کاری
کڑاک کرک - مقفرہ - رعدہ -	کروشا سے کام کرنا با رسیل چین - طلبہ زی

کرچ کرپاس	
کرم زدوري کھاچندی	
دست خود دا ان خود	
کرگا پاچال - منیج	
کرم کلا سلم - سُرِب	
کرک شماخ	
کرکن (مچلی کی) پلک - فلس ماہی	
کرکن عمل - نتائج عمل	
کرتی گل مایہ - اندازی - مالہ	
کرتی بھرنی کرمل خوش آمدی پیش	
کرنسی فوٹ اسکناس	
کرشیل میر آلاتی - سرتیب۔	
سپہ سالار	

کروٹ پھلو - جنب

کروٹ لینا پھلو زدن	
پھلو تبدیل کردن	
کروٹ پرسنا یک بڑہ خوابیدن	
پھلو خفتہ	

کروٹ کے بل چکی

کروڑ صدک

کروشا رسیل کشیدہ کاری

کروشا سے کام کرنا با رسیل چین - طلبہ زی

کسیلا زمُنت
 کسی پر یمارک کرنا
ایجاد شفیعی
 کسی کا ہاتھ چلے کسی کی زبان
 ہر کہ دست از جان بشوید۔
 ہرچہ در دل دار دگوید۔
 کسی کے حساب میں رقم لکھنا
 پانی کسی نوشتہ
 کسی کے ذمہ ہونا پانی کسی بودن
 (مشلاً۔ ایں کا بپانی من سوت
 یہ کام سیرے ذمہ ہے)
 کسی کے کام آنا بلکہ کسی خود دن۔
 کسی کی مدد کرنا پشت کسی شدنا۔
 کسی کا گناہ کسی کے سر
 بلاقی طولیہ پرسی میمون

ک (مش)

کش بک۔ پکہ کش۔ پف۔
 کشچ نورق۔ سفینہ۔ فلک
 کشچ چھوٹی شخطورہ۔ قاق۔ قابق
 ماشو۔ کرجی۔

کڑوا تلخ۔ مر
 کڑوا ہبٹ تلخی۔ مزادت
 کڑوڑ دہ میون۔ کروڑ۔ صدک۔
 کڑھانی قرغان
 کڑی تیر سقف۔ تیر بام

ک (اس)

کس فرج۔ اندازمہان
 کسان مزاسع۔ کشندنہ بزرگ
 کمی جندہ۔ فاحشر۔ نولی
 سستوری مٹک۔ مسک۔
 کشراںل روغن گرچاپ۔
 روغن کتا تو۔
 کسم گل کا شیرہ
 کسوٹی عک۔ جھر امتحان۔ معیار۔
 عیار۔ سنگ امتحان۔
 کسوٹی پر پکھنا بر عک زدن
 بر عیار نہادن۔ بر مسک سودن

کستی گلند
 کسیرا ہنگہ۔ ظرف ساز۔
 ظروف فروش۔
 کسی قدر چندی۔ رشمہ

کل رات

کفايت شعاري ميانه روی.
خانه داری. کفايت شعاري.
کفايت کرنا تفاصيل نوون
کفايت کردن
کفش نعلين - پاپوش
کفگير کفليزه - مطفف
کفن لفاف - جام مرگ
کفن چور گدشگاف - کفن درن.
نباش -

ککڑی خيار - قثاء

ک (ل)

کل آرام آساش - آرام.
راحت.
کل تمام. ساتر. بهره - جله
کل دن (آئنده) فردا
کل اگذرا هاول ديروز - دوشين
کل رات (آنے وال) فرواش
کل رات (گزنه) ديش.
شب دوشين - پر يه دوش

کشتی بازبانی کشی شراعي
کشتی تفریح کی نو تک
کشتی سلامان کی دربه
کشتی کا چبھ پارو
کشتی پلا ٹانندق راندن سيفينه در آب
کشتی کھيننا آزادت - شروع کردن
پاروزدن
کشتی خشکي پر خپڑھنا یخشم شدن

کشتی بان سکلن چي
کشتی مصارعه بروشتن
کشتی باز مصارع بخشش گير
کشتی لزنا باهم آديعتن. گشتی گرفتن
کشتی (خوان) دردي - خوان
کشتی (فیقوں کی) کھلوں بکھلوں.
کشتی کرنا نکھلیں کردن
کشتی جلب. جذب. یکشش
کشممش گوج
کشمیری کشامره. کاشمیری.

ک (ف)

کفايت شعاري مرفه جرنی. ميانه رو.
باریک رو.

کل کی نئے تہیں دیکھی

۲۵۵

کمال کرنا

کلک کا جنگل نیان
کلمہ کی انگلی امگشت شہادت بیباہ
انگشت سمجھ۔

کلمہ تھیں بخانع سرجا۔ جتنا
ہی ہی۔

کلنگ کالیک کتر قدر
کلو بخی سیاہ دان
کلور اف ارم نوش دارو
کلور اف ارم سے پہلوش کرنا
نوش دارو کردن
کلہاڑا تیش۔ تبر۔ چوف شگاف

کلی (چولل کی) دیگوہ۔ غنچہ
کلی قرار۔ کن۔
و کلی زظر۔ آب بدین کشیدہ بھی۔
و کلی کرنا پف پ آب زدن
کلیچہ شش

(۱۴)

کم از کم } اقل۔ لا اقل۔ دست کم
کم سے کم } کم از کم
کمال کرنا معکر کردن

کل کسی نے نہیں دیکھی فردا کر دید؟
کل کل کرنا دعاۓ بگفتـ۔
لندن کردن۔

کلابتو ندر رشتہ
کلاس صرف۔ جماعت
کلاس فنیو ہم جماعت۔ ہم درس
کلاں زنگ ساعت۔ ساعت مجلس
کلالے سے فروش۔ ساتی
کلامیج جست۔ مظرو
کلامیخ ما رنا جستن۔ جست کردن
کلامی میضم۔ ساعد۔ پچ۔

بند دست
کلچہ کلچہ
کفر زمین شد۔ شذر زار
کلرک محمر۔ دبیر۔ مرزا۔ منشی
کلف امار
کلف دینا امار دارن۔
نشستہ زدن۔

کلف زده امار دار۔ امار زده
کلس سر طوق
کل غنی جیقا۔ جیغہ۔ تلخ خروس
کلک یا یا۔ قلم۔ نے

کمر . پشت . میان
 کمر کو پچھے ہاتھ باندھنا
 دست از پشت میان بستن
 کمر میں ہاتھ دالنا
 دست پر میان حاصل کردن .
 کمر کو پچھے بات کھانا غماز کردن
 پشت سحرف ندن .
 کمر کنا میان بستن

کمرہ اطاق - جوہ
 کمرہ سمجھے والا پستو . پست تو
 کمرہ جہاز کا دبڑش
 کمرہ سونے کا اطاق یوک - جملہ .
 اطاق خواب -
 کمرہ کھانے کا اطاق سفو
 کمرہ ملاقات کا اطاق نپیرائی . اطاقی
 کمرہ نشست کا اطاق نشین
 کمرہ ہال تالار - تالار سلام
 اطاق بزرگ
 کروں کی آرائش اطاق بندی

کمزور سخیف . لاغز . کمزور .

کمان (۱) غیل کر دہہ .
 کمان کر دہہ . قوس . کمان
 کمان کا چلمہ زہ
 کمان کا چلمہ چڑھانا زہ کردن .
 بلکردن . کمان را . بزہ کردن
 کمان (فوج کی) تیادت .
 سرداری .
 کمان افسر } مستیب . سر عسکر .
 کمانڈر } میر عسکر . میر مستیب
 کمانڈر اچھیف قائد اول . سردار اول
 کمانا سکب کردن . اکتساب کردن
 کمانی فر
 کماو کاسب . پول پیدا کن
 کمانی دست رنگ بکب . مژد
 کمبل خرسک
 پکیشیشن سابقہ . مبالغت .
 پکپنی شرکت . شرکاہ . پکپنی .
 پکپنی لوٹنا اخلاقی شرکت
 پکپونڈر شاگرد دکتور
 کم دیکھنا قصر البصر

کینگی دوں ہیتی۔ نھارت
کھار کلال۔ کوزہ گر۔ کامساز۔ کارگہ
کی پوری کرنا جیران کردن

ک (ان)

کنارہ کمان۔ کنانہ۔ حاشیہ
افرش و فیرق
کنارہ دریا ساحل
کنارہ کشی کرنا پھلو تھی کردن
اعراض نمودن
کنارہ لگنا جہاز کا نگسند اختن
کن انکھیوں سے دیکھنا
دیکھو ”انکھیوں سے دیکھنا“
کنبہ عشیرہ۔ خوشی اندہ۔ خانوادہ
عیال۔ اہل خانہ۔ ناخوار۔
کنبہ پوری خوشیں نوازی
کنپٹی شقیقہ۔ کیجگاہ
کنٹرینگ بلی
کنٹرول نظارت۔ قبضہ
کنٹھا بندگ۔
کنٹھ مالا خانزیر
کنجرا تعالی۔ بزری تروش۔ ترہ فردش

گزوری نقاہت۔ لاغری۔ کمزوری
کم سننا ثقل سمع
کم دیکھنا قصر البصر
کم سے کم دیکھو ”کم از کم“
کمشز استاندار۔ صاحب الایام
کم گو یک حرف نک
کمن بچہ۔ طفل صغيرات سن
کمشز دال۔ حاکم
کم مدد۔ اعانت۔ کمک
کملانا افسرون۔ پژمردن۔
کملی حکیم۔ پلاس
کمند حق۔ کند
کمند ڈالنا کمند انداختن
کمند انگندن
کمیٹی جمیعت۔ انجمن۔ محلی
کمیٹی (میونسپل) دیوان بلدیہ
کمیشن حق از جست۔ حق انسی
وستوری۔ اسقاط
کمیشن سرکاری کمیسیون۔
کمیشن توکیل کردن
کمیشن مقرر کرنا توکیل کردن
کمیسیون کردن
کمیٹہ دفن۔ پست نژاد۔ نابیب۔ طف

کنجھا پھیر کئے نہیں تبلاتا

کنسلاٹی دوڈم۔ گوش ھرگز
کنسوتے لینا گوش فرادادن
گوش کشیدن
کنسیشن مکٹ بلیت رعائتی
کنکر حصی بسنگری نہ جمارہ جمار
کنکوا کاغذباد۔ بادبک۔ کاغذ ھروا
کنکھجورا ہزار پایہ صدیا
کنکھیوں سے دکھنا نیچشم نکاہ کردن
مندیدہ نکاہ کردن۔

کنگال فقیر۔ مفلس۔ کم ایسا۔
بے فوا۔ بے بضاعت

کنگن درت برخن۔ یارہ۔ سوڑہ
کنگنی گال
کنگورہ شرف۔ کنگہ
کنگھی شانہ سر جل
کنکھی کرنا شانہ کشیدن۔

شانہ کردن۔ شانہ ندن۔

بنوال چاہ۔ قلیب۔
کنویں کی من لبہ چاہ۔

کتوارہ مجرد۔ ناکندا
کتواری دوشیزہ۔ باکہ۔ دغتو
زین ناکندا۔

کنجھا اپنے پر کٹھے نہیں تبلاتا
ترکس تکوید وغ من ترکس
کنجوس لیتم۔ بخیل۔ بخت درت
کنجوس مسحی چوس نان پشت خیشمال
کنچنی کلید۔ مفاتیح
کنچنی رفاصد۔ لوی۔ سلیط
کندا پاچک درستی
کندا درخت کا ساق الشجر۔ تاباہ۔
کندا کرنا طلا کوب کردن
کندھا تنہ۔ شاذ۔ کولہ
کندھا ما زنا شانہ زدن۔ تنہ زدن
اشارت کردن

کندا تلب
کنڈل ہالہ۔ غرمن آفتاب
کنڈلی مارنا (سانپک) حلقو ندن مار

کندی زنجیر دد۔ جفت۔
حلقة۔

کندی کھٹکانا حلقو ندن۔
سلد جنبانیدن۔

کندی لگانا جخت کردن۔
ججنت ندن۔

کنستر دیکھو "کنٹر"

کوتاہ بیں کم نظر - کم سواد - کوتاہ نظر
 کوتل ٹیک - جنید
 کو قوال شخز مجتب پشپ گرد
 کو قوالی سریاز خانہ

کوٹ سلیچہ - کمر مین - میں
 کوٹ (قلعہ) حسن - دڑ - قلعہ
 کوٹنا کو فتن - کو بیدن
 کو ٹھری پستو - پست قرنی
 کو ٹھنی شبستان
 کو ٹھنی غله کی تاپو - گنڈ رج

کوچح رحلہ
 کوچح کرنا رحلی نمودن
 رحلت کردن
 کوچح (couch) نیم کت یہم تخت
 صندل تو شکی
 کوچان کاسکر بان - عراوه پی
 درشکر جی -
 کوچی فتنیں - عزاداری - بشیر

کورا صاف - جدید
 ناشستہ -

کنوارپن } دختری - بکارت
 کنوارپتا } دوشیزگی
 کنی معمار کی مالہ - گل الیہ
 کنی حکر انا را چپ کردن
 کنیز غزہ ہرہ - دفل
 کنیا دیکھو «کنواری»

ک (۱۹)

کوا زاغ - کلاغ -
 عذاب -

کوے کی کائیں کائیں
 زیق زیق - قارقار - قرقار -
 کوے کی کائیں کائیں }
 سے ڈھور نہیں مرتے }
 آواز سگان کم نکند زنق چلدارا
 کوارٹ تخته در - محرس الباب
 کوارٹ کی چول } پاشندہ
 کوارٹ کا قبضہ } پاشندہ
 کوارٹی دریچہ
 کوبہ (ساقپ) مارکفپ دار
 کوپل غنچہ - نہرو

کوڑے مارنا
شلاق نزون - حدندن
شلاق کاری کردن -
کوڑوں کی سزا سکا کاری
لیک نزون
کوڑی خرمہ و پشنیز -
مہرو -

کوڑی (گندگی کی) تلخاک ریز
کوڑی (ناف کی) استخوان سینہ
کوڑی (حدو) بست عدد
کوڑہ چڈام - برص
کوڑھی بحمدوم - برص جدام زدہ
کوس فرنگ - کروہ - میل
کوس کاشان سنگ میل
کوس نہ پلی یا باپسی اسی
اول سفرہ و ترثی
کوستنا بدعا کردن - دعائی بدکردن
کوشش سمجھی - مسامی - جدو جمد
کوشش ناکام سی ناتام
سی لا حاصل
کوشش کرنا سی نزون -
دست پاندن
کوفہ کوبیدہ - قاتیت

کوراپڑا ثوب جدید - جامہ ناشن
چانہ ناشستہ
کورا برتن ظرف آب نادیدہ -
ظرف ناشنی -
کورا جواب انکار یک سر

کورٹ عدالیہ
دار القضاو
کورٹ سیکرٹری منشی خدمت دفتر
کورٹ فیس روم عدالت
کورٹ مارشل مجلس عسکری
مجلس نظامہ

کورٹ مارشل چیف مجلس عسکری میان
کورٹ مارشل رجیسٹ کا
میس عسکری آلاتی

کورٹ مارشل مرکزی
مجلس عسکری صدر

کورس نصاب جداول درس

کوڑا تازیانہ - شلاق
لیک

کوڑا اکرٹ اسخال اسخال اسخال
آں آشغال آشغال بیشت

کوتل ببل ہند ببل - ہزارہ
کوتلہ زغال - وفال
کوتلہ سچیر کا فلم جمری - زفال سنگ
کوئی بھی پیچ یک پیچک کسی
کو یا پیغولہ چشم - کنچ چشم
کوئل دکھو د کوتل ”

کوکین لکانی
کوکہ رفیع - ہمیر - بادو رضامی
کوکھ تھیگاہ
کوٹھو ہزارہ - مصادی پڑھشت
کوئے مشکانا قربیل کردن
کولھا شاند - کتف
کومیدی تیشل - بھت - نقل بہت
معایت بخوبیہ

ک (۵)

کھاث چارپایہ - پنگ
کھار شخار
کھاری شور - اجاع
کھاری پانی آب جوش -
آب بطری -
کھال پوت
کھال بھیر بکری کی تیماع
کھال کی روپی تپاق - کھاک
کھال کھینچنا پوت کندن
پوت کشیدن
کھاں ؟ کجا
کھاں راجہ بھورج کھاں کا نگڑاتی
چنست خاک برا با عالم بک
کھاں حکایت - قصہ - افسانہ

کونسل شگوفہ
کوچھ کلنگ
کونڈنا برق زدن - برق دخشدین
کونڈا تغار - اجان
کونسل دارالشوری مجلس شوری
مشدود خانہ -

کونسل آف سٹیٹ دیوان ہمایوں
کونسل مشیل دارالشوری تی
کونہ زاویہ - کنچ - گوشہ -
پخورہ -

کونہ کونہ گوشہ گوشہ
کونین گنگز
کون ؟ کرام - کہ
کون ہے ؟ کیست

کھانا

کھر

۲۶۲

کھٹکا اندیشہ۔ خوف: بیم۔ بہار: بکر
کھٹ پٹ عدالت۔ خصوصت
کھٹ کھٹ ترقی۔ ترقی۔ ترقی
طق ملن

کھنکھنانا دروازہ
وکھو" دروازہ کھنکھنانا"
کھنکنادل کا خطور۔ اخلاق
کھنکھنانا میز طق طق کردن
کھٹ ملھاے نوش۔ ترش شیری
کھٹمل سرخ۔ ساس۔ سنک
کھٹولہ (چھوڑ) نئو۔ نئوئی۔ نئی

کبھلی خارش۔ جرب۔ کبودہ
کبھلانا خار خار کردن۔ خارش کردن
کبھور (مدغث) نخل۔ خرا
کبھور تر۔ خرا۔ رطب

کچھوڑا آش خر۔ آش ہاشدی
کچھوڑی پکانا آتش پتیں منصر بندی

وکھڈا غار
کھڈی قدچپ
کھر نہم ہلف

کھانا طعام۔ مائہ۔ خداک
ما خضر
کھانارات کا شام۔ صرف شب
شب چڑہ
کھانا صبح کا نہار۔ سر زیبار چاشت
کھانا کھانا نوش خان کردن۔
خوردن۔

کھانا کھایا جانا صرف شدن۔
کھانا جلدی جلدی ہو گئی خوردن
کھانے کا کمرہ اطاق سفرہ
کھانی سرف۔ سعال
کھانچا سترن۔ سترن۔ سترن
کھاد زنل
کھاد دینا بزمیں رشہ داردن
کھانی خندق
کھاوت مثل۔ ضرب المثل

کھبہ پچلو۔ پچلی کار۔ دست پیچی
کپڑا بخیف۔ بخوف
کپڑمل سنالہ
کھنا ترش
کھنک غلش
کھنکا شبرناک

کھڑا ایستادہ۔ قائم۔ بپا بپا

کھڑا کرنا برپا کردن۔ قائم کردن
کھڑا ہونا سر پا خدن۔ پاشدن
ایستادن
کھڑا ہونا ابیے دست بینہ ایتادن
برنا خن ایستادن۔

کھڑے ہو جاؤ امرا پا شو۔ سر پا بابت
کھڑا دن کدرک۔ عقباً۔ پا انشار
کھڑے چون

کھڑکھڑ فرشت۔ خوش

کھڑکی دریچہ۔ غفذ

کھڑکی آئندہ دار اُبروی
کھڑکی پھاگک کی سب
کھڑکی جالی دار پخچہ۔ قفسہ
کھڑکی سے باہر دیکھنا دیکھو ”جھاگنا“

کھسپر کرنا جادیدن۔ سرگوشی کردن
کھسپر تو گوشی عرف زدن
کھسوٹنا ہوتی برکندن

کھرا خالص۔ سره۔ می غل

کھرا کرنا سرو نمودن
کھرا سکھ صاع۔ سر راست
کھری مزدھدی چوچھا کام
مزدھو شد کندھلیش

کھڑہ ندار
کھڑوں تگیری۔ قرارہ
کھڑخنا تگیری گرفتن
قرانہ پا لون

کھڑہ شبنم
کھڑھانا ہو امداد دن
کھڑند کرنے۔ جرب۔ پوست زخم
کھڑھرا درشت خخش

کھڑی آخور
کھڑیا رتبہ
کھڑیا مٹی جبس
کھڑیا قشو۔ فرشہ تار۔ مختہ
تا پورغ۔ ستور خار

کھریا کرنا } تیار کردن
کھریا پھرنا } قشو کردن

کیت

۲۶۴

کیس

کیا ہے؟ چیت؟
کیا مجھے اجازت ہے (جانے کی)؟
رخصتم؟
کیا مجھے اجازت ہے (اند آنے کی)؟
ما فرم؟

کیاری خیابان - منیلان
کیاری بنانا گردبندی - حدبندی

کیتلى سادر - سکنی - قوری
کیتھوک جائیں - کاتویک
کیتھ ڈلشین - عکر - درہ
کیچع دھل - غلاب - گل
کیچھ دشل - گلاپ - با طلاق
کیچھا گل خورہ - خراطین

کیڑا کرم - بید
کیڑا رینے والا خزندہ
کیڑا رشم کا پہلہ
کیڑے کھایا ہوا کرم خودہ
بید خورہ
کیڑے خون میں پیدا ہوتے والے
جرم (جراثیم)
کیس (خان) قاب

کھیت مزرع - کشت
کشت زار
کھیت نراعت - کشاورزی
کاشت کاری
کھیت کرنا حاصل کاشتن
نراعت کردن
کھیر رشیر برخ
کھیرا خیار - بادبگ - تند
کھیں خیش - فرد
کھیرہ کیسر - گریبان - خریط
کھیل بازی - لہو - لعب
کھیلنا لعب کردن - باختن
بازی کردن .

کھیندا کشتی راندن - پاروزدن
شارع کردن
کھینچنا جلب نہودن - کشش نہودن
کہیں جائی -
کہیں کھیت کی سنے کھلیان کی
(۱) سوال از یہاں جواب از آہاں
(۲) من چھ می سلیم وطنیورہ من چھ می سلیم

ک (ی)

کیا؟ آیا؟ چہ؟

کھنکارنا تنخیگردن - اُرخ کھن کردن
گلوروشن کردن
کہنی آرخ
کہنی ماننا دست بآرخ نزدن

کھوپا } منز ناجیل
کھوپرا } کھلائی دای - حاضر
کھوپری کله - کام سر
کھوٹا کاسه - دفل قلب
جعلی - تقلبی
کھوٹا سکر ناسو - جعل - دفل

کھوچ سڑاٹ - خوض -
تفیش پیوٹ - اڑوش
کھوچ نکانا روپا برداشت
پے بیدن جو گردن
کھوچی نوزن - سڑاٹسان -
آشکار ساز پروہنہ
کھوچانا گم شدن
کھوڈنا کادیدن
کھوسا کوسہ
کھولنا کشلان - باز کردن - واکری
کھولانا جوش دادن

کھیانا خجل - شرم نہ
کھیانا ہونا بیداع شدک

کھلاتا خورانیدن - طعام دادن
کھلائی دای - حاضر
کھلاتے کام نہیں رلاتے کام
نیک بربادگناہ لازم
کھلبلي شود وشر - ہرج مرچ
فتنه و فاد
کھلبلي پڑنا ہرج مرچ پاشدن
کھکھوزنا بہمندن
کھلتا داشدن - کشودہ شدن

کشوون
کھلونا بازیچے - نسبہ
کھلکھل کنجد - سنجار
کھللا کرہنتا کر کر کردن
ہر ہر کردن
کھلیان خرم - کدرس
کھبما تیر - میل - عمود

کھنڈر خراب - غار
کہنہ جل - قیم - کہنہ
کھنکار سخن

کمیں

۲۶۶

گاہن

کیلو میٹر الف متر
کیمرج کامبر لاج
کیمره جپے عکس۔ عکس ریز
اشے جھوول
کیچلی لیزہ۔ پوست مار۔
کینوس کرپاسن۔
کینہ حقہ۔ بدگال
کیورا کاذی
کیوکا اسباب نہ خانہ
کیوں؟ چرا۔ ازچ؟
کیونکرو چکودہ۔ چسان۔ چڑھوڈہ
کئے جانا (استرار) "ہی" کردن
املا اوہی می خورد
وہ کھاتا زنا ہے)

گ

(۱) گ

گاہن آبتن باردار
گاہن کرنا کشیدن (ملا دیں مایدیں را
پس وقت کشیدیہ کیا اپنی ان گھنٹی کو بگھان
کریا ہے؟)

کمیں (مرنگ کا) تاچ خردیں
کمیں (مقدار) مرافعہ
کمیں (سکرٹ کا) قاب گگار
کیسری زعفرانی۔ اکسن
کیسے خریط۔ گیریاں۔ جیب۔ کیر
کیش (کاٹ) نقدینہ۔ نقد۔
ند۔ پول
کیش بک آوریہ
کیش بخ مجری۔ مجری پول۔
 مجری پول۔ صندوق دخل
کیفیت ملاحظہ۔ چجنگی۔ جوالم
احمال۔ کیفیت۔
کیک نارن خشک۔ کلوچ
کیکڑا کرنجال۔ سرطان۔ فرجنک
کیکر بیول۔ غیلان
کیل میخ۔ مسلم۔ وتمد (ہلپی)
کیلنا ملیعن۔
مادر اپنے افسوں رام کردن

کیلا موز۔ مین
کیل ٹھوکنا۔ میخ کو فتن۔ میخ ندن
میخ کردن
کیلندہ خریطہ تاریخ۔ سال نامہ
سل نما۔

گالی دینا سقط گفتن . دشتم دارن
و ششم گفتن .

گالیان سگ بر گود پدرش بیاشد
قرمات - خردپا . پدر سگ
پدر سخنه - مادر بخنا -
گالا نمیف . پنجه نده .
مندف .

گانا (اسم) ترانه . نفس . برو و
تصنیف -

گانا (مصدر) تصنیف خواندن
سرودن . سراییدن بغمیریان
ترانزیون . سرود آوردن .
شور انشاد کردن -
گانا بجانا رقص و سرود

گانٹھ گره - عقد بعقده
گانٹھ دینا گره بستن - عقد بستن
گانٹھ لگانا گره زدن گره نهادن
گانٹھ پڑنا گره خوردن گره افتادن
گانٹھا دیکھو "پست قد"
گانٹھنا دفعه . دفعیدن پیونگزدن
گانٹھنا (تیار کرنا)
کسی را پختن

گامبر گذر - ندوک چبر
گارا گلایه - گل لانی - دخل
گارد ساخلو - مادر
گازٹی چمات - تایین تصین
گازٹی کرنا چمات دارن شیم شدن
تصین کردن

گازنا دفن کردن . زیر زمین ختن
گازها کثیف . غلیظ . گنده

گازی در شکه - عرابه - عزاده
کاسک -

گازی کھلی ہوتی در شکه سر باز
گازی بان عزاده چی - کاسک چی -
در شکه ران -

گازی چلانا عرابه راندن
گازی (ریل) ترن . قطار . مشنفر
ماشین .

گازی مس ہونا خطا کردن
(گازی چھوٹ جانا) ترن
گال رُخ . رخار . عارض

گالی دشتم . سقط .
کلمہ بد .

محجر

پگتی درگو۔ پرگو۔ حراف۔ یادگو

پگتی نیچہ
پگتیارنا لاف زدن۔ یاده گفتن

گتھ مقوی
گتم گتھا مشابھہ۔ ہشت بیش.
گتم گتھا ہونا ہشت بیش شد
مشابھہ کردن.
گتھلی کیدہ۔ خرطہ.

گ (ٹ)

گٹا بندست
گٹ پٹ بون مرن۔ بون بون
گٹھا پُشہ۔ پُشتراء
گٹھلی مان۔ ستم۔ استوان
گٹھ کٹا کیدہ۔ گرہ بڑ
گٹھیا بسح مفاصل۔ باد مفاصل

گ (ج)

بگرو جران۔ زنگ

گانجنا ادستی) اکفت قائم کردن
بنائی دستی گذاشت

گانجنا بگ رشتے
گاندھی (۱) عطر فردش
(۲) قومی از مہود

گاو دی ابل۔ سفیر
گاؤں کی پشتی

گاؤں دہ۔ استاق۔
اوستا۔

گاؤں بسانہیں اپکے
پہلے ہی موجود ہیں
ہنوز مسجد تعمیر نہ شدہ کہ کولیں برداشت نہ استند
گاؤں کا بھار کوڑیوں میں
سے نظر آ جاتا ہے

لوئش بیں حاشش پریں
گاؤں کا گنوار جاہل مطلق۔ اجل
گائن زن خیناگر
گاہک خریدار۔ نشرتی

گ (ب۔ ت)

بگرو جران۔ زنگ۔ تنومند

گھاسواری کا اولاد - اولاد
 گھی مادہ خر - ماچہ خر
 گھے کا بچہ خرکرہ
 گھے کی آواز عواہ - زیر بہیت
 گھے پر بس نہ چلے تو اندرش پفرنی رس
 گھیا کے کان ائینٹھے اپالان چپید
 گھتی قفا - پشت سر
 گھی کرنا گوداں کردن
 گھی سواری کی مخلوق - زین
 گھی تغور کی بچہ - پو
 گھی حکومت کی تخت - تخت و تاج
 گھیہ دیکھو "گدا"

گ (ف)

گذننا عرضہ نہون - پیش کردن
 گذاشت
 گذارہ سماش
 گذارہ مستقل نہ ہونا
 معاش بدست ہوا بودن
 گذرنا گذشت
 گذرنا (درنا) رملت نہون - انتقال کرنے
 نہون -

گجریا قبول نہ کر
 گجرا بار - طوق گلو^گ
 گنجی علاش
 گچھا خوش - جماع

گ (۱)

گدا سائل - گدیر - سوال
 گدا دشک
 گدا اپنگیک دار دشک فماری
 دشک فزی
 گد اگر دیکھو "گدا"
 گداگری سول - دریونہ گری
 گداگری کرنا گد پر کردن -
 سوال کردن
 گدڑی مرق - ژند - دلق
 گدڑی بھینپے والا کہنے فروش
 گدگدانا [قلچی کردن - غلچی کردن]
 گدگدی کرنا [خارخار کردن]
 گدلا مستغن - مکدد
 گدھ لاش خوار - کرگس
 گدھا غریب مادر - دراز گوش

گرامفر گنا طیق - قواعد صرف و نحو
 گراوٹ دلت - آفادگی
 گر په مسکین عقرب زیر حصیر - مازنیزگاه
 گرتا پڑتا افان و خیزان
 گرج تند - رهد - نواب
 گر جا صومعه - کلیسا - کیز
 گر جنا غزیدن - خروشیدن تند
 خروشیدن رعد -
 گرد خبار - خاک - گرد و غبار
 گروارنا غبار برخاستن

گرد حول - دود - گرد

گرد اگر دود را دور - چهار سو - دور

گر و جمع هونما گرد کی آمدن

گرد هونما بعد کسی گرفتن

گرون گفت - جید (جی اجیاد)

گرون کامنکا مشو گردن

گرون مانا گردن زدن

گردنی مارنا سلی ندک - بر تفاذدن

گروه گلیه

گذشته با توں کو یاد کرنا کا و پاریز باداون

گ (ڈ)

گھریا شبان - گلمن
چار دادار.

گھڑ خلط ملط - خلط پلٹ

گدھارنگ GOOD MORNING
صبح تاں بجزیر گند
مساک اللہ بالخیر

گدھات GOOD NIGHT
شب بجزیر - شب خوش گفت
گذی و کیو "پنگ"
گذی کرنا گودال کردن

گ (ر)

گر قاده بلیه - خابلا و اصل

گراموفون سان فرنگی صدابس کن

گرانوفون

گراموفون میں آواز بند کرنا
دد گرانوفون صبک کردن

گرہ عقد-عقدہ - گرہ - دک
گرہ لکھا عقد خوردن - گرہ افادہ
گرہتی خانہ دار
گرہن (چاند) خسوف
گرہن (سونج) کسوف یعنی کل آتاب
گری منز
گریبان یخ - گریبان - یاقہ

گ (ن)

گز ندیع - فداع - گز
گزٹ (۱) گاٹت - اعلان درکی
اخبار رئی (۲) مجلہ
گزک نقل - تنقل (جمع تنقلات)
گزی پلاس

گ (ڑ)

گڑو قند - قند سیاہ
گڑبڑ ہسا ہو - ہیجان بثود و شر
گربڑانا زیر و زبر کردن
زیر و زبر کردن
گڑھ قلم - دڑ - حصہ

گرفتار دست گیر

گرفتار گرفتار کرنا گیر کردن - دشکر کردن
گرفتار ہونا دست گیر شدن
دست افادہ - گیر امنگرگٹ بو گلوں - گلپک سر جرا
آتاب پرت
گرم مصالحہ دیگ افراد

گرم مقام قشلاق - گرم سر
گرم گرم تانا دشتمان دادن
گرمی حدت - سوت - حرارت
گرمی موسم اتابان صیف - گرم
گرمی پڑنا ہوا گرم بدن
گرنا افادہ - زمین خودت
انپادر امن

گرنا گھوڑے سے

از اس پرست شدن

گرو پیر - مرشد

گروی } رہن

گروی رکنا مرہون کردن

گروہ جام - جرگہ - حذہ

گرڈھا

۲۲۲

گلاب پاش

گفتگو کرنا صحبت داشتن
حرف زدن

ک (ل)

گلا گلو - جزءہ۔ ملقوم
ملقہ۔

گلا کوٹ کا بخ

گلا پڑنا آواز بند شدن۔ آواز گرفتن
گلو گرفتن -

گلا دیانا خفہ کردن

گلا گھننا خفہ شدن

گلا گھونٹنا خٹکہ کردن۔ گلو افسودن

گلے پڑنا درصد و کسی بودن

گلے گناہ (۱) معالقه کردن بلگیرش

گلے لکانہ (۲) ترجم نہودن

گلے تک بخرا تاگلو پر کردن

گلابی فردی۔ سرخ۔

گلابی -

گلاب گل۔ گل سرخ۔ گلاب

گلاب پاش رشادہ۔ گلاب زدن

گرڈھا مفاک۔ گود۔ گوداں۔ عینق

گڑھی آبادی۔ آبادان۔ قریہ۔ دہ

گڑھا ہست غریو آسا

گڑھا آنا ب حاجت نہودن۔ زاری کردن۔ الحاح کرنا

گڑھا ہست ب حاجت۔ زاری۔ الحاح

گڑھیا عوامک۔ لعبت۔ ملچک

ک (س)

گتاخ شونج چشم چشم سید

بے جا۔ بے عمار

گتاخی شونج چشمی۔ بے جیانی

گتاخی سے پیش آنا ادب نہ کردن

احترام و احباب نہ داشتن

گشتی چٹپی { نہ کہ عمومیہ

گشتی مراسلہ } مراسلمہ عمومی

گشت دورہ۔ بلوگ روای

ک (ف)

گفتگو صحبت۔ مکالمہ۔ محادده۔ مکالم

اختلاط۔ گفتگو

گلاب چھکنا

گلاب چکنا

گلاب پا شدن

گلاس گیاس

گلانا گداختن

گلامروا بوسیدہ

گلچھڑا کنج دہن

گلت متع

گلٹی طاعون بخارک

گلستہ دست گلی بلگدستہ

گلام عنذیب مبلیں برخستان بڑہ دہن

گلکیر گلی چین

گلوبند دکھان گردن گلوبند

گلہری موش بپاں دار مرش موش ہزا

گھل لینا (چڑائی سے) سوختہ چیدن

گل انچڑائی گرفتن

گل کرنا اچڑائی کشتی نخلوٹ کرنا

گلی پس کوچہ سیکنائی

گلی ونڈا چایک چکر

گلیان توب

گلبا راه گم کرده یصال

کنجما

۲۷۳

گراہی ضلات
گراہ ہونا راہم گردن
خود را گم کردن
گمشدہ چنیز نقطہ
گملایکہ چلیک کوزہ گل
گنام غیر معروف گنام
گنام خط خطبے امصار

ک (ان)

گن خوبی ہنر
گنا نیکر قب
گنا مقابل دو چند (دو گنا)
ستقابل سرچند (تین گنا)
گنا شردن شمار کردن

گناہ عصیاں جرم خطہ
گناہ جنایا
گناہ کرنا غلط کردن خطا کردن
گناہ گکار عصی عاصی جنایت کار
فاسق

گنجان توب

گنجما سکل

گنجما سکل

گنجما سکل

گندہ

۲۷۴

گورنمنٹ سکول

گوچھیا فلاخن ژروپین
مجنیت - کلخن اذاز
گوت خاندان - خانوادہ
گوٹ نُرہ بند
گوٹ پڑے کی حاشیہ
گوٹ گوتا زردار - یراق طلا.
زددق
گود کنار - آخوش
گودا مفر
گودام بارخانہ - مال خانہ
انبار خانہ - مغازہ
گوڈر جل ہستہ - ترندہ
گوڈرپوش جلیم ب
گوڈمازنگ صلاح تان بچیر گندہ
گوڈی کنا گودال کردن

گور تربت مزار - قبر -
گور میں پاؤں لشکاتے ہوتے
آفاببماں چرانغ سحری -
گورنمنٹ دیوان - باب حکومت
دولت
گورنمنٹ سکول مدرسہ امیریہ

گندہ غلیظ - کثیف - گندیدہ
گندانڈا ستمتی - لقی -
تھم فاس
گندگی غلط - کافت
گندی نالی زیر اب
گندھک گورک - بکریت
گندھی عطر فروش
گنوار روستان - بدوسی - دہقان
گندسر تیش
گنی دینار

ک (۱۹)

گوالا شبیان - گلہ بان

گواہ شاہ - گواہ
گواہی شہادت -
گواہی دینا اقامہ شہود کردن
شہادت دادن

گوبہ سرگین - فضلہ
گوبھی (بند) کلم تیع - کرم تیع
گوبھی (چبول) محل کلم کرم کل
گوبھی کا چھوٹ قریبی

گوکھرو خلک	گوکھرو خلک
گوکھر دیال مورئ پر پیچ	گوکھر دیال مورئ پر پیچ
گول گرد	گول گرد - دور - مدور
گول گیند کا سرگاز	گول گیند کا سرگاز - دروازه
گول کھو محلی	گول کھو محلی - اطاق پر زیر آن
گولہ	گولہ خپاڑہ بسٹگ بسٹر
گلولو	گلولو - بزم
گولہ باری بوم بارو	گولہ باری بوم بارو - رشائش
گولے کا پھٹنا افقار گلول	گولے کا پھٹنا افقار گلول
گولی چلانا دیکھو فائز کرنا	گولی چلانا دیکھو فائز کرنا
گولک غوک	گولک غوک - غلدان
گولک چندہ کا صندوق اعانت	گولک چندہ کا صندوق اعانت
گول مول بات حرف پبلودار	گول مول بات حرف پبلودار
گولی حب - گندل	گولی حب - گندل
گولی (بندوق کی) بندقہ	گولی (بندوق کی) بندقہ - گلوہ میہ
گولی بنانا گلول ریزی	گولی بنانا گلول ریزی
گولی مارنا تفنگ اندھن	گولی مارنا تفنگ اندھن
تفنگ خال کردن	تفنگ خال کردن
گومڑ غدہ	گومڑ غدہ - در پیل
گون جوال	گون جوال - نور جیں
گونج مادکوہ	گونج مادکوہ - آوان بازگشت

گومندست گزٹ کاغذ دلت	گومندست گزٹ کاغذ دلت
اخبار عدالتی - اخبار رسی	اخبار عدالتی - اخبار رسی
گومندست ہاؤس ارک	گومندست ہاؤس ارک -
دارالایامات	دارالایامات
گورنر لیخان - متصرف - والی	گورنر لیخان - متصرف - والی
نائب السلطنت - استاندار	نائب السلطنت - استاندار
گورکھدھندا سمارہ	گورکھدھندا سمارہ -
حلقہ شیطانہک	حلقہ شیطانہک
گوریلا جنگ چاول	گوریلا جنگ چاول
چاولی	چاولی
گوز تلگ	گوز تلگ - ریسح تیر
گوز مارنا تلگ در فتن	گوز مارنا تلگ در فتن
ریسح خارج شدن - گزد کردن	ریسح خارج شدن - گزد کردن
گوشت - لحم - گوشت	گوشت - لحم - گوشت
گوشہ گوشہ خلوت - ایزدا	گوشہ گوشہ خلوت - ایزدا
گوشہ اختیار کرنا منزدی ازستن	گوشہ اختیار کرنا منزدی ازستن
گوشہ ازدواج فتن - گوشہ گر فتن	گوشہ ازدواج فتن - گوشہ گر فتن
گوشہ نشین غلوة نشین - منزدی	گوشہ نشین غلوة نشین - منزدی
گوشہ گیر خلوت گیر	گوشہ گیر خلوت گیر
گوشمالی تحریکیں - گوشمالی	گوشمالی تحریکیں - گوشمالی
گوشمالی کرنا تحریکیں کردن	گوشمالی کرنا تحریکیں کردن
تو پیچ نہیں - گوش مالین	تو پیچ نہیں - گوش مالین

گھانा خاره . زیان تغییرات
گھائی کوک . گردن . تنگ . دبدند
گردن کوہ . درہ . اسکله .
راوی کوہ .

گھاس کاہ پتیش پکر - گیاہ
گھاس خود رو حلوف ہزہ . حلوف
گیاہ خود رو

گھاگ مرد کہن سال . مجک
گھائل فگار . زخم خورده . زخمی .
گھاؤ زخم . ریش . جراحت
گھاؤ بھڑا انداں . مندل شدن

گھرانا دست پاچ شدن . خود باقتن
سر ایمیدن . عصبانی شدن
گھراہٹ سراسیمی . دست پاچی
گھٹنا ابریلہ . ابر . نیشن .
گھٹنا کی کردن . کوتاہ کردن
گھٹنا ہوا ہرہ کشیدہ
گھٹنا کاستن . کم شدن
تلیل شدن
گھٹنا دم خنده شدن . گوگیر شدن
گھٹنہ زافو . رکبہ . کعب . بنی سان
گھٹنے چلنا عنتریدن

گوند ضم . آزدی خوشیدن .
گوند ھنا آٹا خوشیدن .
دست کردن . شیو ایندین

گوند ھنابال میباختن
سرشت ن

گونگا گنگ . لال . ایکم .
گونگھا صدف پیچاں

گوہ سوکار
گویا بوکہ . شاید کہ . گویا .
گوئی .

گوئیا مطلب . خواندہ .
آواز خان بُنیاگ

گ (۵)

گھات کین . کیکنگاہ .
مرصد .

گھات لگانا کیکن بین کیکن کردن
گھات میں بھینا کیکن نشتن .
گھاث پایا ب . معبر . جگہ .
مشہ . مر . سکولی دیا
آب شمزوہ . مشرب .

گھڑی الارم کی ساعت شما
ساعتِ زنگ دار، ساعت بیدار کن

گھڑی علیٰ ساعت بغلی

گھڑی دستی ساعتِ ساعد

گھڑی گھنٹہ گھر کی ساعتِ مینار
زنگ ساعت.

گھڑی کلک ساعتِ دیوار

گھڑی میز کی ساعتِ علیٰ

گھڑی کے پُرنے

چرخ ہائی ساعت.

گھڑی سُست رفقارِ گند کار

گھڑی بند ہونا خابیدن ساعت.

دشلا ساہم خوابید: میری گھڑی بند ہو گئی

گھڑی ساز ساعتی. ساعت گر.

ساعت ساز.

گھڑی کا یوگی طریقہ سوزن تند و کند

گھڑی کا یور رقص

گھڑی کا ہندسہ خط ساعت

گھڑی کی سوتی عقرب

گھڑی گھڑا ہبٹ عزیز. عزیز آسا.

گھڑیا سب جوچے

گھٹنے میکنا زانزوں زانوشن
پچھ پچ دراہدہ - ابیدہ - اثر حام

گھر خانہ - سرا - محل نزل

بیت، مکان - آقامت گاہ -

گھرانہ تبار - خاندان - خانوادہ -

عائذ - دودمان - زن و زند

گھر بار } زن و زندگی - اببابا یاری

گھر کا اسباب } رخت - خرت پت -

کالائی خانہ -

گھر میں دلنے نہیں }
اور اماں پیسے چلی }

درخانہ آردی دیکوچ دو...

گھر جانا محصرہ شدن

گھر طوی خانگی

گھر اسیق - شلف

گھر ای معن - قعر - گوال

گھر ادگ زنگ پر گرفتہ - پر زنگ.

گھر سبو - جره

گھری ساعت -

شیش ساعت

گھنٹہ زنگ جرس

گھنٹہ (وقت) ساعت

گھنٹہ بجانا زنگ ندن

گھنٹہ کی آواز جنگ

گھنٹہ گھر مینار ساعت

گھنٹی اطلاع کی زنگ اخبار

گھنڈی سکہ دمکھ۔ کٹھ

گھنڈر و زیل زنگ زکولہ تلقنہ

گھنکرو پڑنا گھنکیں دیکھو گھنپنا

گھنکی بندھ جانا دیکھو گھنختنا

گھنی دار حی تپ ریش تپریش

ریش انبرہ

گھوٹنا بہر کشیدن

گھورنا واریدن

چشم نمودن

گھوڑا خیل اسپ فرس

گھوڑا تیز خنک بادپا یکران

گھوڑا سفید اشہب

گھوڑا سیاہ ادھم

گھوڑا مشکی شبدیز مشکی

گھوڑا دوڑ کا اسپ شرط

گھوڑا باردار بارگیر

گھوڑا الف ہونا شکو خیدن سیخ پاشند

گھڑیاں دا جرس

گھنا خزیدن فرد فتن بدلدن

گھنا سوون سائیدن

گھیارہ علاط نلف بُکاہ فرش

گھیشا کشیدن

گھکھی بندھنا گلگر فتن دم از گریگر فتن

خذشن دن گریگو گیر شدن

گھنا نہ دادن

گھنس انتباس

گھنڈ غردد تکڑ بخوت سرکش تمرد

گھیر سرگیخ خوردگی دران سر

گھن نفت کراہت

حکارت

گھن تپ

گھن کرشک

گھن لکنا کرشک بستن

گھن کھایا ہوا کرشک بستہ

گھن (چاند) خسوف ماہ گرفتگی

گھن اسونگ اکوف آناب گرفتگی

گھنا زیور خلیہ ملی

گھنا گجان قوب تودر تو

گھیزنا

گھوٹ ہونا (ہوا) بادخشدشدن	گھوڑا اڑانا ہی کردن
اصباس	گھوڑے پر جم کر پڑھنا ران فشردن
گھونس خروش	گھوڑ دوڑ کرنا اسپ لوانی کردن
گھونسا مشت سیل	سابقت کردن
گھوٹلا آشیاد لاذ غال	گھوڑ ووڑ مسابقت اسپ دھان
گھوٹلانا نال کردن آشیان نہ ان	گھوڑ دوڑ کامیدان آسرس
آشیان کردن آشیان بستن	گھوڑے کا اچھلنا گنک کردن
آشیان چین آشیان نہ بادن	گھوڑے کو کان پکر کر کھڑا کرنا
گھونسا بازی ہشت مشت	ہر رگ فتن مہر کردن
گھونٹا گوش بابی صدق پچاک	گھوڑے کا ہٹ کرنا یک بدہ فتن
گھونکٹ تقابل پر دہ زنبوری	کھیڑی کردن
گھونکرو دکھو "گھنکرو"	گھوڑے سے اترنا ران کشانہ اسپ
گھونکرو بال مرغیں شکن شکن	فرو د آمدن

گھی روغن نہ د - نئن	گھوڑے سے گزنا
گھیا کدو قرع	از اسپ پرت شدن
گھیزنا دھر گرفتن احاطہ کردن	گھوڑے کو سدھانے والا
در میان گرفتن	شہسوار سوغان گیر
گھیزنا (فوج) محاصرہ کردن	گھوڑی مادیاں مادہ اسپ
عصر در ساختن	گھوڑی کا سچے کرہ کرہ اسپ

گھوٹ ہونا (ہوا) بادخشدشدن	گھوٹ ہونا (ہوا) بادخشدشدن
اصباس	گھوڑے پر جم کر پڑھنا ران فشردن
گھونس خروش	گھوڑ دوڑ کرنا اسپ لوانی کردن
گھونسا مشت سیل	سابقت کردن
گھوٹلا آشیاد لاذ غال	گھوڑ ووڑ مسابقت اسپ دھان
گھوٹلانا نال کردن آشیان نہ ان	گھوڑ دوڑ کامیدان آسرس
آشیان کردن آشیان بستن	گھوڑے کا اچھلنا گنک کردن
آشیان چین آشیان نہ بادن	گھوڑے کو کان پکر کر کھڑا کرنا
گھونسا بازی ہشت مشت	ہر رگ فتن مہر کردن
گھونٹا گوش بابی صدق پچاک	گھوڑے کا ہٹ کرنا یک بدہ فتن
گھونکٹ تقابل پر دہ زنبوری	کھیڑی کردن
گھونکرو دکھو "گھنکرو"	گھوڑے سے اترنا ران کشانہ اسپ
گھونکرو بال مرغیں شکن شکن	فرو د آمدن
گھی روغن نہ د - نئن	گھوڑے سے گزنا
گھیا کدو قرع	از اسپ پرت شدن
گھیزنا دھر گرفتن احاطہ کردن	گھوڑے کو سدھانے والا
در میان گرفتن	شہسوار سوغان گیر
گھیزنا (فوج) محاصرہ کردن	گھوڑی مادیاں مادہ اسپ
عصر در ساختن	گھوڑی کا سچے کرہ کرہ اسپ
گھوٹ ہونا (ہوا) بادخشدشدن	گھوٹ ہونا (ہوا) بادخشدشدن
اصباس	گھوڑے پر جم کر پڑھنا ران فشردن
گھونس خروش	گھوڑ دوڑ کرنا اسپ لوانی کردن
گھونسا مشت سیل	سابقت کردن
گھوٹلا آشیاد لاذ غال	گھوڑ ووڑ مسابقت اسپ دھان
گھوٹلانا نال کردن آشیان نہ ان	گھوڑ دوڑ کامیدان آسرس
آشیان کردن آشیان بستن	گھوڑے کا اچھلنا گنک کردن
آشیان چین آشیان نہ بادن	گھوڑے کو کان پکر کر کھڑا کرنا
گھونسا بازی ہشت مشت	ہر رگ فتن مہر کردن
گھونٹا گوش بابی صدق پچاک	گھوڑے کا ہٹ کرنا یک بدہ فتن
گھونکٹ تقابل پر دہ زنبوری	کھیڑی کردن
گھونکرو دکھو "گھنکرو"	گھوڑے سے اترنا ران کشانہ اسپ
گھونکرو بال مرغیں شکن شکن	فرو د آمدن

ل

ل (۱)

لاب حرص - آز - طمع
لا سبر زین کتاب دار
لا پرداہ بے نیاز
لا پرواہی بے مبالغہ - بے نیازی
لات کند - مت
لات مارنا کندزدن - جفتهزدن

لارٹی لارٹی - صراح

یانصیب
لارٹی ڈالنا قرع انداختن
لارٹی کامکٹ درق النصیب
لامٹھی چب دستی - عصلہ جاق
لائچ شرم - جیا - آزم
لاغذا با کردن - حمل کردن
لاؤ ناز - عشوہ - مجت
لاؤٹا ناز ناند - ناز پروردہ

گ (ی)

گیا وقت بھر ہاتھ آتھیں
وقت از دست رفتہ بازنی آید
گیا ہے سانپ نکل
اب تکیر پیٹا کر

چوں کار از دست رفت پیشانی چسروہ
گیت تصنیف - آواز - سرود
گیت گانا تصنیف خواندن
گیش بن جراب - زانوبند -
پاچ بند -

گیدڑ شغال - تدر
گیدڑ کی آوار نوزہ کشیدن
مدہا کشیدن

گیرو گل ماشی - گل ارمی
گیس گاز - چراغ گاز
گیلا تر - نم - نمار
گیلری گاری - رواق
گیند توپ گونی - سرگل - طوبہ
گیندا صدرگ - صدرگہ - صدربر
گیندلا گئی و چوگان
گیندا سرگندن
گیتوں گندم

لالم شیقہ - لالم -
 لگک کوٹ کاتی - فرگل - فرغل
 لارش آفسر افسر انتظام - افسر ایڈٹ
 لائق دخور - لائق - مزادرار
 لائق ہونا شائستن - سزیدن
 لابیری ی دارالکتب - کتبہ
 لائنس جواز نامہ - دستک - امتیاز
 لاکائج مدستہ المحتوق
 لائن راہ آہن - سیر

ل (ب)

لبادہ فرگل - یا پنچھے -

لباس کوت پوش
 رخت جامہ تشریفہ - جمع تشریفات باباں
 لباس بددا رختت ٹوپی نہودن -
 جامہ بدل کردن -
 لباس رات کا لرخت شب
 لباس عورتوں کا رخت زنانہ
 لبایریٹری آزمائش گاہ بیمل - ہبائٹو
 دارالتجربہ -
 لبھانا فریغہ کردن - فریغت

لارڈ رُد - امیر الامراء
 لارڈ بیس تَسیس الایسٹنف
 لارڈ پرڈی بطریق
 لارڈ چانسلر مستوفی الملک
 لازم کرینا لازم داشتن
 (بجود) ہجوار تجودن
 لازمی لابدی ضروری - حقیقتی - جہنم -
 اجیاری -
 لاسہ دین سریشم
 لاش میرہ نعش
 لاکھ لکھ - شیخ اعمر
 لاکھ (عدد) ملیون - صدیہزار
 لالگ (دشمنی) عداوت - خصی - دشمنی
 لالگ چاشنی
 لال اہم سُرتی
 لال (پرداصل) یاقوت - جواہر
 لال (پرندہ) کنجک مُرخ
 لالیں لال - فانوس - قدریل -
 لانترن - لئترن

لایخ آز - طبع - شرو - حرص
 لایچی طائع - حریص - طامن
 لایچی محروم رہتا ہے
 لیں لار حرف است وہ ستحی

لُشانَا بتاراچ دادن - بیاد دادن -

لُش غارت یئھا -

لُشنا غارت شدن - غارت خوردن - تکالیع حقن

لُشنا آدیخن - آدینا کردن -

لُشو فرو - چرخوک - دُوار

لُشچرنا فرو گردانیدن - پُرچون دن

لُشہنا فریفته شدن - دل باختن

پاسوں گردیدن

لُھھ چاق - دُلگ - چوب دستی

بار چوب - بار ہیزم

لُھھیا رکھو "لُھھی"

لُئیرا یئاگر - غارت گرتاراچ گر

غارت زن - ہنام

لُٹھیہ آفایہ - مطہرو

ل (قح - د)

لُچکنا دوتاشدن - جمیدن - چمیدن -

لُچک خمیدگی - نزاکت

لُچھ شوخ - پاہ کار - مل

لُچھن طود - روشن خصلت -

غارت - اطور -

برل پارٹی حزب الاحرار - احرار

ل (پ)

لَ کف دست

لپائیا کتاب - دروغ گر

لپائی کرنا کاہنگل کردن

لپیٹ شعلہ آتش

لپیٹ (خوشبو) شیم - نشر

لپیٹ جانا ہکنار شدن - بغل کردن

آغوش گرن - گردن پر گردن شدن

لپینا آدیخن پرچیدن

لپسی سمنو

لپیننا تکردن - نویزیدن - پرچین

لپیٹ لینا } پرچیدن -

لپیننا (کاغذ) لول کردن

لپیٹ لا - تھ - چیع - لند

ل (ٹ)

لُٹ شاخ - گیسو

لٹانا خوابیدن - مدارکون

لڑکپن طفویت کوکی
لڑکی دختر۔ صدید۔ تالی۔ دخترہ۔
دھرک (ام تصییر)

لڑکی (محبوبہ) سوگلی۔ دست پلکو
لڑنا سرکلندن۔ بنزان برخاستن
ستزیدن۔ دافادن۔ جعیجن

لڑکھڑاتے ہوئے چلنا
کج وکون راہ رفتان

لڑھکنا غلطیدن
لڑی رشتہ۔ سک۔ سکت

ل اس۔ ش،

لست دیکھو "فہرست"
لسن سیر۔ فوم
سوڑا سپتاں۔ نخاط
لئی دوغ۔ ماست۔ آبدوغ

لشکر خیل۔ سپاہ۔ موب۔ قشوں۔
تیب۔ نظام۔ فوج۔ لشکر۔ آتش۔

لشکر تیار کرنا حسکر سوق دادن
لشکری دیکھو "فرجی"

لaf بالاپش۔ بالاکش۔
دراع۔ شادی پچ۔

لدو بارکش۔ بار بدار۔ بارگیر
لدان بار۔ وزن

ل (ٹر)

لڑائی بھنگ۔ خصوصت۔

لڑائی میں مٹھائی ٹھیں
لڑائی کا مول ٹائی

ظرافت آتش المروز جدل است
لڑائی میں مٹھائی ٹھیں

در جنگ ملعانہ می بخشنده
لڑا کا ستزندہ۔ ستزندہ کار۔

جتنگبو۔
لڑا کی عورت پتیارہ۔ دعوانی

لڑکا فرزند۔ طفل۔ پسر۔ پچ
کوک۔ لطفک (ام تصییر)

لڑکا (بیوی کے پہلے شوہر کا) بیب
لڑکا بغل میں ڈھنڈو رہ شہر میں
یار درخانہ و من گرد جہاں می گرم

ل (ک)

لکھار نطق کن۔ مقرر خلیفہ درس گو۔
لکھر نطق۔ خطبہ۔ تقدیر۔ خطاب۔
لکھو دینا نطق دادن۔ خطاب کردن
 کنفرانس دادن۔
لکڑہ کندہ۔ چوب کلاں۔
لکڑی چوب
لکڑی (ایندھن) ہیزم۔ بیہمہ
لکڑی (چھڑی) تعلیمی۔ پریدست
لکڑی جھونکنا، بیہمہ درآش زدن
لکڑی سے ما رنا دم پر جب گذاشت
لکڑی کے بل بندیریا ناچلتی ہے
 گو سالہ بزورہ منجھ می جہد
لکڑہ ہارا ہیزم کش۔ خاکرش
 خطاب۔ بیہمہ بڑ۔
لکھت گیر خود دن زبان
لکھپتی مونیر۔ صاحب املاک
لکھا ہوا لوشٹ۔ پشتہ۔ مرقوم۔ چکام
لکھائی رقم زده۔ تحریر۔

ل (ط - غ)

لطف ۱۱) خوبی ۱۲) مہربانی۔
 عطاوت۔
لطیفہ شوخی۔ بیطیفہ۔ جمع (لطائف)
 ظرافت۔ فی (عیرہ)

لغت فریبگ۔ تاموس۔ لغت
لغو بیہودہ۔ ناکارہ۔ ناہنجار۔ لغو
 اذکار گذشتہ۔ اذکار ماندہ۔

ل (ف - ق)

لغا فر پاکت۔ جرف۔ طرف نامہ۔
لغا فینڈ کرنا ملفوظ نمودن
 (نامہ) درج ف لذاشت
لخت ۷۱۴۳ ماشین رفع۔
 آسان سور۔ بالا رو۔

لختینٹ نائب اول۔ ملازم اول
لخت واژہ
لقب دیکھو "شاہ"
لغمہ پیچہ۔ لقمه

ل (ل)

لپیانا شروع کردن - جرص کردن
 لکھارنا (۱) نعروزون
 (۲) دعوت بہازرت دادن
 لکوپتو خوشامد - چاپوی تملق
 لکوپتو کرنا آٹھالی کردن - لاگفتون -
 تملق کردن

ل (م)

لبایا - لمبی } دراز - بلند
 لانبا } طویل
 لمبائی } درازی - بلندی طوات پہنائی
 لمڈھینگ قاز

ل (ن)

لُنچا شل - زہن
 لُنچ عصرانہ - صرف شام - شام
 لندن لندرا - لوندرا
 لندورا - لندی - لُنڈا دُم بُردہ

لکھانی کے پیچھے پڑنا
 درصد روشنیں بودن
 لکھنا رقم زدن - نگاشتن -
 نوشتن - سحرہ نہودن
 لکیر کھنچنا سطر کشیدن - سطر کشیدن
 لکیر کافیر مقلدی بے معنی

ل (گ)

لگاتار پیپاپی - متواتر پیپ
 لگام عنان - بجام جلوکش
 بگ -

لگام تھامنا عنان گرفتن
 جلوکشیدن
 لگام دینا لگام کردن - لگام نہادن
 لگام برسا پکشیدن - افرا کردن
 لگ بھگ کھا بیش - نزدیک باں
 تقریب -

لگان بائی - خراج
 لگاؤ اُنن - مجت - علاقہ - تعلق
 لگن (۱) آفتا پ
 (۲) گفت - عشق - مجت

لُو آرزو. تنا- مراد	
لُو امضا (بی میں) زبانه کشیدن	
لُو چلنا بادگرم و زیدن	
لُو گنا تمنا داشتن - آرزو کردن	
لُو گنا آفتاب خوردگی - آقاب نزدیکی	
لُوا کاکلی - دریج	
لُوجھ حرص. طمع. آر	
لُوبیا ژراڈک	
لو اطت اغلام بازی - پشتی -	
لُچھ بازی -	
لُوٹ }	لینگا - غارت. تاراج
لُوٹ ھسوٹ }	چپاول.
لُوٹنا تاراج خودن - غارتیدن.	
غارت کردن - تارواد کردن	
لُوٹنا سراجت کردن - بازگشتن	
پُرت شدن	
لُوٹا آفتاب - مطہرہ	
لُوٹے کی ٹونٹی نور آفتاب -	
شیر آفتاب	
لُوری مناغات - بنگره	
لُوکی کدو - قرع	
لُولا (۱) دست بُریده - شل	
لُولا (۲) پا بُریده	

لنگر	شرائع - لنگر - انجز
لنگر امضا	شرائع کشیدن.
لنگر پرداشتمن	-
لنگر ڈالنا	لنگر انداختن - بنگر کردن
لنگر گاه	لندرا فنگندن.
لنگر گاه	باد انداز. لنگر گاه
لنگڑا	نگ - تزلی
لنگڑانا	نگ کردن
لنگڑانا (جانور کا)	سم افگنندن
لنگڑا کرچلنا	کچ و چلا راه رفتان
لنگوٹی	لندرا رفتان
ایا، لُنگی	لنگ - قیزہ.
لنگوٹہ	- آخابی -
لنگوٹیا یار	دوسست ویرینہ

ل (۱۹)

لو اصیخاس بگیر. بستان
 لُو (کان کی) نزد گرکش
 لُو (بی کی) زبان - زبانه. افزانہ
 لُو (گرم ہوا) سوم - بادگرم

ل (ی)

لیاقت استناد - جذبہ۔
 لیبل سرچپان
 لیبارٹری معل - لا بر استو۔
 آزمائش گاہ
 لے بھاگنا در بودن - اعزا کردن۔
 لے پالک پس خواندہ - بیٹھی - دلی
 لیپ ضماد - طلا۔
 لیپ پوت آزم
 لیپنا سیدن
 لیت ولعل کرنا مسلمان بودن -
 باموز و فردان گذاشت
 لیت ولعل امر و فردا -
 پس و پیش
 لیتھو گراف سنگ پاپ کن
 لیتھو گرافی چاپ سنگ
 لیٹنا ممتاز شدن پشت رادن
 لیٹنا آرام کرنا مالیین - واکشین۔
 لیٹنا (دراز ہو کر) دراز کشیدن -
 لیٹرو بکس کمیں مکاتیب - صندوق پتہ۔
 صندوق پست

لوگ مردم - اشخاص
 لوہڑی بدباه - روہ - ثعب
 لون نک - لون
 لونگ مینگ
 لونگ قرنفل - کلپتہ دماغ
 لور آہن - حدید - تیمود
 لونار آہنگر - حداد
 لوہے کا براہد ساد آہن

ل (۵)

لچون دیکھو "لوہے کا براہد"
 لہر موج - زنجیرہ - سلسہ -
 لہریہ دار مارپیش
 لہسن سیر
 لھتی دوغ - ماست - آب نیز پنیر
 لہو خون - دم
 لہو لہان کرنا بخون آختن -
 خون آسود ساختن
 لہلہمانا سر بسز شدن - شاداب شدن
 لہنا فائدہ - نصیب -
 لہنگا شوارے کے زنان ہنود
 پورشند -

لے جانا

ملکم پر سی کرنا

۲۸۸

لین دین کرنا دادوستد رفت
مراودہ نہون.

لیور گھر ڈی کا رقص
لئی اہار۔ بُذاق

م

(۱۱) م

ماپ پہنچانہ۔ کیل۔ وزنہ

مات شکست

مات کرنا شکست دادن۔ بیقت بُردن

مات کھانا شکست غوردن
بازی با فتن

ماتحت پتو۔ لخت۔ (جیو لا احتین)

ما تم سوگ۔ عزا۔ شیون۔
ما تم۔

ما تم پر سی تعریزت۔ عزاداری۔

سرسلامتی۔

ما تم پر سی کرنا موبیکردن۔ عزاداری نہون

لے جانا بیرون۔ قدر بیرون
لیچلشٹیو مقدنے۔ مجلس آئین ساز

لید سرگین۔ روٹ۔ فضل
لیڈر پیشوائے قائد۔

لیڈری قیادت۔ رہبری۔

لیڈنگ آرٹیکل مقالہ مدیریہ۔ مقالہ خصوصی
لیسنس دیکھو «لا اسن»

لیفٹینٹ ستران

لیکھر دیکھو «پکھر»

لیکھوار دانشیار

لیکھ (جوں) صواب۔ رشک

لیکھ (بیٹا) بے راہ۔ چپ راہ جادہ
لیگ اتحادیہ۔ انجمن

لیل کو مجنوں کی آنکھ سے دیکھو

لیل راجشم مجنوں بنگر۔

لیمپ لا پہ۔ چڑاغ نہدی

چڑاغ گان

لیمپ دیواری لارڈ دیوار کوب

لامپ دیواری

لیمپ لیخنے والا آوزہ۔ لارڈ آڈیز دار

لیمونڈ لیمونی۔ لامونا ده

لینا چرفتن۔ ستادن

لین دین بعدہ بستان۔ دادوستد براہے

مال واپس کرنا مُہ آوردن
مالی امداد معاونت و چہی
مال و متاع اثاث۔ ہست دنیست
مال حرام بجائے حرام
مال حرام بوجای حرام بود
مال گاری داگون۔ بارکش
مال گذاری مداخل۔ محاذ۔ محاذ
مالیہ } مالیہ۔ مال دیوان۔ ارتقاء

ماں کرنا موبیکردن۔ عزا داری نہیں
مالی لباس جامات آبی۔ جامائی
مال تھا جیں۔ پیشان۔
ماجراء سرگزشت۔ واقعہ کیفیت۔

مالا سمجھ تسبیح
مالش کرنا تیار کردن۔ عوق گیری کردن
روشنیں مالیدن۔
مالک صاحب۔ دارا۔ ارباب
مالی یا غبان۔ جن آڑا۔ گھبیں۔
ٹکشنا آڑا۔

مازنی زدن۔ ندو کوب کردن
مازنا (زیادہ) خود فخری کردن
مازنا (کھڑا سے) دم پوچ بگرفتن
مازننا (جان سے) کشتن۔ بقتل رسانیدن
مازی چھپے سنوار عنبر گناہ بدتر از گناہ
مار کے آگے مجھوت ناچلتا ہے
گر بودی چوب تر فرمان نہ بڑی گاڑی
ماسٹر اخند۔ استاد۔ استاذ (جہاد انسان)
ماشکی آبکش۔ سقہ۔

اما پرستار۔ نز۔ خادہ
اماں خال۔
اماں زن خال
اماں مادر۔ ای۔ مام۔ والدہ
نہ (بچوں کی زبان میں)
ماں پر پوت پتا پر گھوڑا } اگر پہنچتا نہ
بہت نہیں تو تھوڑا تھوڑا } پر تاہم کند

مال دولت۔ ثروت
مالدار متمول۔ تو انگر۔ دولتند۔
مال بکری کا مال فروش
مال غیر طلی مال خارجہ

ما یہ (دلت) سلیٰ - دلت.
ثوت -

ما یہ اہر
ما یہ لگھنا اہازدن
ما یہ کو ما یہ چھتی ہے
کے بر صد آید نصد بیکے

م (ب)

مبادله نز آنڈ - اسحار
مبارکباد تہبیت - مبارکباد
مبارکباد وینا تہبیت دادن -
مبارکباد گفتن -
مبارک طلبی نہیب ندن -
دھوت مبارزت دادن -
مبتدی نوج - نواموز - نواوه -
مبہوت ڈنگ - گچھ شدہ -
مات ومبہوت -

م (ت)

متقشی پرسخانہ - دلی - بتی
متاخر ہونا دلواندرن - مات شدن -
ہاج واج شدن

ما پنا ہیکوون - پیاٹش کرنا
ما پ دیکھو "ما پ"
ما بھنا سفید کردن .

ما ندا یا، ما نہ دیکھو "پیمار"
ما ند پڑنا (۱) روشنی نائل کردن -
(۲)، مات نگردن بشکست خوردن
ما ندا متفاق - نان ٹنک .

ما نی ہونا جلوایستادن - راہ گرفتن
ما نس آدم - آدمی - انسان

ما نگ (سرک) فرق - تارک
ما نگ (آرزو) طلب - خاہش - آرزو

ما نگ طالبہ
ما نگنا خواستن طلبیدن - سوال کردن
ما نگنا (ادھار) عاریت خواستن - .

ما ننا پزیر فتن - تعول کردن -
ما ن نہ مان میں تیرا مہمان

مہماں ناخوانہ

ما نانہ رسال مجلہ

ما ہواری (۱) ما ہن (۲) مشاہرو

ما ہواری دیکھو "حین"

ما ہر کرم کار - ما ہر چکیدہ کار

ما ہر سیاست دلپمات

مُثانَا ناپسید کردن - ناپدید کردن
مُثانَا (محیر) حک کردن - برداشت چو
پاک کردن - محوك درن -

مُثُر شنگ - بخود فرنگی
مُثکنا جنیدن - عشوه فروختن
مُشکا - مُشکی خم - سبو - بکوب -
مُسْحَّا دیکھو "لستی"
مُسْهَّاس حلاوت - شیرینی
مُسْهَّان شیرینی - قند
مُسْهَّه دیر - بیکده - صنم کله - صنم خانه -
بُت خانه -

مُسْكَّبچیزهونا دوچار شدن
مُسْكَّنی مُشت
مُسْكَّنی بازدھا کف غنچه کردن
مُسْكَّنی پیچی کرنا مشتاک کردن

مُسْتی گل تراب - خاک
مُسْتی اونا خاک برقرار نمیکن
مُسْتی میں ملنا بازیں مهوار شدن
مُسْتی کابر تن کپال - ظرف گل
آفرندگی -
مُسْتی کاتیل نفت - نقط

متراوف هرده - متراوف - هم معنی
متراود دیکھو "مبہوت"
متراود ہونا دیکھو "محیر ہونا"
متعد والی زن سیفہ - زن متعدد
متافق ہونااتفاق دادن - اتفاق کردن
متافق ہونا رینڈلیشن پنہ - اتفاق قرار دادن
تصدیق کردن

متلاشی کنج کادا - لازج - مجس
متکون مزاج ہردم خیال
ہردم رنگی زدن
متلی تے - تہوڑا - دلشد
متلی -

متلی آنا دل بہم خوردن -
دل را بامہم زدن -
متلی آندریا میں دریاگر فتن
متواتر دیکھو "گاتار"

متواala مست - سکان - زند
متوج ہونا رکوردن - پاکی بودن
مسختنا شیر زدن - آرد شیر و ایندین

م (ٹ)

مُسْتَاپا فربی

مثال

چھلی کیڑنے والا

۲۹۲

مجموعہ ہد - مگونہ - ہگانہ - ہگی۔
مجموعہ قویں آئینہ
مجھیٹھ فوہ - ارڈگ - اوناس

م (پچ)

چاق سقف بار - تلبار۔
چانڈ رُت
چکلا مقید - ضمانت
چلنا بدستور کردن - بے قابو شدن
چھر پیش - بُق - طشیار
(بعوض (عویں))

چھروانی پشخوان - پشگیر
چھیڑ ماہاگیر
چھلی ماہی - سماں - جوت (درلن)

چھلی چھوٹی ماہی ریزہ
چھلی سُرخ ماہی قریل آلا
چھلی پکڑنے کا کانٹا قلابہ
چھلی پکڑنے والا دکھنے مجھرا

مثال مل - ماند - گونہ - مثال
مائان آب دان - مثاذ

م (نج)

مجاری اکٹھیت - کثرت - ماڈری
مجامعت کرنا ہبستری شدن
جفت شدن
مجاور استاذ نشین - استاذ گزین
مجاد - سجانہ نشین -
مجال طات - فرصت - موقع

محبور لاچار - محبور
محور کرنا وادار نہ کردن - واداشتن
لای سافتن - واسافتن -
محور ہونا لاپشن - چارہ نہ داشتن
چارہ کار از دست رہا شدن
محڑا رقص - تحفل - رقص و سرود
محڑائی رقم اعتبار
محرم عاصی - جیانت کار
محشر ہیکل - مثال - مجرم
محج اذعام - بیج - انبہ
محج اکٹھا کرنا معکر کردن

م الح

محسول ڈاگنا نہ پورست
 محسول لگنا پورست بُردن
 دشائیں مال چو قدر پورستی بُرد؟
 اس مال پر کتنا محسول لگتا چھے؟
 محفوظ مصنون - محفوظ - باخانلت
 محفوظ ہونا سرد کردن -
 حظ گرفتن -
 حکمہ ادارہ - نظارت -
 دریافت - حکم -
 حکمہ پولیس ادارہ ضبطیہ
 ادارہ سرکانزی -
 حکم خصیبہ پولیس ادارہ کار آگاہی
 حکم تعلیم ادارہ معارف
 حکم شکیں ادارہ خراج - حکم جنیہ
 حکمیتی دیوان عالیہ
 حکم سرکاری ادارہ مدحی
 حکم فوج ادارہ نظای
 حکم قضاۃ دیکھو حکم جی
 حکم لازمت ادارہ ہمیہ کار
 حکم نظر ثانی دیوان تمیز
 حکوم زیر دست بیو
 محل کام - قصر - کوشک - محل
 محل سراۓ

محاصرہ کرنا سپہ بندی - حماہ و کردن
 چاتم زدن -
 محافظ دیدہ بان - محافظ پاسبان -
 محاورہ مش - ضرب الشل
 محبت ولاد - حب - الافت - امن بصلحت بخت
 محبت کرنا آنفت کردن
 انس داشتن
 محتاج دست خوش - حاجتند -
 محور نویسنہ - دیسر - مرزا - منشی -
 محور دفتر نگار -
 محوم کی پیدائش
 ندیش پیش حاشر پرس
 محسول حاصل - بائی - خراج علانہ
 رسالت - مالیات - جزیہ - دینر مسلوں ہے
 محسول ڈسٹرکٹ رسم چبرگ -
 رسم گبرگ -
 محسول دینے والا توجیہ بہ -
 حاصل گذار

م (۱۹)

مداری لوٹی۔ (جس لوٹیاں)
تماشہ چی۔
مدبر سیاست دان۔ دلپوت
مدت عرصہ۔ آوان۔ حین
مدت سے ازدیر یا ز۔ از مدت مید

مادر اعانت۔ امداد۔ دستیاری
معاونت بیوونت۔ یاری
دشکری۔ لگک (فرجی ہدایا)
مذکورنا باز و دادن
یاری کردن۔ اعانت کردن۔ لگ کر دادن
مہوگار ہمدرست۔ معاون۔ فائدہ۔
دستیار۔ ظہیر۔ مساعد
ناصر۔ لگ کار۔
مدرسہ مکتب۔ مدرسہ۔ مکتبہ۔
آموزشگاہ
مدرسہ امدادی مکتب معاون
مدرسہ ابتدائی] مدرسہ ابتدائی
مدرسہ پرانی] دبستان
مدرسہ بالخان مدرسہ عرشیہ

محل زنانہ حرم۔ حرم سرتے
اندرون۔ اندر یون خانہ
محنتانہ حق الزحمت۔
محوکرنا حک کردن۔ برداشت
پاک کردن۔
محوہونا گم شدن۔ خود را باختن

م (۲۰)

مخالف بر علیہ۔ خلاف۔ مقابل۔
مخالف سمت طرف دیگر۔
جهت مخالف
مخالفت کرنا بر علیہ برخاستن۔
خلاف کردن۔
مخجز جاسوس۔ خفیدہ نویس۔
مُفتش تُضییر۔
مخثار صاحب اختیار۔ وکیل۔
مخثار عام وکیل مطلق
مخثار عدالت وکیل رسمی
وکیل شرعی
مخصر نویسی خطہ ریز
مخصوص ویژہ
پ پ

مذکوٰ گوپندرخانہ - مذکوٰ

م (۱)

مراعات امتیازات

مرتاکیا نہ کرتا چون دست از جان بشوید
ہرچو در دل آور گوید

مرتبان کلوک - دلده - بستو

مرتبہ درجہ - منزلت - قدر

مرشیخ خواں روضہ خوان - آواز خوان -
مرشیخ گو.

مربی (انعام حکومت) تیول - تیولی

مرحجانا پژمردن - افرودن

مزح لففل

مزح گول غفل گرد

مرچیں لگنا از جادر فتن

بغیض درآمدن

مرحوم مبرور - مرجم (یعنداں سے
پہلے استعمال ہوتا ہے شلا مرحوم (کرو))

مُرُدہ میت

مُرُدہ کو نہلانے والا غزال - مُرُدہ شو

مُرُدہ کی چیرھاڑ تشریک میت

مدرسہ پبلک مدرسہ الشعب

مدرسہ جمیعی مدرسہ حربی

دارالفنون حربیہ

مدرسہ خیراتی مدرسہ خیرتیہ

مدرسہ دو اسازی مدرسہ اجزائیہ

مدرسہ سرکاری مدرسہ امیرتیہ

مدرسہ مڈل مدرسہ رشدتیہ - مدرسہ انوارتیہ

مدرسہ غلظوت مدرسہ اطیہ

مدرسہ سفری مدرسہ تجھڈہ

مدرسہ ثانی مدرسہ عالی - دہشتستان

مدعایلیہ دادستان

مدعو کرنا دلده گرفتن

مدعو ہنزا دعوت شدن

مدعی عارض - دادخواہ - مدی

- داد طلب -

مدعی سُست گواہ حُصّت

کاسرا زانش گرم تراست

مدھم بست - زیر

م (۲)

مذاق ریختند - ہنل - استہزا

مذاق کرنا ظرافت کردن - ریختند نہون

مرمت کرنا (سزادینا) تاویب نہ عن	
مرنا مُردن - جان دادن	
تابہ ہمی کردن - مرعوم شدن	
مرتا کیا نہ کرتا ہک دست از جاں بشیہ	
ہرچ در دل آرد گوید	
مرتے کو مارے شاہ مدار	
نرڈ بے عضو ضعیف می پیند	
مروج سموں - متلاول - رواح پذیر	
مرہم لگانا مرہم نہادن	
مرہم پھی کرنا سختہ نہی کردن	
مرید کو چک ابدان - مرید	

م (م)

مرطنا بگردیدن - خمیدن - خمیدہ شدن	
مڑوڑ پیچش کنک	
مڑھنا خام کردن - فام کشیدن	

م (م)

طبع - طبیعت	
مزاج مزاح -	

مرد گورت کے تعلقات زنا شری	
مردم شماری سر شماری - احصار - حصار	
مرزا چوپیا مرزا قشش	
مرزنی دیکھو بنڈی	
مرع خروس	
مرغابی ماخ - طیر الماء	
مرعنی مکیان - وجاه	
مرعنی کا بچہ چونہ - چوچ	
مرعنی کو آندوں پر بیٹھانا مرغ خوابیدن - خوابیدن مکیان	

مرعنی کی آواز تقدیر	
مرعنی کی کلفتی تاخ خروس	
مرعنی کو تکلے کا گھاؤ بہت ہوتا ہے	
درخواست مدد شنبی طوفان است	
مڑھنا شاخ زن	
مڑگ چھالا پوست تخت - پوستین آہو	
مڑگئے مردو و فاتحہ درود	
خس کم چہاں پاک	

میرگی مرع	
میرلی نائی - نی - میزادر	
مرمت شکست دریخت - جزو کسر	
شکست و خرد	

مُست ہونا از خود رفتن -
بی خود شدن - فہل اشدن -
مُستی سکر - مدھوشی - از خود رکھنے
مُستحکم بُرم - مُستحکم - مضبوط
مُستعد کر بستہ - آمادہ - تیار
مُستول دُگل - باد بان - درخت جهاز
مُستر موسیر - آقا - جناب -
مُسخرا ظریف - خوش طبع
مُسخنی ظرافت - خوش طبعی
مُسطر کرنا دیکھو "کیر کھینچا"
مُسکرا نما تبلکم کردن - خندہ زیر یابی
مُسکر زُردہ - خلاصہ - عمدہ
مُسل خواں میر عرض
مُسلسل دیکھو "لگاتار"
مُسلمانی ختنہ
مُسمر نیم خنبد رو جان
مند چار باش - مند -
مسور عدس - نزک
مسوڑا لٹھ - گوشت پائی دندان
مرٹ گندم - شتل - آزخ
مسہری پلش خانہ
میں بھیگنا بزرگ آغاز کردن -
میں بین و خط - بزرگ ریش

مزاج پرسی کرنا استنطاق نمودن
پرسش ہا کر کردن
مزاج شناسی بعض شناسی - دھل آدم شد
مزاج اشناختن -
مزاج کرنا خود فرد شی نمودن
مزدور فعل - اجراه دار - مزبد
مزدوری اجرت - مزد - پائی مزد
مزروعہ زمین زمین شیار

مزہ لذت - حظ - مذلق
مزہ دار لذیذ
مزے اڑانا کیف کردن بختگار فتن
عظوظ شدن

م (س)

مسافر غریب - راه رنگ
مسافر -
مسافرخانہ محل استراحت - بساط
مسافرگاڑی قطار الکاب
مساوی ہسان - مساوی از یک جنس
مست مدھوش - از خود رفتہ
فہلوی -

مشہور ہڑوا

مشن^(۱) جماعت تینے - مبلغین^(۲) وند -مشورہ شوریٰ۔ مشادرت بحثت
کنگاش - مذاکرہ۔ صلاح دیدمشورہ کرنا سر بر سر ہم نہادن۔
کنگاش نہودن۔ مشادرت کردنمشورہ کامرا قابیز۔ کامیز۔
دار الشوریٰ۔مشہور معروف۔ سُمْر۔
مشہور۔مشہور (بُران سے) گاؤں سفید پستانی۔
بدنام۔مشہوری شہرت۔ صیت۔
شہرو۔مشہور ادمی تخفیض۔ متعارف۔
سرشاس۔ نام پر آددہمشہور کرنا سکردن۔ شہرت دادن۔
قلم دادن (مثلاً از خود را راجہ قلم ہی دہ)
وہ اپنے آپ کو راجہ مشہور کرتا ہےمشہور ہونا شیوچ یا فتن (کھریمیں)
سرشدان۔ نقل داشتن (زبانوں پر)

نام بآوردن۔ دردنا بنا پا کچیدن۔

م ۱ ش

مشابہت مثل۔ مانند۔ تماش۔ گون
مشاپیت کرنا بدقة نہودن۔

مشايعت کردن

مشاق دل گرم۔ دلگیر۔ خواستگار

مشت زنی مشتوکردن۔ جلو کردن
استخنا

مشتری فردیار

مشعلیٰ شمعی۔ مشنگی۔ فانوش کش

مشغول مصروف۔ باکار

مشغول ہونا پرداختن۔

درکار نہیک شدن اینہاک داشتن

مشق دردش۔ نارست۔ مشق

مزادت۔ پر اکٹ

مشقت ریاضت۔ تن کا ہی

مشک مک۔ بُشک

مشک زق۔ مشک۔ مشکیزہ۔

مشکین باندھنا کتف بستن۔

مشنزی^(۱) دل کشیش۔^(۲) سبتع

مضبوط استوار بحکم -

مضبوط مقالہ۔ لائچہ۔

مضبوط (رف) سودہ خالک

مطلوبہ تعریف

مطلوبات انتشارات۔

مطلوب عرض۔ مقصد۔ مفہوم

مطلوبہ ابداء۔ اصلہ۔

مطلوبہ تظہرات۔

مطلوبہ ستم زدہ سستم کش۔ بیدارش

م (ع)

معاصر ہمصر۔ ہنگاہ۔ معاصر

معاف بحل۔ عفو۔ تصدق

معاف کرنا بحل نہادون۔ معذور داشتن

معافی معذرت۔ عفو۔

معافی ماٹھنا غدر خو استن۔

معذرت کردن بمعذرت گھنن۔

معاملہ ختم ہوتا آب از آسیا اتفادن۔

معاون دکھو۔ مدگارہ۔

معاہدہ قرارداد۔ عهد۔ اتزام نامہ

م (ص)

مصادفہ کرنا دست بدست مادن

مصالحہ دکھانے کا افزار۔ مصالحہ

مصدقہ بل تعارف۔ امضا یافتہ

مصری تندیفید۔ بنات۔ طبزندہ

مصری کا کوزہ کونہ قند۔ کلہ قند۔

مصنوعی عملی۔

مصنوعی بال مولی عملی۔

مولی عوض

مصنوعی دامت دنیان عاریہ۔

دنیان عملی۔

محض نگانہ۔ بصنف

میثیت بلیہ۔ رنج۔ بکلیف۔

محنت۔ اندھہ۔ اوقات تمنی

میثیت میں پڑھنا گراما تاریخ

م (ض۔ ظ)

مضائقہ نہیں صرفہ نہار۔

باکنیست

مُفْلِسٌ

م (غ)

مغور خودنا - شخص فروش خود
 خودبین گل پر باد - پر میں
 مغور ہونا پر باد شدن -
 دماغ فروختن

مغلوب زیر دست
 مغلوب ہونا دست خوش شدن
 تن در دادن

م (ف)

مُفْتَ بجانا: مفت - بی قیمت

مفت خود طفیل - کاسرسیں -
 مفت کی شراب قاضی کو صندل
 مفت راچ گفت
 مفرد فراری - گریخا - مفرد
 م Fletcher ثام - کستال گردن بندی

مُفْلِسٌ ناجار - لاچار - تادر
 لات دلت - بی سرمانی
 مُفْلِسٌ شکستی - نادری

معانی رسیدگی - دیدن کاری
 معانی کرنا بازدید کردن
 معانی فوجی سان دیدن -

معابر موثر - قابل اعتبار
 معزز شخص میتھن - سرشناس

معزول توقيف شد.

معزول کرنا خلیع کردن - توقيف کردن
 معزولی } عزل - توقيف -

معزول ہونا } دست از دست گاه
 بُریده شدن -

معشوق دل ربا - بمحبب - دل بر
 معشوقہ سوگلی - محبوہ - معشوقہ -
 دل آرام -

معلوم کرنا پی بیرون - دیانتن
 معلوم ہونا بنظر خوردن - وقوف یافت

معمار بنا

معتمد لغز - معہ
 معمولی قیمت قیمت نانل

معمولی اعتیادی - عادی

معنون کرنا تقدیر - معنون کردن

—

کٹو

مقر نامن نفع کن خلیب.
واعظ۔
مقرر غرض میلوں
مقررہ وقت راہ دعده وقت ہڑو
وقت قرار یافت۔
مقصد مرام حاجت نیل بقصور
متفہ جوہر تی قی آمد

مفسی میں ہزار عیب ہوتے ہیں
مفسس و صد ہزار عیب
مفسی میں آٹا گیلا
داخ غ بلاں دار غ

م (ق)

مقابلہ مسابقہ مقابلہ موازنہ
تائے

مقابکرنے والا مقابلہ مقابلہ
مقابلہ مقابلہ روایت۔
مقابلہ ہونا طرف شدن

مُنکھا دیکھو "گھونو"
مکار شیاد حیل ساز پُکار
مکان خانہ منزل نشینی
اقامت گاہ
مکان کی منزل طبقہ منزل
مکانات ابتدی علاوات
مکتب دیکھو "مدرس"
مکدر سیل
مکدر ہلانا سیل گردان
مکر فرب سلاں
مکر جانا از عرف گرستن از لفظ گرستن
حاشا کردن
مکٹر دیوپا۔

متعامی محلہ محلیہ
متعامی اخبار جریدہ محلیہ روزنامہ متعامی
متعامی حکومت ادارہ محلیہ
متعامی خبریں حوارث محلیہ
متعوفضات مستملکات متصروفات

مقدارہ مرافعہ ادعیہ دادی
مقدارہ فوجداری مرافعہ جنایتی
مقدارہ کرنا ادعا داشتن پرا فخر فتن

م (ل)

ملک پ صلح۔ آشتی۔ یارش۔
ملائچ جاوش۔ آپشناس۔ ناخدا
کشتنی بان

ملازم ارباب۔ خادم۔ فراش
پیش خدمت۔ اجیر۔

ملازم بچوں کا لالہ
ملازم گھر کا خانہ شاگرد۔ فراش
ملازم ہونا دست بکار پردن
ملازمت ہامریت۔ خدمت
ملازمین چھوٹے کبے و فعل۔ ملدوشد

ملاقات شناسان۔ بازید
ملاقات ہونا دیدن کرن۔ دوچار شدن

برخورد
ملاقائی کرو اطاق پیمان۔ قابینہ۔
کابینہ

ملاوٹ تلبی۔ آمیزش۔

غسل و غسل

ملاوٹ (اگر مفرادات یکجا نہ ہوں) آمیزو
ٹلانی سر شیرست۔ قیاق۔ بالائی۔

مکڑی تار باف۔ عکبوتو۔ کلاش
مکڑی کا جالا تار عکبوتو
مکعن کرہ۔ زبدہ۔ خلاصہ۔ مددہ
مکھڑا رو۔ چہرو

مکھی گس۔ ڈباب
مکھی اڑانا گس راندن
مکھیاں مارنا گس پانیدن

مکھیوں کا بھینپھننا و نزد کردن
مکھیا کر خدا۔ کلانتر
مکھتی نرٹ کلان
مکھی کا بھٹھنا خوش روت
مکھ دیکھو "گوف"

م (گ)

مگد { میل وندش
مگری } میل زور خانہ
مگدہ ہلانا میل بازی۔ میل گردانی
مگر (حرف شک) بک۔ شاید۔ مگ
مگر مجھ نہ شگ۔ شیر آبی
مگر مجھ کے آنسو بہانا اسکھانی ریا فردیت

ملہٹی نیچے نہ ک
ملیدی مالیدہ

م (۳)

ماناک غیر دل خایہ
مائعت قدسی. غدغن۔ ایا۔

ممبر عضو۔ رکن۔ وکیل۔
(اجزاء درج)

مبر انتظامیتہ اجزاء انتظامیتہ
اجزائے مجلس منظہر

مبر پارٹیئنٹ اجزاء پارٹیان
مبر خصوصی عضو فہم
مبری عضورت۔ گرینیٹ
ممتاز متشخص۔ شخص۔ تماز
منورع قدسی۔

مولانا صورہ۔ دل جنبانک۔ دم سیجہ
میلانا بکری کا معنی کردن

م (۱)

مئن قلب۔ دل۔

ملائی پڑھنا سر شیر بستن۔
تیماق گرفتن شیر

بلبہ مغاک خاکستر
بلڑی دکیو "فوج"
بلڑی سکول مدرسہ بیہ۔ دارالفنون
ملغوف کرنا درجف گذاشت
ملغوف کردن۔

ملک حملت۔ دولت
ملک پدر تبعید شده
ملکہ پیر طیں۔ قیصرہ۔ ملکہ
ملکیت بلک۔ آن۔ املاک۔
(لنا کسی سے) ملاقات کردن بدچارشہن
برخیدن۔

ملنا (کوئی چیزا) بدست آمدن۔ دست دارن
ملنا (دچیزوں کا) پیوستن پیوست شدن
ملنا (ترقبہ چیز کا) آیختن۔ آیخنة شدن
ملنا (مواافقہ نہیا) ساختن۔

ملنا (دگھوڑے کا) شال مالیدن
ملسار صلح پسند۔ آشتی جو۔
ملل۔ سب۔ سابری
ملک پر پیسر کھانا جمع آمدی نہودن
مول نزدیہ۔ آزدیہ۔ عین۔ کبیعہ خاطر۔
مول نزدیہ خاطر۔

منده نازل - کاسد - ارزان
منظری (۱) شخم - بازارکلای.
(۲) یوم السوق - بذبازار
منظیره تبغ - تپه - سرتاوده
منزل (قاچاک) بورت - بیوت - مرحله
مقام
منزل (مکان ک) طبق - طیقه - درجه
مرتب - آشکرب
منزل (اوپر عال) بالائی منزل.
پیش منزل.
منزل (ینچه عال) مرتبه تھانی
منراگنا (قرآن پاک ک) تلاوت کردن
و روزگردن
مشکل کرنا کوک کردن
مشکله نقا - ملفوظ - مشکله
مشوشی الغار - تیغ
مشی محور - نویسندہ - بیسر -
مرزا - دفترنگار -
منظر چشم انداز - منظر
منتظوری وینا صحوگذاشت
منتظور ہونا امضا یافت
منع کرنا بازداشت - آرسیین زدن
آستین اثاثه ندن.

من (کنونی ک) لیچاه
من (منکرا) (۱) مارهرو - همراهان -
(۲) چهره گردن.
منادی جار - منادی
منادی کرنا جارندن - جیرندن -
منادی کردن.
مناری اقلیت - نیاروئی - مینورتی
منانما خوشبود کردن - دادارخودن
مناسب سازگار - النب - لائق
معافی -
مناسب سازگاری - جاشلت
مشابهت.
منافع عاصل
منتر سحر - فرون - افسون
منت سماجت کرنا پیکردن
اصلخودن - نہ نہ غریب درآمدن
منت ماننا - نذر کردن
منجن زمان شو - سنون - گرفکدن
منجھلا درمیانه - میانه - اوست
منحصر موکول - منحصر
مندد بخت خانہ - دیر گشت
بخت کرد -
مندرجہ فیل آئی الذکر - منبع ذیل یحییل

منہ پھٹ دہن دریده - دیده دہن
فیتن اللسان
منہ جھوٹا کرنا نہار کردن -
چیزی خودن.
منہ چڑانا رو خانیدن
منہ دکھانی رو نمان
منہ دیکھی ہات کرنے والا اب الوقت
دہن بیں - رُخ گو.
منہ زور عورت لگانہ قطام
منہ کے بل گرنا برواقا دن
منہ لگانا رو دادن
منہ کے بل سونا دم رو خوابیدن
منہ میں پانی بھر آنا اب بدھاں آمدن
آب دردھاں گردیدن -
منہ پیٹنا بعد بجام پسیدن رو زہقتن
منہ تو پختا رو فراشیدن -
منہ کامی خداوں کا کڑوا
خضر صورت شیطان صورت
منہ سے خیر کی بات نکالو
فال یکی بزن بہر کاری
منہ سے نکلی براٹی
تیرا زکمان جست حرف از دھاں رفتہ زایدیہ
منی آرڈر بمات پست - سرگی -

منقش کرنا گچ بری
منقی موریز - منقی
منکا مارہو - مہرہ گردن - ہرہ جان
مکوح زن عقدی - منکوح
منگل موئی - بہرام
منگل (دن) سرشبہ -
منگنی خاستاری - خواستگاری
خطبہ - شیرینی خانی
منگنی کرنا نسبت دادن - نامرد کردن -
خطبہ کردن -
منگیتر نامزد - سوگی - منسوہ
منہ من کرنا ہن ہن کردن -
لُدُلُند کردن -
مُنہ دن - فوہ
منہ (چہرہ) تُو - رُخ - وجہ
منہ بنانا سوئی ترشیں کردن -
چہرہ درم کشیدن
منہ بولا بیٹا پرسخوانہ - بتیتی - دعی
منہ بولا بھائی برا دخوانہ
منہ بولی بین خواہر خوانہ
منہ پھرنا رو گردانیدن
منہ پیٹنا دست بر رو نزدن -

موٹا پا فرنہی
مورٹ کار کے بخار۔ تو میں۔
مورٹس اتو بوس۔ تو میں
مورٹ کار حافل۔ گرد نہ خورد
مورٹ سائکل دوچھڑا آشی۔
دوچھڑی خیرتی

موٹھ باش ہندی۔ کرنسہ
مورٹ ہونا درگ فتن۔ موٹر افادن

موج موج۔ زنجیر۔ نیز آب۔ موں
موج خوشی۔ سرت جوش
موجید غمزد۔ کاشف۔ موجید۔
موجود حاضر۔ مستعد۔ آمادہ۔
موجودہ فعل۔ حاضر۔ حالیہ
موقح پیچہ۔ جیرہ۔ خدا شر
موج آنا برگ برگ شدن پیچ خوردن
پیچ شدن پا۔
موچا (ام) موگیر۔ قاتل۔ منقاش
موچی چکہ لفڑ۔ کفس روں

مور طاووس۔ صراخ
مور پچھی لوٹک
مورت پیکر۔ تشاں

مینځر منصرم۔ ناظم۔ ہمتم۔ باش منظر
مینځگ کمیٹی مجلس انتظامیہ۔ نجہ ادارہ
معینہ باران

م ۹۱)

مُوا مردہ۔
موازنہ دیکھو "مقابلہ"
موافقت کرنا ساختن۔ باکسی در جوان شدن
موت بول۔ شاشت۔ کمیز۔ پیشاب
موتانا شاشیدن۔ بول کردن۔
کمیز کردن۔

موت مرگ۔ اجل۔ موت
موت سات ماں میں فہیں چھوڑتی
موت سے پہلے دہائی پیش از مرگ و اویلا
موتی ٹوٹو۔ در۔ گوہر۔ فرید۔
موتیا بند اب مردارید۔ نزول المار

موٹا کلفت۔ گت و گنہ۔ سطہ۔
ہنگفت۔ سترگ۔
موٹا آدمی لیم۔ شیم۔ فرب۔ سین
موٹائی کلفتی۔ صخامت

موزہ خف. موزیجہ
موزہ کا گھاؤ سوی جانے یا راو
پادر کی رسک دارے دارہ
مول شن۔ بہا۔ قیمت۔
مؤلف جمع آور نہ۔ مؤلف
مولی ٹرب۔ ترچہ
موم بی شمپے۔ شمع کافروی
موم جامہ مشع۔ جامہ مومیں

محضہ نسل۔ بودت۔ بُلبت۔ شارب
موضع مرؤزنا } بودت مالیدن۔ تابدن
موضع کوتاؤ دینا } بروت تاییدن
مونڈھا شانہ۔ کتف
مونڈنا سُتردن
موہک ماش۔ بنوماش
موزگا بسہ برحان۔ مروارید
مونگری درکھو "مگری"
مونگیا شمعی
موئے باپ کی بڑی بڑی ستمھیں
قدر نعمت بعد از زوال

موجہ موجہ چانہ۔ زنگ
زنگار۔ موریانہ
موجہ جھلکی گودال۔ موجہ۔ محصین
باستیان۔ سخاق۔
موجہ بندی گودال سازی
موجہ لگانا۔ زنگ گرفتن۔ گودال ضمین
موجہ گرفتن
موجہ پل مگ ران
مورکھ احق۔ گول
مورکھ کا فائدہ راہ۔ برگشت راہ
موزنا تافق۔ تابیدن۔ تاب دارن

مُوس کوبہ
موسیل دھارا یک پایہ باران
موسیو میسو۔ موسیو
موسیقی موزیک۔ موسیقی
موضوع عنوان۔ دائرہ۔ موضوع
موضوع سے خارج خلاف عنوان.
خارج از دائرہ

موقع بزنگاہ
موقوف کرنا (ذکری سے) تو قیف کردن
موکھا بدنشدن۔ تاب دان۔ رونہ
موگری کوبہ۔ کلونگ کوب

مہکنا	دیدن خوشبو	مہاسا دان رخار۔ حب الشباب
مہمان	ضیف۔ مہمان	مہادت } فیل ان
مہمان نواز	میرزاں	مہابت } پیل بان
مہمانی	ضیافت۔ شیلان۔	مہتمم
مہمیر	نیش رکابہ جیز	ناظر۔ میاضر۔ مدیر مہتمم سکس ناظر رسمات
—	—	مہتمم خزانہ میعلم الامالک
مہنا	طعن۔ طغہ۔ شینہ۔	مہذب مدñ۔ تہذیب یافتہ۔ مہذب
مہندی	خا	—
مہندی رکانا	جذابت	مہر کاین۔ مداق۔ مہر۔
خاماں	خاماں	مہر (مجبت) دواد۔ افت۔ صداقت۔
مہندی پھڑانا	خنازدگردن	شفقت۔ مجت۔
چاکڑ دن	چاکڑ دن	—
مہنگا	گران۔ گران بہما یش قیمت	مہر سچل۔ خاتم۔ مجر۔
ثین	ثین	مہرشدہ۔ سجل کردن۔ سیچل۔
مہما	آمادہ۔ حاضر۔ مستعد۔ موجود	مہرزیدہ۔ سرمهہر۔
مہما کرنا	دارست اور دن تدارک دن	مہر کرنا } سجل ساختن۔ مہر دن
مہمین	باریک۔ رقیق۔ دقيق	مہر لگانا } مہر کردن۔
مہمینہ	ماہ۔ شهر	مہربانی الطاف۔ عنایت۔ مہر
مہمینے	(ایرانی سال کے) فروردیں	کرم۔ مکرمت
مودی	برشت۔ بشرداو۔ تیر مرداو۔ بشیدار	—
مہر۔ آبان	آفرد۔ دی۔ بہمن۔ اسفزار	مہک خوشبو۔ نشر

میچر ماجرہ۔ میشورہ۔ سرٹنگ۔
 پینچ کلینٹن فاؤنڈ شعبہ
 پینچنا (تگاہ) نظر بستن
 پیچ مقابله۔ مسابقه
 پیدہ مشتر
 پیغ و تقد۔ قارزق۔ پیغ
 پیڈل مادل۔ امتیاز
 پیڈم نادم
 میدان جنگ رزمگاہ۔ میدان ریخز
 آورہ گاہ

میدان گھوڑ دڑکا آسیرس
 میز پیش تخت۔ طاولہ
 میز لوپش غطار۔ میز لوپش۔
 میز کی دراز جمع۔ زبانہ میز
 میزان کل بُلکل

میگزین (رسالہ) مجلہ
 میگزین (اسلحہ) آتش خانہ۔ صلاح خانہ
 قورخانہ۔ باروت خانہ۔

میل چرک۔ کثافت۔ ریم
 میل فرنگ۔ کروہ
 میل صلح۔ آشتی۔ ملاقات۔ بحث

م (گی)

میان (۱) خافند۔ شوہر۔ زوج
 (۲) آقا۔ ماں۔ صاحب
 میان نیام۔ میان۔ جفن
 میان بیوی راضی کیا کرے کا قاضی
 زن راضی شوہر راضی گوز بیش تاخی
 میان قد متوسط القامت
 میاؤں میاؤں کرنا سو معمور کردن۔
 میو میو کردن

میٹنگ جلسہ۔ اجلاس۔ مجلس
 نشست۔

میٹنگ ہونا جلسہ بیان شدن
 مجلس نشتن
 میٹنگ ملتوی ہونا مجلس تعیین شدن
 میٹنگ ختم ہونا مجلس برخاست
 برخاست شدن میں

میٹھا شیر۔ عذب
 میٹھا بول موئی بول
 زبان شیر میں ٹک گیری
 میتھی شبید۔ جلی
 مبارٹ کثرت۔ مژدور تیرہ

مینگنی پشک - پشکل - بعیر
 مینگنی اوست کی کلپر
 مینه باران - ترشح
 مینه برنا آب بلیدن - باریدن
 مینه رگ جانا آب ایستادن
 اسک باران
 مینه‌ها قوح - غوش - قچار
 مینه‌نگ ڈاہر کمپر معتمد منتظر
 میونپل کمشنر رکن بلدیه - عضو بلدیه
 میونپل کمیٹی بلدیه - اداره بلدیه
 اداره شهزاداری - دیوان بلدیه
 اداره تنظیفیه -
 میسر رئیس بلدیه
 میوه فواک
 میوه اخشک) آجیل
 میوه فروش ناکمانی

میل جول اختلاط - ارتباط - آمیزش
 میل کا پتھر شاوندیل
 میلووره } چرکیں - کشیف -
 میلا } شوخ -
 میلا ہونا کشیف شدن - از صفات انداز
 چرک شدن - شوختی
 میوریل مضبوط - عرض داشت - مخفی نام
 —
 میں من - خودم - بنده
 میں کی گردان پر چہری
 شاخ کے بلند شد تبرخود
 مینا صراجی - مینا
 مینا شارک - کلاع رلت
 میناری اقلیت - مینا تدری
 میناره مناره - برج
 مینڈک نوک - کردون - قدیما غاف
 وزق -
 مینڈک کاڑانا قرقیر کردن
 وسغ وسغ کردن
 مینڈکی صندوق
 مینڈکی کوزکام ہوا
 ما را ازیں گیاہ ضعیف ایں گماں نیو

ناخنا رقصیدن - رقص کردن .
 پانی گوتن - پانی بازی کردن
 ناخن کاٹنا ناخن چیدن ناخن تاشید
 ناخن بُریدن .

ناخن گڑونا ناخن فروبردن .
 ناخن فروکردن
 ناخن ماننا پشتانیدن
 ناخن هضراب - زخم - شگاد

نادار مغلس - قلاش - بیپول
 ناداری مغلسی - تجاهی - تنگستنی .
 ناداری سوغلبیوں کا عیب
 (۱) خالی دست روایہ
 (۲) غربت مرثیہ ہزار عیب است
 (۳) مغلسی و صد ہزار عیب
 نادہند بدیده - نادہند
 نادان جاہل - نابلد - ناشی - بے خبر
 نادان کی دستی جان کا و بال
 دشمن دانا یا ان دوست ندان
 ناراض دخور - ناخوش

نارنگی نارنخی -
 ناریل ناریل - نارنگل .

ن

ن (۱)

نا امید مایوس - امید را کردن
 نامید ہونا نمیدشدن .
 عنان امل سیک کردن
 ناپسند نامواجب - ناخخت .
 نامتاب -

ناپنا وجہ کردن - بیکوون
 ناپ پیجانہ - کیل - وانہ
 ناتا خوشی - قرابت - بزرگی .
 نلتے دار خویشان - عزیزان - اعزیز
 اقربا - خویش افراد
 ناما پست تقد پست قامت - کوتاه بالا .
 ناج جھوب - غلہ

نایح رقص - بال - پانی گوبی
 نایح نہ جانے آنگن ٹیڑھا
 خونی بدلہ بہانہ بسیار

ناف کانٹانا نافندن . ناف بُریدن
ناف رانی عصیانه سرخی
ناقابل تلافی بجهان ناپذیر

ناک بینی . دماغ
ناک بجدی دماغ غم بدی
ناک پیڑھی دماغ برگشته
ناک چیزی دماغ بخ
ناک چڑی دماغ پین
ناک بجول چڑھانا چین برعاق گندن
چین بگمیش شدن
ناک پاک کرنا دماغ افتابندن .
دماغ فسی کردن . بینی پاک کردن
ناک چڑھانا بینی صرم کشیدن .
دماغ کشیدن
ناک چنچیجا نا موئی در بینی کردن
بجان آسون
ناک مشرسر کرنا دماغ را بالا لکشیدن
ناک سکیر نا دکیو «ناک چڑھانا»
ناک چڑھانا توبه کردن . پوزش نمودن
ناک کابانسا برآمدگی دلخ
ناک کانختسا پریزینی . لوله دماغ
سوراخ بینی .

ناز عشه . ناز

ناز اٹھانا } ناکشیدن نمازغیری
ناز برداری کرنا } ناز برداری کردن .
ناز کاپلا ہوا دست پروردہ .

ناز پروردہ .

ناز کرنا حشره فروختن .

عشه فروشی کردن .

ناز ک ناز نین نانک اندام

ناز ک اندام } تک اندام

ناز بو رسخان . ناز بو

ناس کرنا ضائع کردن .

ناسور پیش روان .

ناشسته چاشت . نہار . نامار .

ناشتر غلیان .

ناشتر کرنا چاشت ماردن

ناشتر کرنا نامار گرفتن . نامار خوردن

ناشکرا ناسپاس . ناشکر گزار

ناشکلپن ناسپاسی . کفران نفت

ناظر دکیو «ہتم»

ناف ٹلتا ناف پیچیدن ناف افغان

نام بدلنا اسم از سخود برداشت
ا مشلاً اگر ایں نہ کنم آم از سخود خواه بروت
اگر ایسا نہ کر سکا تو میں اپنا نام بدل
دوں گا) -

نام دھرنا عیب گر فتن۔ طعن نعن
طعن کر دن

نام رکھنا نامیدن۔ ایم دارن
نامزدگی تسمیہ۔ تفر
نامزد سرگل۔ خواستہ

نامرو جوں۔ جین۔ نامرو
نامزدگار مجھر۔ نامزدگاہ۔ خبررسان۔

ناند تغافر سفایں۔ تغافر
نانا نیا۔ پدر مادر
نانی جده۔ مادر مادر
نامہمال حب۔ خویشی مادری
نام بائی نافوا۔ آش پُر۔ طباخ۔
نان پُز -

ناو کشتی۔ ندق۔ سفینہ۔
ناو کھینیا کشتی مارنی
ناو کنارے لگنا کشتی ساحل ندن۔ بردن
ناواقت ناملد۔ ناشی۔ ناشر۔

ناک کر سیدھ راساً
ناک بیس بائیں کرنا از عما غرفہ دون
ناکا (جانور) نہنگ
ناکا (سمی کا) چشم سوزن
ناکا دربند۔ کیم۔ رصد
ناکرنے کے سو بہانے
(۱) خونی بد را بہانہ بیمار
(۲) دل ناخاستہ راعذر بیمار است

ناگو اگذرنا حرف بکلہ خوردن
ناگہاں بالمرہ۔ احیاناً۔ بعثۃ۔
یکبارگی۔

ناگہاںی موت (خونی سے) شادی مرگ
ناگہاںی موت (نم سے) غصہ مرگ
ناقابل تلافی آ جیران ناپیر
ناقابل علاج آ جیران ناپیر
ناقابل ناہل۔ ناقابل
ناسش دعوت فرمیہ
ناسش کرنا عارض شدن۔
نالی (پانی کی) زیر اب۔ نادوان آبریز۔
نالی (بندوں کی) کولہ

نام اسم۔ غلم نام

نیازنا مقطور کردن.
نترابها مقطور - بے دُد
نکھل حقہ بینی.
نختنا لود رماغ - پر بینی.
سوراخ بینی -
نتیجہ نکالنا استنباط نمودن.

ن (اٹ)

نٹ بندانداز. بازی گر. حصر باز.
رسن باز
نٹ کا باشنس نگر بنداندازی
نٹ کھٹ پر خاش جو. لجوع.

ن (اچ. چ)

نحوی ستارہ میں - اختر ستارہ.
اختر ستارہ کف میں کف ستارہ میں
نحوی علم ستارہ ستارہ

نچانا رقصانیدن بر قص آورون
نچنیا پائی کوب. پائی باز. رقصان.
نچوڑنا پلیدن. فشار کردن. افسرون.

ناول رومان. روایت. افادہ
ناول عشقیہ رعایت بجوئیہ.
روایت بیجوت

ناول عنم آگیز رومان صیحت. بعلان مخجع
ناتی سرزاش. موڑا ش. لٹاک
ناتی ناتی! بال کتنی؟ }
جمان سامنے آئے جلتے ہیں }
آسچہ در دل است بربان ہمی آید
نائٹ سوٹ بارا شب. رخت شب
نایا ب کمیاب. نایافت. نایا ب

ن (ب)

نب پریش قلم. زبان قلم. سر قلم
نبض دیکھنا درست بربض نہادن
درست بربض گذاشت
ربض چلننا ببعن حرکت کردن.
نبیرنا ختم کردن

ن (ت)

رت ہمیشہ. مام. دائم
رنگ نیما نوب فر. فورسیدہ

نرم ملائم - زم - نازک
نریل قلیان کدو
نزویک نزد دم - پیش - قریب -
مقارن -
نزویکی دیکھو رشتدار
نزلہ رینٹہ - ریزش

پچھوڑ عصاہ - افسروہ -
پچھاود شار - صدقہ

خڑہ نازک - عشوہ
خڑے کرنا عشوہ فردختن - نازکردن
خڑے آٹھانا دیکھو "ناز اٹھانا"

ن (س - ص)

شہر عرق - رگ
نسب نامہ غرچ - مقام الکسر
نسب نامہ -
نسل دیکھو "خاندان"
سوار آنفیہ
سوار کی قسمیہ آنفیہ و ان

ن (د - ز)

ندی جو - بعد
ندر بے باک - بے خطر
تدر ہی - نند - صدقہ
نذرانہ پیش کش - سخن
فر مذکر -
رنرا خالص - صرف -
رنالا عجب - شکفت -
رنخ ارزیش - تیمت
رنخانہ تحریفہ
رنخرا نانگلو - مجرائی طعام
رنس پرستار - شاگرد ختر
رنگلکھا قزنا - صور - ناقوس
رنگس (ند) اشہب زگس
رنگس (ایہ) بیہر - زگس -

نشان علامت - اثر - بارق
نشان پا اثر قدم - نشان پا
نشان راہ شاخ -
نشانہ ہفت - آباجگاہ - آماج
نشانہ باندھنا قراول رفت
نشانہ مُھیک بیٹھنا خطار رفت -
ہفت نشستن

نظر سے گرنا بے اعتبار شدن
از صرافت افادن
نظیر مثال - نظیر، مثل
نظر بندی بازداشت
نظر بندی کامقاوم بازداشتگاه

ن (رع - غ)

نعروہ ہلہد - خردش - نعروہ
نعرہ خوشی ہورہ - ہورا -
نعرہ مارنا نعروہ ندن - ہورہ کشیدن
نخل لگانا نعل بستن
نعلین پاپوش - چکر - کش
نعمہ سرو - تضییف
نعمہ الائنا دیکھو "گانا" .

ن (ف)

نفاق منافقت - دوردنی
نفاق کرنا خشہ برشیدن .
منافقت کردن .
نفس دم نفس
اقام - مطہنہ - لامہ - امارہ -

نشتر معصده - نشور
نشتر گانا نشور زدن
نشست کامرہ دیکھو دیٹھکٹ
نشر میں مست دنگ - پگ - سرت

نصیب بخت - قمت - مقدار
نصب العین پیش نہاد - مقصودیات

ن (خط)

نطشے نیچے
نظارہ منظر - چشم انداز
نظر نگاہ - نظر -
نظر بد چشم شو - نظر بد
نظر بد لگنا چشم زخم خوردن چشم خورد
چشم رسیدن .

نظر بد لگانا چشم کردن -
نظر انداز کرنا صرف نظر نمودن
نظر بند نفع .
نظر بند کرنا لفی کردن .
نظر بند ہونا نفع گشتی -
از خود چشم خوردن

نقشه بنانا گنجینه
نقشه آمارنا طرح برداشت
شال برکشیدن.
نقصان خاره.
تلف (جمع تلفات)
 نقطه نظر چشم انداز

نقل (تحریر کی) سواد
نقل کرنا از رو و شتن نقل برداشتن
صرف برداشتن - سواد برداشتن
نقل (عمل کی) تقليد - نقل
نقل کرنا تقليد آوردن
نقل کرنا (نقشه) از رو برداشتن
لُقل گزک - نقل - نقل.
نقیب یادل - نقیب

ن (ک)

نکانا بیرون کردن - برآوردن -
خارج کردن.
نکاح ازدواج - عقد - عروسی
نمکنا مینی بردیده -
نمکانی پلیپا - گردان بند - ربط الرقبه

نفیس بیش بها. بیش قیمت.
قفل خوشنا -
لفيری یوق - گاروم

نفع صرف - سود - منافع
نفع حاصل کرنا سود گرفتن - بازرگاران
صرف برداشتن
نفع والا کام سودمند - نفع بخش

ن (ق)

نقاپ روپند - یوپاش
نقاب امھانا روپند از رخ برکشیدن
از رُنی برداشتن.
نقطه انا پرده برآفگندن.
برآج کشیدن یوپند برآج انداختن
نقاره کوس - طبل - نوبت - نوبه
نقاره بجانا کوس نواختن
نقارجی نوبت نواز - نوبت زن
نقارخانه نوبت خاد
نقد - نقدی نقدیز - زیرنقد
نقشه خریطه - خارطه - نقش

نمائش نمود- نمائش
 نمائش کرنا خودروشی کردن.
 نمائش گاه بازار عمومی- معرف.
 آپزیزیون
 نماینده مندوب- نمائنده
 نماینده اخبار خبرکار- مندوب چهارم
 نامزگار- خبرسان.
 نمبر شماره- نمبر- فره
 نمبردار کلانتره- کلدخدا
 نمده عرق گیر- غرگیر- غاشیه- غریب
 ند
 نمده اجرتے صاف کرنے کا بلغار

نمک مع نمک
نمک چکخانه اب حضش کردن - چاشنی کردن
نمک چشیدن
نمک لگانا نمک شتن.
برآب نمک خواهانیدن
نمک حرام نمک ناشناس - نمک حرام
نمکدار سویر - شوره زار
نمکلین نمک میخ
نمونه نمودن - مثال - مرشتن
نمونه ذات الجنب

نک چرخا ترش رو. بد خو
پیچوئی منقاش
نک چینی عذر اعطاس
نکسیر رعاف بخون بینی
نکتا ناکاره پیچ کاره پیچ میرز
نکها هونا از کارا فقادن معلم شدن
نیکو داز بینی بلند بینی
نکھرنا زنگ برآوردن
نکھل مهار
نکلا نوکدار

ن ۱۷

نگنگ - نگینه فض - نگینه - نگین
نگرانی واری - حفاظت
نگلنا بعیدن - بلغدر کردن - فروخوردن
نگهبان حارس - دیده بان - حافظ
نگهبانی حفاظت دیده بانی

ن دل مم

نلکه لوں بہ
نلا گزنا شمار کر دن

نوٹ جعلی اسکناس تقلیٰ
نوٹ کرنا یادداشت نہون، تحریر نہون
نوشتن۔

نوٹ بگ محفظہ۔ کتاب پھر بغل
نوٹ اعلان۔ اعلام۔ آگئی۔
نوٹ رسم کاری، آگئی رکی۔
نوٹ لینا قوچ دادن۔ متوجہ شدن۔
نوٹ وینا اخطار کرن

ن (ن)

نن (NUN) را بہہ۔ خواہر دینی۔
زن از دنیا گذشتہ
تنہ شوہر خواہر۔ اخت الا زوج
ننگا برہنہ۔ عریان
ننگا ما در زاد نجنت ولوج

ن (ن)

نوچنا (بال) برکندن مو
نوچنا (نانخ سے) تاخنک نہون
نوچنا (دانتوں سے) بندناں بکندن
نوح مورہ۔ گریہ۔ شیون
نوح کرنا شیون ساختن۔ موئیدن
نور نوبادہ
نورہ لگانا واجی کشیدن۔ نورہ بکار بڑن
واجبی گرفتن
نوش کجھے میں بفر ماید۔
نوش جان بکنید۔
نوکر دیکھو "ملازم"
نوقدتیہ ادھار
۱۱) شفغم پختہ پ از نقرہ خام
۱۲) کنجک درست براز باز در ہوا

نو نہ (و)
نوآبادی متصفات۔ مصروفات۔
مستعمرات۔ مستملکات (جن)
نوالہ نقرہ۔ گراس
نوار بافتہ
نواس نواہ دختر۔ نواسہ۔ بنیہ۔
نوة دختری۔
نوٹ (نوٹ) اخطار۔ انتباہ۔
تنبیہ۔

نوٹ (کرنی) اسکناس۔ پول کافری
نوٹ اپنکا، و ترہ انک
نوٹ (فٹ نوٹ) حاشیہ۔ ذیل۔ پاصف
حاشیہ زیرین

(کی) کن

نیا نو۔ جدید
نیا پھل نورس میوه نور سیپہ
نیارا خاک بیز۔ خاک شو۔ یگ شو۔
نیارا دکھو "نیا"
نیام دکھو "میان"
نیانودن پرانا سودن
اول بہاشک بہا۔

نیب نیب۔ نیم
نیبو یبو۔ ترنج

پتھ پستی۔ سرازیر
پتھے پائیں۔ زیر
پتھے اترنا سرازیر شدن۔
پتھ نیپ

نیزہ رماع۔ نیزہ
نیزہ کا پھل بیکان۔
نیپر بیفہ۔

(نہ)

نہ مارے چین نہ مرائے چین
گوئی مخلل و گرد گوم مخلل
نہ کرنے کے سوبھانے
خونی بدرابہانہ بسیار
نہار منہ ناشت۔ چیزی نخوردہ۔
نہاری ناشت۔ نہار۔ چاشت
نہماں غسل کردن۔ جان شستن۔
آبیازی کردن۔ حمام گرفتن۔ حمام کردن
آب تنی کردن۔

نہتا غیر ملتے۔ بی ملاح

نہر بعد خانہ۔ معد۔ کاریز
نہلانا عشل دادن شست و شو کردن۔
نہلانے والا غزال۔ مردہ شو
نہیں فی ناخن گیر۔ تیغ ناخن گیر
ناخن ٹوں۔

نہیں ن۔ خیر۔ لا

نہیں نہیں ن خیر

نہیں محتاج زیور کا

خرابی بجھے خدا نے دی

حاجت مشاطنیست روئی دل آرام را

و

(۱) و

وَالْبَسِيٰ رجوع - مراجعت - ایاب
 والپی شکست دوسرو
 والپی آنا بازآمدن . عود کردن
 والپی کرنا بازدادن بیش و دادن
 والپی کرنا (خوبی چهارمال) دبه اور ددن .
 مستردادن .

والپی ہونا مراجعت کردن . رجوع نہ نہ
 عمودت کرنا . روگردان شدن
 والشبریوف آب آزما
 وار حمله
 وارنا قربان کردن . صدقہ کردن
 وارکرنا حملہ اور شدن . حملہ کردن
 واری چانا [بلا چیں شدن] قربان شدن
 واری ہونا [بلا گردان شدن] .
 وارن شمار . صدقہ .
 وارث صاحب خون . صاحب مردہ
 واردات معکر . دائم . مانع .

نیکی نکوی - نیکی - خوبی
 نیکی اور پوچھ پوچھ
 در کار غیر حاجت یہچ سخانه است
 نیکی کراور کنیویں میں ڈال
 نکوئی کن و در چاہ بینداز
 نیلام خراج - مژایدہ - معافہ - مرایدہ
 نیلام کرنے والا خراج
 نیلا کبود - نیلگوں - آبی
 نیلا گہر آبی پر زنگ
 نیل کنٹھ بلوط خور . سبزک
 نیلم یاقوت

نینین چشم - عین . نظر
 نینند خواب - نیم
 نینید آنا خواب کردن . خوابیدن
 نینید اڑ جانا خواب از چشم رسیدن
 نیو اساس - پنا . قاعدہ . پاچیزہ .
 بنیان .

نیورکھا بننا کردن . اساس نہادن
 نیوٹل غیر جانبدار غیر عالی
 نیولا موش ماخر . راسو . موش خرمی .

ورم ہونا

ویال ورزا - ادبار
وجود شخص - نفس
وحشی بہام (جمع بہام)
وحشت بہیتیت - بربریت -
وداع رخصت - وداع
وداع ہونا شب خوش گفتن
شب بخیر گفتن - الوداع -

و (۱)

ورثہ راث - ترک - متروک - ورشہ
مردہ بیگ - پس ماندہ
وروی شعار - جامز رمی -
وزدی فوجی رخت نظامی
ورزش ریاضت - مشق - پراکتس
ورق الٹنا ورق زدن
ورق کاشنا بکتاب زدن
ورغلانا ورغلانیدن - آغازین
ورکشاپ دستگاہ - کارگاہ - فابریک
ورلا ایں طرف - ایں جاں
ورم سرخی - آماس
ورم ہونا سرخ شدن - آمیدن

وارنٹ پروان - حکم نیاب
وارنٹ جاری کرنا حکم نیاب دادن
وارش کرنا لحاب دلوں - تدبیں
واسطہ سبب - ذریعہ
واسطہ رکھنا کارداشت
واسکٹ دیکھو "بندی"
واقع ہونا افاداں - قوع پدری شدن
واقعی راستی - بے شایر - بلا شک
واقف باخبر - آگاہ بلد
واقفیت آگئی - شرمناسی - شناسان
والینٹر بد طلب - رضاکار
دواہلا فریاد - آہ دیکا - فنان
واہیات ناکارہ - لالیخی -
واہیات یائیں کرنا چنگ گفتی -
لغو گفتی - لغو گفتن -

واہ واہ جتنا - مرحا - شباباش
مرح گفتن - تجیہ کردن -
دائتمیں تلگراف بے کم -
تلگراف عین سکل -

والسرائے والی نائب السلطنت

و (۲ - ۱)

ویا مرض عالیگر - اسیدی

و (ط - ظ)

وطن مولد. مکن.
وطن اختیار کرنا وطن گرفتن - توطن.

وظیفه (تخته) مستری . مشهرو
وظیفه ورد (جمیع اوراد)
ذکر (جمیع اذکار)

و (ع - غ)

وعده قول . عهد . قرار . پیمان
وعده پورا کرنا انجاز کردن .
ایفا کردن عهد
وعده لینا قول گرفتن .
وعده کرنا قول دادن . و عده داشتن
عهد نهودن . پیمان بستن
وغیره وغیره وغیره فاکہ . وغیره . وغیره

و (ف - ک)

وفاکرنا وعده دیکھو ” وعده پورا کرنا ”

و (ن)

وزارت قائم کرنا تایفہ وزارت
وزئی کنہ . باردار . سنج
وزن وزن . وزن . بار . سنج
وزیر دستور . ناظر . وزیر
وزیر تعلیم وزیر معارف
وزیر مال وزیر مالیات
وزیر اعظم صدر اعظم . دستور کبیر .
صدر کبیر . دستور کبیر .

و (س)

وسمم خضاب . وسم
وسمگان خضاب بستن
ویسح بولیش . پہنہ . پہنادر
وصل کاغذ حسپانیده
وضعن انسانی قراہ
وضعن کپڑوں کی برش . قطع و بردید
تراش .
وضعن فرنچ برش فرانسوی

وقد

ہاتھا مُحلا

۳۲۴

وہ او (واحد) ایشان (جمع)
وہ دل چک جب خلیل خال
فاختہ اڑاتے تھے

آں قدر بخشست و آں ساقی نامن
وہاں آنجا
و سیل پھیل ماہی وال ماہی لونس
ولین کا پنچ
ویل انوس۔ حضرت آخ

ڈ

(۱) ۵

خلیل پر آدم
ماقف غیری فرشتہ غیری

ہاتھ دست یہ
دایاں ہاتھ دستِ دامت میں
بایاں ہاتھ دستِ چپ بیار
ہاتھا پائی دست بازی زرو خورد
ہاتھا ٹھانا د کسی چیز سے از دست دارون
ہاتھا ٹھانا د عمل کرنا حکم کردن

وقد ہمیت۔ ارسالیہ بناءنگان
ہمیت مہوشان۔ ہمیت اوزانی

وقت چین۔ اوان ٹاوائل
وقت تاکنا ہنگام جستن۔
فرصت نگاہ داشتن جیل جبکی
وقت پورا ہو جانا عمر پر آمدن
وقت پنکل جایا ہے
بات رہ جاتی ہے
حلفی ماند وقت زمی آید
وقتی آئی۔ عارضی

وکیل عام۔ عالمی۔ وکیل

وال۔ یا

ولی پیر و مرشد
ولایت کشور۔ اکیم۔ ملکت
ولی کروں پہنچانتا ہے
ولی را ولی نی شناسد

ووٹ صوت۔ رائے
ووٹر رائے دہنده۔ رائے زن

ناتھ سے چھوڑ دینا
 ناتھ پھیلانا دست کفچ کردن
 سوال کردن ۔ گزیر کردن
 ناتھ بکھنا دست نگر بودن
 ناتھ تو نا مستعد رائے حملہ شدن
 ناتھ نگ ہونا منفسی ۔ درعسرت بودن
 ناتھ جوڑنا دست صلیب کردن
 ناتھ بھاننا نا ایڈ شدن
 ناتھ جھوٹا پڑنا درحلہ ناکام ماندن
 ناتھ چلانا دست بازیدن
 دست درازی کردن
 ناتھ چونما احترام واجب داشتن
 ناتھ چھوڑنا حملہ آوردن
 ناتھ درخنا قابویانق ۔ حایت کردن
 ناتھ دھوپیٹھنا مایوس شدن زرامیشدن
 ناتھ دینا پیان بتن
 ناتھ مولانی یک رسم عروضی
 ناتھ بکھنا دست نگر بودن شبی گرفتن
 ناتھ ڈالنا دست اندازی نمودن
 دست پنا ہرم بودن
 ناتھ روکدینا دست کشیدن
 ناتھ رکھنا سر پرستی نمودن
 ناتھ زنگنا رشوہ گرفتن
 ناتھ سے چھوڑ دینا از دست رارن ۔ گزرن

ناتھ آنا دستیاب شدن
 ناتھ او پنچا کرنا ناتھ خاندان
 ناتھ باندھنا تملق کردن
 آستدام داشتن
 ناتھ بیٹانا دیکھیں مدد کرنا ۔
 ناتھ بند ہونا افلس ۔ بخل کردن
 ناتھ بھر نصف گز ۔ دو وجہ
 ناتھ پاؤں پھیلانا احتیاط کردن
 ناتھ پاؤں پھیلانا کار دراز کردن
 ناتھ پاؤں رہ جانا مفلوج شدن
 ناتھ پرسوں جانا
 موئی از کف دست برآوردن
 ناتھ پر قرآن رکھنا قسم پر قرآن خوردن
 ناتھ پر ناتھ مارنا عمدہ کردن ۔ شرطین
 ناتھ پیانا دستیاب شدن
 ناتھ پیانا دست سوال دراز کردن
 ناتھ پڑنا دستیگیری کردن
 ناتھ پھیندا دست شفقت بسمالیون
 ناتھ پاؤں بھول جانا ناتھ والج شدن
 ناتھ پاؤں ٹوٹنا خجیدن دست پیا
 اعضا شکنی
 ناتھ پاؤں مارنا دست دپاندن
 دست دیا کردن ۔ سی کردن

ہاتھ ملنا حسرت خوردن . حسرت بردن
 ہاتھ ملانا ۱۱ دست دان
 مصافحہ کردن ۲۱ شرط بتن
 ہاتھ مروٹنا دست بتافتن
 ہاتھ میں ٹھیکرا دینا
 بگدائی وادار نوون
 ہاتھ میں ہاتھ دینا بکسی سپردن
 ہاتھ نہ رکھنے دینا رضانہ دادن
 ہاتھوں ہاتھ فی الفور ہماں دم
 نوودی . دست بدست
 ہاتھوں کے طوطے اٹانا
 حواس گم کردن

ہاتھی فیل . پیل
 ہاتھی دانت عاج
 ہاتھی کے دانت کھلنے
 کے اور دکھانے کے اور
 ۱) گندم نوون و جوڑو ختن
 ۲) گندم نما جو فروش
 ہاتھی کامہاوت فیل بان
 اسکی قوب کر آن رافیلاں ہی کشیدہ
 ہٹ سوق . بازار

ہاتھ صاف کرنا دہشت نوون .
 ۱۲) غارت بردن
 ہاتھ قلم کرنا دست بریدن
 ہاتھ کھکٹ جانا عاجز امدن مجبوش دن
 ہاتھ کھلنا آمادہ سنبش شدن
 ہاتھ ھلنا آسودہ حال شدن
 ہاتھ چینچنا دست بردارشدن .
 ۱) از چیزی دست دست بڈتن
 ہاتھ کا دیا کام آئے گا صدقہ بکاری خود
 دہ دنیا ہفتاد در آخرت
 ہاتھ کے تلے زیر دست بدست .
 لاچار .
 ہاتھ کے پاس دم دست
 ہاتھ کا جھوٹا بدماملہ . خائن بیدیدہ
 ہاتھ کا پچا دیات دار خوش معاملہ
 ہاتھ کا میل بے حقیقت شے
 ہاتھ کی صفائی تردستی
 ہاتھ کنگن کو آرسی کیا عیاں راچ بیاں
 ہاتھ لگانا لمس کردن
 ہاتھ لگنا ۱۱) یافتن . دستیاب شدن
 چیزے بدست خوردن ۲) گول خوردن .
 ہاتھ مازنا ، رشوہ گرفتن . منعی کردن
 ۲) نہ زود لفڑی گرفتن

ہانڈی سے یہ طاول کیتھیں

ہالینڈ ہولند - ہالنہ
ہالی قلبہ ران
ہامی اقرار
ہامی بھرتا قول دادن

ہاں آری فعم - بی
بسر پشم - بسر پشم
ہاں کرنا نعم و بی افتن - وعدہ دارن
ہاں میں ہاں ملانا دہن و بی کردن
یک رائی شدن
ہاں نعصان خون رینی

ہانپشا (انان کا) دم برافائدن.
نفس گرفتن - نفس زدن - گھستن
ہانپشا (جانور کا) ہل ہل زدن -
رس حس کردن.
ہانپشا ہوا نفس زنان

ہانڈی (برتن) دیکچ - دیکھی.
(سان) ناخوش - خوش
ہانڈی سے ایک } مشتی نہزاد از
چاول دیکھتے ہیں } خرواری

ہاجن دو شیزو - باکرہ
ہاؤ استوان - کالبہ ججہ
ہار (دیر) حامل - گردن بند

ہار (جنگ میں) شکست - ناکای
ہار دینا شکست دادن
ہار ما تنا علم انداختن - پرانہ اختن

ہارنگھار نیب دزینت
ہارجیت فتح و شکست
ہارا ضعیف - ناقوان - لاغر -
نیخف -

ہارونیم صندوق موزیک
ہارن شیپور - بوک - بوق
ہارن بجا نا بوق ندن
ہارتا ازو زنہ دگر فرنہ ساختن
ہارسل شفاخانہ - بیمارخانہ - بیمارستان
ہاضم گوارا - ہاضم
ہاف کوٹ نیم حکیم
ہاف کوٹ سلیمان
ہاں ٹالار - اطاق بزرگ -
ہالا دو لمہ زلزلہ
ہالہ پڑنا ہالہ بستن

ہستورٹا چکش - ٹپ - مطرقة.
خائشک
ہستورٹا بڑا کلہ پا
ہستھڑی پکس
ہتھکی - سمجھی دستہ
ہتھکڑی غل خیلی - دست بند
ہتھچھبھری ۱۱۱ عیاری - دست بد
ہاؤں خود خود ۱۲۱

ہتھکنڈا عیاری
ہتھے چڑنا گیر آمدن
ہتھیالینا گیر کردن - بدست آورون
غصب کردن.

ہتھیا گناہ بجم
ہتھیار سلاح - قور - سلحشوریا
ہتھیار بند سنج
ہتھیار باندھنا یا قبتن -
مسنج شدن
ہتھیار دانا دست بند شدن -
سمبر انداختن -
ہتھیلی کفس دست
ہتھیل پرسون جانا
موئی از کف دست برآورون

ہانڈی پکنا مشدیت نمودن
سرگوشی نمودن
ہاتک صدای ندا
ہانک مارنا ندا کردن - صدای کردن
ہانک پکار شور و غل
ہاؤ ہو ہائی وائی
ہاون جو عن - ہر اس
ہاؤں آف کامن مجلس العوام - دارالعلوم
ہاؤں آف لارڈ دارالامراں
مجلس رُردہ مجلس الشفف - دارالاعیان

ہائے آخ - ہائی - دکھنے اساف
ہائے کنا آخ کردن - ہائی وہر کردن

ہائی بلند - بالا
ہائی سکول مکتبہ رشیدی - دبیرستان
ہائی مدرس عالی
ہائی کورٹ عدالت عالیہ
ہبڑا ۱۱ داد فریزو زدن
ہبڑا ۱۲ روی کہ ذمہ دار دلاز دار
ہپتا غنائی نرم
ہیک بی عزتی - بی ادبی

ہجھ نم - نہست - قدر - ہجھ
ہجھ انبوہ - اڑدھام
ہجھ کرنا انبوہ اور دن - اڑدھام کردن

۵ (پچ)

ہچھر چھر پس پیش - تأمل
ہچھر چھر کرنا تأمل نہودن پس پیش داشتن
ہچھکانا نہ سیدن
ہچھکولا جبنتش
ہچھکو لے کھانا (جہاز) مُراکردن
ہچھکی فاق بہتہ
ہچھکی لکھنا گلوگرہ نہ دن
گرد گلکو پیچیدن

۱۵ - ۶۰

ہمہ دارمک - پوک - مرغ سیمان
بدک و بونک -
ہمیہ نیاز - تعارف - صدقہ
ہمیہ دینا تعارف پیش کردن
ندگز رانیدن

۵ (ٹ)

ہمٹ احرار - ابرام - ضد تصب
ہمٹلوگری - سرخنی - یک فندگی
ہٹکرنا ابرام نہودن - احرار کرنا
ہٹکرنا (گھٹے کا) یک بردہ رفتان
ہٹالٹا فربہ - تنوند
ہٹانا باز داشتن - پسپا کردن
ہٹٹ دھرم بد معاملہ - ضدی -
ہٹوا دوکان
ہٹوتی ضد - ابرام
ہٹی (۱) ضدی (۲) دوکان
(۳) بازار - سوق
ہٹیلا ضدی

۵ (ج)

ہجا حرف ہبی
ہجھ جہان - مفارقت
ہجھت ترک وطن
ہجھڑا ٹھنڈت - آختہ خواہ جبرا

ہر دل عزیز نقل محیں
ہڑٹ پلیہ
ہر طرح سے ازیہ بور۔ بہر نوڑ۔
بہر طرح۔

ہرفن مولا آش ہر کارہ
ہر کارہ تا صد۔ نام بر۔ مرد پست
ہر گز (نہیں) اصلًا۔ ابدًا۔ ہر گز۔

ہرن غزال۔ آہو۔ ظی
ہرنا آہو سے ز
ہردا قلب۔ جگہ
ہروں چکل جانا
(۱) شوچ چشی۔ چشم سفید شدن
(۲) دل منور شدن

ہر زہ لغو۔ چھل
ہرہ کرنا ہوندا کشیدن
ہری بزر۔ شاداب
ہر یا ول سربزی۔ شادابی
ہر یا لا مرغدار۔ بزرہ نزار
ہر مل مرغ بزرقا

(۱۵)

ہزار الف۔ ہزار

ہڈی استخوان۔ عظم
ہڈا استخوان بزرگ
ہڈی جوڑنے والا گیراں۔ بکالہ
ہڈچپوٹن احضا مسکنی۔ درد استخوان

(۱۶)

ہر ہر یگ
ہرہا بزر۔ اخفر
ہرہا سربز
ہرہا شایش۔ مرجا
ہراس ترس۔ بیم۔ خوف
ہراول یزنک۔ مقدور۔ مقدمة الجیش
پیش آہنگ۔ طلایہ طلیعہ
ہرنا شکست دادن
ہر رائینہ بالضور۔ البتة
ہر یونگ ہنگامہ۔ شور و شغب
ہر چھر کر بار بار۔ مکید۔ آخر کار
ہر سیئے پھرتے گاہے گاہے ہے
ہر رج نقصان۔ ضرر۔ ہنگامہ
ہر جانہ جرمیہ۔ تاوان۔ یوض
ہر جاتی بے دفا
ہر رج مرچ نقصان۔ علت۔ بخاری

۱۵ (س۔ض)

ہسپتال بہارتان۔ شفاخانہ۔
بیمارخانہ۔ دارالتحار۔

ہستنی زندگی شہوت پرست
ہنسنی ترقوت۔ گنگ گون
ہیسا دس۔ فیرہ
ہشہش اُنڈا اُنڈا
ہشاش بشاش مسرور۔ خوش و خرم
شاداں فرمان
ہشت مُشت زد و کوب
ہشیار حافظ باش۔ ہشیار باش
ہضم کرنا گواریدن۔ گوارا کردن

۶ (ف)

ہفت
ہفت اختت قمر۔ عطارد۔ زیرہ۔
مشش۔ مریخ۔ مشتری۔ زحل
ہفت آٹلیم ہفت کشد۔ دینا۔ ہر ہام
ہفت اندام ہفت اعصار۔
(۱) غاہری (عدوست، دیپا، پشت سینور

ہنر مجھی شہنشاہ۔ اپرا طور
ہنر ہائنس نواب والا

۱۵ (ر)

ہڑ سیلاں
ہڑ ہلیلہ
ہڑ بڑانا دست پاچشدن
بے قرار شدن
ہڑ بڑی بیقراری بنائیکیاں۔ تشویش
ہڑ بڑیا بے قرار
ہڑ بھونگ لوٹی بازار
ہڑ کر جانا بلعیدن۔ بلغور کردن
فرود بردن۔
ہڑتاں اضراب۔ تعطیل۔ یوم غم۔
اعتصاب۔

ہڑتاں (دوا) نر نیخ۔
ہڑک ہرزہ گرد۔ بمحج۔ پُرفاش جو۔
ہڑ کاما درجش اوردن
ہڑار آواز بُبلیل
ہڑارا (گیندا) یک گل معرف
ہڑ آنڑ خود بھلت۔ ابتدت

پهکلانا زیان شکست دن
زیان گرفته شدن .
پهکلا اکن زیان شکست . زیان گرفته
پهکلاین لکنت . زیان شکستگی
میکنگ فوایق

ه (ل)

رمل جانا ناوس شدن
هوایا قلب ران بشیار
پهورا موچ
پهوننا انتخاب کردن
پهپهلا امنگ . جوش . اشیاق
پهپهلا اهتنا اشیاق داشتن
تازعه بینه است
پهپهلا زییده . لرزه برآنداشتن

پهلا شورش . پهورش . جمد
پهلا بولنا پورش کردن . جمل آوردن
پلاکت تهیک . تباہی . برپاری
پلاک خود مردار غور . کناس

هل قلب . بشیار خیش .

(۲) باطنی ادل . داغ . شش . هجگرد
طحال . معده . قریب
هفت اوْنگ بنت الغش
هفت سیاره
هفت جوش زد . نقره . مس .
رصاص . امربب . قلمی .
هفت دریا . بیکرو اخفر . اسود . عمان
اویانوس . تکلذم .
هفت دونخ حلزون . سیر . عطی . بقر
حایه . چشم . جمیم .
هفت قرات آراء بسع
هفت قرار امامتائی . ابوهریر . مصری
این عامر . عاصم . جهود . کسانی .
هفت هشت تمحن کلامی . زجر و قویزه
هفت هیکل هفت روغیره برانی
هفت یوم

ه (ک)

همک قلب . کیش . قریب
پهکارکا ششدادر . مبهوت . دهن باز
درست پاچه . سراکیر .
پهکارکا هونا دیکیمین " هژربدانی "

ہلکے ہلکے آہستہ آہستہ۔ نیک زیک

(۵)

ہم (۱) ما مایان (۲) نیز
ہمہا ہما۔ استخوان رُبَا
ہم بستری ہم صحبت۔ ہم خواب
ہم پیالہ ہم فوالہ ہونا باکسی خوردن
ہم پسالہ یار غار۔ شریک کار
ہم پایہ ہم مرتبہ۔ ہم پتہ
ہمپا رفیق راہ
ہمایوں (۱) بارگت
(۲) لقب یک شاہ ہند
ہماہی رونق
ہمت حوصلہ جرأت جماعت۔ قصہ
ہمت ماننا دل دردارن
ہمتا مانند۔ مثل۔ ہم مرتبہ
ہمچوی ہم عمر۔ ہم سال
ہم جماعت ہم مدرس۔ ہم سبق
ہم خیل ہم فکر۔ ہم افکار
ہمدردی معاشرت۔ غم خواری معاشرات
ہمدردہ مومن غم خوار
ہمراہ ہم مدیف۔ ہم سفر۔

ہل جلانا [شمریز کردن۔ شیار کردن
ہل جوتنا [قلبہ رانی کردن
ہل کی پھال آہن قلبہ۔ گاو آہن۔
بک۔

ہلال ماہِ نو
ہلانا (۱) حرکت دارن۔ جنبش دارن
(۲) مافوس کردن۔
ہبلہ ہٹ تشویش۔ ٹندی
ہل چل بی قراری۔ تشویش۔ فاد
ہل چل پڑنا شکست خوردن گرختین
ہلکا (۱) خفیف۔ سخیف۔
(۲) بک۔ کم فدن
(۳) ناٹک۔ لطیف
(۴) ذیل۔ کم ظرف۔
ہلکا کرنا (۱) شرم سار کردن
سکدوش کردن۔ بسکار کردن
ہلکاپن کم ظرفی۔ بیکی۔
ہلکا چلکا (۱) ناٹک۔ ناٹک نہدم
(۲) کم زور۔ کم وزن
ہلکارنا مشتعل کردن
ہلکان دامانہ خستہ۔ تکان خستہ
ہلکان ہوتا تکان خوردن۔ دامانہ
ہلکورا صرع۔ حرکت

ہنس مکھ خنده بہ - خندہ پیشان
ہنسی خوشی خندان - فرحان
ہنسی خوشی ہات کرنا گرم گفتان
ہنسی خنده

ہنسٹے ہنسٹے پیٹ
میں بل پڑنا }
در زد ہائیچ آفادن .
از خنده روودہ بر شدن .
ہنسلی رگ گردن - ترقوت
ہنسلی دزیں طوق گلو - طوق گردن
مہنگارنا نیجنہن

ہنگری مجازستان
ہنگامہ تائی گری - فتنہ
ہنہناما شیہ کردن . شیہ زدن
ہنہنہاہٹ شیہ
ہنی مون سافرت عروی

(۱۵)

ہوا باد
ہوا شام کی باد شمال - صبا .
ہوا صبح کی نیم .

ہمسایہ ہم جوار - صاحب جوار
ہم مرتبہ ہم چشم
ہم وطن بومی - ہم شہری

ہمیشہ مام - ہمارہ - دامہ
ہمارہ
ہمیشہ کرنا ہی کردن - دوام کردن
ہمیشہ مادمت - دعامت

ہ (ان)

ہن دولت - ٹرُوت - مال
ہندہ محل - لالہ - اجولہ
ہندو لہ چرنگ گردن
ہندی قبض - تحمل - زدنامہ - کاغذ زد
ہندیہ دیگ گلی دیگچہ .
ہنس خرطی

ہنسنا خنیدن . خنده کردن .

خنده زدن
ہنسنا (زیر ب) پوست خنده کردن
زیر ب خنده کردن . خنده توپی کردن
ہنسنا (حملکھلاک) پر کر کردن - ہر ہر کردن

ہو دوا عماری - ہو دج
 ہو شل وار الاقامہ
 ہو شل میں رہنے والا طالب علم
 داخلی
 ہو شل میں نہ رہنے والا خارجی
 ہو شل میں رہنے والی طالبات
 لیلیات
 ہوش میں لانا بخود آمد
 ہوش و حواس کھو دینا حواس باختن
 از خود فتن - بخود شدن
 ہوشیار سر حاب - کار آگاہ - نیزک
 فرزانہ - اسان کار چاہک درست
 ہوشیاری تردی - کار آگاہی - نیزک

ہول ترس - بیم - خوف - ہراس
 ہول ول خفغان
 ہولڈر قلم فولادی
 ہوم سیکرٹری - ناظر امور داخلہ
 ہوم منستر وزیر داخلہ
 ہونا شدن - بعدن
 ہومٹ لب - شفت
 ہونٹ چانا لب گزیدن

ہو اگرم سمیم - بلاد سمیم
 ہوا ٹھنڈی باد خنک
 ہوا کے تھیڑے صدیات باد
 بوا باندھنا تعریف و توصیف نہ دن
 ہوا بندھنا باد خنک شدن
 ہوا چلنا دزیدن
 ہوا دینا مشہور کردن - سر کردن
 ہوا ہو جانا گریختن - گریز کردن
 ہوا کھانا گردش کردن - تفریح نہ دن
 کسب باد کردن
 ہوائی تیر چڑخ
 ہوائی خبریں احوال اراجیف
 ہوائی جہاز طیارہ - غبارہ - ایرپلان
 ہوائی جہاز کا درائی سور ہوا بائہ - بابو پنجی
 ہوا پتا - طیارہ ران
 طیارہ بروارہ -

ہوائی اڈہ فرودگاہ
 ہوائی فیر کرنا تیر بتاریکی انداختن
 توئی تپ ندن -

ہوبہو نعل پنعل
 ہوٹل مہمان خانہ - منزل مہمان خانہ -
 اکا بدہ - دکان آپزری - ہوتیل

بیکل پیکر۔ مجرم۔
بیکل (جمع بیاکل)
ہینگ باریجہ۔ انگوڑہ
ہنے یہ گنبد کی صدا
جیسے کھو ویسے سنو
(۱) چاہ کن را چاہ درپیش
(۲) کہ کرد کہ نیا فت؟

ہونٹ کٹا ہوا کفتہ ب۔ شتر ب
ہونٹوں سے سیٹی بجانا شاخت ندن
ہونہار جوان خواہ ک شد فی
ہونہار بروائے چکنے چکنے پات
(۱) نشان شبے پیش از شام
(۲) سالے کنیکا از بہارش پیدا است
ہمنے والی بات شد فی

می

می (۱)

یاد ذکر۔ یاد
یاد کرنا (۱) خاطر آمدن۔ بخاطر گذشتہ
(۲) انگر کردن۔ یاد گرفتن۔
یادداشت (۱) محفوظ۔ مختبط
(۲) محض زامر۔ عرضداشت
یادگار تبرکات۔ اشیائے یادداشت
یاس ناؤمیدی۔ حرمان۔ قبوط
یار ہم صحبت۔ ہمنشین
یاری دیکھو۔ دستی

می (۲)

ہمیٹا سفلہ۔ دوں ہمت۔ کم ہمت ناکار
ہمیٹڑا آخر۔ مختث
ہمیٹ سمجھنا بریخ نوشتن
پھیزی نہ شمردن
ہمیٹ کوارٹر صدر مقام۔ ادارہ مرکزیہ
ہمیٹ کلکٹ ک سر دیر۔ بیرا علی
ہمیٹنگ عنوان۔ مرزاہ
ہمیٹا سٹر سراخوند
ہمیرا الامس
ہمیرو ہللوان
ہمیرٹ ہلیہ
ہمیضہ دست قی۔ کویلا را
ہمیضہ کرنا امتلا کردن

یکتا فرد۔ تنہا۔ بے مش	یکخت { یک بارگ۔ ہاں ساعت
یک قلم } بالمرہ۔ بُغتنہ۔ دران واحد	یک جہت متفق بنحد
یک جہتی اتحاد۔ آفاق۔ رفاقت	یک دل ہم راز۔ رازدان
یک زمک صادق۔ با اخلاص غلص	یک رو }
یک تلم سرتاپ۔ مکمل	یکشتم جد۔ کل
یکہ (۱) بے شل۔ تنہا۔ فرد۔ لاثان	یکہ (۲) عزادہ۔ کاسکے
یکہ (۳) درست تاش	یکہ (۴) فرنگی۔ اروپیانی
	یکاگلی یکاگفت۔ اتحاد۔ آفاق

می (۹)

یورپ اروپا۔ فرنگ	یورپین فرنگی۔ اروپیانی
یومیہ نذریہ۔	یونیورسٹی جامعہ انیورسٹہ۔ دانشگاہ
کارخانہ مردم سازی	لیم دن۔ روز

یارکی یاری سے غرض	دینہ دوست عیبیہں زبود
یارانہ آشنائی۔ رفاقت	یارب کلمہ تعجب
یار غار رفیق صادق	یارمار عمن کش۔ فریب کار
یامراو یاموت تخت یاختہ	یامراو یاموت تخت یاختہ
یاں (یہاں)۔ ونجا	

می (ت.ق)

تیم پدرروہ۔ تیم	تیم خانہ دارالاتیام۔ دارالاتیامی
تیم خانہ دارالاتیام۔ دارالاتیامی	پیرب مدینۃ النبی۔ مدینۃ منورہ
پیرب مدینۃ النبی۔ مدینۃ منورہ	یخنی آب گوشت
یخنی آب گوشت	یزدان خدا۔ خارق خیر

(اعقیدہ پارسیان)

یقین بادر۔ تیقن۔ یقین	یقین کنا مسلم داشتن
یقینی بات بلاشک۔ بلاشبہ۔ بی ریب	

می (ک)

یکایک یک بارگ۔ یک بیک	
-----------------------	--

یہی ہیں
یہیں ہیں جا
یہاں کا باوا آدم نے الٰہ سے
ایں زمین را آسمانی دیکھا است
یہ مُنْزٰ اور مسحور کی دال
ایا ذ قدر خوب شناس
حلو خدیدن را بعلیٰ باید
یہودی اسرائیلی

یوم الحساب قیامت - روز حساب یہ زیرا
یوں اس طور
یونہی ہیں طور
یونیورسل عالمگیر عالم

سی (۵)

یہ ایں
یہاں ایں جا - ایں مقام

چند ضرب المثل

(۱)

کام افني خاريدن
از است که بر ماست
بر عکس نہ نہند نام زنگی کافر
ناش کلان و ترش دیران
چد کار از دست رفت پشماني چرسود -

خود مو جهپاں مرد
کار امروز بفردا اگذاه
امروز نقد فردانیه
چشم ما روشن دل ما شاد
از دیده فعد از دل دور
اقل خوش بعده درویش
از چاه بچاله از دام پقفس
کس نگوئید که دوغ من ترش است -
تاتریاق از عراق اور ده شود مار گزیده مروه شود
تاباشید چیز کی مردم نگیوند چیز را
بهرچ بادا باد ماشتی در آب اند اختیم
چ خوش بود که بر آید بیک کر شد و دکار
بی تیز ارجمند و عاقل خوار شهرا پسان است

آبیل بمحمار
آسمان کا تھوکا منہ پر
آنکھوں کے اندر ہے نام نین کھکھ
اوپنجی دکان پھیکا پکوان
اب پھتاوے کیا ہوئے جب {
چڑیاں چاگ گئیں کھیت

آپ مرے جگ پرلو
آج کا کام کل پر نہ چھوڑو
آج نقد کل ادھار
آنکھ سکھ گلیجے ٹھنڈک
آنکھ او جبل پہاڑ او جبل
اندھا بانٹے رویڑیاں مژمرد اپنوں کو
آسمان سے گرا کھوئیں اُنکا
اپنی چھاچھ کو کوئی کھانا نہیں کہتا
اُنکے پر کنوں کھو دنا
اُنکے بن دھوان کہاں
اوکھی میں دیا سر تو موسلوں کا کیا ڈر
ایک منچھ دوکاچ
اندھیر نگری چوپٹ راج

خرس در کوه بوجلی سینا
 کس نخوارد پشت من عزنا خن اگشتہ من
 ابریش کندن و ببروت بستن
 شاہنماه آخرش خوش است
 پسکرچ عیب ناک است در چم پدر از عیب کاست
 یک مجفنون و دیگر گگ گزیده
 وودل یک شود بشکند کوه را
 کردنی خویش آمدنی پیش
 خوس در کوه بوجلی سینا۔ گلاب محل خویش سلطان است
 عیشی بدین خود مولی بدین خود
 هم خرا و هم قوابه هم زیارت هم تجارت
 زدی خضری صربتی فرش کن
 شنای خود بخود کردن نزیمه در دانا را
 کند هم جنس هامم جنس پرواز خوش باشد یعنی
 جگ عجب است در گرد گرست
 وزد رها شخنه اسیر ملا
 گل گلستان بردن - نزیره بکران برون
 پرواز قومی یکی بیدانشی کرد که رامنیت مانند مولا
 خوشی معنی دار که در گفتن نمی آید
 چه داند بوزن لذات ادرک
 خود کرده راعلاجی نیست
 سیلی خود بر دی خود زدن
 وودل یک شود بشکند کوه را

اندهوں میں کانا راج
 آپ کامہا کام
 احمد کی بگٹھی محمود کے سر
 انت بھلا سو بھلا
 اپنا نینگر پرایا ڈھینگر
 ایک کریلا دوسرے نیم چھعا
 ایک اکیلا دو گیارہ
 اپنا کیا اپنے آگے
 اپنی گلی میں کتابجھی شیخوتا ہے
 اپنی اپنی طفلی اپنا اپنا آگ
 آم کے آم گلشنیوں کے ۱۴۳
 ادے کا بدلہ
 اپنے من میان مھٹو بنا
 ایک ہی تحصیل کے چھے بقیے
 اپنا اپنا غیر غیر
 اٹا چور کو تعالیٰ کو ڈانتے
 اللہ بالس بریلی کو
 ایک تحصیل سارے جل کو گند کرتی ہے
 ایک چپ سوچکہ
 اندر حاکیا جانے ساون کی بھار
 اپنی کرتت کا کیا علاج
 اپنے پاکن پر کھانہ راما نا۔
 اتفاق میں برکت ہے

اپ را کم کر دن و پی نعلش رفت
 از یک پرستو تابستان نی شود
 چ خواه کور جز دوچشم بینا
 آئینہ داری در مجلس کوران
 بستر گفته شاشت از پس است گفت
 چه حپیزم مثل ہے کس است
 بد دیگ بل چقدر
 از یک دست صد اغای آید

اشرفای نئیں کو نکون پر فخر
 اکلا چاکیا بھاڑ چھوڑے گا
 اندھا کیا مانگے دن ٹھیں
 اندھے آگے رو نا اپنے میں کھونا
 اونٹ رے اونٹ تیری
 کون سی کل سیدھی
 یلے کوتیسا
 ایک ہاتھ سے تالی نہیں بھی

(ب)

از خرس موئی بس است
 از پسنا خلف دختر بہتر
 آئینہ داری در مجلس کوران
 چو میدان فراخ است گوی بزن
 تشن در خواب آب می بیند
 ایں بوجر نشکندا روز فروبا بشکند
 بزرگان تسبیح و در دل گاؤ خفر
 تبریز کند بندہ تقدیر نزد خندہ

کلاع اسلام است

یار در خانہ و مادر جہاں ہی گروم
 خریہ و فدا زیگن
 صدر ہر حاکم نشیند صدر راست

بھاگتے پور کی لگوٹی ہی ہی
 بھٹ پڑے وہ سونا جس سے نوئیں کان
 بھیں کے آگے میں بجانا
 بہتی گنگا میں ہاتھ دھونا
 بی کو چھپھڑوں کے خواب
 بکرے کی ماں کب تک خیر میاے گی
 بغل میں جھپڑی منہ میں رام رام
 بندہ جوڑے پلی بیل ملام لندھا میں کتا
 بٹے میاں سو بٹے میاں
 چھوٹے میاں سبجان اللہ {
 بچپنبل میں ڈھنڈ کا شہر میں
 بوڑھی گھوڑی لال لگام
 بڑا آدمی چھپا نہیں رہتا

(پ)

از دوست ہر چیزی رسید کوست
 چون تینہ یا بندہ
 اول انہیں دلگھی گفتار، اگر دیگر گفتگو لفظ
 خدا پنج الگشت یکسان نہ کرد
 عاشقی کار سری نیست کہ بر بالین است
 قطرہ قطرہ می شود دریا

بچوں نہیں تو شکھڑی
 پوچھتے پوچھتے دل پنچ جاتے ہیں
 پہلے بات کو تو لو تو چرمد سے بولو
 پانچوں الگلیاں برابر نہیں ہوتیں
 پریت کئے ذکر ہو
 بچوں نہیں تلااب بھرا ہے

(ت)

کار خود کن کار بیگانہ مکن
 حاپ دوستان دروں
 صدای دہل از خالی بودن شکم است
 پسناہ بخدا
 تابہ بنم کہ از غیب چ آید بیرون
 تدبیر کے پہلے ہیں تقدیر نہ خنده

سبھ کو پسان کیا پڑی اپنی نبیر تو
 تم سمجھو یا ہم سمجھیں
 سخوت کا چنان بلجے گھنا
 تو یہ ہی بھلی
 تیل دکھوتیل کی دھار دکھو
 تدبیر کے پہلے ہیں تقدیر کے آگے

(ج)

نمک خوردن ذمک دان شکتن
 گوشت خردان سگ
 باز گلیم خوشیش چرا بیشتر کشیم
 خود مر جهان مر
 مال نثار جان و جان نثار آبرو
 چو قضا آید طبیب ابرا شود

جب ہاندھی میں کھانا اسی میں کرنا چھید
 جیسی روح دیسے فرشتے
 جتنی چادر دکھدا تھے پاؤں چھیلا
 جان ہے تو جہان ہے
 جائے لاکھڑ ہے ساکھ
 جب من بُرے آتے ہیں تو مغل باری جاتی ہے

دُنیا پہ امید فاقم است
 ہر زبان را گفتگوی درگست
 شہر کیک چنان روی یک چشم شو
 دروغ گورا حافظ نباشد
 کجا داند حال مابکاران ساحلہما
 جو نیندہ یا بندہ
 روی دروغ گویاہ
 دروغ بی دروغ است چراخ و فیخ و فیخ ندار
 کرد خوش آمدن پش
 ہر کہ در کان نمک رفت نمک شد
 دست نور بالا
 ہر کسی را بہر کاری ساختند
 از کوزہ ہجان ترا و کہ در دست
 ہر عیب کو سلطان پسند و پیڑاست
 ۱۔ عجیت عزادیل را خاکر کرو
 ۲۔ سکریٹ ٹا برگ را ہبرا ست
 ہر کل را خار باشد ہم نشین
 طبل بلند آواز میان تھی
 ہر چکاری بد روی سخت زنی سخت خوری
 آش بقدر بول
 چاہ کن راجاہ در پش
 چے باک ازمیع بحر آنکہ باشد فوج کمی بان

جب تک سانس بت تک آس
 جتنے مندانی ہاتیں
 جیسا دلیں ولیا بیس
 جھوٹ کے پیر کیاں
 جس تن لاگے سوت جلنے
 جو ڈھونڈے سو پائے
 جھوٹے کامنہ کانا
 جھوٹ پر دان نہیں چڑھتا
 جیسی کرنی ولی بھرنی
 جیسی علبیں ولی بھجت
 جس کی لاٹھی اس کی بھیں
 جس کا کام اسی کو سلیجے
 جو نانڈی میں ہو گا ڈوئی میں نکل آئے گا
 جسے بیا چلہے وہی سماں
 جو چڑھے گا سو گرے گا
 جہاں بھول دیاں کاشنا
 جو گر جتے ہیں وہ برسنے نہیں
 جو بود گے سو کاٹو گے
 بتا گزو ڈالو گے اتنا میٹھا ہو گا
 جو اور دن کے لئے کنوں کھوتا ہے
 پہلے خدا اس میں گرتا ہے
 جسے اللہ کے اُسے کون چکھے

جیتے رہے میں کے چھر
جلے گھر کے کوئے

یار زندہ محبت بانی
از خانہ سوختہ ہر جو بدست آید رفاقت

(ب) (ح)

ہر کمال رازوالی۔ ہزار قائم و یک عروضی
ہم خرا و ہم خواب
ہر کر خیانت و زدستش در حساب بلند
مال مفت دل بی رحم
مار پوت میگزار و خونی گزارو
جان طلبی حاضر است ز طلبی سخن درین جهات
سگ نزد برا در شغال
ولی راول می شناسد
کہ نیا یہ زگرگ چ پانی
پول غفل است و مال اشتم
پای چرا غ تاریک است
کم انفعہ آن را کرد نیا کم است
مرا بخیر تو امید نیست بہر سان

پل دن کی چاند نی پھر اندر ہری رات
چپڑی اور دودو
چور کی دارصی میں تنکا
چوروں کے کپڑے لاٹھیوں کے گز
چور چوری سے جائے ہی ری چوری سے نجائے
چوری جائے دھڑی نہ جائے
چور کا جانی گھوٹکتا را
چور کو پور پچانتا ہے
چٹی بی جلیبیوں کی رکھواں
چیل کے گھونسلے میں ماس کہاں
چرا غ تھے اندھیسا
چپڑ والا سوئے کوٹھے والا روئے
چھوڑو بی بلی چ ما لندور رابی جھلا

(ح) (ح)

بلاں ہاشقان بر شاخ آہو۔ آہوی گارفہ
بغشیدن -

از خواب دیدن آیستن نی شوی
مال حرام بوجای حرام رفت

حلوانی کی دکان دادا جی کا فاٹھ
حلما کہنے سے زیان میٹھی نہیں ہوتی
حرام آیا حرام گیا

گواہ ذر کیسے پڑے
چپ خدا صد اندارو، سکر خورد و فاندارو
باہر کر راست آید چپ دراست آید
خدا خر راشان نہ ہر
مرضی مولا از ہمہ اولی
آنگور از آنگور ہمی گیرید زنگ
دماغ یہ مدد پخت و خیال باطل بست
کس بناشد و رسیوش باشد کنخا
قعبہ زن را ہر شی فرمید ہر

خواجہ کا گواہ میعدہ
خدا کی لائٹی بے آواز ہے
جب خدا دیتا ہے تو جھپڑ جھار گردیتا ہے
خدا کنچے کونا خن نہ رے
خدا کا یا سر پر
خرلوزہ کو دیکھ کر خرلوزہ زنگ پکڑتا ہے
خیال پلاو پکانا
خالی گھر میں چوہیا چوہ دھرانی
خدا شکر خورد کے کوشکر دیتا ہے

(۱۷-۶)

زیر کاس نیم کا سایت
زور بسر فلاد ہی نرم شود
دیگ شر اکت بیش نی آید
ازیں جاد رمانہ دا ز آنجارا نہ
ما رگزیدہ از رسیان می ترسد
تایب نیم کراز غیب چ آید بیرون
او ازو بیل از دو شوش است
دیوار ہم گوش وارد
مشتی منود از خرداری
دل را پدل راه است
کوہ رافر ہا دکند وعل را پر وینیافت
در دیا ماندن در بانہنگ عداوت داشتن

دال میں کالا ہے
مام کر لے کام
دو ملاویں میں مرغی حرام
مُحرب کا کتا گھر کا گھاٹ کا
مُدووہ کا جلا چھا چھو نیک چھو نیک کر پتیا ہے
دیکھئے اونٹ کس سروٹ بیحتا ہے
مُدر کے ڈھول سہلنے
دیوار کے بھی کان ہیں
دیگ میں سے یہک چاول
مل کو دل سے راہ ہوتی ہے
دکھ بھروسی فاختہ کوئے انڈے کھائیں
دیایا میں رہنا مگر مجھے بیئر

آفتاب پر بخزند لمح
شینیدہ کی بعد مانندیدہ
غیر لقی دست اندازو بکاہی
مرعن یک پادار
یار در خانہ میں گرد جہان گی گرم

دوڑھی کی بڑھیاں لکھ سرمنڈان
دیکھنے سننے میں بڑا فرق ہے
ٹوپتے کو تکنے کا سہارا
ڈھاک کتے میں پات
ڈھنڈو شہر میں لا کا بغل میں

(س)

چہ داند بو زندہ لذات اور ک
ریسمان سخت ولی کبھی نرفت
نابرودہ رنگ گنج میسر نہی شود
زند راندہ کشید
زند کار کعد مرد للاف زند
عزت ہر کس ہدست آنکھ است

راول کیا جانے چاول کا بھاؤ
رسی جل گئی بل نہ گیا
رنگ بن گنج نہیں
رد پی کو روپیہ کھٹپا ہے
رد پے کابول بالا جھوٹے کامز کالا
رکھ پت رکھا پت

(س ش)

آن زاکہ حاب پاک است از مهابت چ
پاک۔ اگر راتی کارت راستی۔
ماگزینہ از ریسمان ترسد
کاری یکم کر کیم سوند و نکباب
عاقبت گرگ زادہ گرگ شود
دیگ شرکت بجوش نہی آید
حکمت پر قمان آموضن
بد بہر را بد نی داند

سانپ کو تائپنگ نہیں
سانپ کا کامارتی سے ڈرتا ہے
سانپ سے لامی نہ ٹوٹے
سانپ کا بچہ سپولیا
ساجھے کی ہانڈی چڑا ہے میں
سودج کو چڑا غد کھانا
ساون کے اندھے کو ہلاہی ہر اسوجتی ہے

از خانہ سوختہ ہرچہ بدست آید داست
 سخن راست تلخ می باشد
 اول پیالہ و درد
 درگ ک آور درستی نا پدید
 سوال از آسمان جواب از ریمان
 ہر کو خدمت کرد او منروم شد
 ہر کو از ان بی خود از ان ده
 مرگِ انبوہ جشنی دارد
 شیخ صوت دلو سیرت
 کافر در حیات جو است

سارا جاتا دیکھ کے آدھا دیجئے باٹ
 پسخ رسوہ درجا تا ہے
 سرمنڈائی ہی اسے پڑے
 ہن پکے سو میخا ہجہ
 سوال گندم جواب چنا
 سیوا بن میہہ نہیں
 ستاروئے بار بار مہنگا روئے ایک بار
 سب کے ساتھ دکھی شکھ
 شکل ہون کرتوں کافران
 شیر بکری ایک گھاٹ پیتے ہیں

(ص ط ع غ)

صبرتے است ولیکن بر شیون دارد
 از درد لا علاجی بگیری گوئند غالبا جی
 بخ دستش نی رو سدا پا لاش رامی زند
 دیلوانہ بکار خود ہو شیار
 دانا باشارت ابرو کار می کند
 مشتی کر بعد از جگ یاد آید بلکہ خود بایمذد
 سکبر عز ازیل راخوار کرد

صبر کا چل میٹھا
 ضرورت کے وقت گھٹے کو باپ بنالیتے ہیں
 طویلے کی بلا بند کے سر
 عقل کا اندھا گانٹھ کا پورا
 عمل مند کو اشارہ کافی ہے
 عید و محچے ٹڑو
 خود کا سرخچا

(ا گ)

صحبت طالع ترا طالع کند
 چنستی خاک را با عالم پاک

کوتلوں کی دلائل میں منہ کالا
 کماں رام رام کہاں میں میں

از دیگر چوبین حلوه نمی خورد
 خر عیشی اگر بکار رو دچون بیاید هنوز خرابا شد
 بود هم پیش با هم پیش و دشمن
 نیک بر باو گناه لازم
 چون بست خاک با عالم پاک
 آواز سگان کم ز کند رزق گدارا
 کم مزد و رزخوش دل کند کار بیش
 هر کسی هنچ روزه نوبت اوست
 هنوز سجد تعمیر نشد که کوران بر در شر شرست
 تیر کار از کمان رفت باز نیاید
 گذشت آپنے گذشت
 چور کار از دست رفت پیشانی چسرو
 ند کار کند مردلاف زند

کاخ کل بندیاں باه بار نمیں چڑھی
 کتنا طوطے کر پڑھایا پر وہ حیوان بی ربا
 گئ کئے کابیری
 سکھا سے کام نمیں ملا سے کا ازم
 کماں راج بحق کماں گنگوشن
 کو ذن کے کو سے ذصور نمیں مرستے
 کھری مزد دری پر کھا کام
 کبھی روزی کے بھی دن پھرتے ہیں
 گاڑی بسان نمیں اچکے پٹلے ہی موجود
 گیادت پھر ہاتھ آتا نمیں
 گزرنگی گزدان کیا جھوپڑی کیا میدان
 گیا ہے سانپ تکل اب نکیر پیشا کر
 گھی بنادے سان بڑی بہو کام

(ل - م - ن)

چونام سگ بردی چوبی بدست آر
 مد جنگ حلوه نمی بخشند
 چوباز بہشت آمدہ است
 ٹنگ راشک می شنکند
 تیر از کمان جست باز نیاید
 ٹنگ آمد بیجگ آمد
 مفت راچ گفت
 خضر صوت شیطان سیرت

لدوں کے بجھ ملتوں سے نمیں مانتے
 سماں میں مخفیان نمیں بنتی
 لاڈ پایر بچے کا بلکار
 بوہے کو دوہا کاتا ہے
 منز سے نکل ہات پر الی
 سرتاکیا زکرتا
 منفت کی شراب قاضی کو حلال
 منز کا میسھا پیٹ کا کردا

زن راضی شوہر راضی گوزبریش قاضی
 اگر پر نتواند سپر تہام کند
 پیش از مرگ واویلا
 نزلہ برعضو ضعیف می ریند
 قدیر نعمت بعد از زوال
 گزنبودی چوب تر فرمان بندی گا و خر
 داغ بالای داع
 شاخی که بلند شد تبر خود
 مار ازیں گیا ه ضعیف این گمان نبود
 چحباز بہشت آمد
 زبان شیرین ملک گیری
 کاسراز آتش گرم تر
 نر راند می کشد
 خوی بدرا بہمان بسیار
 {خطای خویش را کرد ائم پ عصابند
 دشمن انا پ از نادان دعست
 اشتم سپتہ ب زنقرہ خام ۲-کنجک روست براز
 باز در ہوا ۳- نقدر اپنی نباید داد
 حاجت مشاطیست روی دلارام را
 نیک کن و بچاہ انداز
 در کار خیر حاجت پیغ استخاره نیست
 دل ناخواستہ را عذر بسیار
 {خوی بدرا بہمان بسیار

میاں بمحی راضی کیا کرے قاضی
 ماں پر پوت پتا پر گھوڑا
 موت سے پہنے دہائی
 مرے کو ماسے شاه مدار
 مرے باپ کی بُری بُری آنکھیں
 مار کے آگے جبوت بھاگتا ہے
 مغلی میں آنگیلا
 میں کی گردن پر چھڑی
 میںند کی کوز کام
 مار پیچے سنوار
 میخابدل موتی بعل
 مدنی سست گواہ چٹ
 مایکو مایا ملے کر کے بھے ناتھ
 ناچ ز جانے آنکن ڈیڑھا
 نادان کی دوستی کا جنبال
 نلقدنہ تیرا دھار
 نہیں محتاج نیلہ کا جسے خوبی خدا نے دی
 نیک کر دیا میں دال
 نیک اور پوچھ پوچھ
 نیت کھوئی بھلنے ڈھیر

(۶-۹)

وہ دن گئے جب خلیل خاں فاختہ اڑایا کرتے تھے
آن قدح بُشت و آن ساتی ناند
هر عن و قت و سر نکتہ مقامی دارد
وقت وقت کی بات اچھی لگتی ہے
بُخت لگن کو آرسکی کیا
عیان راجہ بیان۔ این آش دین نقارہ
بُختی کے دانت کھانے کا درد کھلنے کے اور
جوف و قلن و گندم نمودن
ہمنہار بروائے چکنے چکنے پات
سال کنکوست از بہارش پیاست
بُھر کاری کہ بہت بستہ گردد
} اگر خاری بود گلدرستہ گردد
مکب خدا استگ نیست پای گدانگ نیت
بُخت میں لیا کا سر تو پیٹ کا یا سارے

(۱)

یار کی باری سے غرض اسکے علیبوں سے کیا واطھ
دیدہ دوست عیوب ڈن بخود
دیدہ خوردن را بروی بایہ
ملوہ اور مسوک مال
رین زمین لا آسمانی ویگماست
پیمان کا باوا آدم ہی نرالا ہے

اعداد

فارسی	اردو
یک	ایک ۱
دو	دو ۲
سه	تین ۳
چهار	چاراً ۴
پنج	پانچ ۵
شش	چھ ۶
ہفت	سات ۷
ہشت	آٹھ ۸
نہم	نو ۹
ده	دہن ۱۰
یازده	گیارہ ۱۱
دوازده	بارہ ۱۲
سیزده	تیرہ ۱۳

فارسی

اُردو

چهارده	چھڑہ ۱۳
پانزده	پندرہ ۱۴
شانزده	سو ۱۵
ہفده	ستہ ۱۶
ہمیجہ	امھارہ ۱۷
نوزدہ	انیں ۱۸
بست	بیٹیں ۱۹
بست دیک	اکیس ۲۰
بست و دو	پاکیس ۲۱
بست و سہ	تیکیس ۲۲
بست و چہار	چوبیس ۲۳
بست و پنج	پھیس ۲۴
بست و شش	چھبیس ۲۵
بست و هفت	تایکیس ۲۶
بست و بہت	امھائیکیس ۲۷
بست و نہ	ہنیکیس ۲۸
سی	تینیس ۲۹
سی دیک	اکتیرا ۳۰

اُردو

فارسی

سی و دو	تیس ۳۴
سی و سر	تینتیس ۳۳
سی و چہار	چوتینتیس ۳۲
سی و پنچ	پنتیس ۳۵
سی و شش	چھتیس ۳۶
سی و هفت	سینتیس ۳۷
سی و هشت	اڑتیس ۳۸
سی و نہ	آنٹالیس ۳۹
چهل	چالیس ۴۰
چهل و یک	اکٹالیس ۴۱
چهل و دو	بیالیس ۴۲
چهل و سر	تینالیس ۴۳
چهل و چہار	چوالیس ۴۴
چهل و پنچ	پنٹالیس ۴۵
چهل و شش	چھیالیس ۴۶
چهل و هفت	سینتالیس ۴۷
چهل و هشت	اڑتالیس ۴۸
چهل و نہ	آنچاس ۴۹
پنجاہ	پچاس ۵۰

فارسی	آرگو
پنجاه و یک	۵۱
پنجاه و دو	۵۲
پنجاه و سه	۵۳
پنجاه و چهار	۵۴
پنجاه و پنج	۵۵
پنجاه و شش	۵۶
پنجاه و هفت	۵۷
پنجاه و هشت	۵۸
پنجاه و نه	۵۹
شصت	۶۰
شصت و یک	۶۱
شصت و دو	۶۲
شصت و سه	۶۳
شصت و چهار	۶۴
شصت و پنج	۶۵
شصت و شش	۶۶
شصت و هفت	۶۷
شصت و هشت	۶۸

فارسی	اُردو
شصت و نہ	۶۹ انہتر
ہفتاد	سترن،
ہشتاد و یک	اکھتر۱۷
ہشتاد و دو	بہتر۲۶
ہشتاد و سه	تھہتر۳۳-
ہشتاد و چہار	چھہتر۴۳،
ہشتاد و پنج	پھٹر۷۵
ہشتاد و شش	چھھتر۴۶
ہشتاد و بفت	سترن،
ہشتاد و هشت	امٹھھتر۸۷
ہشتاد و نہ	آناسی۷۹
ہشتاد	اسی۸۰
ہشتاد و یک	اکاسی۱۸
ہشتاد و دو	بیاسی۸۲
ہشتاد و سه	تراسی۸۳
ہشتاد و چہار	چھڈا اسی۱۶
ہشتاد و پنج	پچاسی۵۸
ہشتاد و شش	چھیاسی۸۶

فارسی

اُردو

ہشتاد و ہفت	ستاسی ۸۶
ہشتاد و ہشت	اٹھاسی ۸۸
ہشتاد و سہ	نواسی ۸۹
نود	نونے ۹۰
نودویک	اکیانوے ۹۱
نودو دو	بالنوے ۹۲
نودو سر	تلانے ۹۳
نودو چہار	چورانوے ۹۴
نودو پنج	پچالنوے ۹۵
نودو شش	چھیانوے ۹۶
نودو ہفت	ستالنوے ۹۷
نودو ہشت	اٹھالنوے ۹۸
نودو رہت	نالانوے ۹۹
سد	سو ۱۰۰
دولیست	دو سو ۱۰۰
سہ صد	تین سو ۳۰۰
چہار صد	چار سو ۴۰۰
پانچ صد	پانچ سو ۵۰۰

فارسی

اُردو

شش صد	چھ سو ۶۰۰
ہفت صد	سات سو ۷۰۰
ہشت صد	اٹھ سو ۸۰۰
نے صد	نوسو ۹۰۰
ہزار	ہزار ۱۰۰۰
لک	لائکھ ۱.....۱
لیون	دس لائکھ ۱.....۱
دہ بیون	کروڑ ۱.....۱